

241161 ACADEMIA ROMÂNĂ

PUBLIKAȚIUNILE FONDULUI „PRINCIPESA ALINA ȘTIRBEI”

XII

128

CORESPONDENȚA DIN EXIL
A EPISCOPULUI
INOCHENTIE MICU KLEIN

1746—1768

PUBLICATĂ DE

ZENOVIE PĂCIȘANU

Membrii corespondenți al Academiei Române

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CULTURA NAȚIONALĂ
BUCUREȘTI
1924

E. U.

ACADEMIA ROMÂNĂ
PUBLICAȚIUNILE FONDULUI „PRINCIPESA ALINA ȘTIRBEI”
XII

CORRESPONDENȚA DIN EXIL
A EPISCOPULUI
INOCHENTIE MICU KLEIN

1746—1768

PUBLICATĂ DE

ZENOVIE PÂCLIȘANU
Membru corespondent al Academiei Române

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj-Napoca

RBCFG201800813

CULTURA NAȚIONALĂ
BUCUREȘTI
1924

P R E F A Ț Ă

Petru Maior scrie în *Istoria bisericii Românilor* (p. 105): «Domnul Efrem Klein de Muntiul, strănepot al mai sus laudatului vlădică Liber Baro Ioan Inochentie Klein, precum cu mare râvnă se poartă spre mărirea neamului românesc, așa simțind, că eu lucru la Istoria bisericii Românilor, bine a voit spre ajutor a-mi împrumutà trei protocoale ale vlădicului Klein în Roma scrise; cel dintâiu este dela 2 zile Iulie a anului 1746 până la întâia zi Iulie a anului 1747. Al doilea este din 9 zile Iulie a anului 1747 până la 30 Dechemvrie a anului 1749. Al treilea este din 12 zile Septemvrie a anului 1750 până la 12 zile Dechemvrie a anului 1767. . . »

«Acestea protocoale s'ar cădeà să se țină pentru multe învățături, ce pot să se sugă dintrânsele spre folosul eparchiei episcopiei Făgărașului în arhivul zisei episcopii, ci pentru stările împrejur, ce sunt acum în eparchia aceea, laudatul domnul Efrem Klein cugetă să le dea la arhivul episcopiei românești celei dela Oradea-Mare, unde mai fără primejdie se vor păstră. Aceasta pentru aceea o însemnăm, ca vrând cineva cândva cu acelea scumpe scule a se întrebuiță, să știe unde să le caute».

Norocul a făcut ca toate trei protocoalele—acestea scumpe scule, cum le numește Petru Maior—să se păstreze până azi. Protocolul întâiu, scris de o mână necunoscută, se află în arhiva episcopiei române unite din Oradea-Mare. Tot acolo se află și protocolul al doilea. Acesta e scris până la p. 96 de Klein însuș cu litere mari cetete, câte 21—22 șire pe o pagină. De aci înainte urmează două feluri de scrisuri, amândouă străine, necunoscute. Din protocolul acesta lipsesc câteva foi dela sfârșit. Protocolul al treilea a fost proprietatea lui I. M. Moldovanu și acum se află în Biblioteca centrală archidiecesană din Blaj. Acesta începe cu p. 28. Lipsesc deci anii 1750—51. Cel dintâiu act din el e decretul din 30 August 1751, prin care Maria Terezia poruncește să se facă alegerea urmașului lui Klein. Urmează apoi o scri-

soare a episcopului din 18 August 1752. Paginile 45—6 lipsesc, asemenea lipsesc și câteva pagini dela sfârșit. Cea din urmă scrisoare *întreagă* e din 7 Februarie 1767. Protocolul e scris întreg de Klein.

Correspondența aceasta, la care am mai adaus câteva acte aflate în Haus-, Hof- und Staatsarchiv din Viena și în archiva metropolitană din Blaj, cuprinde deci aproape întreg lungul și sbuciumatul răstimp de 24 de ani, pe care marele arhieru a fost silit să-l petreacă într'un cumplit exil istovitor. Așa cum se prezintă azi cetitorilor erà gata în vara anului 1918 și aveam de gând să o tipăresc cu prilejul împlinirii celor 150 de ani dela moartea lui Klein. Imprejurările grele de atunci au făcut însă publicarea interesantei și prețioasei corespondențe cu neputință. O tipăresc acum în nădejdea, că va contribui cu ceva la lățirea cultului incomparabilului vlădică, a cărui activitate însemnează un punct luminos în trecutul neamului nostru din Ardeal și formează o epocă strălucită în istoria bisericii române unite.

IOAN INOCHENTIE MICU KLEIN

În 23 Septembrie 1918, s'a împlinit un veac și jumătate de când a închis ochii pe vecie în mănăstirea Basilitanilor ruteni din Roma, după un lung și sbuciumat exil de 24 de ani, Inochentie Micu Klein, cel mai mare arhieru al bisericii române unite și, fără îndoială, una din cele mai strălucite figuri din trecutul neamului românesc din Ardeal și Țara ungurească. Dacă împrejurările cumplite din toamna anului 1918 au făcut cu neputință sărbătorirea vrednică a acestei mari zile și dacă nu am putut vărsa lacrimi curate de recunoștință pe lepedea de piatră din biserica «della Madonna del Pascolo» din cetatea eternă, unde a fost înmormântat trupul chinuit de boală și mizerie, în care s'a sălășluit sufletul viforos al marelui martir, trebuie ca cel puțin acum să ne aducem aminte cu pietate de mucenicul, care a contribuit cu jertfa vieții sale la plinirea marilor vremi de azi.

Smuls de pe băncile școlii — pe timpul alegerii eră teolog în seminariul iezuit din Târnăvia — și așezat în fruntea vastei eparchii unite a Făgărașului, Inochentie Micu Klein a simțit în măsură mai mare decât toți înaintașii și urmașii săi, ce însemnează a fi căpetenia, singura căpetenie firească a unui vechiu și nefericit popor fără tradiții culturale, fără organizație, fără libertăți și fără altă avere decât brațele bune de muncă aspră în brazda altuia și de luptă sângeroasă în vremi de grea cumpănă. În toate părțile țării unde locuia neamul nostru, dela Carpații cu piscurile în nori până pe țărmul Tisei cu cursul repede și până departe în jos pe malurile Dunării eră numai întunec și sărăcie și multă muncă silnică alături de și mai multă suferință amară și fără nădejde. Înainte cu abia 30 de ani preoțimea strânsă în mare sobor la Bălgrad trecuse la legea împăratului. S'au făcut atunci promisiuni multe și mari, luxoase diplome împărătești făceau să se întrezărească perspectivele unui alt viitor. Dar din toate făgăduințele sărbătorești clerul și poporul s'a

ales deocamdată cu un singur folos, cu crucea de aur scump și cu titlul de Excelență al vlădicului Atanasie. Și bietul cler obișnuit veacuri lungi cu suferința așteptă răbdător, plătind dișme și onorarii domnilor de pământ și trimițând jalbe peste jalbe la scaunul vlădicesc, lângă care străjuia acum teologul iezuit. Vlădica Patachi încercase de multe ori să-i ușureze soarta, așternuse de multe ori pe hârtie suferințele clerului său, petițiile sale scrise într'o latinească fără greș cuprind uneori accente de o revoltă dureroasă, dar dreptatea nu se ivia. Eră prea departe și drumul până în Ardeal prea plin de prăpastii.

A venit apoi Inochentie Klein. Originar din Țara Oltului, cu aerul tare și aspru de munte, unde neamul nostru scutit de influențele păgubitoare străine își păstrează până azi firea energetică și dârză, vlădica Inochentie a simțit în sufletul său întreg amarul imens, în care se sbăteă neputincios clerul și poporul supus stăpânirii sale. Noul vlădică eră prea neespert pentru a fi bun diplomat cu maniere fine și delicate și avea un temperament prea impetuos pentru a putea avea și prudența oportunistă, care privește în jur și se oprește la drumul de jumătate. De aceea lupta lui de emancipare națională nu e o luptă politică în sensul obișnuit al cuvântului, în care toate atacurile sunt studiate mișgalos și cu răbdare, în care frazele sunt cumpănite cu răgaz și revolta cea mai legitimă potolită de considerații «de ordin superior», ci lupta lui e un viforos asalt, e o năvală desperată, e ca deslănțuirea unei furtuni. Gesturile îi sunt smâncite ca o amenințare și frazele, cari izbucnesc clocotind, lovesc necruțătoare, taie, împung și sângeră. Vorbirile, pe cari le-a rostit în dieta Ardealului, unde a intrat din mila împăratului Carol VI, sunt țipetul de desnădejde al unui neam înlănțuit. Magnații din dietă se cutremură ca în marginea prăpastiei, la auzul dârzului valah, în aer se înalță pumni amenințători și răsună insulte nemeșesti la adresa revoluționariului, care purtă pe piept crucea de patimi a Mântuitorului, ear pe umeri simția crucea patimilor seculare ale neamului său.

Inochentie Klein a crezut, și el, ca aproape toți urmașii, că dreptatea așteptată cu atâta nerăbdare de clerul și poporul său sălășluește între zidurile vechi ale burg-ului împărătesc și de aceea a bătut și el drumul lung și anevoios al instanțiilor împărătești și al informațiilor cu graiul viu la Viena. Credeă, că dacă va descoperi acolo în fața înălțatului împărat

întreg întunerecul, în care se sbate cel mai vechiu și cel mai numeros popor al marelui principat ardelean, mila împărătească se va revărsa binefăcătoare asupra celor mulți și nefericiți de-acasă. A fost la Viena odată, a mers a doua oară, a mers a treia oară, espunerile lui erau tot mai dureroase, cererile tot mai stăruitoare, gesturile mai agitate și glasul începea a-i deveni amenințător. Cei de-acasă și-au pierdut însă răbdarea și la cuvintele aprinse ale călugărului Visarion Sarai s'a deslănțuit furtuna uriașă, care amenința să sdrobiască opera atât de slab încheată a Unirii. Zeci și sute de sate, cari acum nu mai credeau în diplome și în făgăduinți, au sfârticat pecetea delă 1700 și s'au reîntors la ortodoxie. Și atunci mulții și puternicii dușmani ai neînfricatului vlădică au pus mișcarea pustiitoare a călugărului Visarion în legătură cu activitatea lui politică, cu sbuciumul și frământările lui neconținute de un deceniu și jumătate și i-au cerut capul. Și bietul vlădică, care avea un singur prieten adevărat, poporul, care însă nu-i putea da alt ajutor decât acela al lacrimilor și al fierbinților rugăciuni cu lacrimi, a trebuit să cadă. . .

Am săvârși o mare greșală, dacă voind să stabilim importanța activității politice a lui Inochentie Klein am ține seamă numai de urmările imediate și practice ale ei. Este indiscutabil, că situația clerului și poporului nostru nu s'a schimbat mult în urma frământărilor de un neastâmpăr neobișnuit, în care marele vlădică și-a pus întreg sufletul său de apostol, întreaga iubire fanatică și atâta energie câtă numai poate pune un om cu puteri omenești. Au avut însă luptete lui un strălucit succes moral de o importanță hotărâtoare în desvoltarea de mai târziu a luptelor noastre naționale. Și anume Inochentie Klein a pus bazele politicei noastre, a stabilit principiile fundamentale, cari au călăuzit de atunci, cu anumite modificări și adaptări impuse de împrejurările schimbate, politica Românilor ardeleni. El a înțeles, că chestia acestora nu se poate rezolvî prin mici favoruri și avantajii efemere, prin scutințe mai mari sau mai mici, cari și în cazul când nu rămân numai pe hârtie, au o însemnătate prea mică, sunt numai mijloace paliative, cari nu pot schimbă esențial și din temelie situația poporului românesc. Klein a înțeles, că o îndreptare radicală a sorții Românilor poate urmă numai din schimbarea situației de drept, care o aveau atunci în Ardeal.

Constituția principatului ardelean se întemeie din timpuri vechi pe egalitatea celor trei națiuni, maghiară, săsească și săcuească, și pe egalitatea religiunilor catolică, luterană, calvină și unitară. Drepturi politice putea avea cineva numai aparținând uneia din națiunile și religiunile acestea. Românii însă prin însuș faptul că erau Rômâni, va să zică prin însuși faptul, că nu erau *natio* recunoscută de dreptul public ardelean, nu puteau fi făcuți părtași de nici un drept, care emană din conceptul acesta. Ei erau excluși din cadrele constituționale ale principatului și ori câte drepturi ar fi primit pe baza unei sau altei ordinațiuni împărătești, toate ar fi fost numai *usque ad beneplacitum*. Postulatul firesc, logic și fundamental al politicei românești în epoca aceasta putea fi ridicarea Românilor în șirul națiunilor constituționale și înzestrarea lor cu toate atribuțiile, cari emanau din conceptul *natio*. Prin ridicarea aceasta Românii ar fi devenit un factor de drept public în viața țării și chestiunea românească ar fi fost astfel rezolvită fundamental. Inochentie Klein a avut intuiția clară a importanței și însemnătății acestui principiu politic și de aceea întreaga lui activitate politică s'a învârtit în jurul lui.

Leopold I a făgăduit în diploma, numită a doua leopoldină din 19 Martie 1701, că Românii ardeleni, dacă se vor uni cu biserica Romei vor fi ridicați în șirul celorlalte națiuni. Klein s'a referit mereu în luptele sale la făgăduința aceasta împărătească și tot el a citat și alte argumente în sprijinul postulatelor sale politice și anume faptul, că Românii sunt nu numai cel mai numeros popor al țării, care, prin urmare, supoartă și cea mai mare parte a sarcinilor publice, ci e și cel mai vechiu dintre toți locuitorii Ardealului.

Meritul cel mare al lui Inochentie Klein este deci de-a fi stabilit cel dintâiu punctul fix spre care trebuia să tindă întreaga politică românească serioasă. Dar nu numai atât. Prin accentuarea continuă a acestui postulat, prin luptele îndelungate și energice purtate cu atâta avânt, convingere și însuflețire pentru realizarea lui, a dat credincioșilor săi conștiința drepturilor firești, pe cari le au conform vechimii, numărului și importanței lor și le-a dat înțelegerea limpede a situației pe care o au în mijlocul celorlalte neamuri din țară. Și acesta a fost un mare câștig, pentru că e o enormă deosebire între un popor, care crede, că n'are decât datorința

de-a murî muncind și apărând ogorul altuia și între unul convins, că pe lângă datorințe firești are și dreptul tot atât de firesc de-a trăi o viață proprie națională. Klein a fost uimitor de bine înțeles din partea contemporanilor, cum o dovedește atât de clar memoriul redactat de sinodul clerului unit, ținut la Sibiu în 1748. Memoriul după ce expune plângerile națiunii române arată și mijloacele de îndreptare între cari cel dintâiu e: *declararea națiunii române de națiunea a patra a Ardealului* pentru că, zic părinții sinodului—națiunea românească e cea mai numeroasă și cea mai veche națiune a Ardealului și potrivit numărului ei mai mare ea contribuie mai mult la suportarea cheltuelilor publice și ea dă și numărul cel mai mare de ostași în armata Maiestății Sale, apoi adaugă: *lex naturalis et justitia distributiva praecipiunt ut qui sentit onus sentiat etiam commodum...*

Inochentie Klein n'a fost numai un luptător politic pentru desrobirea neamului său ci a fost pătruns dela începutul activității sale vlădicești de convingerea, că libertatea singură fără instituții culturale naționale potrivite nu este în stare a asigura viitorul unui popor. Simțind la tot pasul lipsa de sfetnici luminați, cari să-l ajute în guvernarea vastei eparhii și înțelegând enormul rău național, care urmează din lipsa de bărbați români stăpâni pe o cultură temeinică, cari să fie în stare a lupta pentru drepturile celor de un sânge și de o lege și văzând apoi, că clerul unit simplu și neînvățat nu poate fi adevărat factor de cultură națională, Klein s'a gândit dela începutul vlădiciei sale chiar să deie neamului și bisericii o instituție potrivită pentru propagarea luminei și învățături până în cele mai depărtate colțuri ale eparhiei. De aceea a și început îndată tratativele cu Curtea vieneză pentru zidirea unei biserici catedrale, a unei potrivite reședințe episcopoești și a unei mănăstiri de călugări basilitani, cari să-l ajute cu vorba și cu fapta în păstoria sufletelor și conducerea eparhiei și să fie în acelaș timp și dascălii destoinici ai viitorilor candidați de preoție. Planurile acestea mărețe le-a putut realiza numai după ce i-a succes a câștiga în schimbul domeniilor dela Sâmbata de jos și Gherla pe acela al Blajului. Din satul mic cu populație calvină dela împreunarea Târnavelor voiă marele arhiereu să facă centrul eparhiei sale și centrul cultural al neamului său. Locul unde se află azi orașul Blaj eră atunci pustiu. Inochentie Klein a croit în mijlocul pustiului aceleia piața

largă de azi și a ales locul pentru înălțarea institutelor culturale și cu banii încasați dela clerul său sărac și umilit și cu cei câștigați dela Stat a început zidirea bisericei catedrale și a mănăstirei de călugări. A chemat apoi în jurul reședinței sale meseriași din toate părțile. Incetul pe încetul a răsărit ca din pământ casă lângă casă și în locul pustiului de mai înainte s'a înfiripat orașelul de azi, unde prin nimic nu se pomeneste numele marelui fondator, care și-a petrecut aci luptând cum n'a mai luptat nimeni de atunci încoace pentru desrobirea noastră culturală și politică, cei mai frumoși ani ai vieții sale rodnice. În institutele înălțate de Klein s'au deschis peste câțiva ani, când ctitorul lor se istovia mâncând pânea amară a exilului, vestitele școli de cărturărie și cultură românească, cari au însemnat atât de mult în desvoltarea neamului nostru de pretutindeni.

«Episcopul Klein — scrie un biograf modern al lui — a înființat pentru biserică și națiunea sa un oraș românesc, în care a pulsat totdeauna viu sentimentul național și care este astăzi metropola unei biserici estinse peste toată Transilvania și o parte din Ungaria. A asigurat episcopiei un domeniu, care în mâna unor episcopi cu o înaltă cultură intelectuală și morală s'a prefăcut într'un izvor nesecat de fundațiuni pii și culturale. A pus temelia la o frumoasă biserică catedrală. A asigurat existența și a pus temelia la o mănăstire, care a adăpostit mulți bărbați distinși prin știință și pietate și care prin seminarul și școlile sale deveni cel mai puternic și mult timp unicul focal de civilizațiune și cultură românească și creștinească. Dacă acest episcop nu ar mai fi făcut nimic în viața sa, cele indicate încă ar fi de ajuns ca numele lui să fie pururea amintit cu recunoștință de un popor întreg».

Inzestrat cu un admirabil spirit de observație și de cunoaștere a oamenilor, Klein și-a știut formă o ceată întregă de elevi, pe cari i-a trimis la școlile înalte din Roma și Viena dând astfel bisericei și neamului seria aceea de bărbați ca P. P. Aaron, At. Rednic, Gregoriu Maior și Silvestru Caliani, cari i-au condus destinele până către sfârșitul veacului al XVIII-lea. Și deși eră atât de ocupat cu afacerile multe bisericesti și naționale a mai avut răgaz să se ocupe și cu literatura scriind o bogată colecție de predici pentru toate duminicile și sărbătorile de preste an și de aceea celebrul său

nepot Samoilă Klein îl înșiră între literații români ai veacului.

* * *

«Având foarte mare râvnă cătră neamu-și și bunul de obște spuză de pismași au întăritat asupra sa, până ce mai pe urmă ca jertfă învins căzû». In propoziția aceasta simplă rezumă vestitul și harnicul călugăr blăjan Samoilă Klein de Sad motivele căderii unchiului său. Cei cari trăgeau mari foloase din amortiala atât de comodă și răbdurie a neamului nostru nu puteau suferi pășirea energică și dârză și postulatele atât de serioase și neliniștitoare ale arhierului, în cari vedeau semnele trezirei la o nouă vieată a urgisitului neam valah. Glasul puternic al vlădicului, în care se descărcă întreagă seculara durere înăbușită a unui numeros și vechiu popor umpluse de groază și furie răsbunătoare inimile celor mari și puternici. Apoi ceata iezuiților ardeleni, cari nu mai puteau stăpâni biserica românească ca pe vremea blajinului Atanasie Anghel, nu privia cu ochi buni păstorirea unui om, care știa umbla pe picioarele proprii. Astfel au fost puse la cale denunțuri și intrigi și bietul vlădică, care își apăra numai sărăcia și nevoile și neamul a fost prezentat înaintea Curții împărătești care nici ea nu avea mari simpatii față de activitatea îndrăsneată a neastâmpăratului prelat cu stufoasa barbă neagră și ochii scânteietori, ca un primejdios resvrătit revoluționar, care va aprinde Ardealul dela un colț la celalalt. Pe baza unor fapte reale și a altora existente numai în închipuirea dușmanilor și pe baza unor anumite declarații rău înțelese și tendențios interpretate a fost urzit împotriva lui un monstruos proces, al cărui sfârșit îl putea prevedea oricine și, mai ales, îl putea prevedea acuzatul însuși. Atunci Klein, care petrecea în Viena, a refuzat, la sfatul și îndemnul nunțiului papal, a se înfățișa înaintea comisiei împărătești însărcinate cu investigarea crimelor lui și a fugit, la sfârșitul anului 1744, la Roma, crezând că scutul Papei va fi destul de puternic pentru a-l putea apăra de loviturile dușmanilor. Intrigile acestora au pătruns însă și aci și astfel Inochentie Klein a întâmpinat foarte puțină bunăvoință la Curia papală, care trebuind să aleagă între dorințele puternicei împărătese catolice Maria Teresia și între plângerile după dreptate ale unui biet vlădică româ-

nesc din Ardealul atât de îndepărtat, a preferit pe cea dintâiu.

Descoperind în Roma intrigile iezuiților și mai ales ale teologului iezuit și denunțurile lor împotriva activității sale publice Inochentie Klein a pornit o vehementă, lungă și fanatică luptă pentru scoaterea paterului iezuit din domeniul vlădicesc și pentru a mântui biserica românească de controlul lui primejdios. A trimis memoriu după memoriu Curiei papale, Congregației de Propaganda Fide, Curții vieneze și bărbaților, despre cari credea că pot avea vre-o influență asupra acelei afaceri și când a văzut, că memoriile nu folosesc, într'un moment de indignare nepotolită a excomunicat pe teologul iezuit Balog. Și când vicariul P. P. Aaron a refuzat publicarea decretului de excomunicare îl excomunică și pe el, îl depune din slujba grea a vicariatului, pe care o dă protopopului Nicolaie Pop din Balomir. Pornește apoi o agitație imensă în mijlocul credincioșilor de acasă împotriva iezuiților și poruncește să se facă rugăciuni publice în toate bisericile eparchiei pentru ca Dumnezeu să înmoaie inimile dușmanilor sau să-i împrăștie cum se împrăștie fumul. Iezuitul a fost scos din domeniul episcopesc, dar n'a fost scos din biserica românească; P. P. Aaron a continuat a păstori sufletele nespus de tulburate ale credincioșilor, nu însă ca vicar episcopesc ci ca vicar apostolic.

Agitația imensă produsă de luptele din depărtare ale lui Klein — chiar și câțiva călugări mai îndrăsneți ai mănăstirei blăjene evitau orice contact cu vicariul excomunicat — au fost îndată folosite de dușmanii unirei. Pentru a pune capăt neliniștei din eparchie Papa îl invită pe Klein să abzică de episcopie. Incercările Papei au fost sprijinite și de Curtea vieneză, care-i asigură o pensie anuală de 1.200 florini din venitele domeniului episcopesc, n'au fost însă sprijinite de preoțimea de acasă, cu care vlădica ținea legături strânse și care îl îndemnă să rămână statornic în luptă. Dela un timp însă văzând că lupta sa e zadarnică, apoi silit de grele împrejurări materiale — averile vlădicești au fost puse sub cel mai strict sechestru — și amenințat mereu de autoritățile romane a primit propunerea Papei și a renunțat în 1751 la vlădicia, pe care neîngăduindu-i-se reîntorcerea în Ardeal n'o mai putea guvernă. De aci înainte viața bietului arhieru a fost o adevărată viață de robie și martir în cel

mai dureros înțeles al cuvântului. Fire impulsivă și războinică, obișnuit cu lupta continuă și cu sbuciumul continuu, în-sufletit de o uriașă iubire de neam a fost silit să trăească o vieată potolită de pustnic. Il mistuia dorul după țara lui și oamenii lui, dela cari primea știri din ce în ce mai rare fiindu-le orice corespondență cu primejdiosul exilat oprită și il chinuia sărăcia și mizeria și — pentru ce nu am spune-o? — de multe ori foamea. Curtea vieneză îi asigurase o pensie anuală de 1.200 florini, dar o primia atât de neregulat încât trecea uneori câte un an și jumătate fără a primi din ea nici un ban.

Și acolo în centrul lumii catolice fostul vlădică — și ce vlădică! — al bisericii române unite a fost silit să-și zălogească puținele lucruri de valoare, pe cari le avea și să cerșească împrumuturi și milă ca să nu piară de foame. Te cuprinde un sentiment de adâncă milă și revoltă cetind multele scrisori ale moșneagului de 70 de ani, chinuit de-o boală grea de picioare, prin cari cerșește bunăvoința lui Kaunitz, a puternicului cancelar al Mariei Teresia, rugându-l cu lacrimi în ochii atât de neastâmpărați altădată, să se milostivească a-i trimite mica pensie ca să aibă cu ce-și alina foamea.

După moartea lui P. P. Aaron (1764) sufletul potolit de povara celor 72 de ani al exilatului a mai fost cuprins odată de fiorii nădejzii și ai luptei. Credincioșii de acasă nu-l uitaseră și credeau, că-l vor putea vedeă iarăș în mijlocul lor cu cârja arhierescă în mâna slăbită acum de bătrânețe. Și nădejdea că se va putea reîntoarce la ai săi, că-și va putea dormi somnul de veci în mănăstirea sa din Blaj și la capul lui vor răsuna cântările de îngropare ale călugărilor români, i-a mai luminat o clipă bătrânețele monotone și posomorâte. A scris credincioșilor de acasă ce să facă și cum să lupte ca să-i poată asigura izbânda; a cerut și sprijinul primatului din Strigon dar toate au fost înzadar. Preoțimea i-a dat un număr frumos de voturi, împărăteasa însă nu-l voia ci a așezat pe tronul vlădicesc pe austerul și rigidul Atanasie Rednic, pe care nu-l voia nimeni. Astfel Inochentie Klein a rămas în Roma în tovărășia nepotului său credincios «Iánoș», culegând sentințe din clasicii literaturii vechi romane și gândindu-se așa cum se poate gândi un bătrân de vârsta lui și, mai ales, un bătrân cu sufletul lui, la frumosul Ardeal, la blândul lui popor românesc și la cele câteva case dela împreunarea Târnavelor până în toamna anului 1768, când, în

23 Septembrie, a închis ochii ca să nu-i mai deschidă niciodată. «Tocmai într'aceea zi—scrie nepotul său Samoilă—când au murit la Roma episcopul Klein, au căzut în palota din Blaj la pământ icoana episcopului Klein fiind de față episcopul de atunci Atanasie Rednic. Icoana aceasta de nimenia mișcată au căzut cu fața în sus, cu picioarele înainte, cu capul către ușă, cum este obiceiul a duce mortul; pentru aceea unii ziceau, cum că acest semn s'au făcut pentru ca să se arate că atunci a murit episcopul cel adevărat».

I

2 Iulie 1746. Klein către arhiepiscopul Vienei Kollonits. Arată motivele fugii la Roma și cere sprijin pentru a fi judecat pe calea legii.

Eminentissime, Celsissime ac Rssme S. R. E. Cardinalis
sacrique R. I. Princeps Archieppe Dne Dne Benignissime

In cuius cum s. Romana Eccla unione unionisque privilegialiter duratura conservatione, zelo animarum apostolico olim flagrabat Eminentissimus S. R. E. Cardinalis Leopoldus a Kolonics, circiter e centum millibus familiarum constantis populi Valachici in Trannia, huius in schisma metuendum defectum praecavere conabar, implementum eorum sollicitando, quae tam clero, quam populo Leopoldi 1-mi Imperatoris pietate benigne decreta fuere. Conatui meo in cathedram meam inquirens livor adeo restitit, ut calumniosis ad augustam aulam suggestionibus me ab eppatu avocari et Viennae contra s. canones, libertatem nobilitarem et fundamentales patriae leges ad incompetens examen constitui eveniret.

Ut livorem calumniae pastorale lenitate et silentio emolliam ac incompetentis examinis scandalo ad incongruam attentionem provocabilis populi periculum declinem, ex instituto eppatus singulo quadriennio praescriptam liminum S. S. Petri et Pauli visitationem suscepi, quae quia praetensae culpae metu, fugae accusatur, ideo humillimis precibus apud augustam aulam, salva personae et rerum mearum securitate, praeviaque lucem fugientium calumniosorum accusatorum Art. 26, 1741 praescripta nominatione, consueto juris ordine debitam iustitiae administrationem postulavi.

Idcirco Em. Vrae humillime supplico, dignetur ob absentiam meam tot animarum periculum benigno cordi summere et in periculi remedium pro praevia acceleranda iustitiae administratione et benigna caesareo-regia indilata resolutione semet benigne interponere, ne eppalis dignitas adeo vilescat ut eppos deteriori reliquorum nobilium conditione ad cuiuslibet occulti calumniosi suggestoris machinationem a grege et eccla avelli, quasi consuetudo obtineat. Magnas gratias et benignitatem humillimis precibus et sacrificiis deserviturus

humillimus capellanus

Em. Vrae

Romae, 2 Iulii 1746.

Scrisori cu acelaș cuprins au fost trimise în aceeaș zi nunțului apostolic din Viena, Serbelloni, vicescancelarului imperiului austriac, președintelui consiliului de războiu austriac, președintelui camerei aulice, conților Filip I. Kinski, Iosif Königsegg, Uhlfeld, Seilern, Harach și lui Petru Dobra.

II

2 Iulie, 1746. Klein către agentul său Vinez Hardt. Il informează despre trimiterea scrisorilor precedente și cere diferite informații.

Perillustris ac generose Dne Dne mihi colendissime

Quod hucusque per Vram D. consuetas literas et supplices libellos non expederim, ratio est, quia causae sub inquisitione et aliis circumstantiis pendens status, patientiam et mansuetudinem pastorem exigebat. Iam cessat praemissa et ideo omnia, quae Vra D. suasit, feci. Summa actorum consistit in eo ut consueto juris ordine et argumento art. 26: 1741 nominato accusatore mihi iustitia impartialiter administretur, nec in personae rerumque mearum securitate laedar, priusquam legitime et consueto juris ordine audiar. Instantias transmisi Imperatori, Reginae, viduae imperatrici et principi Carolo. Literas supplices: vice cancellario imperiali, bellici consilii et camerae praesidibus, comitibus Königsegg, Kinszki, Uhlfeld, Seilern, Harrach et baroni Toussainet. Velit proinde resolutionem sollicitare, nec metuat, nam submisae, mansuete et legitime egi, nec aliud peto, quam communis iustitiae administrationem, quae nulli negari potest. An Vra D. a meo vicario in rationem stipendii sui centum florenos jam receperit? tam super his quas ad aulam transmitti instantiis et literis, quam super praesentium perceptione: quae etiam in Trannia et Viennae hucusque intervenerint? an capellam meam aliasque res meas vicarius in toto vel in parte secum abstulerit, aut Viennae permiserit? quocitius specificè informari peto. In reliquo precor, ut proxime Vram D. sanam et incolumem inveniam. Quos expedire iudicat meo nomine reveretur. Hisque me meamque causam enixe commendo et persevero.

Paratus servus

D. Vrae

Romae, 2 Iulii 1746.

III

9 Iulie, 1746. Klein către cancelarul ardelean, contele Gyulaffi. Comunică motivele fugii la Roma și cere sprijinul pentru a fi judecat pe cale legală.

Exclme ac Ilme Dne Comes Dne Patrone gratiosissime

Quod non expectato super prioribus meis gratiosissimo responso, hacce epistola gravis fortasse sim, excusatum me reddent duo impulsiva summa status et conscientiae motiva; hoc est: quod tam ad aulam hanc sacram quam ad me deficientis in schisma populi referatur; illud est: quod homagialis obligatio non patiat ut illibatae fidelitatis subditus regius et candidus sacrae

coronae et patriae civis dilata huius causae compositione, utilem protelandae confusionis occasionem, Augustae Aulae adversarios capere sine erubescencia admittat. Circumstantiae temporis, loci et concomitantes quibus coarctor, plura dare cohibent. Haec ergo E. Vrae in aug. domum propensissimae fidelitati, magnam status praesentis providentiam complectentia significata sufficient. Mihi inponitur, quam alii contra me agunt et a populo extorquent, publicae tranquillitatis turbatio, hanc enim nec ego nec populus jura nostra asserendo movemus, sed et authores persecutionum injuriarum et praeprimis impedita Leopoldinarum dispositionum effectuatio expedientis quietis statum commovet; irritavit negotium, specifica jesuitae theologi erga solutonem eppi, in fundationalium expeditionem facta intrusio. Ego et populus etiam titulo 14 par. 1-ae licita defensa non utimur, quin potius, quia, procul dubio ut suam in eppi fundationalia factam intrusionem possideant, Jesuita Theologus et superior Cibiniensis secreta, secreta tamen, et E. Vrae bene cognita relatione perhibetur, apud Augustam aulam mei ab episcopatu ammonitionem procurasse, et hoc modo populi compositionem vane pollicitos esse; ego etiam contra fundamentales leges et sacros canones Viennam vocatus et tum qua eppus tum qua magnas incompetenti examini subjectus sum. Ne hac illegalitate, scandalizato populo, sacrum servitium offendam, meique laesione, ad deplorandum aliorum exemplum, causam irritem potius quam promoveam: utque demum pastorale lenitate et mansuetudine calumniatorum occultam, dolosam vim frangam ex instituto eppatus singulo quadriennio requisitam liminum ss. Petri et Pauli visitationem suscepi. Qui meam urgebant, jam fugae damnant adversarii calumniatores legitimam absentiam, ita nimirum mentitur iniquitas sibi. Ne in derogamen homagialis fidelitatis et animarum periculum huic calumniae adversariorum conniveam, eos qui me fugae damnant, calumnias tamen et suggestivas suas supplantationes revelari deprecantur, argumento art. 26: 1741 in iudicium produci postulo. Nec allegati dietae et coronationis Posoniensis articuli argumentum E. Vram offendat. Nam quia summo Pontifici rescriptum est, me esse avarum, inobedientem et plane rebellem: vel novellae ab anno 1715 hucusque conditae Hungariae leges obligant Trannos vel non. Si non: quomodo ego contra Tit. 9, part. 1-ae et decreti Adr.: 2-di Hierosolymitani fundamentalem nobilitarem praerogativam, extra regnum vocatus et incompetenti examini Viennae subjectus sum? et quomodo juris ordine non citati non convicti jura laeduntur, dum, ut fama fert, cameratici in bonorum meorum exigenda ratiocinia et alia domini exercitia se immittere attentant? Si leges praemissae obligant Tranniam, Vra E. calumniosos delatores nominare ea conscientia tenetur, qua conscientia communis justitiae administrationem singulis impendere obligatur. Nec desunt aliae validae in Trannia leges, quibus hi calumniatores publico iudicio sisti debent. Idcirco Aug. Aulae humillime praesentatas meas preces E. Vrae humillime commendo, ut eas allegato fidelitatis motivo acceleratione impendendae justitiae eatenus exaudiri et exequi facere dignetur, quatenus deplorabili priorum temporum, aliorum magnatum et formidabilis adeoque praecavendae calamitatis posteris perhorrescibili exemplo non prius via facti in persona et rebus damnificer, quam publico consueto juris processu audiar.

Indilatam superinde gratiosissimam resolutionem, homagialis fidelitas, salus publica, adeoque patriae felicitas, publicaue tranquillitas et singulorum utilitas securitasque suadent. Nulli demum culpaee imputari admittat E. Vra si dilata justitia alias jam insinuatias peregrinationes assummere et ante earum assumptionem causae praesentis statum regni Hungariae proceribus et ordinibus in meae et populi mei fidelitatis justitiaee defensam duobus titulis et subnexo fine communicavero: tum quod eppus decreto Leopoldino cum mea ecclesia cleri Hungarici privilegio et protectione gaudeam tum quod art. 18: 1741 Trannia regni Hungariae Gubernio ingremiata sit; ac ut ab Aug. domo sacraque corona et fidelium civium tranquilla securitate omne praecaveatur praepjudicium. Hisque dum pro celeri justitiae administratione me humillime commendo, persevero

humillimus servus

Romae, 9 Julii 1746.

E. Vrae

Scrisori cu acelaș cuprins a trimis în aceeaș zi și lui Iosif Kozma, Sigismund Csato, Andrei Boer.

IV

9 Iulie, 1746. Klein către agentul său vienez Hardt. Cere informații din Viena.

Perillustris ac generose Dne mihi colendissime

Quas proxima abhinc posta insinuavi propter emersas considerationes praecise modo accludo. Instantias has Vra Dnao sine mora exhibere, promovere et sollicitare velit. Literas, de quibus priori posta scripsi, omnes eadem posta transmissi. Hac posta scribo Excllmo Dno Cancellario Trannico, Dnis Kozma, Csato, Boer. Non gravetur me Vra Dnao tam de praesentium, quam priorum receptione, ita etiam de statu causae ac aliis emergentibus aulicis, hungaricis et trannicis informare. In reliquo, ut proxime Dnaoem Vram personaliter alloquar, a promovendarum harum instantiarum et procurandae meae securitatis diligentia adeoque Vrae Dnaois in agendo dexteritate cum dependeat, commendo causam una mecum enixissime et persevero

Paratus servus

Romae, 9 Julii 1746.

Dnaois Vrae

V

9 Iulie, 1746. Klein către administratorul domeniului episcopesc Dănilă Marsinay. Cere bani și informații privitoare la starea domeniului episcopesc.

Perillustris ac Generose Domine mihi observande

Dnaonem Vram provisorem constitui, de fidelitate, de exacta officii executione nullus dubitans. Scit Vra Dnao, quod a tempore mei e patria discessus nonnisi 500 fnos de fructibus bonorum ceperim. Solo aere non vivo, unde licet debita solvenda ordinaverim; tamen etiam mei ratio habenda est. An me inter mortuos reputent? aut in patriam red ire diffidant? aut an Vra

Dnao seu officio valedixerit seu in statu perfectae administrationis non sit? Anceps haereo. Ego vivo et propter mea in patriam et ecclesiam bene merita proxime redire conabor; mea hujatia negotia reditum retardant. Unde Vra Dnao, hoc gratitudinis erga me agat officium, ut quo citius perscribat: quae debita soluta sint? Qui fructus in natura? et quae parata supersit pecunia? quomodo denique benedicente Deo reliqua subsistant oeconomica. Agat recte, timeat Deum, reliquos revereri oportet, absit metuere. Memor sit sui juramenti, oportet Deo servare fidem et hominibus. Si fallat in alterutro, fallit in utroque. Nam Deo non servat fidem, quem non videt; si non servat fidem homini proximo quem videt. Oportet quantocyus distractis fructibus mihi pecuniam transponere, ut solvenda hic solvere et bono adhuc tempore redire in patriam possim, proxime pecuniam cum relatione super officii administratione expecto et maneo

benevolus

Dnaois Vrae

Romae, 9 Julii 1746.

VI

3 August, 1746. *Memoriul trimis card. A. Albani, în care Klein cere diferite drepturi pentru clerul și poporul român.*

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Summarium postulatorum eppi Fogarasiensis.

Eppus Fogarasiensis jura suae ecclesiae et executionem Leopoldinae institutionis sollicitat, cujus sollicitationis inter reliqua sequentia sunt capita: 1. Valachi uniti sacerdotes et clerus gaudeant immunitate ecclesiastica, eorumque filii ad exemplum uniti cleri Hungarici, sint liberi. Et hoc ideo: quod natura, sacris canonibus et institutione Leopoldina unitus clerus valachicus gaudere debeat privilegiis et jure cleri Hungarici. 2-do Decimae Valachorum unitorum cedant ecclesiasticis Valachicis; et hoc tum ex supraallegata ratione tum e positiva lege regni, qua decimae pertinent ad ecclesiasticos. 3-tio Tam nobiles quam alii Valachi proportionem geometrica et caeteris paribus admittantur ad officia; ac ex quibus officiis praeter ordinem juris ejecti sunt, reponantur. Gaudeant item jure concivilitatis caeteris paribus pro proportionem geometrica. 4-to Quia Leopoldinum institutum ob defectum valachici theologi, neunitis de rom. catholica theologo providit, jam autem e Nationae Valachica sufficienti theologi, qui etiam in Propaganda Romae instruuntur, consequenter alterius ritus Theologus amplius non est necessarius. Ideo theologi jesuitae ammoveantur, prout recenter retroactis annis semoti sunt e consistorio Strigonense per Archieppum Emericum olim Eszterhazy. 5-to Quia secreto quidem, certo tamen constat, contra eppum motarum persecutionum et ortae inter populum disunionis authores esse Jesuitas: hos sacrum oraculum ecclii cap. 12, v. 10 eppo cavere praecipit. Ideo etiam errores in donationalibus commissi nimirum: evictionis omissio et jesuitarum intrusio corrigantur

ita, ut Jesuitae exmittantur et evictio imponatur. Hoc praecipit Tit 12 Part. 2-ae. Non absimiliter quoad alias laesiones et bonorum tam eppalium quam cleri et aliorum Valachorum occupationes indilate administretur justitia. 6-to Si contra eppum habetur querela, ea nominatis accusatoribus communicetur et juris ordine procedatur, Romae eppus se defendet. Si vero comper-tae jam sunt calumniae, eppi honor redintegretur et eppo ad suam ecclesiam redeundi publica personalis detur securitas. Et haec salvo quocunq; jure.

VII

8 Aug., 1746. *Memoriul trimis Papei Benedict XIV, în care Klein arată motivele cari reclamă scoaterea iezuitului din biserica unită.*

Beatissime Pater.

Ioannes Innocentius L. B. Klein de Szad eppus Fogarasiensis, graeciritus unitorum in Trannia personaliter praesens, S. Vrae humillimus orator humillime exponit: qualiter apud Aug. reginam Hungariae calumniose accusatus justitiae administrationem postulare intenderit orator, verum e sacra nuntiatura Viennense recenter literas receperit, ex quibus intellexit super postulato justitiae, medio s. nuntiaturae apud Aug. Aulam Viennensem nihil hucusq; actum esse.

Populus defectui ad schisma fere totaliter proximus oratoris praesentiam flagitat et in eversionem eppalis dignitatis ac unionis, praecise comparati jesuitae ammotionem ex humillime hic annexis rationibus postulat. Emmus Cardinalis Alexander Albani pro oratoris reditu et securitate suam benignam interpositionem resolvit, sed non aliter quam secundum praescriptam et hic humillime annexam formam.

Quia autem orator absque benigna S. V. annuentia in aggravium suae conscientiae aut praedudicium ecclesiae successorumque suorum nihil agere potest: et nisi orator ad aliquid se resolvat, sequestratione bonorum eppalium sibi media vitae subducenda justo metuit; si vero simpliciter in reditum forma praescripta consentiat, laesiones ecclesiae et successorum, cleri item ac populi scandalum et disunio: in annexa pariter opinione demonstrata praedudicia non solum irremediata permanebunt, sed ad majora extrema successivum incrementum summent. Eapropter universa S. V. clementissimis dispositionibus humillime submittit et benignissimam resolutionem e genibus simplex exorat.

Sanctissimo Dno Nro Dno Papae Benedicto XIV pro Ioanne Innocentio L. B. Klein eppo Fogarasiensi graeci ritus unitorum in Transylvania.

Rugarea aceasta are, cum se vede și din cuprinsul ei două anexe. Una sub titlul: Rationes ob quas ammotio jesuitae ex eppatu Fogarasiensi postulat. Cuprinsul ei se află în cuvintele introductive: «Opinio e jure Hungariae desumpta, super querela eppi Fogarasiensis, qua se, ecclesiam et successores suos, inter reliqua, ideo laesos esse asserit, quod sine praescitu, adeoque

contra voluntatem suam super cambiali permutatione Dominiis fundationalis extraditis, solitis regis donationalibus literis insertus et ad usurpationem — fructuum eppalium Jesuita Theologus introductus sit».

Al doilea anex este următorul: Forma sub qua Emmus Cardinalis Alexander Albani pro reditu et securitate eppi Fogarasiensis apud Aug. Aulam Viennensem, benignam suam interpositionem resolvit:

Emme ac Rme S. R. E. Cardinalis Dne Dne Gratosissime!

Probe novit E. Vra, quod ego a mense majo praeteriti anni fuerim paratus Roma discedere Viennam, ibidem causam meam tractaturus. Propterea accepi literas passuales, sacraque congregatio de propaganda fide, quae de meis negotiis fuit instructa, scripsit epistolam commendatitiam ad Nuntium, quatenus meam personam et causam recommendaret reginae. Et sane discessissem nisi mihi innotuisset, hoc displicere Aug. reginae et mihi permissum fuisset ab aula romana hinc discedere. Nunc igitur sum paratissimus si clementissima regina sic velit et Viennam adire et redire ad diaecesim meam impleturus officii mei eppalis partes. Sed quia instructum audio contra personam meam processum jure naturae et religionis teneor pericula et scandala evitare. Quare si pro summa clementia et benignitate sua et christianissima pietate dignabitur sua mattas ssmā transmittere chartam securitatis, per quam tutus esse possim, ne a ministris vel statibus ullum inferatur damnum, praedudicium aut injuria meae personae et characteri eppali, quod indigne sustineo. Et quod nulla causa, quae respicit immediate meam personam, specialiter praetensae depositionis, prout intellexi, agatur in tribunali laico: spondeo E. Vrae me statim discessurum ut Viennam petam et reddam immortales gratias Aug. reginae nostrae, quae dignata est tot conferre beneficia, quam Deus semper reddat incolumem et benedictionibus suis, prout oramus protegat et defendat. In reliquo me, meosque in magnam protectionem humillime comendo et persevero.

VIII

20 August, 1746. Klein trimite contelui Harach un memoriu, în care expune chestia teologului iezuit. Având de gând să-l tipărească, episcopul îi cere părerea privitor la cuprinsul lui.

Excllme ac Ilime Dne S. R. I. Comes Dne Dne Patrone
Graossmē!

Quod humillimum ad E. Vram recursum frequentem conferentialis ministerialis intimi consiliariatus dignitas competentiam fundat, quia omnes Tranni ad hanc dignitatem ideo recurrunt, quod negotia Trannica in hoc summo aulae consilio tractari experientia doceat. Viennam e Trannia vocatus, anteaetae vitae conscientia tutus comparui, sed ad incompetens Forum in-

competenter constitutus, anteaactorum exemplorum calamitate cautus, eppalis dignitatis immunitatem ab impendente praecipitantia praeservaturus violentis intentionibus lenitate potius et mansuetudine pastorale cedendo, quam rigorosa legis jurisque etiam naturalis defensa obviando, quam prioribus humillimis literis significavi, peregrinationem assumpsi. Quae ad praeviosorum telorum cautionem et calumnia praecipitatae causae justo exitu carentia remedia sero quaerantur; assumpta peregrinatio, optato intentionis eventu fraudata non est. Nam quod Viennae competenter proponere erubuit sed praecise occultis suggestionibus ab executione processum principiando praecipitare voluit; se ipsam praecipitando calumnia ad s. Pontificem referri fecit, ubi avaritiae, inobedientiae et plane rebellionis accusatione me gravare, accusationisque aggravationem fugae culpa fundare voluit. Hoc posito occasionem obtinui, qua jura mea asserere nec anteaetae vitae metu, sed anteaactorum praecipitatorum calamitate cautus justo titulo loci tuti competentiam implorare et semota occulta suggestionis, oppressionisque extravagantia, aperta legis via et consulto juris ordine debitam justitiae administrationem postulare possum cum itaque stylo et consuetudine Romana, caesarum al-legata typo dentur, eorum, quae mihi agenda et contra jesuitam, ejusque fautores typis danda sunt, E. Vrae extractam ideo humillime accludo, ut veram et sinceram facti originem et in perpetuum continuandae perturbationis auctores intelligere, atque pro congenita sua erga Aug. Aulam fidelitatis teneritudine ad promovendum sacrum servitium, ubi et quibus expediens gratiosissime visum fuerit, vel maxime tamen Illmo et Illmo Dno Comiti Aulae bellici consilii praesidio communicare ac ab hoc informari dignetur: quomodo jesuitae medio generalis Trannici meam ab eppatu ammotionem consequenter supplantationem suaserint, hac addita petitione ne jesuitae huius consilii auctores revelentur. Contra quos aperto jure antequam agam, agendis ne Augustae Aulae minimam displicentiam moveam, homagiale fidelitate et sinceritate agenda communico et horum justo motivo, ne prius laedar quam audiar: consequenter ut personae et rerum mearum securitatem consequi merear, me magnis E. Vrae protectionibus et gratiae commendans persevero

humillimus servus

Exclliae Vrae

Romae, 20 Augusti 1746.

Casus episcopi Fogarasiensis.

Valachis Transylvanis ad unionem s. ecclesiae conversis et eorum clero, latini ritus et cleri Hungarici privilegia competere Leopoldus 1-mus declaravit, elapsoque unionis biennio inter reliqua ordinavit, ut ad evitandos fidei errores et correspondentiae cum exteris periculum theologus eppo adjungatur. In defectu itaque nationalis theologi adjunctus est jesuita, cum omnis tamen eppo debita subjectionis instructione. Hodierni eppi praedecessor dum Viennae aliquot annis ob eppatus controversias versaretur, omnia sua jesuitae concredidit, jesuita vero notoria populi relatione multa florenorum millia

eppatui subtraxit et in structuram jesuiticae ecclesiae convertit, hac fama motus eppus a jesuita administrationis ratiocinia exegit, sed responsum accepit, jesuitam ad ratiocinandum non obligari; ut proinde cum hodierno populi scandalo jesuita pulsus, nec alius vivente hoc eppo admissus est.

Vacante sede extra sacros ordines constitutus, actualis eppus electus est, utque statutis graeci ritus satisfaceret ordinis s. Basilii magni novitiatum ingressus, quae ad eppis consecrationem et jurisdictionem Viennae et Romae promovendae erant, traditis chartis albis jesuitae concredidit, quibus neglecta cura eppalis juris, suam utilitatem quaesivisse jesuita deprehensus est, quia dum eppus finito novitiatu in eppum consecratus Viennam venit, per jesuitam nomine eppi, super concredita charta alba factus libellus, eppo communicatus est, quo petebatur, ut jesuitae theologo de salario provideatur, cum tamen eppus de hoc nihil sciverit, nec in hunc finem, ut neglectis suis negotiis, jesuita proprium utile, nomine eppi quaerat, mandatum agendi et chartas albas jesuitae dederit. Hunc mandati excessum jesuitae eo successive extenderunt, ut jesuita theologus per eppum solvendus fundationalibus donationalibus literis, adeoque jure perpetuo inseretur, licet Leopoldinum institutum praecise in genere theologum requirat et in fundationalibus literis de theologis Valachis, adeoque ejusdem ritus provisum sit.

Praemisso mandati excessu, et cum sequentibus inconvenientibus detectis jesuita erubescens valedixit, reliquis jesuitis commisum excessum ad speciem quidem detestantibus, facto tamen et usurpatione eppalium proventuum, simulate detestatam praevaricationem non solum continuantibus verum etiam tam in eppum, quam clerum potestatem absolutam arrogantibus. Quia apud eppum jesuitae egerunt, ut parochiae in certos districtus dividerentur et haec divisiones proximis jesuitarum residentiis adeo subjicerentur, ne parochi uniti absque residentiarum superioribus quidquam facere audeant. Cumque eppus a jesuitis de et super hac petita administratione ratiocinandi obligamen, legaleque profitendae majoritatis et obedientiae juramentum requisivisset, absolutam potestatem ambientes jesuitae a petitis destiterunt, concepto adversus eppum et hucusque adaucto odio. Deinde ultra ea, quae fundationalibus literis incompetenter inserta sunt quoties novus succedit jesuita, literis regiis diversa adjici procurarunt. Sic adjectum est eis officium generalis causarum auditoris, cujus nominatio eppo competit; item: in principio pro jesuita ordinatum est, ut eppus eidem solvat annuos trecentos florenos, unumque ejus famulum et duos equos alat. Huius successor captiose extensum stylum attulit, ut jesuitae servitores et equi alantur et sic de reliquis. Hac serpentina via non solum foundationem eppi successive absorbent: neque prima illicita eppalium proventuum usurpatione contenti praecise in alias etiam ecclesiae et eppales utilitates semet ingerere nituntur; sed etiam absolutam in eppum potestatem arrogant, quia jesuita non vult eppo debitum juramentum praestare, canonicamque majoritatem et obedientiam profiteri, nec vult admittere, ut absque ejus annuentia eppus aliquid operetur. Et quia eppus populi, clerique reclamatione motus, praemissa jesuitarum attentata etiam juramentali eppali obligamine arguere, suaeque a Christo institutae et per ecclesiam ordinatae pastoralis potestatis usurpationem coercere debuit; pro-

missa, absente eppo, populi compositione, eppum a dioecesi jesuitae avocari suaserunt, et ideo erga occultas suggestiones eppus Viennam vocatus, ad incompetentem saeculare iudicium incompetentem intelligere debuit, aut eppatui valedicendum, aut jesuitarum excessivis suggestionibus assentiendum esse. Quorum neutrum contra suum juramentum, contra sacros canones, contra bullam erectionis fundationis et contra institutum Christi, sine scitu romani Pontificis eppus admittere potuit; idcirco ex instituto ep-pali, singulo quadriennio praescriptam romanam peregrinationem assumpsit, hoc jure nullam reatus suspicionem fundans; tum quod adeo proditorii et violenti, attamen serpentina successione incrementum cumulantis principii, nonnisi praejudiciosum exitum praevidere licuerit: tum quod omnis prudens alieno periculo cautus reddatur. Toti vero Europae typo datis novalibus exhibitum est, quomodo in Hungaria et Trannia probati fidelitatis viri carcere gravati, jure praescriptam justitiam usque hodie obtinere non possint. Et ideo status Hungari expertus, quod Art. 7: 1715 publica securitas, proditoris et calumniae impunitate ad fidelium et justorum oppressionem licentiose degeneret; posito publico regni gravamine, singulorum securitati declaratoria lege, art. nimirum 26: 1741 providerunt. Ne ergo pessimo principio vulneratae, ulteriorique processu irremediabiliter exulcerandae causae serotina et tum allegatorum exemplorum tum etiam in propriis juribus et laesionibus plurimorum annorum decursu ineffaciter sollicitatae reparationis argumento, vani exitus remedia eppus implorare cogatur; a foro et processu incompetente, justo adhuc et competente tempore ad competentem papalem recurrit potestatem. Quem recursum sequentes eppo illatarum laesionum declarationes provocant et alleganda jura legitimant.

Instituto Christi, ecclesiae traditione et ratione status eppatus est regale sacerdotium; eppus est pastor ovilis nimirum ecclesiae, est sponsus ecclesiae et repraesentat hac in parte matrimonium, hocque jure quam vir in uxorem, illam eppus spiritualem in ecclesiam potestatem habet et ideo in ordine ad subjectos presbyteros, soli comparatur. Nam prout stellae a sole lucem mutuam et praesentis solis luci, luce sua cedunt: ita se habet potestas in diaecesi commorantium presbyterorum erga potestatem eppi. Ergo prout unum regnum duos reges; unum ovile duos pastores, una uxor duos maritos, coelum duos soles simultanee non recipit; item prout naturae repugnat ut natura et ratione status subjectus imperium habenti: ovis pastori; uxor marito, stella soli, praeluceat et praesit ita jesuita nec superior nec par eppo natura et ratione status esse potest. Subditus esse recusat, quia licet serpentina successione auditoratus officium ambierit et hoc officium natura et omnium eppatum jure, eppo subjectum sit; summusque Pontifex et ipse Hungariae rex, consequenter ipse eppus, omnesque omnium gentium officiales et tam jure canonico quam lege Hungariae omnes iudices laici et spirituales causarum auditores suis immediate superioribus et communitatibus, in quarum medio officium administrant, juramentum officii formula legale et consueta praestare debeant; hoc tamen jesuita praestare recusat. Qua ergo ratione status? Aut qua evangelii porta ingreditur jesuita in ovile et ecclesiam eppi? Accedit quod Christus sibi agno similes esse voluerit eppos et omnibus apostolis

ovium pastorum tradens, soli Petro tam agnorum quam ovium curam concediderit. Unde summus Pontifex eppus epporum dicitur et est. Ergo hoc jure jesuita non potest papalem potestatem arrogare in eppum. Et si pontificis autoritate par constitueretur eppo, par tamen in parem non haberet imperium. Ergo velut peregrinus saltem vagabundorum obligamine, intra terminos jurisdictionis eppalis commorans, quam negare contendit, optimo jure exhibere debet eppo subjectionem. Nec ab hoc eppali jure jesuitam eximere potest sacri ordinis immunitas. Nam hac gaudeat jesuita intra limites sui collegii, non vero in arrogatione ecclesiasticae potestatis et sub jurisdictione eppi extra clausuram commorans. Hac igitur per jesuitam et ejus fautores facta status perturbatione provocatur ad papam justus recursus.

Lege Hungariae Tit. 2 et 3 part. 1-ae eppi caeterorum statuum regni libertate gaudent. Tit. 9 part. 1-ae omnes status fructibus omnium bonorum adeo libere fruuntur, ut tam hac lege quam fundamentali jurataeque regiae capitulationi nominanter inserto And. 2 decreto, nec regi permissum sit non citatum et consueto juris ordine non convictum, erga occultas suggestiones in persona et rebus suis quempiam laedere. Sacri canones adeo in Hungaria recepti sunt, ut nec diaetaliter contra avitam ecclesiarum libertatem et privilegia iis concessa, quidpiam derogatorie statui possit. Ast ultra praeallegata epporum privilegia, tam s. canones quam Caput. 1 lib. 2 s. Steph. Reg. Hung. praecipiant, ut proventuum ecclesiasticorum occupatores, usurpatoresque, reservato pontifici casu delegataque ordinariis declarandi potestate excommunicentur. Ergo hoc jure fundatur eppi romanus recursus.

Tit. 12 part. 1-ae praemissi in jura eppi et contra ejus libertatem commisi errores corrigi, adeoque eppo justitia administrari debebat. Haec non solum negata est, sed potius eppi illicitus et invalidus assensus incompetente et violento modo in derogamen reservatae papalis exigi intendebatur. Negata autem in similibus justitia Art. 75 Vlad. 1 recursus romanus fundatur. Ergo optimo jure eppus a foro et intentato processu incompetente Romam recurrit.

Haec quoad motivum spirituale, quo theologus eppo adjungendus est, quod tamen a genere ad speciem et praecise ad suam utilitatem jesuitae declinare demonstrantur. Restat politicum correspondentiae cum exteris motivum, quod adeo vanum et injuriosum est, ut jesuitae honorificam subsistentiam, fructuumque eppalium dismembrationem legitimare nequeat. Quia infidelis correspondentia per mille jesuitas impediri non potest: infidelitatisque suspicionem semper fidelem populum et amicas vicinas nationes gravare injuriosum est. Eadem est injuria et justus eppus ob iniquam infidelitatis suspicionem, explorationis pretium solvat et injurioso culpae metu, de facto poenam luat. Haecque ratio aliis antehac infidelibus argumento validissimo applicari deberet; si enim, qui semper coronae fuerunt fideles Valachi, hoc invigilantis jesuitae vano remedio ab infidelitate praeservandi sunt: idem remedium ne relabantur lapsis adhibendum erit. Et cum experientia doceat, acatholicas communitates ad externos recurrere, interpositionesque validissimas adferre; cur in pari causa non est idem judicium? Profecto haec injuriosae explorationis vanissima species tantam status et primorum principiorum violationem non

legitimat, nec jesuitarum, quorum plurimi olim infidelibus adhaeserunt, in jura eppi ingressionem fundat. Et dénique politicum injuriosae explorationis officium, usurpatione beneficii ecclesiastici compensari nec debet nec potest. Et haec reservatis reliquis et salvo quocunq[ue] jure dicta sunt.

IX

3 Septemvrie, 1746. Klein către cancelarul ardelean Gyulaffi. Arată motivul pentru care nu a putut merge la Ierusalim și-i cere sprijinul pentru a fi judecat pe cale legală.

Exllme ac Illme Dne Comes Cancellarie, Dne et Patrone
Gratiosissime!

Quod super gratiosissimis 29 Iunii anni currentis ad me datis literis hucusque non rescripserim, ratio erat, quia E. Vra iisdem me revocandum significavit et ego ante harum honorificam perceptionem, justitiae administrationem ideo implorare debui quod suggestionibus jesuiticae factionis apud ipsum S. Dominum calumniose diffamatus fuerim. Haec duo motiva etiam meae ad terram sanctam suscipiendae peregrinationis intentionem tantisper retardaverunt, ne data per suam Mattem benigna rerum, personaeque meae securitate ac administrandae justitiae resolutione meae homagiali obligationi et competentium jurium assertioni, propter absentiam statim satisfacere non potens, tergiversari videor. Quia optatae resolutionis effectu hucusque consolari non merui; idcirco E. Vrae gratiosissimum patrociniū humillime imploro, ut ad casum differendae benignae resolutionis, in omni eventu me gratiosissime excusatum habere, ac ulterioribus suis magnis gratiis et protectionibus amplecti dignetur. In comparatione sacrarum reliquiarum hactenus nullam curam impendi, quia gratiosam E. Vrae intentionem ignoravi, ed ideo qui in majoribus gratiis E. Vrae mandatis omni tempore obsequi, summae gratiae mihi duco; ita hoc in passu pro posse complacere studeo. Illmus Dnus Comes Csaky erga gratiosam E. Vrae commissionem per me salutatus, humillime resalutat, nec dubito meas praesentes literas suis praevenerit literis. In reliquo me cum meis, uti supra, magnis E. Vrae protectionibus et gratiis humillime commendans persevero

humillimus servus

E. Vrae

Romae, 3-tia 7-bris 1746.

X

3 Septemvrie, 1746. Klein către agentul Hardt. Cere informații privitor la statul chestiumii sale la Viena.

Illustris ac Generose Dne mihi multum observande.

Litterae per me 2-da Iulii datae, quos sibi non esse datas D. Vra scribit, id continebant, quod omnibus, quibus V. Dnatio suaserat, ministris et patronis meis scripseram, informari item petii, an Vra Dnatio centum florenos

perceperit, quos erga meum mandatum Vrae D. e Transylvania transpositos esse intellexi? Et an meus Dnus vicarius supellectilem et capellam meam in toto vel in parte? Qua in parte? Et ubi? Viennae permiserit? Ut de illa disponere possim. Vra Dnatio scribit difficultatem serviendi et querulatur de non percepto salario. Sicut Vra D. semper certa est mercedis suae, ita mihi displicet, quod ante valedictionem tardentur responsa et quod hoc tempore, ubi merendum est, valedicatur. Neminem ad serviendum cogere possum et nullum mercede defraudare volo, sed tamen accuratam negotiorum et correspondentiae promotionem opto, cujus correspondentiae seu postae expensas omni quidem posta compensare nequeo, accepta tamen harum specifica notitia, sine mora refusionem mandabo. Quare requiro tam super praemissis, quam vero super statu resolutionis in ordine ad preces meas informari, cujus resolutionis status apud Exllmum Dnum Cancelarium Trannicum, cui hodie scribo rescendus est, velit igitur Vra Dnatio suam Excellentiam adire, meo nomine humillime revereri et gratiosissimam resolutionem sollicitare. Quod si vero Vra Dnatio non vult servire, ut alium conventionaliter constituam necesse est et donec alium habeam, ne Vra Dnao susceptam causam deserat, videtur officii et conscientiae esse, quia favor, metus, odium et complacentia in iustitiae assistentia abjuratur. Meliora quocitius a Vra Dnaone intelligere spero, qui gratitudinis doctus, Vrae Dnaois favores et labores pro posse meo remunerari non intermittam perseverando

servus humilis.

Titulatae Dnaois Vrae

Romae, 3-tia 7-bris 1746. Central University Library Cluj

XI

10 Septembrie, 1746. Klein către P. P. Aaron. Ii poruncește să nu mai dea iezuitului nimic din venitele episcopoești și să-l încunjure ca pe o piatră de sminteală. Cere 1000 floreni.

Reverendissime Dne vicarie Dne observandissime.

Quas 6-ta Augusti anni infrascripti ad Vram Dnaoem dedi allatas esse confido. Expectassem a Vra Dnaoe informationem super iis, quae benigna regia resolutione commissa sunt, quia tamen nihil desuper hucu sive intellegere potui, aliunde inaudivi, quod synodus celebranda sit: non scio quo jure sine meo scitu, approbatione, meisque propositionibus, citra laesionem meae jurisdictionis eppalis, adeoque valide et absque censura sacrorum canonum, legisque, consuetudinis et avitae ecclesiasticae etiam Hungariae prae-rogativae fieri possit. Ego eppus et caput sum ecclesiae meae, membra sine capite synodum non constituunt. Non enim vacat sedes ut de capite provideatur. Idcirco Vram D. et omnes sibi canonicè per me subjectos in virtute s. obedientiae sub censuris ecclesiasticis forma juris valida inhi-beo, ne contra mihi competentem eppalem jurisdictionem sine meo scitu synodum celebret,

aut in aliquos contractus, accordas et saeculares circa eppalem jurisdictionem attentatas, illicitas et invalidas dispositiones consentiat. Et donec quoad jesuitam theologum canonicè non disposuero, illeque e mea residentia et vetita reddituum meorum eppalium usurpatione non recesserit, ac legale officii, canonicaeque majoritatis et obedientiae recognitorium juramentum non praestiterit; eundem tamquam benignorum regionum mandatorum contemptorem, publicarum canonicarum et patriarum legum transgressorem, immunitatis ecclesiasticae violatorem, consequenter hactenus exortarum discordiarum et offensionis scandalosum lapidem, Dnao Vra cum omnibus mihi subjectis devitet, nec ei usque ad ulteriorem meam dispositionem quidpiam communitet, administret vel administrari faciat. In reliquo expectans expecto super omnibus informari, et serio committendum requiro, ut mille floreni quocumque comparantur et parati habeantur, quatenus statim et ubi, quandoque commiserit solvi aut mihi submitti possint. In reliquo Vram Dnaoem ad vota propria valere cupio et omnem divinam benedictionem precando persevero.
Pater et servus humilis.

Rssmae Dnavis Vrae

Romae, 10 7-bris 1746.

XII

10 Septembrie, 1746. Klein către protopopul Nicolae Pop din Balomir. *Îi mulțumește pentru știrile trimise. Se miră, că au de gând să țină sinod fără știrea lui.*

Adm. Rnde Dne Archidiacone, Dne obssme.

Quas 25 recenter elapsi Iuly ad me dedit gratanter recepi, gratias habeo pro mei memoria quam frequentari requiro, occasionem nactus benevolentiam pro posse recompensabo. Audio diversas illegitimas dispositiones etiam quoad jurisdictionem eppalem, quasi saecularis potestas circa stolam et alia eppis competentia disponat. Non credo, quod sine mea approbatione aut annuentia aliquis canonicè subordinatorum consentiat aut se intromittat, cum huiusmodi ingressio in eppalem jurisdictionem censurae violatae immunitatis ecclesiasticae subsit. Audio celebrandam esse synodum et miror quomodo sede non vacante sine meo scitu haec fieri possint. Scribo superinde Rssmo Dno Grali Vicario et canonicè inhihero mihi inferenda praejudicia. Velit Vra Dnao cum eo superinde constitui et consulere in Domino ne immunitas ecclesiastica laedatur aut tranquillitas populi communisque salus turbetur. In reliquo Vram Dnaoem etc. Adm. Rndae Dnois Vrae Pater et servus humilis

Romae, 10 7-bris 1746.

XIII

5 Noemvrie, 1746. Klein către vicariul P. P. Aron. Cere 1500 fl., ca să se poată
reîntoarce acasă.

Reverendissime Dne mihi obssme.

Nisi pecuniae defectus impediret infra quattuordecim dies circiter hic meum terminaturus officium, meo eppatui me advicinare conarer. Ut ergo hic solvere solvenda et comparanda comparare ac temperie coeli favente quam primum hinc abire possim, velit Vra Dnao ex proventibus meis dominalibus 1500 fnos statim ad sacram nuntiatorum Viennensem transponere, quod si cassa dominalis ac confestim congregandorum proventuum quantitas hos 1500 fnos non adaequaret, numerus 1500 fnorum mutuo levanda pecunia compleatur. Si vero non adesset prompta transmittendi accasio, securus expressus homo cum pecunia statim Viennam mittatur. In hunc finem accludo officialibus meis sonantem commissionem. Iustum et aequum esset, ut quia majores sumptus facio et etiam cleri et ecclesiae communia jura promoveo, pro qua promotione officiolatus meus pecunia mihi necessaria succurrere non sufficit: ultra praemissos 1500 ex meis proventibus mittendos et etiam mutuo complendos florenos, tam praeteriti solutione quam futuri cathedratici anticipatione alios mille quingentos florenos clerus adjungat, quibus pro reditu et aliis necessitatibus sufficienter provisos sim. Optarem tamen ut mihi tota pecunia sine omni mora transponatur, et eo die qua Viennam expedita fuerit, mihi superinde huc Romam scribatur ne propter huius defectum terminatis negotiis, favente placido tempore hic morari debeam, omnia itaque dexteritati Vrae Dnaois enixe commendo et persevero.

Pater humilis.

Romae, 5-ta 9-bris 1746.

Anexă:

Perillustribus ac generosis Dominis Danieli Marsinay et Petro Pap Dalyai domini nostri Balasfalvensis provisorii et rationistae praesentibus committimus et mandamus, ut his perceptis statim et quidem ad casum, quo in cassa dominale aut facile et confestim exigibiles 1500 floreni non haberentur, etiam sub hypotheca nostrorum mobilium et immobilium episcopaliū bonorum levatis in complementum pecuniis 1500 nobis per Rdissimum Dnum vicarium nostrum sine omni mora submittendos florenos, eidem nostro in spiritualibus Dno vicario numerent et exsolvant, ac quoad huius pecuniae securam et indilatam transpositionem omnimode assistant. Quae solutio eis erga Domini vicarii quietantiam et hanc commissionem in ratiociniis acceptabitur. Secus non facturi. Romae 5 9-bris 1746.

XIV

II *Noemvrie, 1746. Klein trimite Papei decretul de excomunicare a iezuitului Ballog, rugându-l să comunice cuprinsul lui arhiepiscopului din Strigon, episcopului din Alba-Iulia, arhiepiscopului din Viena, ca să-l aducă la cunoștința împărătesei. Totodată îl roagă să denege lui Ballog deslegarea de sub excomunicare. Il roagă apoi să-i îngăduie a se reîntoarce acasă, dovedind cu o mulțime de scrisori primite din Ardeal, că reîntoarcerea lui ar aduce liniște în eparchia atât de sbuciumată.*

Beatissime Pater.

Ioannes Innocentius L. B. Klein de Szad eppus Fogarasiensis, graeci ritus Unitorum in Transylvania, sanctitatis Vrae humillimus orator humillime exponit: Quod hucusque continuata populi sui calamitas et animarum periculum, oratoris conscientiam justo metu afficiant, ne officii neglectu, Heli iudicio iudicetur in aeternum. Indesinentes afferuntur populi, clerique querelae nec cessat saecularis potestas jurisdictionem ecclesiasticam violare, turbare et usurpare si non auctore, saltem connivente theologo jesuita.

Sine mora itaque Deo, Ecclesiae et pereuntibus animabus satisfaciendum est. Nec aliud in hac calamitate superesse videtur, quam ut securis ad radicem pertinacis mali applicetur et pes oculusque scandalizans eruat et abscindatur: depravatis consiliis subversum summi status iudicium cognita prodictionis abominatione ad veritatis principia reducatur; hocque modo publicum scandalum e medio tollatur.

Sanctitatis Vestrae benignis pedibus, iudicium, facti veritatem, juris notoria principia et evangelicae correctionis remedium complectentem jurisdictionalem suum actum: simulque tot perentium et periclitantium, meae curae commissarum animarum onus, sacris summae potestatis clavibus, humillima fidelitate, candore et evangelica simplicitate orator e genibus submittit.

Sanctissime Domine! Non aliud induratae pertinaciae, prodictionis, occultisque suggestionibus subversi iudicii superesse censetur remedium ac correctio; quam ut id, quod populo scandalose notum et tam iis quorum interest, vel maxime etiam Ipsi sacrae regiae Mattis ignotum, ad informationem sacrae regiae Mattis et scandalo dijecti populi erectionem publica evangelica corripiatur disciplina.

Acclusum jurisdictionis actum benigne impensa Sanctitatis Vrae protectione, Eminentissimo Cardinali Archieppo Viennensi et eppo latini ritus in Trannia transmittendum orator humillime opinatur, ut sub horum jurisdictione commorantes delicti complices christianae correctionis et poenitentiae admoneantur. Archieppus vero Viennensis super rei veritate et occulta pertinaciter frequentata totique Christianae reipublicae nunc et olim perniosa consiliorum depravatione, eos, quorum interest ac ipsam etiam s. regiam Mattem certiore reddat, ab eademque aperta iustitiae protectionem exoret.

Supplicat populus ut redeat orator, qui duobus absentiae suae annis sacrum

chrisma et oleum consecrare non potuit, cujus defectu sanctum confirmationis sacramentum administrari etiam vix poterit et multa paucis exponendo pastorali vigilantia non subvenit suis pereuntibus animabus, quae mandato sacrae regiae Mattis inquirentibus facta publica declaratione nonnisi reduce oratore obedientiam ecclesiasticam promittunt.

Eapropter ne oratoris jurisdictio, praepremis jesuitis concessa reservatos casus absolvendi facultate in hoc extraordinario, scandaloso, publico adeoque secretum poenitentiae excedente casu eludatur; humillimus orator cum humillima subjectissimae obedientiae indifferentia: ac nihilominus etiam cum conscientiae suae in apostolicum sanctitatis Vrae sinum evangelica resignatione humillime supplicat, ut nulla reconciliationis spe alias affulgente, nisi lege Hungariae praecipiente illi excommunicentur, qui etiam sacras regias aures depravatis suggestionibus infascinare non erubescunt; Sanctitas Vra, hujus oratori et per eum Sanctitati Vrae reservati casus absolutionem usque ad exemplarem correctionem benigne interdiceret ac ne inter principes, ecclesiam et epos occultis suggestionibus per subditos et minoris status personas discordiae foveantur, exemplar acclusi jurisdictionalis actus tam Archieppo Viennensi, quam eppo Tranniensi, hoc benigno cum praecepto clementissime communicari facere dignetur, ut erga oratoris in forma per Hungariam et Austriam recepti, approbati et consulti compassus instituendam requisitionem indilata justitiae executione oratori assistant, Archieppus vero Viennensis virtute sibi competentis jurisdictionis sacram regiam Mattem pastorale mansuetudine genuine desuper informare velit. Quam Gratiam Deus etc.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Acclusum 1-mum ita sonat.

Summarius ex copiosissimis populi lamentis, calamitatibus et alias Romam ad eppum Fogarasiensem datarum relationum extractus.

Vienna sub 13 Febr. 1745 Romam datae literae sic habent:

Ego cum Zuanna contuli etc., scribi curat: aliunde Illtas Vra scit, quaedam concernere sedem apostolicam solam: ut circa propriam personam; et haec in eo loco curanda. Puncta hic non dederunt, nec dabunt, Romam se misuros dicunt. Alia autem sunt, quae etiam eandem concernunt sedem, sed quasi mixtim et haec aliunde scit, quae sunt circa ritum, circa fundationales etc.: et haec ibidem poterit vere curare. Alia demum, quae circa oeconomiam et quae proveniunt ex benignis promissionibus caes. regis et pro his ibidem patrocinium, recommendationem, assistentiam supplicare etc.

Notandum: Zuanna fuit consiliarius cameraris et in causa eppi et ecclesiae referendarius adeoque haec ex officio scribi curavit.

Vienna sub 1-ma Maji 1745, Romam missa relatio haec continet: Communicanda etc., suspensa sunt, donec negotium Illtis Vrae feliciter terminetur, pro quo opus foret serio agendi, mora enim et absentia Illtis Vrae multum nociva est ecclesiae et ovibus sine suo errantibus pastore.

Erga mandatum regium per inquirentes contra eppum publicos notarios editum testimonium sic sonat:

Nos infrascripti vigore praesentium notum facimus omnibus et singulis,

quibus nosse interest, quod anno hoc praesentj 1745 diebus vero mensis Octobris in sede saxonicali Szaszvaros continuative per pagos universos ibidem existentes de et super concitatis Valachis, in materia receptae Unionis, ita et de eorum fautoribus inquisitionem perageremus in omnibus a potiori pagis incolae referunt: tumultus hic adventu desideratissimo Illmi Dni eppi L. B. a Klein et nec medio alio sedari posse. Causam et ipsum Illmum Dnum eppum discessu ejus ex hoc principatu, ex ea potissimum ratione: Illmus Dnus eppus legem seu religionem unione labefactam agnoscens ideo discessit. Vult itaque plebs prout ardentem desiderat Illmum Dnum eppum tanquam caput suum, promittitque se mandato ad votum Illmi Dni eppi in omnibus annuere et parere. Super quibus literas has nostras testimoniales sub sigillis, subscriptionibusque nostris usualibus, fide nostra mediante futuro pro testimonio extradidimus. Datum in civitate Szaszvaros die 22 Octobris Anni praefati.

Ioannes Nagy et Franciscus Brodi

tabulae suae S^{ae} r^{ae} Mattis in Transylvania scribe et jurati notarii.

Ex Transylvania sub die 18 Februarii 1746 datae literae referunt: Eppus Munkaciensis jam a longo tempore visitationem in hoc eppatu, jussu suae Mattis instituit, cui etiam ego, jam ab uno mense et amplius adjunctus sum. Fatigamur satis praesertim in reductione perturbati populi sed effectus exiguus apparet: miseriae et afflictiones in dies crescunt, persecutiones et percussiones nostratum sacerdotum et archidiaconorum augentur etc.

Ex Trannia sub die 23 Febr. 1746 facta relatio perhibet: Jam multi a schismate recesserunt et se declararunt, ventura Illte Vra se subdent.

Ex Trannia 16 Julii 1746 Romam datae ex Hungarico idiomate in latinum transversae literae ita sonant: Generose Domine mihi honorande. Rogo Vram Dnaoem, non gravetur me quocitius informare utrum non audiatur, quod Illmus Dnus eppus in Tranniam cito sit rediturus, quia novit summus deus, si Illmus Dnus adhuc diu Romae moram traxerit, quod hic in Trannia commorantes Valachi, ex integro perituri sint, quia nec templa frequentant, nec in agone coenam Domini accipiunt, nec neo-natos infantes baptizari faciunt, verum praecise sicut irracionales creaturae et sicut jumenta vitam vivunt. Quapropter rogo de Illmi Dni adventu omni certitudine informari.

Vienna sub dato 27 Julii 1746 significatur: Rndus Pater Regens etc., reposuit, Illmam Dnaoem Vram non nunquam soluturam, bona enim, ut dicebat, sunt accepta Illmae Dnaois Vrae etc. Regens modernus regit in secundum mensem estque Ioannes Szegedi, qui erat rector Claudiopolitanus.

Notandum: hoc jesuita rectore Claudiopoli in Trannia existente conspiratum est ut eppus Fogarasiensis Viennam ab episcopatu avocetur.

Idem qui immediate praecedentes literas scripsit, Vienna sub 3-tia Septembris 1746 inter alia despotica insinuat, imo nuper audiverim hic ab uno patre e Societate Iesu, quibus si fidem non darem, imprudenter agerem, hi enim, ut credo, optime noscunt negotium Illmae Dnaois Vestrae, altero ec-

clesiastico narrari, plane centum puncta esse contra Illmam Dnaoem Vram, bonaque jam esse sequestrata etc.

Acclusum 2-dum sequentis tenoris est.

Extractus ex eppali decreto, quo ex eppatu Fogarasiense propter pertinaciter continuatos excessus et violationem immunitatis ecclesiasticae jesuita Iosephus Balog cum suis complicitibus excommunicatur.

(Anexa cuprinde cum vedem un extras al decretului de excommunicare a teologului ieziuit. Anexa nu o reproduc fiindcă reproduc decretul însuș).

Acclusum 3-tium est eppale decretum, quo jesuita de facto excommunicatus esse declaratur et in hos tenores sequitur.

Ioannes Innocentius Liber Baro Klein de Szad, Dei et Apostolicae sedis gratia eppus Fogarasiensis, graeci ritus unitorum in principatu Transylvaniae, Sae Cae Regiae Mattis consiliarius, s. Militiae constantineanae per Daciam antiquam supremus Praefectus: universis et singulis Admodum Rndis, Rndis et Honorabilibus, Perillustribus ac Generosis item Egregiis et Nobilibus, Prudentibus et Circumspectis nec non Agilibus et Honestis, nostro in spiritualibus Generali Vicario, Archidiaconis, Vice-archidiaconis, Ecclarum Rectoribus Presbyteris, Clericis aliisque diaecesis nostrae utriusque sexus Christifidelibus, nobis in Domino sincere delectis salutem et omnem benedictionem in Domino, nostrisque firmiter obedire mandatis.

Misericordissimi Salvatoris in excessu charitatis, ineffabileque opere Redemptionis humanae profundissima bonitas institutione apostolatus ecclesiae mirificae communicatur. Huic enim statui concessa sunt omnia divinae misericordiae et amoris abscondita. His (Apostolis videlicet) clare, quod aliis in parabolis loqui voluit Dominus. Hos quem praecursor suus in Agno praefiguratum indice designavit dicendo: Ecce Agnus Dei! suo, sibique misteriose attributo elogio Dominus. Agnos insignivit, hacque prae ovibus decoratos praerogativa, principis apostolorum speciali pastoratu concredidit, bina vice ovium, tertia vice Agnorum Pastorem s. Petrum constituendo. Unde s. Petri successores Iesu Christi indubii vicarii, Romani eppi, summi, sanctissimique Pontifices, eppi epporum, sunt et dicuntur. Eppatus regale est sacerdotium. Eppus est sponsus suae ecclesiae, et cum ecclesia sua, ut caput, corpus unum perficit. Eppi principaliter missi sunt, ut Angeli veloces, de quibus cum complacentia divina scribitur: Etquam pulchri pedes evangelizantium! nimirum horum vestigiis insistentes evangelica induuntur pulchritudine, quemadmodum hi missi in universum mundum virtute induuntur ex alto, omniaque possunt in eo, qui ipsos confortat et qui huic vocationi specialiter competentibus gratis providet. His sub comminatione praeceptum est, Filii hominis speculatorem te postui ut annunties impio impietatem ejus. Et alibi: Nolite timere eos, qui corpus possunt occidere. Unde si eppi in hac sua vocatione tepescant, motione apocalyptici sui candelabri perditionis periculo subjiciuntur: prout et contra in die Domini iudicio ultimo assessorum Apostolorum exemplo, in via Domini zeloze procedentibus eppis major

pro reliquis etiam in triumphante ecclesia commensurata est potestatis gloria. His, quam Dominus a Patre obtinuit, mediante sacra Petri sede ita subdelegata est omnis potestas, ut nonnisi horum autoritate, suae diaecesi ingremiati aut intra eam commorantes omnis generis et dignitatis presbyteri sacro fungantur officio. His dicitur: vos estis lux mundi, unde in ordine ad subordinatos presbyteros soli stellarum principi comparantur. Quare non mirum, quod adhuc sub imperio Turcico schismatis caligini involutis praedecessoribus nostris in functione officii eppalis nulla unquam illata sit turbatio. Hanc enim potestatem a sui exordio luce evangelii privati pagani contremiscentes reverebantur; dum epporum praedecessore Apostolo naufragium passo, in litus appellente et mordentem viperam illaese in forum excutiente exclamarunt: Dii facti similes hominibus descenderunt ad nos.

Harum et aliarum evangelicarum veritatum gnarus, timore, consequenter sapientia Domini plenissimus, s. Stephanus Proto-*rex* et Apostolus Hungariae, libro primo cap 1° suorum Decretorum hanc eppalem dignitatem primam omnium statuum esse voluit et praecepit, eidemque omnem evangelicam et canonicam immunitatem eorundem Decretorum suorum lib: 2-do cap. 1° attribuit, quam a schismate ad Unionem et obedientiam s. Matris ecclesiae conversis praedecessoribus nostris, piissimus Pater Patriae Leopoldus 1-mus *Caes. reg. declaratorio*, die 16 Febr. anno 1699 emanato, *Albae-Iuliae* in *Trannia* legitime publicato, nemineque contradicente, ejusdem anni 1699 die 8 Septembris extradito decreto competere clementissime recognovit et praecipit in haec verba: Nos igitur zelanti regis apostolici muneri respondere volentes, autoritatis nostrae regiae plenitudine per praesentes benigne declarare volumus, quatenus graeci ritus unitorum tum ecclesiae ipsae, tum ecclesiasticae personae, tum earum res in praedictis Hungariae, Croatiae, Slavoniaeque regnis uti et in *Trannia* partibusque eidem annexis eadem prorsus immunitate ecclesiastica gaudere debeant, qua ecclesiae, personaeque ecclesiasticae et res fidelium s. romanae ecclesiae latini ritus, ex sacrorum canonum praescripto et terrenorum principum consensu indultis et privilegiis effective perfrui, gaudereque dignoscuntur etc., etc., iisdem prorsus sub poenis tum ab ecclesiastici tum a saecularis fori iudicibus tum etiam si opus fuerit a Nostra *Matte* infligendis, quas fidelium latini ritus immunitatem ecclesiasticam laedentes, de jure et consuetudine incurrunt. Hac radicalibus, fundamentalibus regni legibus et avitae ecclesiarum immunitati privilegiisque conformi, adeoque competente juris declaratione non attentata, malevolis, calamitateque hodierni eventus summe praepudiciosis, perperam suggestiis consiliis successive superinductum est, ut ad praetextuata praecavendos Neo-Unitorum in correspondentia cum exteris et alias accidere valentes errores, eppo theologus assistat et quia romano-catholicae doctrinae gnarus, neo-unitus theologus deficiebat, jesuita eppo adjunctus fuit, fatalis successionis arrogantia et tristi ecclesiae eventu adeo, ut a genere theologi ad praecisam jesuitae theologi perennaliter duraturam speciem et ad quotidiana successione perennaturam ecclesiae perturbationem ab optimi principis pia intentione actualis executio incorrigibiliter degeneret.

Aulica namque super patronatus jure exorta controversia praedecessorem

nostrum eppum Viennam Austriae ab eppali evocavit residentia, qui abiturians omnia sua fidelitati jesuitae theologi mandavit. Per jesuitam medio ecclesiae illo tempore provisos ad complura florennorum millia assurgentes eppales proventus incompetentes dispensatos fuisse popularis fama querulabatur. Quia ergo mandati acceptatio species nominati contractus est, et mandatarium mandanti: prout et perceptio percipientem ei cujus jure percipitur realiter et aperto jure ad ratiocinandum obligat; noster praedecessor eppus a jesuita ratiocinia petiisse, haec vero dare jesuitam recusasse et ad suos cum publico scandalo recessisse ferebatur, neque ille amplius vivente nostro praedecessore eppo reversus, neque alter ad latus eppi admissus est jesuita.

Sede vacante nos nullo nostro ambitu, nullis nostris meritis sed gratia et misericordia Domini adhuc extra sacros ordines constituti in eppum electi, legitimamque electionem principe terrae probante ad eppatum vocati, instituto graeci ritus exigente novitiatum s. ordinis s. Basillii ingressi libero nostro arbitrio et beneplacito assumptum jesuitam concreditum chartis albis Viennam mandavimus, ut ea quae ad nostram eppalem consecrationem aliaque negotia gerenda requirebantur fideliter procuraret. Jesuita limites mandati nostri egrediens ac in suam magis quam fidelitati suae mandatam rem nostram inconsulte intentus fuit. Cum enim finito novitiatu in eppum consecratis Viennam venientibus nobis, successive theologi solutio delata, per nos vero recusata, ac hoc facto per jesuitam patratu mandati excessus consequenter illud etiam compertum fuisset, quod jesuita fixi pro theologo salarii procuracione suam praejudiciosam utilitatem magis, quam jura nostra promoverit: jesuita erubescens nobis valedixit. Tantisper igitur absque jesuita feliciter quievimus, donec casu in itinere jesuitam alium, qui apud nostrum praedecessorem excessive ferebatur obvium habuissemus, bonaque spe, de ejus futura fidelitate concepta eundem proprio motu, absque ulla salarii promissione, sed praecisa hospitalitatis liberalitate exhibita assumpsissemus. Quia vero, iste quoque beneficium immemor jesuita contra nos apud eppum latini ritus aliosque calumnias recensere, nostri supplantationem occulte moliri et discordias seminare deprehensus est, jesuita ad suos secunda vice recessit. Quo posito, quam Viennae excessu nostri mandati procuratam fuisse paulo supra recensuimus, theologi utilitas apud Aug. Aulam promotam est. Anno namque 1738: 20 Febr. regium mandatum emanavit, quo per nos secunda vice libere assumptus, et propter tam divino quam Hungariae jure damnatas summeque detestabiles surraciones et inter proximos suscitari quaesitas discordias a nobis recedens hocque recessu, quam nos ad salutarem correctionem et exemplum instituere meditabamur, legitimam juridicoque processu exequendam sui exclusionem praeveniens jesuita, praetextu senectutis pro quiete ad suos revocatus esse praetextuabatur, et propterea e tribus sine nostro scitu apud Aug. Aulam propositis theologis, unus horum jesuita cum annuo trecentorum florennorum per nos praestando salario, cum famulo, duorum equorum sustentatione aliisque oneribus in residentiam nostram illocabatur. Cui oneri et praepjudicio quantumvis contradixerimus, factaque inter nos et fiscum principis in conformitate radicalis foundationalis juris cambiale contrac-

tuale permutatione, nullam nullibi et unquam jesuitae aut alterius latini ritus, nobis adjungendi theologi mentionem: bene autem quoad nationales Romae in collegio de propaganda fide jugiter erudiendos theologos: ubi actu professi religiosi s. ordinis s. Basilii student: fundationalem fundationem fecerimus, consequenter si jesuita aut alter latini ritus theologus necessarius fuisset, etiam circa eum sine eppalium fundationalium proventuum dismembratione contrahi aut disponi potuisset: die tamen 21 Augusti anno 1738 emanatis regiis consensualibus literis idem onus et proventuum eppalium dismembratio in forma appendiculi implicita est. Propter quod invalidum et injuriosum justa communis indignatio provocata, ac insuper aucta est, dum anno 1741 die 31 Maji secundum regium emanavit mandatum, ut quae jesuitae theologo solvere optimo jure recusavimus, ea de nostris eppalibus proventibus absolute compensemus gravissima cum injuria, nam licet eppalium proventuum diminutio per regiam Trannicam cancellariam expedita sit nos tamen ab integrali fundationali summa taxam expeditionis solvere, ac iterum occasione novissimae insurrectionis totali fundationalis summa aestimata ad statuendos milites concurrere obligabamur, quae obligatio ulterius etiam apud s. Curiam romanam tempore expeditionis solitarum bullarum incumbet, quia haec dismembratio, absque legaliter requisita s. Sedis annuentia facta, atque ideo s. Sedi et Curiae legaliter incognita est: consequenter jesuita habet beneficium perpetuo liberum, nos vero praemissa et alia perpetua onera, casuum fortuitorum eventus et expensas etiam jesuitici beneficii portare debemus. Ab experientia etiam praevideri potest, quod praepriis insurrectionis, extraordinariorum subsidiorum, aut sterilitatis et casuum fortuitorum eventu aut concursu ac praemissa proventuum fundationalium dismembratione stante, theologus jesuita fixi ac liberi salarii certus permaneret, nos vero, aut successores nostros omni provisione et proventu non praecise exhauriri, sed etiam ultra beneficii realem fructum debitores constitui et onerari oporteret. Quia in praemissis publicae necessitatis casibus capacitati beneficiorum commensurantur onera ita, casum fortuitorum eventus ab onere non liberet, verum beneficiatus etiam propter defectum proventuum, mutuato aere onera publica solvere obligetur ergo successivis annis nullum onus portante jesuita eppus contracta debita solvendo praebenda canonica destitui deberet. Ultra quam injuriam, huius secundi mandati stylo dignam observatu novationem intelleximus: hoc enim mandato, ab uno famulo, famulorum jesuiticorum mentio habetur: omissaque duorum equorum numero, pabulum equis indefinite praestandum praecipitur: sicque singula jesuitarum mutatione ecclesiae et eppi statum in deterius mutandum esse, calamitosa consequentia concludere debuimus. Quodque summe detestabile est, quod seposito omnis juris ordine, jesuita assistente saeculare absoluta potestate jura et proventus nostros eppalles occupet. Injuriam quoque gravat, quod eppalium proventuum dismembratio aquisitioni et radici, qua jus patronatus quaesitum est, derogat, et ad abolitionem huius juris directe tendat. Nam jure electionis praecise et simpliciter penes ecclesiam Fogarasiensem existente praebendae eppalis sufficiens et ita copiosa fuit provisio ut de ea successores et status ecclesiae ditaretur. Hoc enim tempore, quae ab obitu epporum remanserunt

domus et sacra mobilia et supellex in ecclesiae haereditatem ac usum successoris eppi cesserunt; unde neo-electus eppus instructae habitationi illolatus, etiam pro unica praecise tunc existente taxa expeditionis sacrorum bulcarum et sufficientibus vitae mediis provisu fuerat. Succedente jam novo patronatus jure, praebenda eppi diminuta et jesuitae accessione haec ipsa diminutio dismembrata est, ut temporis inclemente vicissitudine [quod paulo supra demonstratum est:] jesuita fixe proviso eppus praebenda vacans restare debeat. Et posito felicissimo semper casu, quia tamen moribundi hacque fundatione provisi eppi, testandi libertas circumscripta, regio subest consensui ac fiscus principis, quod remanentem ab obitu eppi mobilem substantiam, et beneficii collationem actualis successor est; domus eppalis, granaria, horrea, vini cellaria, allodia adeo evacuantur, ut successor eppus in desolationem introducatur ac insuper ultra taxam romanae sacrae expeditionis nova taxa aulicae expeditionis gravetur, vacuoque eppatu, aut populus in subsidium eppi gravari aut eppus debita contrahere ac in omni hoc casu jesuita ab omni onere immunis servari, eidemque de fixo salario et accessoriis provideri debeat. Non absimiliter summa aversione et animadversione dignum est, quod jesuita officium generalis causarum auditoris ambiat, cuius collatio omnium ecclesiarum et epporum jure et usu eppis competit et saltem archidiacono aut uni de clero eiusdem diaecesis conferendum est. Et licet hic injuriosus ambitus tantisper dissimulatus sit, jesuita tamen lege praescriptum, et omnium ecclesiarum, consistoriorumque usu receptum officii et canonicae majoritatis obedientiaeque recognitorium juramentum praestare recusat ac proinde quasi absolutae potestatis arrogancia in synodo sessionem et votum praetendat ac in universa ecclesiae populique statum, non vero officium seu theologicum seu auditoriale ingredientia negotia et utilitates se ingerere, imo in iis leges dictare affectet. Unde experientia execrabile est in causis privatis tam votorum in synodo datorum authores, quam synodi arcana revelari, et ita odia inter populum et clerum suscitari, ut ecclesia haec et ejus synodus, propter redditum ad Unionem et obedientiam s. Matris ecclesiae hoc jesuitae praedjudicio afflicta infeliciorem se deflere debeat, privilegiatis quibusvis etiam nitorum et sartorum contuberniis, qui congregationum suarum arcana revelari aut extraneos interesse non patiuntur.

Pari ratione ecclesiae perturbat statum, quod jesuitae a nobis postulaverint, ut diaecesis in certos dividatur districtus, et hi districtus proximis jesuitarum residentiis adeo subjiciantur, ne parochi absque jesuitarum superioribus aliquid agere valeant. Super quo dum jure canonicae majoritatis et obaedientiae ratiocinandi obligamen et officii juramentum a jesuitis exegissemus, absolutam jurisdictionem in nos, clerum et ecclesiam nostram ambientes jesuitae, juramentum et ratiocinandi obligamen recusarunt et a postulatis equidem desistere videbantur, inplacabile tamen contra nos et ecclesiam nostram conceptum odium efficaciter prosequi videntur, et ideo serpentina via procurato praenarrati calumniosi antecedentis effectum etiam in hoc successive attentata, posteriore gliscente casu per horrescibilis consequentiae justum metum movent.

Perturbat ecclesiae nostrae statum, quod jesuitae in alias etiam utilitates se ingerere, ad suos ab ecclesia transferre sicque lenta, violenta et serpentina suc-

cessione ac concatenata cohaesione, gradatim ecclesiae potestatem et preventus absorbere velle deprehendantur.

Nostram demum conscientiosam attentionem acuit, quod inter alias, quas pastorale lenitate toleravimus ecclesiae et animarum calamitates, aliquot abhinc annis, presbiteri Valachi contra avitam ecclesiasticam immunitatem et in derogamen eppalis jurisdictionis ac etiam contra ordinem processualem regni et usum cleri hungarici via facti et praetextu notae infidelitatis, carceribus saecularibus inclusi sint, quorum degradationem dum a nobis curia saecularis postulasset, nos ad audiendam degradationis causam, via spolii, adeoque incursa excommunicationis censura, a nostra jurisdictione avulsos presbyteros, nostrae eppali jurisdictioni restitui fundate petiimus, quia etiam in casu notae infidelitatis praecipiente Tit. 66 et 75 part. 2 op. Trip. et idipsum declarante Art. 7-mo anni 1715 contra presbyteros processus ab incaptivatione, sub nullitate actorum et sententia ordiri nec potuit nec debuit: pastoraleque lenitate et patientia nullam praevio casu excommunicatorum resipiscentiam aliquot annis obtinentes, per jesuitam theologum interpellati sumus, ut propter nostram absentiam degradationis functionem alteri, non vero sibi [id est jesuitae:] delegemus, addita ratione: ne jesuita theologus executione inordinatae degradationis, ecclesiae nostrae justum aversionis odium incurrat. Ecce administratorem officii auditorialis jesuitam! Quot delegare debemus ad odiosa et incommoda auditores? Si jesuita praecise sibi placita et commoda, favorabiliaque audire et exequi ambit. Adeo ne in derogamen papalis etiam reservatae, in tam atroce presbyterorum laesione ad degradationis et sanguinis executionem canonice non cognita causa, suadente, aut quasi praecipiente jesuita procedetur? Et quomodo jesuita in conscientiam inducit, adeo prodita ecclesiastica immunitate et jurisdictione, favorum curiae saecularis depravato consilio, aut quasi praecepto aucupari? Et male consultae huius proditionis executione provocandum ecclesiae nostrae justum aversionis odium a se, jesuita, in nos et alium per nos delegandum declinare? Denique hoc sanguinis praepjudicissimum casu, sine rubore illud revera aperte demonstrare, quod ad perpetuos perturbendam ecclesiam nram indefesse occulte agit, et intendit, nimirum; quod jesuita commodum sine incommodo: beneficium sine onere: ac proditionis pretium et favorem saecularis curiae sine conscientia pro scopo sui officii gerat, et ideo damnatae suae utilitati omnium animarum jacturam posponat. Eousque licentiosae et incorrigibilis praesumptionis temeritate jam processum est, ut favoris ambitu [utinam quae de sinu impius profert, ut pervertat semitas indicii: et quae victoriam et honorem dantibus conciliant, animas autem accipientium auferunt; damnata non subrepanat munera:] ut, inquam, ambitu favoris, omnibus quasi saecularium quaesitis deferens jesuita per saeculares praeteritis nobis requiratur ad officia. Ut ergo praeteritis nobis requisitus jesuita suam augeat magnificentiam et quae ipse non potest, a nobis in saecularium favorem eliciat, opportune, importune occulta, inordinata nobis suggerit consilia, actorum nostrorum felicem exitum sibi: minus favorabilem, quantumvis jesuita nobis suadente, attamen nobis imputando. Quia vero pro actis nostris non solum Deo et s. apostolicae sedi, sed etiam regiae aulae et ipsis, in publicis comitiis, regni statibus respondere debemus:

consequenter consiliorum malevolentiam experto edocti, ne propter jesuitae consilia nobis erubescendum sit; jesuitae suggestiones in Domino expendentes nimisque inordinatas comperientes, ut vivae suae vocis ministerio sua oracula proponat, jesuitam pro qualitate casus seu ad synodum seu ad statum publicum remittimus, ideo incessantibus occultis calumniis et malevolis criminationibus supplantamur adeo, ut percusso jam pastore oves dispergantur.

Haecine idonea sunt conservandae Unionis media? Propter quorum nobis incumbentem reprehensionem, reprobationem et correctionem factiosis jesuitarum, occultisque certa tamen licet secreta scientia nobis benecognitis suggestionibus apud Augustam aulam et successive apud summum sanctissimumque in terris Jesu Christi vicarium, inobedientiae, avaritiae et plane rebellionis accusati, ab eppatu Viennam advocati coram incompetenti foro incompetenti constituti et vel ad renuntiandum eppatui vel ad subscribendum iniquissimis jesuitarum suggestionibus compellendi eramus. Quorum omnium authores jesuitae sunt; hos enim ea lege nostram ab eppatu ammonitionem hac ultima nostra persecutione consuluisse ad Aug. Aulam relatum est, ne ipsi consilii authores esse revelentur, promittentes, quod quem praemissis suis perturbationibus ad recessum ab unione permoverunt, illico ad unionem reductibilis sit futurus populus, si nos [quod jesuitae calumniantur:] perturbationis praetensi authores ab eppatu ammoti fuerimus. Hocque occulto, calumniosoque proditionis consilio nobis imponere nitebantur quod ipsi egerunt et agunt. Cum (itaque injuriam patientibus) iudicium facientis Dei dispositione, occulta huius proditionis et imposturae abominatio partim confusa, partim vero revelata sit; ut debitum laesionis impendatur remedium allegatis factis praecepta legis applicanda sunt.

S. Stephani regis Hungariae Decretorum lib. 2-do cap. 1-mo praecipitur ut si quis regem depravato consilio ad occupationem rerum ecclesiasticarum inducere attentaverit, nec ab hoc consilio desistere voluerit excommunicetur. Titulus 2-do et 3-tio Par. 1-ae op. Trip.: eppi in Hungaria et Trannia tam realibus quam personalibus statuum praerogativis gaudent. Tit. 9 Par. 1-ae op. Trip.: Status regni omnibus suis proventibus intra terminos territoriorum suorum adjacentibus liberam semper prout volunt fruendi habent potestatem, ab omni ordinaria servitute ac datiarum, collectarum, tributorum etc., solutione per omnia immunes et exempti habentur; eodemque tit. 9-a Par. 1-ae ac juratae regiae capitulationi inserto Andreae 2-di regis decreto statuitur: quod nobiles nisi citati vel vocati, ordineque judiciario condemnati fuerint, in eorum personis, ad quorumvis instantiam vel clamores aut preces nusquam et per neminem detineri possint etc., ac quod ipse quoque princeps ad simplicem querelam et suggestionem alicuius, neminem eorum praeter viam juris altera parte non audita in persona vel rebus suis ordinaria auctoritate impedire possit. Tit. 21 Par. 1-ae op Trip.: Bonorum acquisitio radicem semper adeptionis et consecutionis eorundem, non autem appendiculum ver ramum respicit. Tit. 28 Par. 1-ae op. Trip.: jurium possessionariorum proprietas ad radicem atque originem acquisitionis semper est referenda. Tit. 73 Par. 1-ae op. Trip. Nam jurium possessionariorum conservatio

et sequela non a ramo sed a radice et origine acquisitionis et inventionis suae judicanda censetur.

Anno 1721, decimo quinto Calendas Iunii emanata foundationis erectionale, adeoque radicale acquisitionis bulla perhibente, ex pago Bessembach et Dominio Szamos-Ujvár, soli eppo Fogarasiensi graeci-ritus Unitorum pro mensa quaesiti sunt 3084 fni 15 crucigeri nulla theologi attacta mentione, licet hic ad latus eppi jam toleratus fuerit.

In cambialis permutationis anno 1736 die 3-tia Augusti emanato contractu de jesuita theologo ex proventibus eppalis acquisitionis solvendo nihil cogitatum est, quantumvis libero nostro arbitrio et beneplacito assumptos, interrupta permansione, quia pro beneficio nobis ingratos duos jesuitas, erga gratuitam praecise hospitalitatis liberalitatem ad latus nostrum christiana jam toleravimus mansuetudine.

Quomodo ergo via facti, inscio et invitato eppo tum anno 1738, 20 Febr. mediante mandato regio; tum subsequenter per regias super cambiale permutatione eodem anno 1738 die 21 Aug. emanatas consensuales literas, intrat jesuita theologus in vetitam eppalium proventuum usurpationem, praemissis radicalibus juribus reclamantibus. Sicut enim allegato Tit. 73 Par. 1-ae op. Trip. cambialis permutatio radicem juris non alterat; ita consensus regius lege et natura sic comparatus habetur, ut partium contractui, partibus invititis nihil onerosi aut derogatorii, mediante consensu regio superinduci possit. Jesuitae ergo eblanditis invalidis decretis acquisitionalis juris eppalis radice resistente, quomodo absque citatione et excusso juris ordine, assistente saeculare absoluta potestate, occupat eppales proventus? Quomodo ad habitandum condescendit in residentiam eppi? Dum fundamento decreti Andree 2-di regis, quod decretum juratae regiae capitulationi tanquam statibus regni radicaliter competentis praerogativae et nobilitaris libertatis praecipua et inconcussa basis nominanter includitur, invito quocunque nobile, in domum, curiam aut residentiam ejus condescendere nec ipsi regi licet. Huic in residentiam eppalem attentato potentiario condescensionis actu, quia assistente saeculare absoluta potestate sustentatur et e supra allegato mandati excessu, adeoque doli mali principio procedit, ultra censuram ecclesiasticam etiam in judicio saeculare, Tit. 43 Par. 2 op. Trip. et huic connexis patriae legibus poena actus majoris potentiae commensuratur, praecipue si supplicantiibus jesuitis Anno 1741: 31 Maji eblandito decreto mediante, extensa huius actus pertinacia spectetur. Nec eblanditi regii decreti favor ab hac poena excusat, quia praecipiente Titulo 39 Par. 2 op. Trip. in similibus laesionum casibus etiam rex juri stare et de suis officialibus aut laesionum authoribus justitiam et damnorum reparationem impendere obligatur. Et hodierna judiciorum consuetudine, illegitimos mandatorum impetratores pro diversitate casuum, poena legis casui commensurata puniuntur. Accedit quod jesuita theologus virtute Tituli 5 Par. 2 op. Trip.: jura regni scire obligetur, praepremis dum auditoriale judicatus officium ambit. Consequenter scire obligatur, quod titulo 3 Par. 2 op. Trip.: Princeps noster motu proprio et absolute super rebus juri divino et naturali praejudicantibus atque etiam vetustae libertati totius Hungariae gentis derogantibus constitutiones facere non

possit. Et quod Titulo 11 Par. 2 op. Trip.: alio modo considerari possit privilegium in quantum non ex mera principis autoritate procedit; hoc est: Quod princeps non habet justam legitimamque facultatem concernendi tale privilegium, quia vergit in praejudicium aliorum, vel quia juri communi vel constitutioni generali praejudicare dignoscitur. Et huiusmodi privilegium non valet etc.: quia juri et consuetudini regni huius aperte derogare videtur ideo non observatur neque observandum censetur.

Combinet jam jesuita declaratorium radicale, supra allegatum Decretum desideratissimi principis Leopoldi 1-mi jura regni allegata: et suam doloso principio ortam, illegitimis mediis continuatam et violento actu, quia assistente saeculare absoluta potestate attentatam ecclesiasticorum jurium violationem et usurpationem.

Scire etiam tenetur jesuita theologus, quod Titulo 9: prol. in op. Trip.: Statutum contra libertatem ecclesiarum diuturnam non valeat. Scire tenetur jesuita theologus, quod rerum et proventuum ecclesiasticorum occupatores, tam allegato decretorum S. Stephani Reg. Hungariae lib. 2-o Cap. 1-o quam jure canonico, signanter Bulla Leonis 10-mi sacro concilio approbante, quae anno 1514: 3-tio nonas maji edita incipit: *Supernae Dispositionis arbitrario* etc.:

§ 39 et bulla Coenae excommunicati sint, delegata ordinariis excommunicationem declarandi potestate. Quomodo ergo sciens rei alienae concupiscentiam esse mortaliter peccaminosam, in hac, bona fide et justo titulo destituta eppalium jurium usurpatione non solum obedit eblanditis prohibitis mandatis, sed etiam in haec consentit et sui inter tres theologos male affectata propositione, ad eblandiendum illicitum et peccaminosum effectum, fraude consilii et eventus manifesta concurrat? Dum etiam scire debet, tam Tit. 83 Par. 2 op. Trip. et Art. 9 Vlad. reg. Decret. 7 quam ad Romanos Cap. 1, V. 32 facientes et consentientes pari reatu detineri.

In cujus reatus communione jesuitam theologum aggravat vanitas et iniquitas praetextuati finis, ob quem contra omnium tam in Hungaria quam Trannia, tum latini tum graeci ritus Unitorum epporum libertatem, contra institutum Christi, traditionem ecclesiae et rationem status, in usurpationem proventuum et jurisdictionis nostrae eppalis se ingerit. Duplex praetextus pro subsistentia jesuitae assummitur: 1-mo ne eppus cum clero erret. 2-do Ut infidelis cum exteris praepediatur correspondentia.

Cum omnes ergo eppi errare possint, imo quia Approbatarum constitutionum Trannicarum Par. 1-ae Tit. 3 morum novatio seu novi errores circa latinum ritum praecavendi praecipiuntur; cur jesuitae omnibus et singulis erroris periculo subjectis, sui, latini nimirum ritus communitatibus praeponi non ambiunt? Et quare hac lege provisum erroris remedium non sufficit ad casum correctionis, errante ecclesia nostra, quae receptae romano-catholicae religioni ingremiata huius religionis lege utitur? Aut certe cum supra demonstratum sit, praeter alios excessus, modernum theologum dato degradandorum illegitime incaptivatorum presbyterorum consilio contra sacros canones graviter errasse, nisi erroris incapax jesuitae nobis adjiciatur, qui eppali vocationi divinitus commensuratarum gratiarum inefficaciam suppleat: ad praepediendos errores praetextuata jesuitae provisio inutilis et vana est,

aut processum infinitum requirit. Ergo hoc titulo inique usurpantur proventus eppales. Correspondentiarum invigilantia, species explorationis vana, injuriosa et pariter iniqua est. Quia erronea et infidelis correspondentia per mille jesuitas impediri non potest, nisi eppo cum suis omnis adimatur libertas. Infidelitatisque suspicione fidelem populum et amicas vicinas nationes prae aliis subditis specificè gravare aut summe injuriosum, aut calamitate consequentiae in commune est exemplum perhorrescibile. Consequenter injuriosum est, ut ob iniquam infidelitatis suspicionem nos explorationis pretium solvamus et in remotissima possibilitate injuriose figuratae culpae metu de facto poenam luamus. Profecto haec injuriosae explorationis vanissima species, tantam status et primorum principiorum violationem non legitimat; jesuitaeque in jura nostra ingressione ac vilitate exploratorii muneris honorificam subsistentiam non fundat. Politicum quoque injuriose explorationis officium, usurpatione et profanatione beneficii ecclesiastici compensari nec potest nec debet. Quin potius si moderna nostra calumniosa supplantatio, unionis scisio et animarum periculum spectetur: non videtur seu ecclesiastica seu regularis ordinis persona ab irregularitate excusari, quae hoc officium gerit, quia exploratio natura sua versatur circa jurisdictionem sanquinis et objectum criminale.

Ad conservandam animorum unionem plurimum conducit, ut ille, qui hanc procurare intendit, communitati in cuius graemio unio fovenda est, se vitae comitate, morum integritate et aequalitate, communis utilitatis desinteresato zelo, boni communis promovendi indefesso studio et evangelica charitate, simplicitate, sinceritateque se acceptum reddat, vocatione idipsum exigente, apostoli exemplo, qui omnibus omnia factus est, ut omnes Christo lucrifaceret. Conbinet jesuita theologus hanc doctrinae necessitatem cum actionibus suis.

Ritus disparitatem in medio nostrae ecclesiae commorantis et communicantis jesuitae, apud nos et fideles nostros unionis religio excusaret, prout hanc hactenus christiana supportavimus patientia et charitate. Sed supra allegata eppalium proventuum concupiscentia et violenta occupatio, in communes utilitates praesumptuosa ingressio et specie pietatis, conservandaeque unionis amicta avaritia ac propriae utilitatis studium, professum prodicionis officium, consequenter natura prodicionis provocatum justae aversionis odium: denique summa morum asperitas; stanteque jesuitarum, cum inchoata repetita novatione, ambitiosa praesentia inexterminabilis perturbatio ecclesiae fundatam provocat prematurae calamitosae consequentiae perhorrescentiam.

Natura societatis humanae, gentium congregationes, regnorumque bases legum fundamento subsistunt. Tolle legem et compago societatis humanae dissolvatur necesse est. Leges santimonia decoravit Dominus, qui non venit solvere sed adimplere legem. Nec praecise divinitus praecepta implevit Dominus; nam nulum solvendo et ut Caesari reddantur, quae Caesaris sunt, docendo: humano-politicas etiam leges verbo et opere commendavit. Legem status et decentiae ratione observat atheus, legem a violatione; principio: quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris; et: frangenti fidem, fides frangatur eidem; hodiernae tuentur universae gentes, doctae nimirum; quod leges in

mutui contractus ac sui origine quasi in fraterni consensus vinculo fundentur, ac nonnisi harum observamine, salva subsistat humanae societatis felicitas et compago.

Hanc veritatem et bene moratarum gentium observamine secutus, magnus scriptarum Hungaricarum legum author rex justissimus Vladislaus in operis Triparti confirmatorio, in festo Beatae Elisabeth viduae anno 1514 edito Decreto sequentia profitetur: Cum supremus omnium rerum opifex, ab ipso primordio rationalis creaturae conditae et procreatae, eam in genere humano varietate atque id discrimen esse voluerit, ut pars praeesse, pars subesse: alii imperare, alii parere deberent etc.: reges porro ipsos duabus potissimum artibus instructos, atque ornatos esse voluit, legibus et armis, ut armis quidem hostes propulsati procul a finibus arcerent; leges autem regnicolas, civesque domi in officio continerent etc. Hae duae res tantopere sunt unicuique principi necessariae, ut his sublatis nihil firmum, nihil stabile, nihil inter homines concors et pacificum esse queat et ideo hoc justissimo legislatore, Tit. 6-a prol. in opus Trip. asserente, quod lex sit inventio hominis, donum Dei, dogma sapientum, correctio violentorum excessuum, civitatis compositio et criminis fuga. Ad regalis rectitudinis justitiaeque firmanda principia, promissione et approbatione regia Tit. 5 Par. 2-ae op. Trip.: Leges ligans ipsum principem, qui eas populo postulante edidit; juxta illud: patere legem, quam tuleris ipse. Hinc factum est, quod hodierni etiam reges non prius coronentur, quam scripto legum observationem promittant. Quod promissum occasione coronationis solenni juramento confirmant et in singulorum diaetarum conclusionibus scripto renovant, sacroque verbo regio repromittunt. Hae proinde leges obligant omnes status ac ipsos etiam forenses, peregrinos et vagabundos.

Ad conservandam legum sanctimoniam idem rex Vladislaus decreti sui sexti Art. 7 et 8: legum violatores, ipsos etiam contra legem consilia suggerentes regios consiliarios qua patriae hostes poena proditionis puniri praecipit bene conscius, malevolis potissimum consiliis et suggestionis blandimentis regum sublimitatem et populorum felicitatem subverti. Atque hac ratione poena justa statuta est et hodie executionem in Patria obtinet, contra illegitimos mandatorum regiorum eblandientes, calumniososque impetratores et auctores.

Si his stantibus expendatur, quid agat jesuita in eppatu? Indignandum est. Nam jesuita excusso legum praescripto, vi et potentia et assistente saeculare absoluta potestate occupat eppales proventus; adeoque quae Dei ordinatione, natura defensionis, ratione status, sanoque legum hungaricarum sensu ab ordinaria jurisdictionale summa potestate eo differt absoluta potestas, quod haec allegato Vladislai regis legum confirmatorio decreto ad propulsandos hostes, illa vero ad regendos cives comparata sit; contra ecclesiam nostram et hos, qui plurium annorum pastorale mansuetudine et lenitate excedentis respiciunt et correctionem expectantes in vanum expectabamus, eblandita hac saeculare absoluta potestate, tanquam contra hostes abutitur. Legem et communem ejus observantiam, quinimo jura gentium detestabili ambitu contemnit transgreditur et evertere properat jesuita, quia in dero-

gamen nostrae jurisdictionis et inauditum totius cleri praedictum generalis causarum auditoris officium a rege sibi deferri eblanditur; quod vero non tantum lege Hungariae sed omnium populorum consuetudine receptum est, officii juramentum praestare recusat.

Summi sanctissimique Pontifices, omnes Hungariae reges, nos ipsi et omnes Hungariae episcopi, iudices et tam spirituales quam laici causarum auditores in Hungaria, omnes denique omnium gentium et nationum officiales officii juramentum deponunt. Hoc jesuita recusat et diffusissima libertate, in hanc ecclesiam nostram arbitrio suo dominari intendit ordinis sui praetextuata immunitate, qua ordinum fere novissimus et ut affectat, minimus; sacro, antiquissimo de christiana republica optime merito ordini s. Basilii praeesse vimque inferre nititur.

Doctus esse deberet aliis consulere ambiens jesuita, quod privilegiatus contra privilegiatum non utatur privilegio. Ergo si huius sacri ordinis et diaecesis gremium et coadministrationem ingredi ambit, praestet nobis juramentum fidelitatis, silentii, subordinationis et officii, quod toto orbe receptum est, et hoc praestito, citra successorum nostrorum praedictum, ex nostra, qua citra laesionem conscientiae nostrae, s. Petri praeepto regem honorificamus, et ideo regia beneplacita homagiale alacritate, quoad fieri potest praevinire studemus, libera benevolentia generalis causarum auditoris officium gerere posset ita tamen ut quia ejus necessitatem nec nos nec ecclesia nostra habet, sine injuria tertii, nostrorumque eppalium proventuum et habitationis prohibita usurpatione, de sua sibi provideat mensa, habitatione, vestimentorum, famulorum, equorumque necessitate. Amplius est, quod qui instituto Christi et ordine hierarchiae ecclesiasticae omnibus religiosorum ordinibus superior est status ecclesiasticus et eppalis, cui ipsius jesuitae theologi pater generalis cedere obligatur, huic jesuita theologus praeesse ambiat, consequenter statum sui ordinis egrediatur. Ergo si ecclesiastica dignitate et officio, ipsi primario ecclesiastico statui praeesse ambit: aut juret secundum leges, consuetudinem et sacros canones; aut intra limites minimi et fere novissimi status et intra clausuram sui s. ordinis revertatur, oportet. Quod si ambitus jesuitae spectetur, quo ipsis eppis, recusat officii juramento legem dare affectat: scandali et abominationis plena est praesumptio. Status enim episcopalis instituto Christi, est status perfectus: status religiosus natura sua praecise ad perfectionem tendit. Ergo status hi habent disparem vocationis gratiam.

Quomodo jesuita theologus a saeculari potestate eblandiri in conscientiam inducit, quae non nisi divina providentia dispensantur et ecclesiastica potestate conferuntur? Plusne praetense suo studio theologico et fragilibus viribus tribuit, quam illi promisso usque ad consummationem saeculi magistro qui rudes apostolos sapientia replevit et eorum successoribus eppis promissis assistit. His eppis e promissione debetur et ab his limitato, reservatoque jure presbyteris subordinatis communicatur omnis potestas. An malitiae, pertinaciae aut humanae fragilitatis errori non subest jesuita ut alter homo? Quid ergo infalibilitatis aut doctrinae praesumit in eum? A quo quod doceat accipere debet. Non jesuitis sed eppiis in Hungaria competit cognoscere et judicare quosvis in genere morum contra s. canones et fidem emergentes

errores. Instituto Christi et ecclesiae traditione epporum eppus est summus Jesu Christi vicarius, eppus Romanus, quod jesuita admittere debet, nisi in primum schismatis errorem impingere velit. Ergo jesuita nobis legem dare aut nobis imperare non potest, idque etiam principio allegato regis Hungariae Vladislai, quo ratio status non nisi subjectos et praepositos recipit. In exordio dictum est eppatum esse regale sacerdotium, eppum esse ovilis pastorem, sponsum et caput suae ecclesiae ac in sua diaecesi respectu presbyterorum comparari soli in ordine ad stellas. Ergo prout regnum duos reges, sponsa duos sponso, corpus duo capita, ovile duos pastores, coelum duos soles simultanee non recipit, imo prout rerum natura et ratione status subjectus imperium habenti, ut ovis pastori, sponsa sponso, membra capiti, stellae soli praeluceat, et praesit, ita jesuita nec superior nec par nobis natura et ratione status esse potest. Subditus esse recusat et ideo nec consuetudini omnium gentium nec legi Hungariae obsequi vult: qua ergo ratione status? Aut qua evangelii porta ingreditur jesuita ecclesiam et communitatem populi nostri? Dum si civis reipublicae esse recusat, saltem ex allegatis legibus, qua forensis, qua peregrinus, aut qua vagabundus intra limites jurisdictionis nostrae vel maxime extra ordinis clausuram commorans legibus et diaecesanae potestati subjectus est. Legem contemnit et violat: eppales proventus ruptis fundamentalibus omnium statuum praerogativis: communi justitia et libertate: vi, potentia et assistente saeculare absoluta potestate occupat: violentum et absoluti arbitrii dominatum jesuita in ecclesiam et Dei populum ambit. Haecne ad conservandam animorum unionem requisita vitae comitas? Morum affabilitas? Conservandaeque communis utilitatis desinteressatum studium? Annon potius summa morum asperitas et ut allegata perhibent, hostilitas? Hicne propagandae fidei et apostolicus animarum zelus? Dum jesuita vilipenso tot animarum periculo, suam iniquam et jure sacrilegii damnatam jurisdictionis et eppalium proventuum concupiscentia assistente saeculare absoluta potestate, indefesse et incorrigibiliter prosequitur, favorem status saecularis depravato consilio et prodicione ecclesiasticae immunitatis mercari nititur? Haeque omnia eo majore scandalo quia affectato apostolicae pietatis praetextu. Talia opera salvator hypocriseos damnavit: Ciceroque de his politice asseruit, nullam hominum speciem reipublicae perniciosiorem esse, quam eorum, qui cum mali sint, id agunt ut viri boni esse videantur.

Nos, qui divinae ecclesiasticae et patriae legis praecepta sequimur, inobedientiae accusamur: ubi jesuita omnes leges violat et transgreditur. Avaritae arguimur: dum jesuita cum scandaloso numerosarum animarum periculo, actu hostile, nostros eppales proventus accipit et usurpat. Turpissima infidelitatis, quia popularis turbationis calumnia afficimur: dum jesuitae lenta, violenta, serpentina via, jamque repetito suae mutationis actu facta progressiva novatione, adeoque fundata repetendae calumniosae consequentiae metu, omnem ecclesiae potestatem, utilitatemque absorbendo, ad defensam jurium suorum populi animo irritare et ecclesiae patriaeque quietem incessanter turbare velle comperiuntur.

Praeterire inter complura alia libet, quod a tempore, quo jesuita hoc scandaloso actu in dioecesim condescendit, coeptum ecclesiae, monasterii, resi-

dentiae eppalis et reliqua aedificia non amplius continuentur, quia populus hoc, quod in schismate nunquam tulit jesuitae scandalo irritatus promissa contribuere detrectat. Hinc negligitur seminarium, scholae, typographia et sumptuose surgentia aedificia, ipso suo ortu, jesuitae praesentia in rudera antiquiditate praecipitantur.

Praeterire libet alia in singulos quasi dies incrementum summentia animarum pericula et unionis interitum, nisi efficace remedio principia absurdae consequentiae. sollicita vigilantia et matura sollicitudine tanto celerius abrumpanitur; quanto periculosius nobis absentibus, praesente autem jesuita theologo ad stolae eppis privative competentem ordinationem saeculares concurrere; canonicam parochorum praebendam deficere, hacque necessitate permotis, stolaeque veluti incerti fundi illegitima limitatione contentari debentibus parochis, servitii divini et animarum neglectus inde necessario emergat, quod parochi ob defectum fixae canonicae praebendae, successive media vitae alibi quaerere et hac ratione obligamen officii adimplere non possint. Consequenter quanto periculosius incrementum depopulatio ecclesiae nostrae et eppalis jurisdictionis, potestatisque usurpatio theologi huius dissimulatione, conniventia et saecularium favorum eblandimento in dies cumulativum summere comperitur.

Eapropter fundamento allegatarum aliarumque ad hunc casum applicabilium s. bullarum, canonum et legum patriarum in hoc aperto, violento et incorrigibili nullumque processus aut testimonii statum requirente casu: quia in actuali delicto incorrigibiliter et pertinaciter perseverante delinquente: rerumque natura et ecclesiae favore defensam ecclesiae hoc in casu legitimante, in quo actualis delicti permanente, offensivo, notorietate juris et facti notorio et hac etiam ratione omnem probam sublevante: in genere morum, adeoque nullum litis processum sed potius ob publici scandali gravitatem et iuge animarum periculum paratae executionis remedium necessitante facto, pertinax delinquens defensam necessitat. Iudicis quoque nobis eminentur competens nobile officium ad defensae executionem obligat, quia contra ecclesiam et contra personam, praesentiamque nostram commissum pertinaciter frequentatur delictum, adeoque 16-to in opus Trip. prol. Titulo perhibente ipso in nostri, qua nobilis jurisdictionalis potestatis compotem praesentiam et personam continuati delicti facto reatus delinquentis melius probatur, quam per testes quod in causis praepredicij aut periculi in praesentia pedaneorum iudicium in Hungaria et Trannia hodie etiam locum habet, sacrisque canonibus praecipue in correctione morum conforme est. Et quia alioquin in hoc scandaloso, aperto delicti casu lata excommunicationis sententia praecise declaranda est. Propter publice notorios excessus ergo et praepredicis propter jurisdictionis nostrae violationem et proventuum habitationisque eppalis damnatam pertinacem usurpationem, motu proprio et certa scientia invocato divino Nomine, nobis delegata apostolica potestate in Nomine omnipotentis Dei Patris et Filii et Spiritus sancti, autoritate sanctorum Petri et Pauli Apostolorum, Josephum Balog Societatis Jesu presbyterum cum omnibus suis complicibus ac quovis modo, favore, auxilio et consilio in praemissis eidem assistentibus ab omni ecclesiae, fidelium et s. sacra-

mentororum communionem excommunicatum declarantes forma juris valida excommunicamus, consequenter eundem excommunicatum exemplo Apostoli, satanae et angelis tradendo, universis et singulis, quibus supra devitare praecipimus, omnesque et singulos nostrae jurisdictioni subjectos ab omni communionem cum eodem et ejus complicibus, in virtute s. obedientiae et sub eodem excommunicationis anathemate interdiximus et inhibemus. Serioque committimus et mandamus, ut manu etiam forti e residentia nostra amoveatur. Specialiter nobis reservato casu, usque ad praestandam restituendorum restitutionem et tam nobis quam ecclesiae nostrae exhibendam satisfactionem, ac futurarum laesionum praecautioem. Secus facturi indignationem omnipotentis Dei et Sanctorum Apostolorum Petri et Pauli se noverint incururos. Datum Romae festo S. Matthaei Apostoli et Evangelistae anno 1746.

XV

12 Noemvrie, 1746. Klein către P. P. Aaron. Ii trimite decretul de excomunicare a lui Ballog ca să-l publice în sinod. Anexează un ordin către Mardsinay și Petru Pop Daianul, prin care le poruncește să nu mai dea nimic erezitului și să-l scoată din reședința episcopescă.

Rssme Dne mihi Obsme.

Cum non tantum lege canonica et patria immunitatis ecclesiasticae violatores excommunicationis anathemate coercentur, sed etiam benigno Leopoldino declaratorio decreto, huic censurae subjiciantur; incorrigibilis autem et pertinax in patrandae ecclesiasticae meae immunitatis violatione temeritas jesuitarum gravi scandalo sit. Idcirco accluso decreto mediante hanc censuram contra eos declarare debui. Itaque in virtute s. et salutaris obedientiae ac sub eadem excommunicationis et suspensionis ipso facto incurrendae mihi que simpliciter et absolute reservatae anathemate, Rdssmae D. Vrae praesentibus serio et autoritate apostolica praecipio, ut acceptis praesentibus statim synodum publicet et quocitius celebret ac in ea praesens excommunicationis decretum promulget, in singularum etiam ecclesiarum valvis nomen excommunicati affigi faciat, cum interdicto, ne sub eadem excommunicationis ipso facto incurrendae mihi que reservatae censura, aliquis eorum, qui sub mea jurisdictione sunt, communicet. Omnes meos fideles autoritate mea, hac in parte sibi delegata ad unionis perseverantiam, fidei constantiam, spei firmitatem, christianaeque charitatis sinceritatem hortetur et in singulis parochiis certas publicas hoc fine instituendas preces et quotidiana pietatis exercitia ordinet, ut Deus populi mei justitiae et ecclesiae meae competentibus juribus immunitati et jurisdictioni assistere, persecutoresque ecclesiae meae secundum misericordissimas suas promissiones seu convertere seu quocitius humiliare, confundere, inque s. verbi sui promissa potentia disperdere dignetur. In reliquo hortor, obsecro et praecipio ut seposito metu humano, Deumque prae oculis habendo, totum clerum ad intrepidum apostolicum zelum una

cum populo ad salutarem Dno nostro Iesu Christo et ejus ecclesiae debitam obedientiam, christianamque fortitudinem excitare; in mutua unione et pace confirmare et ab omni tumultu ac inquietudine dehortari studeat, et omnibus viribus adnitatur: Iosephum Ballog jesuitam si statim e residentia et bonis meis non recesserit, cum officialium meorum assistentia et subditorum populique mei potentia ejici faciat. Sub excommunicationis mihi reservatae censura officiales meos inhibeat, ne jesuitis aut alteri cuicumque theologo absque meo mandato vel obulum solvant; nec aliquid in naturalibus, sed nec habitationem praestent et ideo accludo meis officialibus per Vram Dnaoem tradendum mandatum. Quae omnia irremissibiliter sine ulla excusatione, quocitius exequenda sub debita obedientia et pronunciata censura aliis etiam mihi canonice subjectis enixe commendo et persevero

Rdssmae Dnaois Vestrae

Pater humilis.

Anexă.

Perillustribus ac grosis Dnis Danieli Marsinay et Petro Pop-Dalyai domini nostri eppalis Balasfalvensis provisorii et rationistae praesentibus serio et firmiter praecipimus et mandamus, ut Rdssmo Dno nostro generali vicario in executione declaratae excommunicationis contra jesuitas, qui titulo theologi illegitime et violenter in bona nostra condescendentes et proventus resque et jura eppalia usurpantes immunitatem ecclesiasticam scandalose et pertinaciter violant; etiam forti manu assistant et jesuitam statim e bonis meis ejici faciant nisi canonice monitus recesserit. Imposterum autem nullum seu presbyterum ecclesiasticum seu regularem titulo theologi in bona recipiant, nec obulum solvant nec naturalia et nec habitationem praestent sine nostra positiva commissione et mandato. Quod si quis cuiuscumque auctoritatis, praetextu cujuscumque etiam benigni regii mandati usurpationem proventuum, jurium et rerum nostrarum ecclesiasticarum praetenderet, exhibita humillima homagiale, benignis regii decretis debita reverentia ad fundamentales regni leges, nobilitarem praerogativam, ecclesiae privilegia et immunitatem provocent, vimque vi repellant summopere cavendo, ne moderamen legitimae inculpatae tutelae excedatur, aut scandalosus tumultus excitetur; memores, quod omnium strictissimam rationem exacturi simus, quae neglectu aut incuria sui officii damnosa, aut praejudiciosa nobis eventura sunt. Secus non facturi. Datum Romae 12 gbris 1746.

XVI

14 Noembrie, 1746. Klein către card. Petra. Trimite decretul de excomunicare a iezuitului Ballog împreună cu toate actele trimise Papei în 11 Noembrie (vezi No. XIV).

Emminentissime et Rdssime S. R. E. Cardinalis, Dne Dne benignissime. Eo surrexit Iesuitarum calumniandi livor, ut apud Aulam regiam Viennensem in limine iudicii occultis suggestionibus meam opprimant justitiam.

Quia ergo reservatos casus absolventi facultatem Iesuitae communicatam

habent, ne mea eppalis jurisdictio cum scandalo et animarum periculo impune violetur, eapropter Emtiae Vrae acclusa jurisdictionis mea acta humillime submitto, ut praesens publicus scandalosus, meaeque jurisdictioni competens et reservatus casus, ad praescriptum etiam s. conciliorum, bullarum et canonum per sacram poenitentiarium, usque ad consummatam justitiae administrationem protegatur. Quam gratiam et benignitatem humillimis sacrificiis et precibus deserviturus persevero.

Ad Emtssmum et Rssmum S. R. E. Cardinalem Vincentium Petra, eppum de Palestrina, Paenitentiarium majorem, Praefectum de Propaganda fide etc. etc.

Au fost anexate toate actele trimise Papei cu scrisoarea din 11 Octomvrie 1746.

XVII

19 Noemvrie, 1746. Klein trimite bar. Pfittschner, consilier intim de Stat, o petiție adresată unui membru al familiei domnitoare, în care expune cauzele conflictului cu teologul iezuit și cere intervenția pentru a fi judecat pe cale legală.

Excllme ac Illme Dne Baro, Dne Dne et Patrone graossmme.

E. Vram praesentibus acclusis gravare non praesumerem, nisi de eorum fideli exhibitione et clementissimorum principum sincera informatione ideo dubitarem, quod contra apertam veritatem et naturae principia factis resolutionibus motus, justitiam meam clementissimis principibus, prout illam demonstro, notam esse, fundate metuam. Excllme Domine, subversatur ratio fidelitatis et principum tam temporalis quam aeterna felicitas, quae non nisi justitiam amantibus a Deo paratur; justitia enim firmari solium et propter injustitias de gente in gentem transferri regna, testantur s. literae, annoque 1609 in ingressu sui decreti, de Matthia 2-do rege Hungariae et imperatore refertur, quod justitia principis sit canalis fortunae publicae. Ipse Turca, non via incompetente, aut erga susurros, occultas que calumniosas suggestiones; sed auditis partibus et sanae rationis ductu justitiam christianis administrat. Caetera acclusis continentur, quae E. Vrae erga clementissimos principes candidae fidelitati et communis justitia, felicitatisque zelo humillime commendo ut valida sua intercessione mihi apud clementissimos principes efficaciter et gratiosissime impensa, non praecise benigne recipi, sed etiam clementer intelligi, exaudiri que procurare dignetur. Hujusmodi magnas gratias et protectionem omni accasione jugiter deserviturus persevero

E. Vrae

Romae 19 9-bris 1746.

humillimus servus.

Anexă

Sacra caesarea regiaque Majestas, Dne Dne clementissime.

Ad sacrae caes. regiaeque Mattis Vrae clementiae thronum tam congenitus justitiae zelus, quam vero summa ecclesiae legum et libertatum hungaricarum

integritatem conservandi caes. regia propensio me in humillimas supplices preces solvit. Flexo poplite accludo actum meum jurisdictionalem, sub A et sub B novissimas, adeoque in singulos quasi dies cumulas jesuitarum calumnias: quibus acclusis continetur veritas et tot annis continuata mea apostolica patientia quam s. regni coronae homagiale servitium, et tot animarum interritus, ac periculum amplius non sustinet, ne indurata calumniandi, felicitatem ecclesiae et populi praecipitandi, summa judicia perversis occultis suggestionibus subvertendi et cum animarum publicique boni interitu sacrilegam privatam utilitatem quaerendi licentia summum temeritatis apicem impune et ad solius Dei ultionem transcendat. Quia ergo poenis humanis flagella mitigantur divina, ideo meae jam satisfaciendum esse existimo jurisdictionali obligationi.

Clementissime Princeps! centum species per me patratorem delictorum calumniantur jesuitae harum nullam justitiae ordine (licet id mihi promissum sit) experiri mereor. Pereunt animae, quae meae curae commissae sunt, ut publicis legibus, jure patronatus et immunitate ecclesiastica violata; privata gaudeat utilitate et inter summos regni status ac ipsos principes discordias concitet, singulorum sua arte collisorum favores sibi mereri intendens, sicque in turbido pinquis piscator et communi calamitate, securae suae felicitatis opulentus mercator evadere meditans jesuita. Propositionem hanc probant acclusa et inter alia reservata confirmant sequentes notoriae veritates.

Postquam ecclesia mea ad unionem s. Romanae ecclesiae accessit, piissimus princeps Leopoldus 1-mus anno 1699 die 16 Februarii emanato benigno decreto, immunitatem ecclesiasticam jure avito et exemplo ecclesiarum hungaricarum ecclesiae meae competere declaravit. In hoc decreto nec theologi nec jesuitae mentio habetur. Igitur qui convertendorum in Trannia abundantiam habent jesuitae, apud neo-unitos utilitatem negotiaturi anno 1701 19 Martii simulata, eaque longe remota consequentia sibi familiares dispositiones ita providerunt ut immediate dicto anno et die aliud regium emanavit mandatum, quo theologus (intelligebatur jesuita) episcopo adjungendus praecipitur. Hoc posterius decretum usque hodie per status regni controvertitur et latente jesuitarum utilitate haec controversia fovetur, quae principi molestias, statibus displicentiam, et ecclesiae meae odia quotidiana generat. Ut hanc pacis pestem et collisionis scaturiginem extirpem, reposito hoc decreto viam communis justitiae amplexus sum, et quia inter ecclesiam meam et status regni mota controversia, sacrae coronae molesta et rei publicae scandalosa esse videbatur; mixtam aulicam commissionem pro justitiae definitione exoravi, hujus progressum jesuitarum fautores impedire comperiuntur. Interea jesuitae cum numerosarum animarum interitu suam utilitatem apud augustam aulam principio huius decreti promovent et obtinent: mihi eppo totius decreti affectuationem spondent, si ipsorum impiis et iniquis intentionibus aquievero, ac demum hoc ipso tempore statuum etiam favores contra meam ecclesiam aucupantur prodicione populi et eversione eorum, quae hoc controverso Leopoldino decreto ecclesiae et populo competere declarantur.

An haec non sit collusionis species? annon sacris etiam literis damnatum adulationis malum? annon principum et republicae felicitatem subvertens

ambidextra et bilinguis pestilentia? sacrae Cae regiae Mattis Vrae acquissimo iudicio in humillima subjectione submitto.

Qua latebrarum via et quorum adversariorum machinationibus in oppressionem ecclesiae meae tam victorioso hactenus agatur? Dignitas eppalis tanto minus mihi perquirere admittit, quanto magis actorum publicorum impliantia, sui natura et facto notorietate in nullitatem deficit. Me absente seu toti seu praecise aliquibus ecclesiae meae partibus e gremio statuum latini ritus saeculares protectores ordinantur. Si toti ecclesiae et titulo assistentis brachii saecularis ac ad promovendas ecclesiae intentiones, coërcendam pertinacem adversariorum et ab ecclesia mea extraneorum vim, adeoque asserendam et defendendam immunitatem ecclesiasticam protectio instituitur; hanc apostolicae assistentiae speciem recipio. Iure autem cujuscunque et quocunque titulo aut qualitercumque assumibilis praefectionis, in derogamen papalis praelationis, et jure patronatus durante praeter regem nullum protectorem et in nullo casu recipere possum. In spirituali namque jurisdictione officios non solum non admittere sed etiam in casu pertinaciter usurpatae et violatae jurisdictionis, immunitatisque ecclesiasticae, regni lege et officii mei eppalis juramento requirente excommunicationis anathemate amovere obligor saeculare. In causis civilibus et praepriis in praesentibus circumstantiis, si partem ecclesiae a me qua capite avellere et in sua vota pellicere volunt saeculares; ad ea quae privata sunt, me non ingero: quae vero publicum ecclesiae meae statum tangunt, jure supradelclarato licite et valide defendo non praecise lege regni, sed ipsa natura mihi assistente, quae duas contradictionis partes ad identicam intentionem concurrere non patitur.

Tota mea ecclesia per status regni injuria afficitur et ideo ad iudicium et defensam provocatur. Quomodo ergo status regni seu in toto seu in parte protegent suos adversarios? et quia ecclesia mea actoris, status vero in causam attractorum seu reorum personam sustinent; qua ratione reus proteget actorem? et hoc quidem eo majore attentione, qua evidentius est status regni contra populum consequenter ecclesiam meam extrema egisse et agere, quia 1-mo praeterquam quod assentatore jesuita, non obstante mea repetitione presbyteri Valachi incompetentibus carceribus saecularibus, violata immunitate ecclesiastica hodie retineantur, id in aliis circumstantiis saepius attentatum est. 2-do Ut populi et ecclesiae meae justitiam apud altiores instantias, multitudine laesorum et injuriam patientium commendatam redderem, populi mei numerum in Trannia ferre potissimum asserui. Hoc assertum ab adverso negabatur, ut exiguo populi mei numero praetextuato ejus cura et justitiae administratio hac etiam ratione negligatur: ad numerationem igitur deveniri debuit, qua probatum est meum assertum, quia populi mei circiter centum familiarum millia successive conscripta sunt: factaque combinatione diversarum Tranniae conscriptionum verificatum est, populum meum numero facile potissimum esse in Trannia et hoc ratione etiam mereri celerem, impartialem justitiae administrationem. 3-tio Anno 1699 die 16 Febr. emanatum et Albae Iuliae eodem anno 1699 die 8 Sept. legitime publicatum, per status nemine contradicente et sine ulla restrictione decretatum Leopoldinum declaratorium legale decretum, recenter confirmatum per status controvertitur

et cum restrictione decretatur. Ergo per status regni hodie ipsa meae ecclesiae immunitas violatur, quam clementia regia avito jure ecclesiae meae competere recognoscit. Hoc statuum facto patratam violationem immunitatis quae ecclesiae meae competit, probat Tit. 31 Par. 1-ae op. Trip.: hoc enim titulo prohibetur, confirmationem esse prioris juris praecisam roborationem, adeoque confirmatione nullam quaesiti juris induci novationem et ideo confirmationem non esse de necessitate sed praecise de bene esse juris confirmati. Ergo status, actum regium et ab anno 1699 pacifice et sine restrictione quaesitum et aliquin competens jus meae ecclesiae hodie violant, seque hac violatione motae necessariae litis partem contradictionis constituunt. 4-to Non solum in his et similibus casibus mihi et ecclesiae meae negatur legalis justitiae administratio; sed etiam praeterquam quod theologus (hoc est: simulatus jesuita) cum prohibita, utroque jure, dismembratione proventuum episcopalium, consensualibus regiis literis injuriose implicetur; ommissa etiam ex his literis consensualibus fiscalis evictio non corrigitur, cum tamen hi errores, aut potius injuriae corrigi debeant per eos, qui hos cum mea et ecclesiae meae laesione commiserunt argumento Tit. 12 Part. 2 op. Trip. ubi sic habetur: Hic tamen advertendum est si etc. error fuisse deprehendetur etc. prout casus rei se obtulerit reformari poterit atque debebit. Verumtamen si etc. error aliquis per donatarium in ea commissus fuerit, reformari nusquam poterit.

Praetereunda mihi sunt reliqua, quia SS. Mattis Vrae clementissima praesentia, vera et legale praemissarum indecentiarum et erroneorum consiliorum enarratione, me erubescere cogit. Sufficit ergo, quod ea, quae contra me et ecclesiam meam per status etiam assentatore jesuita, acta sunt et aguntur extremae oppressionis speciem constituent, consequenter extra praeallegatam brachii saecularis assistentiam hi status nec in parte nec in toto laesae meae ecclesiae protectores asseri possunt.

Postulatam per me justitiam legitimat recens inter status enatum exemplum, quo pars eorum laesam se existimans a reliquorum statuum facto ad Augustam Aulam provocavit. Legitimat postulatum meum s. coronae servitium et publicae tranquillitatis conservatio, quia in hac laesione permittitur defensa Tit. 14 Part. 1-ae op. Trip. ubi sic legitur: secundus casus est si quis evidenter se erigit et opponit contra statum publicum regis et coronae. Haec tamen erectio se ipsum juste defendendo notam afferre non intelligitur. Haec lex sine ulla restrictione confirmatur per art. 7: 1715 et 9: 1723 hisque legibus cohaeret art. 55: 1715. In hac porro fundamentalium ecclesiae privilegiorum et publicarum legum violatione, ad casum, quo regia justitiae administratio negligitur, defensae modum praescribit et legitimat usu validus articulus 8 Ulad: Decr. 6 et Tit. 24 Part. 3-ae op. Trip.

Ne itaque sacro verbo et publico scripto regio confirmata et recognita desideratissimi principis Leopoldi 1-mi clementissima ecclesiae meae, competentis immunitatis declaratio per coronae subditos, mihi Tit. 2 Part. 1-ae op. Trip. et tam aliis legibus quam usu et consuetudine praecise justitiae libertate, non vero status dignitate pares ipso facto impune laedatur. Eapropter S. Cae regiae Matti Vrae e genibus humillime supplico, dignetur pro congenita sua clementia semet apud s. Mattem reginam Hungariae, principem et

dominam meam clementissimam eatenus benigne interponere, quatenus me in exercitio jurisdictionis meae et in executione competentis justitiae innata regia aequitate protegere: a mea jurisdictione sacrilege avulsos presbyteros ad mentem allegati Leopoldini decreti e saecularibus carceribus meae jurisdictioni restitui, ac ut calamitosae consequentiae tandem coërcantur, effective infligendas, lege regni, patratris excessibus commensuratas poenas serio et irremissibiliter decerni praecipere, sicque tam hac in parte, quam alias antehac resolutam et novissimis per me submissis precibus exoratum medio mixtae aulicae commissionis impendendam justitiae administrationem, publice assecurata rebus et personae meae legaliter competente securitate clementissime accelerari facere dignetur. Gratiam et clementiam humillimis sacrificiis et precibus jugiter deserviturus

S^{ae} C^{ae} regiaeque Mattis

humillimus capellanus

Petiția are două anexe: sub A, decretul de excomunicare a iesuitului; sub B, estrasul diferitelor rapoarte trimise Papei cu scrisoarea din 11 Noembrie 1746.

XVIII

19 Noembrie, 1746. Klein către consilierul intim bar. Toussainet. Il informează despre trimiterea scrisorii de sub numărul precedent și-i cere sprijinul.

Excllme et Illme Dne Baro, Dne Dne Patronè Graossime

Dubitans an eas, quas elapso mense Iulio exaravi literas E. Vra seu receperit seu moleste tulerit, non praesumpsi ultteriores clementissimis principibus recommendandas preces accludere. Ideo ad officium Excllmi Dni Baronis a Pfitschner recurri. Si quam de pristinis, adhuc gratiam mereor, dignetur E. Vra ab Exllmo Dno Barone a Pfitschner informari et justitiae meae valida sua gratiosissima interpositione patrocinari ac una copiam facere, qua magnas gratias et protectionem humillimae gratitudinis jugi contestatione mihi demereri liceat, qui mei humillima recommendatione emorior

humillimus servus

Extiae Vrae

XIX

19 Noembrie, 1746. Klein trimite capitulului din Strigon decretul de excomunicare a lui Ballog și cere publicarea lui.

Venerabile Capitulum Strigoniense, Dni Dni et Fautores
Colendissimi.

Quando quidem desideratissimus princeps Leopoldus I-mus benigno suo, die 16 Febr. Anni 1699 emanato decreto ecclesiam meam protectioni primatiali et archieppali Strigoniensi subordinare dignatus sit: sede porro va-

cante ecclesiasticae jurisdictionis administratio ad Vrabile capitulum devoluta habeatur. Idcirco actum meum jurisdictionalem pro competente ecclesiae meae impendenda protectione, qua par est subjectione vrbli capitulo communico. Pereunt animae, quae meae curae commissae sunt, ut publicis legibus, jure patronatus et immunitate ecclesiastica violata, suam utilitatem quaerens jesuita, inter ecclesiam, eppum, principes et status perpetuas foveat discordias inter litigantes ipse gaudere intendens. Nam postquam praedictum decretum, quod nullam seu theologi seu jesuitae mentionem continet, emanavit; jesuitae anno 1701 die 19 Martii alio superinducto benigno decreto, sub praetextuati eppo adjungendi theologi termino eppatum subintrarunt. Hoc posterius decretum semper controvertitur per status et est prima origo permanentis controversiae, quam jesuitae ob proprium commodum fovent, quia huius decreti principio apud augustam aulam suas promovent intentiones et favorabiles obtinent resolutiones: mihi eppo vitae mendacium amplecti suadentes, apud augustam Aulam huius decreti effectuationem promitti fecerunt, dummodo eorum iniquis acquiescam intentionibus. Apud status regni in eversionem huius decreti, etiam alias ecclesiae meae competentes justitias persequuntur, ut statuum favores mercantur. Ideo etiam saeculari manu ad publicos carceres detrusorum presbyterorum curam negligi suadent et his plura, quorum pars in aclusa excommunicationis declaratione continetur.

Ut ergo jurisdictionem ecclesiasticam impune violandi consuetudo non inualescat et periclitantium animarum scandalum tollatur, ad executionem competentis jurisdictionis moveri debui, officii mei pastoralis obligamine divinae justitiae satisfactorus.

Eapropter Vrblis Capituli, qua par est submissione supplico, dignetur actum hunc justitiae executivae non solum debite et competenter publicari ac via compassus mutui subordinatis diaecesibus communicari facere; verum etiam eppalem dignitatem et jurisdictionem eatenus gratiosissime protegere, quatenus humillimis ad. s. regium thronum per Vrble Capitulum indilate interponendis precibus, mei presbyteri, qui violata ecclesiastica immunitate, quia incaptivatione saeculare, a mea jurisdictione avulsi sunt, et hodie incompetente arresto saeculare macerantur, meae jurisdictioni et immunitati ecclesiasticae restituantur; mihi et ecclesiae meae salva immunitate ecclesiastica, justitia administretur, piaque caes. reg. apostolica protectione jura, jurisdictio, immunitas, privilegiaque ecclesiae et eppalis ab omni violatione praeserventur et protegentur. Super quibus dum pro gratiosissima resolutione me et ecclesiam meam enixe commendo, gratias et favores obsequiosissime deserviturus persevero.

humillimus servus

Vrblis Capituli

Romae, 1746 die 19 Novembris.

Anexat: decretul de excomunicare a iezuitului.

XX

19 Noembrie, 1746. Klein către episcopul latin din Alba-Iulia. Trimite decretul de excomunicare a lui Ballog și cere publicarea lui.

Excllme, Illme ac Rdssme Dne Baro Eppe, Dne mihi
Colendissime.

Eppale officio exigente, ad E. Vrae officium competenter recurro, actusque mei jurisdictionalis copiam pro executionis impensione via soliti compassus officiose communico. Magna est contra eppalem dignitatem jesuitarum praesumpta temeritas et major scandali abominatio, qua inter principes terrae, eppatum meum et status regni inextirpabiles fovere volunt discordias, ut se magnificent. Quia apud Aug. Aulam contra me disgratiam provocant calumniosa infidelitatis et nescitur quorum delictorum accusatione, quam medio Exllmi Dni Generalis Commendantis Trannici Aug. Aulae transcribi procurarunt sui, apud Aulam, in meo eppatu protectionem procurant virtute Leopoldini decreti, quod anno 1701 die 19 Martii emanatum per status semper controvertitur et ideo ego hoc decreto seposito communis justitiae administrationem efflagitavi. Mihi in oppositum jesuitae offerri fecerunt, quod huius controversi decreti effectuationem sint exoperaturi si eorum iniquis et impiis intentionibus acquievero: et hoc ipso tempore ad eversionem hujus decreti statibus adulantur, reciprocis statuam favores mercando. Annon sit hae sacris literis damnata, versipellis discordiarum seminatio? Abominabilis collusionis species? Et serpentina susurationis pestilentia? Haec et alia plura, facti quotidiana veritate constant, ut itaque Deo et ecclesiae impendenda sit satisfactio.

Quapropter E. Vrae officium enixe imploro, dignetur declaratam hanc acclusam excommunicationem publicari et valvis templorum affigi facere. Excllimum Dominum Generalem Comandantem ac camerales alios officiales hujus excommunicationis canonicè admonere et interdicere ne jesuitarum sacrilegis, damnatis assistant intentionibus aut se in occupationem meorum proventuum aut jurisdictionis usurpationem ingerant: atque aliquot jam annis, saecularibus, publicis carceribus indigne maceratos presbyteros Graeci ritus meae jurisdictioni restituant et restitui faciant sub incursae jam ipso facto excommunicationis publica declaratione. Admonendos et interdicendos canonicè etiam postulo omnes et singulos tam praetitulatos quam alios etiam postarum officiales, ne meam jurisdictionalem correspondentiam violent impediant sub poena declarationis dictarum censurarum. Super cujusmodi per me praesentibus interposito administrandae justitiae postulato, E. Vrae gratiosissimam resolutionem quo citius officiose requiro, meque ad grata quaevis reciproca officia et obsequia humanissime commendo et persevero Excllmae, Illmae ac Rdssmae

humillimus servus

Dnationis Vrae

Romae, 19 Novembris 1746.

XXI

19 Noembrie, 1746. Klein către vicariul episcopesc din Alba-Iulia Ioan Castelli. Cere sprijin și intervenție pe lângă episcop pentru a publica decretul de excomunicare a iezuitului Ballog.

Rdssime Dne mihi Colendisime.

Ut motiva, propter quae justitiae administrationem et respective executionem apud Excllmum et Rdssimum Dnum episcopum veluti primae instantiae competentem iudicem obsequiosissime imploro, praesentibus specificem, superfluum censeo: quia nullus dubito, ea per suam Excellentiam Rdssmae Dnaoi Vrae communicanda. Ideo Rdssmae Dnaois Vrae et per eandem totius vrblis Capituli assistentiam etiam officiose requiro, non gravetur Rndssma Dnao Vra cum Vrbli Capitulo exequendorum executionem et administrandorum administrationem zelose et efficaciter accelerare, meque quocitius de gratiosa resolutione suis mihi pergratis informatoris literis dignari, favorem Rdssmae Dnaois Vrae in omni occasione, obsequiis meis reciprocare non intermittam jugiter perseverans

obsequiosissimus servus

Rdssimae Dnaois Vrae

Romae, 19 Novembris 1746.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

XXII

19 Noembrie, 1746. Klein către protopopii din Balomir, Daia și Juc. Ii informează despre scrisorile trimise lui Aaron și le poruncește să se pună în legătură cu acesta, să țină sinod, să publice decretul de excomunicare și traducându-l în românește să-l aducă la cunoștința poporului. Se dă și o comisiune pentru administratorii domeniului.

Admodum Rndis Dnis Archidiaconis Balomirensi Nicolao Pap, Dallyiensi Abrahamo Pap, Sukiensi Georgio Timandi datae literae sequuntur huius tenoris:

Adm. Rnde Dne mihi obssme.

Transmisi Dno Vicario decretum cum duplicis generis commissionibus: prior erat ut mihi etiam anticipatione cathedratici pro itinere et aliis necessitatibus pecunia indilate submittatur, ne hujus defectu, tum a reditu tum a promotione jurium ecclae meae competentium impediatur. Alia commissio tangit statum ecclesiae et haec debet confestim et ad amussim in executionem devenire sine metu humano serviendum est Deo et ecclesiae. Vestra Dnao igitur statim cum Dno Vicario conferre, eidem zelose assistere et reliquos archidiaconos clerumque ac populum ad obediendum hortari velit. Synodus indilate est publicanda et occasione publicationis insinuanda est excommuni-

catorum excommunicatio, et praecipui debet ut omnes parochi et omnis populus quotidianas publicas preces faciant quatenus Deus justitiam huius ecclesiae protegat persecutoresque eiusdem aut convertat aut humiliet disperdat. Decretum excommunicationis in linguam Valachicam vertendum foret ut omni populo origo et veritas persecutionis innotescat et videat quis? Et quomodo? Populum et ecclesiam tam temporale quam spirituale felicitate privare et persecuto capite totius corporis membra suppressere conetur; hocque cognito id, quod pridem fieri conveniebat et omnibus gentibus a natura inditum est, ad conservandum totius ecclesiae felicem statum, defensam sui capituli tam precibus quam moderata legale assistentia assumant. Ego qua pastor ovile meum non deseram, dummodo meae me sequantur oves nec recedant a Dno et justitia hocque recessu sibi damnationem operentur. Velit etiam Vra Dnao his perceptis tam in genere de statu ecclesiae quam quid in praemissis in specie cum Dno Vicario et per Dnum Vicarium actum sit me statim informare, praepremis an? Et quando synodus publicanda sit? In reliquo dum publicas etiam adhibita singulorum locorum innocente juventute instituendas devotas preces iterato et efficaciter requiro ad quaevis grata officia persevero.

Pater humilis.

Adm. Rndae Dnois Vrae

Romae, 19 Novembris 1746.

BCU Cluj / C. Commissio ersity Library Cluj

Perillustribus ac Generosis Dominis Danieli Marsinay et Petro Pap Dalylai Domini nostri eppalis Balasfalvensis provisorii et rationistae praesentibus committimus et mandamus ut ad casum, quo educillum dnale Balasfalvense pro educillando vino dnale non reservatur, idem modo consueto, nobili ac generoso domino Nicolao Tatul elocetur. Ad casum autem, quo idem educillum dicto domino Nicolao Tatul ex causa praedeclarata elocari non posset, telonium cum cremati educillatione eidem Dno Nicolao Tatul elocetur. Et modo dicto Dno Tatul concessum sit de sylvis nostris eppalibus, ex quibus etiam pro curia nostra portantur, ligna focalia pro domus suae necessitate accipere. Secus non facturi. Datum Romae 19 Novembris 1746.

XXIII

22 Noemvrie, 1746. Klein către card. Albani. Ii trimate petiția de sub No. XVII ca s'o înainteze împărătesei Maria Terezia.

Emtssme et Rdssme S. R. E. Cardinalis Dne Dne
et Patrone benignissime.

Viennae mihi recenter allatis literis Exllmi Dni Cancellarii Trannici denuntiatio intimata est, ut causae meae statum, remedia et postulata Emtiae Vrae humillime exhibeam. Eapropter Emtiae Vrae humillime supplex S.

C-ae regiaeque Matti, reginae Hungariae, Dnae meae clementissimae intitulatas humillimas preces praesento, dignetur E. Vra ex his persecutionis implacabilitatem, jesuitarum etiam Viennensium quotidianam me supplandandi et calumniandi temeritatem et usque ad divinam ultionem, aperte quidem justam attamen calumnia oppressam meae ecclesiae et etiam personae meae causam benigne expendere et pro justitiae protectione ac administratione, quae nemini negari debet, humillime exhibita acta benigne recommendare. Magnas gratias et benignitatem humillimis sacrificiis et precibus deserviturus.

Humillimus servus et capellanus

E. Vrae

Petiția anexată pentru Maria Terezia este identică cu aceea anexată «principelui» la scrisoarea trimisă în 19 Noembrie 1746 lui Pfitschner.

XXIV

10 Decembrie, 1746. Klein către nuntial apostolic din Viena. Il roagă să-i mijlocească primirea banilor, pe cari îi va trimite Aaron.

Excllme, Illme ac Rdssme Dne Dne et Patrone
Gratiosissime.

Magna, quae me hic premit, necessitas, gratiam E. Vrae praesentibus meis humillimis precibus eo conciliabit propensius; quo benignius in similibus circumstantiis Eminentissimus Dnus Paulutius adhuc sacra nuntii dignitate fungens me etiam protegere dignabatur. Cum enim mea correspondentia malevolorum studio impediri videretur, et meus generalis vicarius Petrus Aaron proventus meos ad sacram administret nuntiaturam. Idem Eminentissimus Dnus Cardinalis Vienna meo praecipere dignabatur vicario, et hac via mihi provisum fuit. Recenter meo praecepti generali vicario, ut proventus meos sine mora ad sacram deponat nuntiaturam. Impedimentum itaque correspondentiae metuens, E. Vrae humillime supplico, dignetur per me vicario meo datum praeceptum, aut potius factam, ad s. Nuntiaturam praemissae pecuniariae depositionis assignationem pro indilata executione eidem generali vicario serio committere; Viennaequae deponendos proventus meos mihi hic quocitius tradi gratiosissime facere. In reliquo quia nihil audio, quid Viennae de mea et ecclesiae meae justitia agatur, me et ecclesiam meam, hac quoque in parte magnis E. Vrae gratiis et protectioni humillime commendo et tam Natalizantis Dni felicissima sollemnia, quam praesentis decursum, novique imminentiis anni ingressum cum omnigena divina benedictione ad vota propria transigendum, longaque futurorum annorum serie cum optata prosperitate repetendum cordicitus precor ac humillima subjectione persevero.

Servus humillimus

E. Vrae

Romae, 10 X-bris 1746.

XXV

10 Decembrie, 1746. Klein către cancelariul ardelean Gyulaffi. Spune motivele pentru cari nu a putut merge la Ierusalim și cere informații cu privire la cauza sa.

Exllme et Illme Dne Comes Cancellarie Dne et Patrone
Gratiosissime.

Quas E. Vra petere dignabatur sacras reliquias jam conatus sum procurare et personaliter Viennam attulissem, si, quam E. Vra mihi significaverat, mei Viennam invitatio hucusque facta fuisset, quae quia in praesens usque. . . sit; nec E. Vrae pro voto meo servire nec insinuatam meam ad s. Loca Palestinae peregrinationem, etiam hic et nunc temporis inclementia et coeli intemperie impediende suscipere potui. Quapropter meam et ecclesiae meae justitiam E. Vrae, qua par est submissione commendo circaque s. reliquiarum consignationem gratiosissimos ordines requiro. In reliquo si E. Vra erga me habitas suas magnas gratias cumulare meque gratiosissime certum reddere dignaretur, qua ratione mea Viennam invitatio impedita sit? Et in quo statu, quibusque in circumstantiis mea et ecclesiae meae versetur justitia? Multum mihi consolationis accideret, qui tam Natalisantis Domini felicissima sollempnia, quam praesentis decursum, novique imminentis anni ingressum cum omnigena divina benedictione ad vota propria transigendum longaque futurorum annorum serie cum cupita prosperitate repetendum cordicitus precor ac humillime persevero.

humillimus servus

E. Vrae

Romae, 10 X-bris 1746.

XXVI

17 Decembrie, 1746. Klein către D. Mardsinay. Dă diferite porunci de natură economică. La urmă cere trimiterea grabnică alor 1500 fl.

Perillustris ac Generose Domine mihi observande.

Quas de dato 25 Octobris anni currentis ad me datas proxima posta percepi Dnois Vrae literae omnem levarunt ambiguitatem, qua ideo tenebar, quod nullas hactenus receperim informatorias Vrae Dnois literas. Velim ulterius de occurrentiis specificè quoque informari. Quod Dnus Demetrius alleget P. Dni Lustig ingessionem in educillum et hac via solvendorum moretur solutionem; P. Dnus Lustig per Vram Dnaoem audiendus est, ne mea morentur jura. Eidem P. D. Lustig duorum inquilinorum in fundo claustrali condescendentium usumfructum precario concessum esse scio, ultra hunc numerum datam per me indulgentiam fuisse me non reflecto. Nisi modernae gravarent circumstantiae circa P. Dnum Risa majori ducerer compassione,

interea mutuo datis florenis 25 praeve solvendis, mediam taxam omnium annorum eidem remitto et si praestandae simultaneae solutionis capax non esset, nolim eum occupatione pecorum aut rerum ad solvendum compelli, sed successivae solutionis acceptatione cassae satisfiat. Quidquid de libertinorum in servitutum subactione spargatur et agatur, absit a me, ut contra jura naturae, absque delicto et culpa, proximum meum liberum, libertatis jure, quod summum hominis bonum est privem. Bene itaque factum est, quod Vra Dnao libertinos suae libertatis certos reddiderit, id non solum ratifico, sed etiam eosdem libertinos hujus meae declarationis et promissionis securos fieri volo. Vinum et frumentum in ea quantitate pro mea necessitate et proximo adventu conserventur, ne defectum cum familia patiar, reliqua quocitius et melius fieri potest distrahantur. In reliquo prout hactenus semper sinceritati, fidelitati et dexteritati Vrae Dnaois confidi et confidenter concredidi, ita praepremis 5-ta et 12-ma elapsi mensis Novembris commissionum exactam et indilatam executionem; ac etiam omnium oeconomicorum sollicitam curam impense commendo, uberiusque de caeteris successive dispositurus, petitam 1500 floren. transpositionem et emergentium relationem quocitius expecto felicissima Natalizantis Domini sollempnia cum novi anni prospero auspicio cordicitus precor et persevero.

Pater humilis

Dnaois Vrae

Romae, 17 X-bris 1746.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

XXVII

17 Decembrie, 1746. Klein către Petru Pop Daianul. Ii poruncește să se supună ordinelor trimise prin P. P. Aaron și să-i trimită banii ceruți.

P. ac Dne Mihi observande.

Proxima posta accepi Vrae Dnaois sub 30 recenter retroacti mensis Noembris ad me datas relatorias. Gratanter intellexi emergentium statum, cujus continuandam relationem ulterius expecto. Eorum quae 5 et 12 dicti recenter retroacti mensis Novembris medio Rdssimi Dni Generalis Vicari commisi, exactam et indilatam executionem, praepremis vero pecuniae transpositionem summopere commendo, quoad reliqua suo tempore dispositurus felicia Natalitia et sollempne novi anni auspiciu cordicitus precor et persevero

Pater humilis

P. ac G. Dnaois Vrae

Romae, 17 X-bris 1746.

COMMISSIO

Perillustribus ac Grosis Dnis Danieli Pop Mardsinay et Petro Pop Dallyai, dominii nostri eppalis Balasfalvensis provisorii et rationistae praesentibus committimus et mandamus ut Perillustri ac Groso Dno Ioanni Dragos de Thurma,

s. Caes. reg. Mattis postarum magistro Carolinensi pro porto literarum adhuc ab anno 1744 restantiam sex florenorum Rhenensium et quatuor crucigerorum persolvant. Secus non facturis tempore ratiocinii acceptabitur

Datum Romae, 17 Xbris 1746.

XXVIII

17 Decemvrie, 1746. Klein către protopopul N. Pop din Balomir. Arată motivul pentru care a oprit ținerea sinodului convocat de Aaron fără știrea sa și-l roagă să respecte măsurile luate cu privire la teologul iezuit.

Adm. Rnde Dne mihi observande.

Sub 8 elapsi mensis Novembris ad me datas proxima posta recepi. Quod synodi celebrationem absque meo scitu interdixerim, canones suaserunt et vel maxime praesentes circumstantiae exegerunt, ne me absente et non habitis meis dispositionibus in synodum subintrent viri et propositiones quibus perturbentur et ad assentiendum illis compellantur meticulosi, quibus assentiri non convenit. Quia ergo sub 12 et 19 praeteriti mensis Novembris, ecclesiae meae congruas dispositiones pro celebranda segura synodo praemisi; quas summe laudo Dnais Vrae et reliquorum zelosorum intentiones intrepida modestia exequendas commendo. Ego pastorali meae obligationi satisfacere adnitor; faciant et oves pro suo pastore et communi ecclesiae, animarumque bono, quod Deus exgit. Hoc modo divina non deficiet benedictio, quam abundantem praesentibus Natalizantis Dni sollennibus cum felicissimo novi Anni auspicio Dnaoi Vrae precor et persevero

Pater humilis.

Adm. Rndae Dnaois Vrae

Romae, 17 X-bris 1746.

XXIX

17 Decemvrie, 1746. Klein către arhimandritul Leontie Moschonas și către protopopii din Tūr și Blaj. Ii îndeamnă să se supună poruncilor trimise prin vicariul P. P. Aaron în 11 și 19 Noemvrie.

Adm. Rndi Dni mihi observandi.

Recenter praeterita posta Dnaoum Vrarum intentionem gratanter intellexi multumque approbo zelum quo ad idaeam sacrorum canonum fideles oves et Christiana ecclesiae membra, sui pastoris et capitis indefessa pro communi ecclesiae bono impensa studia et exantlantos labores, suis supportare humeris ac persecutionem patienti eppo humili ecclesiastica assistentia subvenire meditantur. Diebus 12 et 19 recenter elapsi Novembris Rndssmo Dno Grali

Vicario meo et aliis pro communi transmissi ordines celebrandae synodi, hi ordines dabunt accasionem, qua per Vras Dnaoes mihi significata ecclesiastico debito zelo non minus, quam Evangelica mansuetudine in effectum deduci possunt. Agant pro Deo, Ecclesia et animarum salute munus evangelicae praedicationis et Deus secundum suas promissiones fideliter assistet, quem etiam instituendis per singulas parochias publicis quotidianis precibus exorari velim ut inimicos ecclesiae et meos aut convertere aut humiliare et disperdere dignetur. In reliquo etc.

humilis pater

Romae, 17 Decembris 1746.

XXX

24 Decembrie, 1746. Klein către bar. Toussainet. Mulțumește pentru scrisoarea trimisă și se plânge, că trebuie să sufere atâta și el și poporul din cauza răutății dușmanilor.

Excllme ac Illme Dne Baro Dne Patrone Gratosissime

Gratosissimae Vienna huc per cursorem biduo abhinc allatae literae maximo mihi fuere solatio, tum quod sub E. Vrae valida protectione minimorum suorum servorum numero me adhuc complecti, tum quod Viennensium publicas contra me inimicitias, executione pastoralis justitiae in apertum prorupisse intellexerim. Pastor ecclesiae meae, consiliarius et fidelis subditus Augustae domus sum. Scandalizatae oves ipsis infantibus negato baptismo coeli praeccludunt aditum, harum animarum ratio mihi incumbit, ergo contra induratos scandali authores evangelicum gladium vibrare debui. Propter injustitias de gente in gentem transferuntur regna ac nonnisi justitia firmatur solium, ergo qua consiliarius et fidelis subditus repudiata adulationis larva, Dei, s. canonum et patriae legem executive sequi debui: quod hac officii et fidelitatis exactione inimici detegantur, tanto me beatiorem existimo, quanto praestat apertus inimicus simulato amico. Nullus offendi potest correctione evangelica qui enim hanc disciplinam refugit, ex Deo non est. Nihil ergo mihi infelix accidit, quod qui ecclesiae meae justitiam subvertabant latentes, jam palam insurgant inimici, hocque facto sua cavenda esse consilia demonstrent. Non moror circa fundatam excommunicationem sophisticas theologisticationes: absit enim a me, ut animabus, quarum procurandam salutem praecordiis insitam gero; ego maledicam. Doleo summe, quod propter eorum incorrigibilitatem, Dei, s. canonum et patriae lege in eos latam et definitam maledictionem denuntiari debuerim. Quid faciunt in inimicitias publicas insurgentes, excommunicato communicantes et vivificantem ecclesiae gladium in suam aeternam perditionem convertentes viri? Frustra resistunt legitimae potestati, quia hac temeritate Dei ordinationi resistunt, sibi quae aeternam damnationem operantur. Major est eppalis potestas, quam ut a laicis quam

etiam immodeste sciolis theologis critizetur. Firmiter itaque confido, neodetectorum inimicorum attentione, depravandorum consiliorum occasionem praecautam; mihi competentem jurisdictionem jure summi patronatus per Aug. Aulam protectam ac demum ut scandalizatis et pastore orbatis ovibus reddar quocitius clementissime definitum iri. Hoc posito coram impariale, legale aulica commissione audiatur populi justitia et vel convertentur vel confundentur inimici. Haec pro felicitate Aug. Domus validissimis E. Vrae interpositionibus humillime commendo et natalizantis Domini sollemnia, festivumque novi anni recursum in omnigena divinae benedictionis affluentia, longa futurorum annorum serie supervivere precor, emoriorque
 humillimus servus

E. Vrae

Romae, 24 X-bris 1746.

XXXI

3 *Februarie, 1747. Clericul Silvestru Caliani se înfățișează trimis de Nic. Lercari, secretarul Congregației de Prop. Fide, înaintea lui Klein și-i face în numele Congregației anumite declarații.*

Anno 1747 die 3-tia Februarii missus a Dno Nicolao Lercari secretario de propaganda fide, Adm. Rdus Dominus Silvester Kaliani Illmo ac Rssmo Dno episcopo Fogarasiensi denunciavit sequentia:

Quod Summus Pontifex valde scandalizatus fuerit, quod Dnus episcopus jesuitam theologum absque omni forma, processu et ratione excommunicandi, excommunicaverit.

Quod Summus Pontifex demandaverit s. Congregationi, ut scribat Petro Aaron ne haec excommunicatio publicetur, prout et scripsit.

Quod ordinem dederit s. Congregatio Petro Aaron, ut non obediat amplius mandatis Domini eppi absque scitu s. congregationis.

Quod si Illmus Dominus deponeret Aaron de vicariatu, summus Pontifex faciet illum vicarium apostolicum et debet ibi remanere.

Si adhuc fecerit aliquam insolentiam eppus Romae sicut fecit cum excommunicatione, sua Sanctitas pellere vult episcopum Roma.

Cardinalis Paulatius Viennae existens assecuravit Illum Dnum eppum, ut sit sub tutela illius ipseque Dnus Cardinalis diriget omnes res illius. Hoc non obstante Illmus Dnus eppus absque scitu Cardinalis processit Romam, quod signum est alicujus remorsus.

Theologus non debet jurare eppo fidelitatem, sed dumtaxat facere professionem fidei, quia juramentum per Dnum eppum jesuitae dictatum est captiosum.

Antecessores Illmi Dni eppi susceperunt theologum et jus habet fundator ponendi hanc conditionem, quam et posuit, unde Dnus eppus si non vult servare theologum latinum secundum praescriptum Leopoldi imperatoris, ut eligatur theologus per Archieppum Strigoniensem, permittat eppatum.

Illmus Dnus eppus respondit: omnia praemissa denunciata qua par est submissione intellexi.

XXXII

18 Februarie, 1747. Klein către administratorii domeniului episcopesc. Dacă nu-i pot trimite banii ceruți le poruncește să-i amanezeze argintările și să-i trimită banii îndată.

Perillustres ac Generosi Dni mihi observandi

Quod petita per me pecunia difficulter comparabilis sit, displicenter intellexi si ergo hucusque transmissa non est et aliter pecunia haberi non potest, possunt Vrae Dnaoes in praesentia duorum archidiaconorum et meorum nepotum Demetrii Montyul et Nicolai Tatul cubiculum aperire, meam mensalem, nullatenus autem ecclesiae argentariam levare mutuanda mutuare, circa lectum, chlamidem et reliquas vestes, quae foris sunt providere et postea communibus sigillis, sigillum meum in portarum custodiam communire. Pecuniam Vrae Dnaoes absque ulla alia mora Perillustri Dno Postarum Magistro Carolinensi tradere, utque eam statim ad sacram nuntiaturam Viennensem transponere dignetur meo nomine requirere, sollicitaque instare velint. In reliquo solitam omnium eorum, quae in eppatu aguntur relationem quotitius expecto et persevero.

Perillustrium ac Grosarum Dnaoum Vrarum

Pater humilis

Romae, 18 Febr. 1747.

XXXIII

18 Februarie, 1747. Klein către guvernatorul Ardealului. Arată motivele pentru cari nu poate participa la dieta ardeleană.

Excllme et Illme Dne Comes Gubernator et Excelsum regium Gubernium Dni Dni et Fautores gratiosissimi colendissimi.

Episcopalis domini mei officiales mihi significarunt, quod pro comitiis regni consueto ordine invitatus sim. Nec obligationi meae satisfaciendo deessem nisi praeter loci distantiam, aëris inclementiam et itineris discrimina, bene cognitus, mihiq; impositus causarum status, veniae locum et tam ecclesiae meae, meorumque justitiae congruas gratias et protectionem etiam in legitima mea absentia conciliaret, consequenter a comparitione me excusatum redderet. Ob quam rationem ecclesiam meam meosque qua par est submissione commendo et persevero.

humillimus servus.

E. Vrae Excelsique regii gubernii

Romae, 18 Februarii 1747.

XXXIV

9 Aprilie, 1747. Klein către protopopii Avram și Nicolaie Pop din Daia și Balomir. Se plânge de trădarea lui P. P. Aaron împotriva căruia va lua măsurile necesare. Îi îndeamnă să rămână credincioși și statornici în lupta pentru desrobirea bisericii.

Adm. Rndi Domini mihi observandi.

Vrarum Dnaoum sub 19 Decembris 1746 ad me datae literae eo magis attentionem meam acuebant, quo magis a prioribus pro ammotione Theologi ad me directis et medio mei papalem assistentiam implorantibus communibus precibus scindi, Petrique Aron in favorem Jesuitarum deviantibus consiliis adhaerere comperiuntur. Petrus Aron in defensam Jesuitarum contra mea justa decreta insurgit, sub die 14 Decembris 1746 mihi et ad sacram congregationem de Propaganda fide contra me scribendo: mandata mea esse tumultuaria et Mattis laesiva ac inter reliquas temeritates haec continet: ex his (nempe subjectis meis) multi adhaerent adversae parti, qui videlicet omnia acta etiam synodalia eidem communicaverant et sic factio ac scisio timeretur, ne ex hac promulgatione oriretur etc. Quam temerariam tumultus et laesae Mattis mihi per Aron illatam calumniam Vrarum Dnaoum inexpectabilis mutatio contiguo pede insecuta est. Quid hic ex confestis concludendum? Jesuitae ammotionem suadebant et subito cum Aron, cum summa eppalis dignitatis laesione jesuitam dependebant Vrae Dnaoes: quid quaeso ultra Petri Aron confessa? Adeoque ultra scissionem et proditionem pro jesuita paratam e contrariis confessis quicumque bene moratus concludat. Eppo legem clare agendi: sacram scripturam contra obsequium Deo debitum allegare: an levis est culpa? Scriptum est: Qui vos spernit, me spernit: qui me erubuerit coram hominibus erubescam et Ego eum coram Patre: nolite timere eos qui corpus possunt occidere sed timete eum, qui corpus et animam potest mittere in gehennam. Oportet Deo obedire plus quam hominibus. Anima non est esca etc., etc. An propter escam et Jesuitam spernendus in Eppo est Deus? Prae Deo timendus homo? Negata veritate, quae Iesus Christus est, asserenda iniquitas, quae Diabolus est? Et propter escam non solum propriae sed multarum animarum cura negligenda? Et totius ecclesiae salus in opprobrium prodenda? An Evangelico-Apostolica potestatis executio: est recalcitrare contra stimulum? Obediendum et non contradicendum est Eppo, quia ovis quae pastorem non audit de grege Domini Iesu Christi non est. Et ideo quomodo Jesuita intrat ecclesiam meam, quem Vrae Dnaoes asserunt nolle obedire mihi pastori, qui caput sum ecclesiae, Iesu Christi sanguine acquisitae et mihi pastori non autem jesuitae in curam concreditae. Plura de his proxime communicabuntur, quae legant bene et saepius, ut tandem bene intelligant. Caeterum poenitentiam et emendationem ac usque ad animam et sanguinem, fortem veritatis confessionem, ac obedientiam ab eppis et per Eppos a suis subordinatis Deus exigit, quam et ego sub rigore sacrorum canonum et oecumenicorum conciliorum tanto aequius a meis

subditis requiro; quanto legalius me ad ressidendum Vrae Dnoes et tota fere desolata ecclesia obligat. Ego jam transiissem ad meas oves sed Petrus Aron cum suis jesuiticis adhaerentibus iter meum impedit, quia meam apostolicam functionem calumniose criminari attentavit, quam Petri Aron criminationem et temeritatem diluere et novo quasi per Aron mihi causato processu potestatem meam eppalem manutenere debeo. Media etiam pro tanto itinere necessaria nec Archidiaconi administrant nec e proventibus eppalibus, qui ex omni parte decurtantur administrari potuerunt. Ergo si residentem eppum nunc et in futurum ecclesia habere velit, agat juxta proxime communicanda. Atque his obedientiam sine contradictione verbis allegatis evangelii, pastorali serietate suadendo et communes populi preces continuari praeciipiendo persevero.

Pater humilis.

Romae, 9 Aprilis 1747.

XXXV

9 Aprilie, 1747. Klein către D. Marsdsinay. Ii poruncește să nu-i mai dea lui Aaron nimic din venitele domeniului episcopesc și să nu-i îngăduie nici un amestec în administrarea lui. Dă apoi diferite porunci de ordin economic.

Perillustris ac generose Dne mihi observande

Sub 19 et 30 Ianuarii, anni currentis ad me datas rite percepi, super quibus hinc amplius respondere non meditabar, nisi pecunia deficiente et Petro Aron mea mandata tumultuaria esse criminante ac mihi contradicente, ad manutenendam apostolicam eppalem potestatem meam hic remanere debuissim; scribit Vra Dnao, quod ad manus Petri Aron consignaverit 460 Rfnos; Petrus autem Aron solum 310 Rf. de his eppalibus proventibus exposuit, unde non scio, quo sine meo mandato convertantur? Aut quare retineantur pecuniae? Quorsum cum 500 Rfnis movebo? Et quae est ista lex.? Ut ego in itinere expectem pecunias? Quia ergo mea mandata non observantur inquirendum est, quae sit causa? Et ideo Vra Dnao ad nullius alterius manus pecunias consignet sed cointelligenter cum Dnis Archidiaconis Timandi et Szakadaty, quos praeceptores constitui pecuniarum a clero obvenientium pecunias petitas seu per Dnum Dobosy seu alia via, qua Petrus Aron ultimas misit pecunias, quantocyus ad s. Nuntiaturam Viennensem transponat. Audio sine meo scitu in dominium meum intrasse aut intrare velle alium jesuitam, prohibeo itaque ne Vra Dnao illi det habitationem; pecuniam autem nullam administret, sed si violenta manu aliqua occupatio attentaretur, cum protestatione patiatur occupari fructus et scribat quis occupaverit. Petrus Aron circa temporalia nullam habet disponendi facultatem, cui ex benevolentia hucusque concessi aliquam solutionem, sed quia ita deficiunt mei proventus ut ego vivere et iuribus ecclesiae praese non possim. Ideo cogor meam revocare concessionem consequenter Vra Dnao Petro Aron imposterum nihil

solvat, nullus mihi vitium vertere potest, hanc dispositionem praecipue in hac rerum coarctatione: ecce quam ampla est Archidiaecesis Strigoniensis, quam copiosi proventus et etiam quam multi vicariales et auditoriales labores et tamen nec auditor nec vicarius salarium habet: quomodo ergo mei proventus vi et potentia mediante mihi decurtari possunt. Hoc Vra Dna Petro Aron quocitius significet. Lues pecorum deflenda, quae etiam meam cohibet liberalitatem, cui accedit vile frumenti pretium, illud itaque quod servabile est servetur, aliud vero meliori, quo potest pretio vendatur, ita etiam vinum antiquum servetur, si tamen servabile est et reliquum distrahatur, ex quo etiam si spbilis D. Dobra (cui mea humillima defero obsequia) expectare nollet, solvendus est. Vinum Türiense si aliter nequit 30 Rfnis vendatur: Helciae si deterioratae non sunt, valent ad minimum 70 Rfnos, quod si venderentur, mihi significandum est, ut rediturus alias adferam. Ratione Saxonis proxime disponam et quoad cubiculorum meorum apertionem jam disposui. Viduae Dni Sinkai provisoris Balasfalvensis obligavi Kukurucz, licet ratiocinia maritus non dederit, ideo demonstret vidua meam scripturam et secundum eam solvatur promissum. Circa Demetrium bene habita est patientia quoad 50 Rfnos: ita pariter pontis feloniatoris 200 Rfnor debitum propter elevationem aedificiorum meae dispositioni nunc et in futurum absolute reservo. Quoad Dnum Nicolaum Tatul jam antehac scripsi. Dobrojana ratiocinia nondum sunt revisa, ergo de his nihil definire possum. Pauperes quattuor successive solvant. Et denique in omnibus ita disponat Vra Dnao, ut eppalis misericordia appareat, ne tamen proventus omnes hac misericordia decurtentur, curandum est. Itaque qui debent, qui tamen solvenda solvere non curant adigantur; et alii ad arendas assumantur, ita tamen ut assumendi cautionem praestent, quod in dominiis aliis etiam cameraticis consuetum est. Dnus procurator Tolnay conservetur penes suam assignationem et si quae seu Vienna seu aliunde adveniant nova, commissiones, resolutiones et mandata, huc communicentur, nam etsi me hinc abire contingeret de iteris disponam. E qui si servabiles non fuerunt et bene distrahi potuerunt, lbene quidem factum est, nec impugno praemissis conditionibus aliorum etiam distractionem, nolim tamen, ut in meo reditu desint equi, adeoque curandum est, ut quantum luis periculum indulget de equis pro meo carpento necessariis provideatur, ne adveniens defectum patiar et in promotione promovendorum ac eppalis officii executione impediatur. Hisque divinam benedictionem impertior et persevero.

Pater humilis.

Perillustris ac Grosae Dnaomis Vrae

Romae, 9 Apr. 1747.

XXXVI

9 Aprilie, 1747. Klein către protopopul Blajului I. Szakadati. Ii trimite un act de admoniție, pe care să-l comunice noului teolog iezuit Pallovits, cerându-i să răspundă, că vrea să depună jurământ de fidelitate sau vrea să meargă pe urmele lui Ballog. Tot atunci îl însărcinează să ceară declarații dela cler și popor, dacă vrea să aibă vlădica teolog sau nu?

Adm. Rde Dne mihi observande

Petrus Aron quem provisorio praecise modo vicarium substitui, suscitatis contra me et ecclesiam meam in favorem Jesuitarum novis processibus moram causavit, propter quam ecclesiae meae advicinari non potui: et ideo ut veritas et conspirationis realitas cognosci possit acclusa mea decreta sine mora exegi oportet. Jesuitae perlegendum est decretum et subjungendum: *Ex gratioso praesulis nostri mandato itaque paternitatem Vram super communicatis nos infrascripti canonice monemus, ac ad evitandam contumaciam responsum declarationemque requirimus.* Haec monitio fiat tribus continuis et immediate successivis diebus quid quid responderit. Caveat tamen Vra Dnao ut ante ipsam executionem exequenda non prodantur ne se Jesuita recolligat. Quod si Vras Dnaoes admittere nollet prima die: describatur decretum et praemissa formula admonitionis superinscribatur et portae ejus affigatur vel etiam ante portam projiciatur. Si prima die quidem admitteret sed secunda et tertia die non admitteret describatur formula et solum mutantur verba: *Nos introscripti* in verba: *Nos qui heri* et vel affigatur portae vel projiciatur ante portam. Posset pro actuario assumi meus secretarius, qui deinde formet relationis seriem. Quorum omnium sedulam et indilatam executionem commendo officiique exactitudinem remuneraturus persevero.

Pater humilis.

Romae, 9 Apr. 1747.

Commissio admonendi jesuitae novi Palovics.

Ioannes Innocentius L. B. Klein de Szad Dei et Apostolicae sedis gratia eppus Fogarasiensis Graeci ritus Unitorum etc. Adm. Rndis Dnis Ioanni Szakadati Balasfalvensi Archidiacono cum adjungendo sibi Ioanne Beniense Archidiacono, aut eo canonice et legitime impedito alio quocunque Archidiacono et si haberi potest saeculare literato, bonae vitae viro, qui jure et officio actuarii fungatur, salutem et omnem benedictionem in Dno, nostrisque firmiter obedire mandatis.

Relatum est nobis, quod in locum presbyteri Iosephi Balog e Societate Iesu, quem propter inobedientiam, legum tam sacrarum quam canonicarum transgressionem, ecclesiastici hierarchici ordinis et immunitatis violationem eppalis ac respective sacri ordinis s. Basilii habitationis et eppalium provenituum sacrilegam usurpationem ac in his excessibus induratum pertinaciam et incorrigibilitatem, usque ad plenam restituendorum restitutionem, poeni-

tentiam publicam et satisfactionem Nobis competente et specialiter reservata absolvendi facultate: delegata Nobis competente apostolica potestate excommunicatum denunciavimus; alter quidam et eo quo Iosephus Ballog recipiendus presbyter latini ritus, cognomine Pallovics e Societate Iesu Nobis praeteritis, Excelso Gubernio, Adm. Rnde Dno Petro Aron et Vrbli clero praesentatus in nram jurisdictionem, diaecesim et fructuum habitationisque usurpationem introducatur et ingredi attentet. Ne itaque sine exemplo et in grave sacrarum et patriarum legum ac non solum nostrae sed omnium praecipue hungaricarum ecclesiarum et nostrorum successorum praejudicium taciturnitate consentire, hocque consensu animam nostram perdere velle videamur, vobis quibus supra, in virtute sanctae et salutaris obedientiae et sub irremissibili gravi nostra, in casu inobedientiae contra nos exequenda animadversione hisce firmiter praecipientes, serio comittimus et mandamus, ut acceptis praesentibus, rebusque sic uti praefertur, stantibus seque habentibus, statim, adeoque seposita omni mora memoratum presbyterum cognomine Pallovics e Societate Iesu, accedatis et nostra vobis hac in parte delegata apostolica potestate canonice moneatis et requiratis: an obligamine romano-catholico profiteatur verbo et contestetur opere ea, quae s. Mater ecclesia in publica, per sacram Pii 4-ti bullam *Injunctum Nobis* distincte praecipit professione fidei corde, ore ac opere credenda, facienda et observanda praescribit, ac quibus apostolicis praecipitis nec per Leopoldinum anno 1701 die 19 Martii emanatum, per Incl. status tanquam subreptitium semper et publice controversum ac per feliciter regnantem Sa. Caes. reg. Mattem a confirmatione sepositum, ex sacra erectionale 15-to calendas Iunii 1721 emanata bulla exclusum decretum ullo modo derogatur. Quod si haec profiteretur requisitus canonice monitus; quomodo attentat ingredi diaecesim absque eo, quin Nobis qua eppto ad praescriptum sacro-sancti concilii Tridentini sess. 25: de reform. Cap. 9 praesentetur, cum Nobis hoc capite liberum sit, eundem etiam canonice praesentatum repellere? Et quomodo ad exemplum Iosephi Ballog jam excommunicati vult autoritate saecularium usurpare habitationem seu in fundo et residentia episcopi seu claustrali s. ordinis s. Basilii et occupare fructus eppales, quando eodem capite et sessione non obstante quacunque consuetudine in contrarium, in fundationalium proventuum perceptione se ingerere prohibetur etiam ipsis patronis cujuscunque ordinis et dignitatis, quod ipsum Decr. lib. 2 Cap. 1 s. Steph. Reg. Hungariae aliisque Hungariae legibus ac avita ecclesiarum hungaricarum libertate et immunitate, nec non Decr. lib. 3 Tit. 13 Cap. 2 et Decr. 2 par. Caus. 12 quaest. 2 Cap. 22 ac demum sacro-sancti conc. Trid. sess. 22 de reform. Cap. 11 sub poena excommunicationis vetatur. Propter inobedientiam erga nos Iosephus Ballog est excommunicatus: itaque ejusdem praetensus successor Pallovics monendus est, an decretis nostris obedire et nobis subesse velit? Siquidem sacro-sancti conc. Trid. sess. 23 Cap. 6 et can. 7 eppi superiores sunt presbyteris: sess. 24 de reform. Cap. 20 Causarum cognitio epporum tantum examini et jurisdictioni relinquatur. Sess. 25 de reform. Cap. 6 eppis prima sedes et locus et praecipua rerum gerendarum autoritas reservetur, nec liceat eppis loco cedere et aliis se subjicere contra sacramentum ecclesiastici hie-

rarchici ordinis sess. 25 reform. Cap. 17 ac eadem sess. Cap. 20 omnia generalia concilia et sacri canones in immunitatis eppalis et ecclesiasticae favorem statuti confirmantur. Concilii autem apostolorum de anno Christi 33 aut potius 34 can. 38 et Dec. lib. 1 Tit. 33 Cap. 2 et 4 aliisque tam sacris quam Hungariae legibus obedientia eppis per omnes sub poena excommunicationis praestanda praecipitur, a quo praecepto nullum privilegium etiam regularis ordinis, praecipue quoad eos, qui extra claustra habitant, eximit: quia ita praecipitur sacro-sancti conc. Trid. sess. 6 de refor. Cap. 3 sess 24 de refor. Cap. 8 sess. 25 de regul. et monial. Cap. 12 et 14 aliisque tam sacris, quam Hungariae legibus et avita ecclesiarum immunitate, usu, ac consuetudine, quibus sub nullitate sententiae omnes causarum auditores ad officii iuramentum deponendum obligantur et alioquin causarum spiritualium auditor generalis strigoniensis, idem iuramentum libero archi-eppi arbitrio dictatum praestare debet, praestat et absque salarii obligamine officium administrat. Ut ergo proditione et calumnia Iosephi Balog presbyteri cum suis adhaerentibus, etiam superioribus Societatis Iesu, nos cum gravi scandalo et animarum ruina a sede eppale, sub colorato praetextu avvocati et sumptuosae persecutioni ac processibus involuti nostro pastoralis obligamine, disconsolatis et in aeterna salute periclitantibus ovibus contra luporum ecclesiam nostram devastantium voracitatem, debita vigilantia providemus, antelati jam excommunicati presbyteri Iosephi Balog praetensum successorem S. I. presbyterum cognomine Pallovics super praemissis solemniter et canonicè requirendum et admonendum praecipimus et mandamus, qui si se verbo et opere et romano-catholico obligamine professionem fidei recipere, consequenter praeallegatis sacris et Hungariae legibus subjectum esse et tam ab habitacionis et proventuum episcopialium usurpatione abstinere, quam legale officii auditorialis, nobisque debitaе obedientiae iuramentum praestare velle sponderit et obligaverit: quantumvis sacrae Congregationis de propaganda fide salutare constitutiones secus ordinare videantur et tam cleri nostri quam ecclesiae nostrae manifestum praedictum subvertatur, citra omne tamen praedictum successorum nostrorum, ad advertenda majora animarum pericula et ecclesiae nostrae incommoda praepremis autem ad honorificandam pro posse nostro pastorale SS. caes. reg. Mattem, quoad dictum Pallovics presbyterum S. I. pro hac praecise vice adeoque absque consequentia, motivis sacro-sancti Concilii Trid. sess. 25 de reform. Cap. 18 dispensandum esse iudicavimus. Eapropter vobis quibus supra serio committimus et mandamus, ut peragenda praemissae canonicae admonitionis seriem nobis quocitius referre debeatis, quatenus ad casum, quo se admonitus et requisitus praemissis debite submittere obligaret, circa ejus installationem canonicè disponere: aut ad casum, quo in excommunicati Iosephi Balog contumacem, pertinacem incorrigibilemque refractarietatem succedere attentaret, eundem canonicè monitum gladio excommunicationis a nostrae ecclesiae ovili, debita pastorale cura rescindere valeamus, in quem casum contumacis, pertinacis, incorrigibilis refractarietatis vobis, quibus supra et per vos toti Vrblī Clero, ac fidei ecclesiae nostrae populo saepedictum Societatis Iesu presbyterum Pallovics, tamquam de haeresi suspectum usque ad ulteriorem nostram disposi-

tionem devitare, nec ei quovis modo communicare serio et sub gravi apostolica nostra per eos, qui praesenti nostro decreto contravererint incurrenda indignatione praecipimus et mandamus. In reliquo omnipotentis Dei benedictionem apostolica Vobis impertimur potestate. Datum Romae 9 Apr. 1747.

Commissio instituendae inquisitionis.

Ioannes Innocentius L. B. Klein de Szad Dei et apostolicae sedis gratia eppus Fogarasiensis, graeci ritus Unitorum, etc. Adm. Rndis Dnis Ioanni Szakadati Balasfalvensi Archidiacono cum adjungendo sibi Ioanne Beniense Archidiacono aut eo canonice impedito, alio quocunque Archidiacono; et si haberi potest saeculare literato, bonae vitae viro qui jure et officio actuarii fungatur: Salutem et omnem benedictionem in Domino nostris firmiter obedi-
re mandatis.

Quominus Petrus Aron synodaliter congregandae ecclesiae nostrae intulato et eidem Petro Aron praecise accluso mandato nostro obediret aut illud ecclesiae synodaliter congregandae communicaret, illud inter reliquas graves inconvenientias admodum dolore intelleximus, quod dictus Petrus Aron sequentia scribat: *potuisset quidem haec sententia promulgari in subjectos Illustritatis Vrae, sed optime novit, quod et ex his multi adhaerent adversae parti, qui videlicet omnia acta etiam synodalia eidem communicaverant et sic factio et scisio timeretur.* Quid enim nobis ingratius accidere? Aut a nobis dolosius intelligi potest? Quam eos, pro quorum aeterna et temporale felicitate postpositis omnibus nostris commodis pastoralis cura usque ad animam et sanguinem indefesse operamur: persecutoribus ecclesiae nostrae adhaerere: scisiones, factiones et tumultus meditari: ac in nostram, nostrorumque successorum perniciem intentos esse. Ut itaque eos, qui de grege nostro non sunt, cognoscere et ne mali contagione totum gregem nostrum inficiant, ac disensionibus, discordiis et schismatibus ecclesiam scindant, turbent et plane praecipitent pastoralis cura avertere possimus. Eapropter vobis quibus supra in virtute sanctae et salutaris obedientiae serio et firmiter praecipimus et mandamus, ut praemissa omnibus et singulis Archidiaconis confestim in hunc finem communicetis, ut omnes et singuli sub puritate suae conscientiae suam fassionem vobis authentice et indilate praestent: An contra omnium tam latinarum quam graecarum Unitarum ecclesiarum immunitatem et saecrae congregationis de propaganda fide constitutiones velint, ut latini ritus theologus presbyter jesuita, in synodo ipsi episcopo, clero, monahis sacri ordinis sancti Basilii, cum voto decisivo praesideat: auditoriale officium cum cleri praepudicio citra legalis juramenti depositionem usurpet: Eppo et ecclesiae debitam obedientiam neget: fructus et habitationem eppalem saeculare potentia occupet: eppum proditoriis supplantationibus et calumniosis criminationibus a sede eppali amoveri, persequi et percusso pastore ecclesiae fidelem gregem dispergi facere procuret. In virtute etiam sanctae et salutaris obedientiae nostra vobis in hac parte delegata potestate omnibus et singulis Archidiaconis serio praecipietis ut super praemissis articulis tam a presbyteris, parochis et clericis, quam a populo sibi subjecto veritatis inquirant et

per vos nobis indilate submittant confessionem. Ad haec universis et singulis canonicè declarabitis, quod qui praemissis nostris mandatis indilate non obdiderit ipso facto ab officio et tam ab activae quam passivae in ecclesia et synodo alias competentis vocis capacitate et possessione per nos praesentibus apostolica potestate suspensus, legalique inquisitioni et canonico ad censuras etiam ecclesiasticas infligendas instituendo processui subjectus habeatur. Hujus itaque inquisitionis indilatam promotionem, prohibito sub gravi nostra animadversione omni strepitu et tumultu, vobis serio praecipientes, una etiam, ut omnia et singula quam primum vobis relata fuerint, nobis sine mora submittatis, committimus et mandamus. In reliquo, etc. Datum Romae 9 Apr. 1747.

XXXVII

9 April, 1747. Klein dă protopopului I. Szakadati autorizația de-a strânge dela preoți venitele vlădicești (pominoace, etc.) și a i-le trimite prin nuntiatura din Viena.

Adm. Rnde Dne mihi observande.

Accludo comissionem, qua mediante Vra Dnao sine mora sui districtus pecunias debitas incassare et sine strepitu ac tumultu inquirenda inquirere velit. Pecunias Vra Dnao propter faciliorem transpositionem mutua cum officialibus Balasfalvensibus cointelligentia, aut alio quo citius fieri potest modo ad sacram Viennensem Nuntiaturam transponat. In districtu, qui erat olim sub vicariatu pie defuncti Adm. Rndi Dni Stephani Timandi Archidiaconi Sukiensis constitui eatenus Adm. Rndum Dnum Georgium Timandi, cum quo pariter Vra Dnao correspondere potest si sit necessarium; meque de omnibus occurrentiis informare velit. In reliquo etc.

Pater humilis.

Romae, 9 Aprilis 1747.

Praemissa commissio et litera in ordine ad districtum qui erat olim sub vicariatu pie defuncti Adm. Rndi Dni Stephani Timandi Archidiaconi Sukiensis adeoque tota districtuum necessario facta mutatione data est ad Adm. Rndum D. Georgium Timandi Archidiaconum Sukiensem.

Commissio super inquirenda et percipienda ab Archidiaconis pecunia.

Ioannes Innocentius etc., Adm. Rndo Dno Ioanni Szakadati Archidiacono salutem et omnem benedictionem in Domino, nostrisque firmiter obedi mandatis. Cum temporalium cura spiritualium distrahat sollicitudinem et haec uni persoane incumbens curarum diversitas mutua collisione, in executione deficiat: in plures e contra operarios partita onera exactius et citius gubernentur; Nos autem, a tempore nostrae absentiae de censu cathedra-

tico praecise ducentos florenos, de Pominock vero plane nihil perceperimus, nec sciamus cujus culpa aut incuria redivit isti eppales retineantur, aliis asserentibus sacerdotes et pagos solvere nolle aliis vicissim affirmantibus, praestitam solutionem, per ipsos Adm. Rdos Archidiaconos retineri: nec desunt referentes ad manus Adm. Rndi Dni Petri Aron depositas esse pecunias. Ut itaque proventus eppales secundum sacros canones debite administrantur, praesentibus Vram Dominationem autorisamus, nostraque hac in parte Vrae Dnaoi delegata eppali potestate inquisitorem et perceptorem pecuniae constituimus, quae a clero nobis, qua eppo obvenit, in illis locis et ab illis archidiaconis, qui fuerunt sub pie defuncto vicario Beniense. Quare his perceptis Vra Dnao ab archidiacono et de archidiaconatu: ad archidiaconum et in archidiaconatum; ac ubi necessitas exegerit de pago in pagum inquirat, quis? cui? et quantum solverit? quis item? et quare solvere nolit? ne vero Adm. Rndus Dnus Petrus Aron in posterum in perceptionem pecuniarum se ingerat, eundem inhibere ac ad reddenda per Vram Dnaonem nobis, de hucusque perceptis et erogatis ratiocinia serio admonere; ac demum singulis Adm. Rndis Dnis Archidiaconis sollicitè significare velit, ut quod ad hoc debetur confestim ad manus Vrae Dnaois consignent, idque usque ad ulteriorem Nostram dispositionem continuaturi nec secus facturi. Datum Romae 9 Aprilis 1747.

XXXVIII

BCU Cluj / Central University Library Cluj

9 April, 1747. Klein către magistrul poștei din Juc, Ioan Timandî. Se plânge de purtarea lui Aaron și-i dă sfaturi cu privire la felul cum să-i trimită banii, cari se vor adună dela cler.

Perillustris ac Grose Dne mihi observandissime.

Dnaois Vrae ad me datas literas omnes et ultimas quidem de dato 1 Ianuarii et 12 Februarii anni currentis 1747 gratanter percepi; responsum tardavi, cum id personaliter reddere voluerim. Quia tamen Petri Aron in favorem jesuitae contra meas legitimas et paternas provisiones attentata confusio mihi novum causavit processum ac etiam pecuniae defectus iter remorabatur, ideo ad singulas literas praesentibus respondeo. Prius tamen Petri Aron factam actorum meorum culpationem communico: accusatus sum quod acta mea sint tumultuaria, scribit etiam Petrus Aron sequentia: *potuisset quidem haec sententia promulgari in subjectos Illatis Vrae, sed optime novit, quod ex his multi adhaerent adversae parti, qui videlicet omnia acta etiam synodalia eidem communicaverant et sic factio et scisio timeretur ne ex hac promulgatione oriretur.* Ecce providores! Iudae asseclae, qui prout Iudas ejiciendi sint de ecclesia; superinde jussi inquiri, ut ovibus vocem meam audientibus paterne consulam. Pars pecuniae dicitur esse prae manibus Dnaois Vrae et suorum: nescio an debitum Tohatiense solutum? aut quo pecunia conversa sit? quod non mittatur, ut debite et sufficienter provisus, jam in fine versantibus negotiis meis hinc discedere possim. Proxime afferentur meae dispositiones, viderint,

nisi christiana fortitudine sibi, ecclesiae et successoribus provideant servendum erit servitatem pessimam, et quod nullus latinus, multo minus graecus eppus admittit, jesuitae tam eppus quam monachi, clerus et populus in mancipatum cedent. Ego non potui in prodicionem ecclesiae et successorum consentire; sed si placet mancipatus proditoribus, ego tolerare possum quia mea morte finietur mea tolerantia. Non tumultuat qui iustitiam petit et legem petito assistentem allegat. Petro Aron nolo amplius assignari pecunias, non ingerat se ad temporalia, qui spiritualibus non sufficit et mea me expectatione ingrattissime frustravit. Accludo mandatum Dno Georgio Timandi Archidiacono avunculo sonans ut in illis partibus et ab illis archidiaconis, qui erant sub vicariatu pie defuncti Dni parentis, Dnaois Vrae, congreget pecuniam: in aliis partibus constitui pro perceptore pecuniarum Dnum archidiaconum Szakadati. Pecuniae cointelligenter cum meis officialibus domini Balasfalvensis seu per Dnum Dobosi seu alia recentissima via, qua ultimi 500 fl. misi sunt, ad sacram nuntiaturam Viennensem transponi possunt, quod ut quo citius fiat, commendo ut confundatur inimici, qui me nunquam rediturum spargunt, quod etiam volunt; hos autem Dominus humiliabit, si fideles oves pastoris voci obedient. Infirmittatis statum, dolenter quidem intellexi, quia tamen tam bona tam mala ab eadem divina bonitate mittuntur et permittuntur, commendo patientiam et precor convalescentiam. Dno Kaliani contuli Parphyriam illam non ad invidiam, sed ob necessitatem ut ecclesiae provideam. Alioquin Vois Dnaoibus remanent sufficientia, nec mea abbreviata est manus pro futuro. Petro Aron commisi ut publicetur synodus, sed ille facit, quod sibi placet, non quod ego praecipio et ecclesiae expedit, ut tamen et haec synodus instituat jam disposui et ulterius disponam. In reliquo dum praemissorum indilatam effectuationem commendo ad reciproca grata officia persevero.

Servus et pater humilis.

Romae, 9 Aprilis 1747.

XXXIX

9 April, 1747. Klein către magistrul postei din Alba-Iulia I. Dragoș de Thurma. *Se plânge de tradarea lui Aaron. Dacă îi va da cineva bani pentru a-i trimite la Roma, să expedieze banii în grabă, căci vrea să se întoarcă acasă.*

Perillustris ac Grose Dne mihi colendssme.

Acclusas quocitius consignari et super eorum consignatione me quanto-cius informari officiose requiro. Petri Aron inobedientia et criminatio me detinet hic Romae, quia scribit idem Petrus Aron, quod mea legalia mandata sint tumultuaria et ideo meam injuriam et ecclesiae remederi debeo. Utinam mihi non de me, qui hodie sum et cras non apparebo sed de ecclesia, et successoribus pastorali obligame sollicite operanti obedirent et futuram suam calamitatem praeviderent. Sed perditio tua ex te Israel! Ego propter Deum

spernor et Deus in mea persona contemnitur. Viderint quid sua inobedientia fructificaturi sint. Requiro humanissime Vram Dnaoem ut si quae pecunia huc transponenda esset, statim mittatur, quatenus omissis curis temporalibus eppale salva autoritate in patriam redire possim. Hisque me humanissime commendo et persevero.

Servus et pater humilis.

Romae, 9 Apr. 1747.

XL

22 April, 1747. Klein trimite card. Kollonits, archiepiscopul Vienei, un memoriu în chestia teologului iezuit cerându-i sprijinul.

Nisi periclitantium animarum miserandus status, divini iudicii districta impendentia et ira Domini tot annorum flagellis attritae Christianitatis deploranda calamitas apostolicum exigeret officium, Emtiae Vrae precibus odiosis molestus esse desinerem; quia ergo justitia ad salutem omnibus est necessaria, huius zelo humillime acclusa apostolici officii postulata Emtia Vra consistorialiter indilate assumi, animarumque periculis et praecipitandae communi felicitati, apostolica providentia, zelo et pietate opportunum remedium ferre, meque percusso, dispersis dispergendisque meis ovibus pastoralis auxilio subvenire, ac superinde me benigna resolutione consolari, in reliquo quia per Augustam Aulam erroneo supposito sacra Viennensis nuntiatura interpellata fuit; si Emtia Vra expediens iudicaverit, actorum et causae statum etiam sacrae nuntiatursae communicare dignetur. Hujusmodi magnas gratias humillime deserviturum me, cum ecclesia mea in benignam protectionem profundissima in subiectione commendo.

humillimus servus et capellanus

Emtiae Vrae

Romae, 22 Apr. 1747.

Eminentissime, Celsissime et Rdssme S. R. E. Cardinalis, Sacrique R. I. Princeps Archieppe Dne Dne et Protector benignissime.

Salutari correctione canonica presbyteri Iosephi Balog S. I. [quam in lege, usu et consuetudine regni Hungariae fundatam sub A. canonica per assistentia et executione humillime communico:] speraveram ab indurata incorrigibilitate, tandem ad viam salutis jesuitas reversuros, tantum tamen abest, ut hoc pastorale solamen ab impenitentibus consequi merear, ut potius assistentibus superioribus S. I. in apertum apostolicae, episcopalis potestatis, sancti evangelii, oecumenicorum conciliorum et universalis ecclesiae doctrinae, ac ipsius, quam S. R. Ecclesia praescribit, professionis fidei contemptum, sprete hac canonica ac lege Hungariae fundata excommunicatione, excommunicatum ad sui ordinis superioratus officium promovere, inter meos subiectos

archidiaconos et presbyteros schisma suscitare, ipsum meum provisorium vicarium ad mihi resistendum et contradicendum movere, demum novum quemdam presbyterum S. I., cognomine Pallovics absque canonica, mihi qua eppo debita praesentatione, in continuationem per excommunicatum Balog patratorum delictorum substituere et ad usurpandam jurisdictionem eppalem et fundationales mensae eppalis proventus, in meam diaecesim intrudere non reformident. Adeo nimirum mea apostolica eppalis spernitur potestas, ut jesuitae de me sine me disponant, intrent in ovile meum et exeant insalutato pastore. Hujusmodi sacrilegam temeritatem a nativitate salvatoris ecclesia Dei, per presbyteros contra episcopos attentari in aliquo episcopatu vix audivit aut passa est. Quia ergo Dominus docet: qui vos spernit me spernit. Luc 10 V. 16. Qui ecclesiam non audierit sit tibi sicut ethnicus et publicanus. Matt. 18 V. 17 et apostolus monet: nollite errare Deus non irridetur, ad Gal 6 V. 7. in interritum ruentibus ac propter contumeliosum Dei contemptum et apostolicae potestatis vilipendium irae divinae distractionem in populos provocantibus incorrigibiliter delinquentibus animabus apostolico pastorali zelo compassus, quam Hungariae lege fundavi, eam sacris etiam et canonicis constitutionibus legitimavi per me denuntiatam et confirmatam excommunicationem, adjecique inobedientis et temerarii provisorii vicarii correctionem, quam Emtiae Vrae supra posito canonice et humillime communico sub B.

Quia autem novus jesuita Pallovics me insalutato ad officium meae collationi competens et reservatum subintrasse refertur et quod specialiter in professione fidei comprehenditur, sacro-sancti concilii Tridentini sess: 6 de reform. Cap. 1-mo omnes ecclesiarum praefecti monentur: ut intendentes sibi et universo gregi in quo spiritus sanctus posuit eos regere ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo vigilant, sicut apostolus praecipit, in omnibus laborent et ministerium suum impleant, implere autem illud se nequaquam posse sciant si greges sibi commissos mercenariorum more deserant, atque ovium suarum, quarum sanquis de eorum est manibus, a supremo iudice requirendus, custodiae minime incumbant, cum certissimum sit, non admitti pastoris excusationem si lupus oves comedit et pastor nescit. Sess. autem 24 de reform. Cap. 1 Sacrosancta Synodus Tridentina de idoneis ad ecclesiam gubernandam promovendis, eos, quorum interest, hortatur et monet, ut meminerint se alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi quos digniores et ecclesiae magis utiles, ipsi judicaverint, non quidem precibus, vel humano effectum aut ambientium suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis praefici diligenter curaverint. Argumentoque et onere hujus monitionis sess. 25 de refor. Cap. 9 statuitur: Ad haec liceat eppo praesentatos a patronis si idonei non fuerint repellere. Ergo sub gravi onere conscientiae hunc jesuitam mihi nec quidem praesentatum tanto magis repellere deberem; quanto magis [praetermissis sacris bullis et constitutionibus, ne latini inter graecos officium gerant, sub excommunicatione prohibentibus:] sanctissimi Dni nostri Benedicti XIV sacra constitutione, quae incipit: Etsi pastorali Romani pontificis vigilantia et Romae apud S. Mariam Majorem septimo calendas Junii 1742 emanavit, etiam de Graecis sub latino episcopo constitutis § 9 N. 21 praecipitur: ut circa negotia et causas Graecorum vi-

carius graecus, ipsis graecis gratus vel per ipsos graecos eligendus [:ex quo graecus vir melius graecos mores novit quam latinus:] deputetur: et in causis appellationis ad metropolitanum, qui forsan graecus non esset, dictus metropolitanus similiter in dictis causis iudicem graecum deputare teneatur. Quibus papalibus et s. congregationis de propaganda fide, in ordine ad graecos, qui latinis immixti vivunt, statutis et ordinationibus, ego cum ecclesia mea, acceptante piae reminiscen̄tiae Carolo sexto, per sacram erectionalem bullam, positive subjectus sum, consequenter jesuitam ex eo, quod latini ritus sit, etiam ad casum, quo canonicè mihi praesentatus esset, repellere obligor. Quia tamen persecutionis fervescen̄tia eam, quam salus animarum requirit, canonicam disciplinam contemnit: nec propter incorrigibilitatem delinquentium a correctione eppus excusatur, sed potius, ut salvandas vocem suam audientes oves, contumax scandalosumque gladio excommunicationis ab ovili suo rescindat membrum obligatur. Sess. porro 25 de refor. Cap. 18 sacrosancta synodus Tridentina legis vinculum, quandoque relaxari permittit, ut plenius evenientibus casibus et necessitatibus pro communi utilitate satisfiat. Ideo cum Jesuita Pallovics hac lege, sine praejudicio s. sedis apostolicae et s. constitutionum et meorum successorum pro hac praecise vice dispensandum iudicavi; ut idem Pallovics moneatur: an obligamine romano-catholico profiteatur verbo et contestetur ea opere, quae, s. Mater ecclesia in publica per sacram Pii 4 bullam Injunctum nobis districte praeccepta fidei professione, corde, ore ac opere, credenda, facienda et observanda praescribit, ac quibus apostolicis praecceptis nec per Leopoldinum Anno 1701 die 19 Martii emanatum, per Incl. status tanquam subreptitium semper et publice controversum ac per feliciter regnantem suam Caes. regiam Mattem a confirmatione sepositum, ex sacra erectionale, 15 calendas Iunii 1721 emanata bulla exclusum decretum ullo modo derogatur. Imo licet hoc decretum tot annorum decursu inter principem et eppum cum ecclesia, inter principem et status, inter eppum cum ecclesia et status, ac demum etiam intra ipsam ecclesiam continuarum controversiarum occasio sit; nec hoc tamen decreto, hac in parte, quae obligamen per jesuitam affectati officii tangit, sacris et Hungariae constitutionibus derogatur. Quodsi haec profitetur requisitus, canonicè monitus jesuita, quomodo absque facta mihi canonica praesentatione diaecesim ingredi? et exemplo jam excommunicati Josephi Balog, auctoritate saecularium habitationem seu in residentia mea seu in fundo claustrali s. ordinis s. Basilii usurpare? fructuosque eppales occupare attentat? dum hoc attentatum conc. Trid. sess. 25 de refor. Cap. 9. non obstante quacunq̄ consuetudine in contrarium ipsis patronis cujuscunq̄ ordinis et dignitatis: item s. Steph. regis Hungariae Dec. lib. 2 Cap. 1, quae s. Stephani lex articulis 60: 1715 et 71: 1723 eminenter et comprehensiva virtute confirmatur. Aliisque legibus Hungariae ac avita hungaricarum ecclesiarum libertate et immunitate: nec non Dec. lib. 3 Tit. 13 Cap. 2 et Dec. 2 par. Caus. 12 quaest. 2 Cap. 22 ac demum sacro-sancti concilii Tridentini sess. 22 de reformatione Cap. 11 sub excommunicatione prohibetur. An igitur ab his abstinere? mihiq̄ in reliquo qua episcopo obedire et subesse velit? si quidem allegati conc. Trid. sess. 23 Cap. 6 et can. 7 eppi superiores sint presbyteris. Sess. 24 de refor. Cap. 20,

causarum cognitio episcoporum tantum examini et jurisdictioni relinquatur. Sess. 25 de refor. Cap. 6 eppis prima sedes et locus et praecipua omnium gendarum autoritas reservetur, nec liceat eppis loco cedere et aliis se subijcere contra sacramentum ecclesiastici hierarchici ordinis. Sess. 25 de refor. Cap. 17 ac eadem sessione Cap. 20 omnia generalia concilia et sacri canones in immunitatis eppalis et ecclesiasticae favorem statuti confirmantur. Concilii autem apostolorum de anno Christi 33 aut potius 34, canone 38, Dec. lib. 1 Tit. 33 Cap. 2 et 4 aliisque tam sacris quam Hungariae legibus, obedientia eppis per omnes sub poena excommunicationis praestanda praecipitur, a quo praeepto sess. 6 de refor. Cap. 3 sess. 24 de refor. Cap. 8 sess. 25 de regul. et monial. Cap. 12 et 14 aliisque tam sacris quam Hungariae legibus et avita ecclesiarum immunitate, usu et consuetudine nullum privilegium etiam regularis ordinis praecipue quoad eos, qui extra claustra habitant, eximit. Quibus accedit quod lege et usu Hungariae, sub nullitate sententiae auditores ad officii juramentum obligentur. Si itaque jesuita Pallovis, qua romano-catholicus presbyter erga canonicam monitionem se praemissis submittere velle sponderit, ad honorificandam pro prosse meo Sacram Caes. regiam Mattem, pro hac praecise vice, adeoque absque consequentia cum eodem dispensandum esse judicavi. Quod si vero excommunicati Iosephi Balog vestigia sequi vellet, eundem qua suspectum de haeresi devitandum praecipui, usque dum praehabita canonica monitione, contra eum ad declarationem haeresis et denuntiationem excommunicationis non processero. Dignetur Emtia Vra pastorale benignitate et aequitate expendere: quod sub pie defuncto Emtssmo serenissimo et Rndssmo Cardinale, duce Saxoniae, Archieppo Strigoniense, famosus olim Theologiae doctor Pater Tapolcsanyi e S. I., qua assessor consistorialis ex gratia archieppi non nisi 100 fnos salarii habuerit et nec in synodo Capituli, nec in consistorio auditoriale praesidium, nec votum decisivum affectaverit nec aequae tulerit, quod mortuo archieppo Saxone ipse et reliqui jesuitae sub celsissimo et Rndissimo archieppo condam Emerico S. R. I. Principe e comitibus Exterhazy de Galantha ad consistorium adhibiti non sint: ac nec alii consistoriales, ipse quoque generalis causarum auditor et vicarius aegre tulerint, quod qua archidiaconi officia haec sine salario gerere debuerint. Quae igitur ratio, aequitas aut justitia suadebit, ut in adeo tenui et cum proventibus archieppalibus Strigoniensibus nec comparabili praebenda mea eppale; habitationis servitute: 300 fnor. salario et famulorum, equorumque jesuiticorum sustentatione aliisque oneribus mihi tributaria subjectione impositis, ego cum successoribus meis in jesuitarum mancipatum tradamur? Quanta sunt lamenta regni! quae molestiae ad regiam aulam frequentatae! quam gravia scandala! quod acatholici praecipue iudices legalem juramenti formulam et quidem praecise in una parte, qua nimirum sanctorum invocatio continetur, deponere recusent. Quid quaeso dicendum de jesuitis? qui sanctum evangelium, doctrinam apostolorum, oecumenica concilia ac legem Hungariae violando eppis obedientiam negant: in officia ecclesiastica se intrudunt et legale officii juramentum non solum in parte cum acatholicis praestare renuunt, sed nec invocato Dei sanctissimo nomine jurare et legibus regni satisfacere volunt; hi profecto jesuitae scan-

dalo sunt acatholicis et romano-catholicis praejudicio et ideo fidelium comunione indigni, quorum sacra, consuetudines apostolicas et justas leges temerarie evertere properant. Ad status regni, ad comitia publica, hoc temeritatis factum remendendum pertinet, praecipue quia jesuitae occasione suae in Hungariam et Transylvaniam factae receptionis apostolicis regni legibus se subjecerunt et jam majori quam ipsi acatholici scandalo in apostolicarum legum eversionem deflenda consequentia perfide incumbunt. Recte enim argumentabuntur acatholici, quibus exempli perfidia favent jesuitae: si jesuitae nec volunt nec debent jurare formula juramenti legalis, quo ipsi reges et omnes status utuntur, qui tamen jesuitae romano-catholicae fidei defensores, imo socios Iesu se esse profitentur; quomodo accedere possunt ad juramentum acatholici? qui romanis ritibus et sanctorum invocationi aperte contradicunt. Argumentum validum et abominabilis consequentiae! nam si cessat lex quoad juramentum debet etiam ejusdem religionis titulo cessare quoad festa et alia romano-catholica praecepta. Ecce quorsum deducant perversa jesuitarum principia, circa quae, in casu incorrigibilitatis, ad firmandam manifestae haeresis declarationem major instituenda erit observatio. Non potest Augustae aulae displicentiam movere, quod ego Romae jurisdictione eppale jungor, nec haec functio debet nec potest imputare sacrae sedis apostolicae. Quod enim jesuitae propter sua delicta et inobedientiam a me correpti sint et ideo sacrosancti concilii Tridentini Constitutiones, quae sess. 13 de refor. Cap. 6, 7 et 8 ac sessio 24 de refor. Cap. 5 continentur ac alias tam sacris canonibus quam lege Hungariae comprehenduntur, violando, me a sede episcopali exturbari et Romam recurrere fecerint, meam jurisdictionem nulla loci circumstantia coarctat. Nec mira videri debet per decretum meum facta excommunicationis denuntiatio, quia ita Iosephus Rakoczy cum Hungaris, si qui fuissent, fautoribus in causa manifesta absque processus ordine per apostolicam sedem Roma excommunicatus est circa annum 1736, acceptante Decretum Augusta Aula et regnorum statibus. Apostolica hac in parte, eppus ego fungor potestate. Eminentissimus et Reverendissimus olim Cardinalis Cienfuegos, ex-jesuita eppus Quinque-Ecclesiensis absque processus ordine, capitulo suo, quoad communia cum episcopo jura, controversiam moventi ad casum non disistentiae, citra sacrae sedis praejudicium, scitum ac annuentiam, censuram excommunicationis, Roma scripto denuntiavit. Quare jesuitico exemplo, contra proventuum meorum per jesuitas consummatam rapinam et alia delicta, mea potestate, Ego Roma in meam dioecesim, uti non possem aut non deberem. In causa manifesta prohibitorum publice tamen attentatorum conventiculorum liberi murarii alioquin per sacram Sedem anathematizati absque ordine judiciarii processus, Viennae Austriae circa annum 1743 excommunicati denunciati sunt. Quare mihi in mea dioecesi, propter proventuum meorum manifestam et incorrigibilem rapinam sacris canonibus latam sententiam denunciare non liceret. Anno retroacto 1746 eo, quo usus sum stylo, in causa quoad patratores occulti, quoad factum tamen manifesti sacrilegi furti, in dioecesi Mantuana, absque processus ordine affixum templis legebatur eppale decretum excommunicationis denuntiatorium decretum: ergo nec substratum, nec locus, nec tempus, nec modus vitiat

actum meum jurisdictionalem, quem autoritate apostolica, adeoque nomine omnipotentis Dei in excommunicatum jesuitam Iosephum Balog et eius fautores et complices ultro etiam intendo: et tam ideo usu et consuetudine requirente et Dec. 2 par. Caus. 11 quaest. 3 Cap. 20 aliisque sacris constitutionibus manucentibus ex officio et cum humillima subjectione Emtiae Vrae, via canonica insinuationis communico, quod excommunicati jesuitae fautores et complices, etiam superiores Societatis Iesu, Viennae Austriae sacramentis publice et scandalose communicent; quam vero, quod in excommunicati jesuitae delicta succedens alter, ad casum incorrigibilitatis, forma juris valida tum haeresis manifestae damnandus jesuita Viennensium aulicorum favoribus in diaecesim meam intrusus feratur. Quia ergo facientes et excommunicato consentientes, faventes, auxiliantes pari damnationis vinculo innodantur, et praecipue ubi ante restitutionem, ipsa quoque concilii Trid. sess. 22 de refor. Cap. 11 absolutionis incapacitas manifesta est; incorrigibilium animarum interitus summe deplorandus existit.

Eapropter Emtiae Vrae humillime supplico, ac in aestimabile Iesu Christi sanguine redemptarum jesuitico tamen scandalo in hoc per totam Dei ecclesiam non audito casu et deplorandae consequentiae exemplo, aeternae perditioni expositarum animarum zelo, consequenter pastorale obligamine, forma, juris valida, omnique, quo fieri potest, meliori modo, formabili requisitione postulo, ut Emtia Vra, qua archieppus Viennensis, argumento etiam sess. 25 de regul. et monial. Cap. 14 Conc. Trid. jesuitarum Austriae provinciae patrem provincialem (et per eum omnes suae provinciae subjectos, praecipue seniores Viennenses aulicos, quoad praemissam tum denuntiata, tum denuntiandam excommunicationem et manifestae haeresis apostolicam declarationem canonice et indilate moneri, ac ut quoad restitutionem restituendorum et futurarum laesionum praecautioem satisfaciant cohortari facere dignetur. Ne vero juris et justitiae executione, jesuitae et eorum fautores regiam Mattem quovis modo laedi calumniose criminentur et adulatoriis blandimentis suggerere praesumant; dignetur Emtia Vra Sacrae Caes. regiae Matti sincerum juris et justitiae, praevia canonica sufficienti inspectione intellectum statum, apostolica mansuetudine et humilitate in hunc finem declarare ut sua sacra Caes. regia Mattas, apostolicam eppalem jurisdictionem et canonicum processum adeoque communis justitiae cursum nullatenus impedire, sed si se jesuitae mea apostolica functione laesos quaerulantur ad forum metropolitanum et regni comitia, adeoque ad juris ordinem remittere velit. Ne porro sua Caes. regia Mattas indignetur, quod ejusdem consilarii aulici erga meum apostolicum postulatam moneantur et quidem Exllmi et Illmi Dni cancellarius Trannicus, dein vero Excelsorum bellici et cameratici consiliorum praesides et per eos coassidentes consilarii, ut a jesuitarum in praemissis sub excommunicatione prohibito favore, consilio et auxilio abstineant: ut nullas occupandorum proventuum eppalium commissiones et decreta extradant, extradita vero revocent: ut cum periculo animarum detentos in carcere presbyteros meos in meam eppalem custodiam consignent et si quid habent contra eos, jure procedant: demum ut excelsi bellici consilii praeses sibi contra me transmissas jesuitarum calumnias sub obligamine

canonicae censurae in forma authentica mihi extradi faciat. Respectu quorum dum per viscera Salvatoris nostri in remedium periclitantium animarum, apostolica auctoritate competentem assistentiam, canonicè instituendam monitionem, consequenter communis justitiae promotionem forma juris valida postulo ac nihilominus etiam humillima submissione supplico, pro benigna resolutione me in profundissima subjectione commendo.

humillimus servus capellanus

Emtiae Vrae

Romae, 22 Aprilis 1747.

Sub A, e reprodus actul excomunicării iezuitului Ballog; sub B, decretul «Multi corriguntur ut Petrus» din 25 Ianuarie 1747 contra lui P. P. Aron.

XLI

22 Aprilie 1747. Klein către nunțul apostolic din Viena, Serbelloni. Arată că a avut și drept și motive de a excomunică pe iezuitul Ballog.

Exllme, Illme ac Rndssme Dne Archieppe, Dne et patrone Gratosissime.

Dolenter intellexi, E. Vram erroneo Aug. Aulæ supposito, aut potius [nolim temere judicare:] in meam ruinam directa quaestione gravatam fuisse: an excommunicationis denuntiatio, cum assensu aut praecepto sacrae sedis per me in diaecesim et ad Aug. Aulam submissa sit? adjecta per meum provisorium vicarium Aron mota in favorem jesuitarum calumnia; quasi vero mei officii functio tumultuaria et mattis laesiva existat. Ne itaque E. Vra et sacra sedes in ulteriore functione officii mei incompetenter molestetur: humillime informare debeo, quod lege Hungariae et inter reliquas Art. 45 Vlad. reg. Dec. 1 sub poena amissionis capitis et bonorum prohibitus sit immediatus recursus romanus, consequenter ut Roma quis praeterita prima instantia, metropolitano et consueto juris ordine, Roma excommunicationem, interdictum aut citationem adferat. Hoc posito, facile intelligitur, quod absque temerario iudicio existimare possim, E. Vrae in meam ruinam directas, quaestiones propositas fuisse. Licuit ergo mihi Romam recurrere pro benigna interpositione et mei tam contra legum hungaricarum quam sacrorum canonum praescriptum spoliati, in integrum restitutione et exoranda communis justitiae administratione; lege tamen Hungariae non licet mihi causam meam, tanquam in prima instantia Romae agere. Errori suppositi hic est status, quasi vero ego eppus Romae, apostolicae potestatis functione privatus existerem, quae apostolica potestas nulla loci qualitate coarctatur. Ergo mihi absque annuentia et scitu s. sedis licet disponere dioecesim meam et in eam officio fungi. Nec desunt episcoporum Hungaricorum Romae commorantium et aliorum innumera exempla, recens ad rem meam comparatum referre libet: Emtissimus condam cardinalis Cienfuevos ex-jesuita, eppus Quinque-Ecclesiensis in Hungaria, Roma suo capitulo, quoad communia cum eppo jura controversiam moventi, ad casum non desistentiae, per literas excom-

municationem denunciavit, sine scitu, derogamine aut praepudicio sacrae sedis. Ergo si ex-jesuita eppus quoad praeservandos praecise a controversia proventus mensae eppalis contra suum capitulum Romae fungi potuit apostolica potestate, quam ego legitimus eppus contra jesuitas, qui de facto proventus meos mensales rapiunt, et in mea diaecesi per sacro-sanctam etiam synodum Tridentinam anathematizata delicta incorrigibiliter patrant, Romae sine praepudicio et derogamine s. Sedis apostolica fungi non possem potestate? Non solum erroneo sed temerario et calumnioso supposito in favorem jesuitarum meus provisorius vicarius criminatur; quod legitima apostolicae mihi competentis potestatis functio sit tumultuaria et Mattis laesiva, quia acta mea tam in lege Hungariae, quam sacris canonibus fundantur, quae quia via canonicae excommunicationis Emtssmo Cardinali Archieppo Viennensi hodierna posta humillime submisi, dignetur, E. Vra eatenus ibidem gratiosissime informari, quo facto videbitur, quod nisi leges Hungariae et sacros canones quis tumultuarios et Mattis laesivos asserere non reformidet, mea justa acta calumniari non possit. Videbitur etiam, quod jesuitae tumultus provocent et extra omnem regiam dispositionem ad excessus et delicta impune procedere, suas depravatas intentiones executive ampliare et ad pessimos, consilii et eventus praeconcepta fraude praevisos fines extendere festinent; videbitur, quod jesuitae non careant fundata suspicione de haeresi, ad cujus inquisitionem, quia ordines in diaecesim jam misi, ideo ad casum, quo seu jesuitae seu per eos suppositae personae, Aug. Aulam apostolicam ad Aug. Aulam recurrere sub anathemate prohibitum molestarent et sic E. Vram interpellari facerent, cum contra functionem sit; dignetur E. Vra erga praesentes humillimas praeces meas ad viam juris et justitiae ordinariam et seu ad synodum Provincialem seu ad comitia regni Hungariae, quorsum causae hujus decisio spectat gratiosissime remittere et remitti facere. Quas possum maximas E. Vrae repono gratias, quod in transpositione pecuniae mihi gratiosissime patrocinari dignata sit: humillime tamen etiam querulari debeo, quod totalis, quam percepi, summa Vrae Exellentiae non sit submissa et a longe informer per Petrum Aron pecunias meas retineri. Et licet hac in parte veritatis inquisitionem jam praeeperim et ne Petro Aron amplius pecuniae tradantur: e converso ut traditae repetantur ordinaverim, quia tamen Petrus Aron mihi graviter contradicere, resistere et meis decretis contravenire deprehensus est, nec careat occultae cujuspian contra me factionis suspicione. Ideo humillime supplico, dignetur E. Vra eidem Aron serio praecipere, ut dispositionibus meis quoad complendam et E. Vrae submittendam pecuniam indilate obtemperet: ne mediis destitutis juribus meis providendo impar reddar. Hujusmodi magnas gratias humillime deserviturus me demississime comendo.

E. Vrae

humillimus servus.

Romae, 22 Apr. 1747.

XLII

29 Aprilie 1747. Klein către Silvestru Caliani. Scrisoarea cuprinde două sfaturi pârîntești.

Adm. Rev. Dne mihi observande.

Dnaoum Vrarum trinas, una Ancona, binas Vienna gratanter recepi, incommoditatem itineris et maris periculum cum compassione intelligendo, Dnus mala praeterita bonis compensabit futuris. Dnus Rednik poterit Balasfalvae ingredi novitiatum sed sibi via nota procuret media vitae, agat christiane et obediat fideli praelato. Vrae Dnaoes possunt accedere eppum Munkaciensem, plus enim hauserunt doctrinae et religiosae disciplinae, quam ut reputem, quod fragili vaccillitate generabiles morbosae sugillationes per Vras Dnaoes dignoscendae non sint et [:quod absit:] quod harum toxico Vrae Dnaoes scandalizandae sint. Notum est proverbium: Audi, vide, tace. A quo ergo et pacato animo bona et mala audienda: bona amplectenda mala vero cum suis auctoribus christiano silentio declinandae sint. Sapiens animus plus eruditur mali cognitione quam boni apparentia. Quidquid ergo eveniat, simulandum et dissimulandum, reservatoque iudicii sensu quod in Dno justum judicatur, non vero quod ab aliis perperam suggeritur, agendum est. Reputanda est humana fragilitas, quam Dnus in Evangelio culpat, quod festucam in oculo fratris videntes trabem e proprio non ejiciamus. Raro, qui bonus est, de alio etiamsi suspectus sit, male loquitur. Index cordis est lingua et suos cuiusvis prodit defectus. In patria secundum datam instructionem ad obediendum adhortandi sunt fratres. Promissis nimium non credatur, nam a multis annis multa promittuntur, de facto autem alia aguntur. Ecce Emtssmus Cardinalis et sacra Nuntiatura Viennensis, prohibuerunt, ne Viennae juri coram saecularibus stando statui ecclesiastico praejudicem. Hoc consilium secutus sum, et dum in jus duci debebam defecit consulentium assistentia; jam vero culpatur mea justa providentia, qua Romam recurrendo impendens et mea altioris consilii sequela irritatum malum caute declinando evasi. Petii via gratiae et via justitiae negotii compositionem et non sum auditus; quid pastor aliud agere debui, quam quod officium exigit et cui lex assistit. Legantur opera et bene intelligantur. Legem locutus sum, ergo non mea acta et officium sed doctrina Christi, leges sacrae et humanae culpantur. Filii charissimi, examine patris sententiam, scrupulose scripturas et verborum seu malevolorum seu erroneorum blanditiis circumacti, a veritate nolite declinare. Non possumus servire Deo qui veritas est et placere mundo, qui mendacium est. Igitur meis dispositionibus non cum jactantia sed in simplicitate obediendum est donec ulterius non disposuero. Qui suo obedit episcopo, per eum et in eo ipsi Deo obedit et consequenter regiae matti homagium praestat. Populus debet obedire eppo, eppus debet obedire Deo et honorificare regem, haec est regula sacra, hic ordo societatis humanae. Ergo si populus et clerus provocet ad eppum veluti tam Dei ordinatione quam apostolicae regiae coronae praesentatione suum immediatum praepositum; ea quae nomine Smae C-ae regiae Mattis pro-

ponuntur ad eppum remittenda sunt, iste enim eppus tam suae Matti quam Deo pro sua Ecclesia qua pastor respondere tenetur. Hoc satis est dictum. Si hoc fiat, Deus qui episcoporum mentes illuminat et quid loqui debeant eppos instruit, omnia mala ab ecclesia avertet. Quod si ecclesia suum spernit eppum, spernit Deum, ergo flagella Dei, utinam! non aeterna contra se irritat. Ut singulis possitis de omnibus occurrentiis fundate et filialiter informare velim et paterna potestate omnigenam divinam benedictionem impertiens persevero.

Romae 29 Apr. 1747.

Pater humilis.

XLIII

27 Maiu 1747. Klein către nunțul Serbelloni. Mulțumește pentru trimiterea banilor și pentru sfaturile date. Ii dă diferite informații și-i cere sprijin pentru a fi judecat pe cale legală.

Exellme, Illme et Rndssme Dne Archepepe, Dne Patrone Graossmē.

Humillimas repono gratias, quod Ex-tia Vra non solum nova pecuniarum transpositione mihi patrocinari, sed etiam benigno consilio (quod pro mea regula humillime veneror) me consolari dignetur. In Tranniae partibus difficilis pecuniarum transpositio mihi nota est, ob quam Petrum Aron nulla culpa gravare meditor, licet considerata Bulla erectionale, trium jam annorum decursu, ad ea, quae mihi transponuntur nulla sit comparatio, nec pro mea sustentatione conveniens proportio. Diversitas igitur relationum et querelae me moverunt ad committendam inquisitionem. Ipse Aron querulatur, quod debitores solvere nolint, nisi resideam: alii e contra asserunt Petro Aron traditam haberi solutionem. Aron etiam Sacrae congregationi de Propaganda Fide rescribit, quod populus me ad residendum obliget et clerus postulet; idem postulatam clerus et populus apud me frequentando interponit, potioresque de clero preces adjiciunt, ut non solum ex fundationalibus et seu eppali seu claustrali residentia; ac cum jesuita nec legale juramentum deponere nec canonicam majoritatem et obedientiam agnoscere velit, etiam e sessione inter clerum ejusdem ammotionem apud Sacram Sedem supplex exorem. Aron scribit partem cleri adhaerere jesuitae. Haec ecclesiae meae conturbatio, schismata et contradictiones ad conciliandos in unionem animos veritatis inquisitionem exigunt ut corrigenda corrigi, discordiarum principia tolli et tranquillitas ecclesiae restitui possit. Et licet haec aequitati consona inquisitionis motiva sufficere videntur, ut in praemissis officio meo fungar, absit tamen ut seu sacrae sedis seu sacrae Congregationis de propaganda fide benignam protectionem non requiram, aut plane praeteream, qui ideo Romae moror, ut sub hac protectione consolari merear uniceque id opto ut tum sacrae sedis tum sacrae congregationis de propaganda fide ordinationes observentur, quibus mediante sacra erectionale Bulla, quam pie reminiscentiae Carolus sextus fundator acceptavit, ego cum ecclesia mea subiectus sum. Quod si hae ordinationes observabuntur latini ritus presbiter

jesuita in medio ecclesiae meae locum non habebit. Absit igitur ut proprio Marte nitar, qui sacrarum ordinationum favore munitus sum, dummodo ad harum observationem excelsum ministerium Viennense disponatur. Hac ratione omnia jurisdictionalia acta quae ad Emtssmum Dnum Cardinalem Archieppum viennensem et in diaecesim meam transcripsi Sacrae Congregationi de propaganda fide humillime exhibui. Nolim controvertere, quod Aron in ordine ad administrationem pecuniarum debitam diligentiam adhibeat, consequenter factae contra eum relationes aliqua in parte sinistrae sint; inobedientia tamen et mihi resistendi ac contradicendi licentia vix esse excusabilis sed etiam in obsequium Vrae Ex-tiae ab hujus culpa correctione praescindendo, Aron usque ad meum beneplacitum provisorie praecise per me est pro vicario positus et alioquin obligatur ingredi religionem, adeoque novitiatum s. Basilii, quem alter etiam novitius theologus Vienna abiturians proxime ingressurus est. Hoc obligamen omnem tollit occasionem, qua contra me aliqua malevolentia concipi posset. Opiniō, quam malevolis et occultis suggestionibus praevenita Augusta Aula contra me sustentat, non tam mihi soli, quam ecclesiae meae, officio et animarum periculum nutrit, ideo ut occulta in lucem prodeant et quae mihi secreto praecise cognita, partim nullius culpa partim vero a veritate aliena sunt, mihi communicentur competenter; malorum meorum expediens remedium esse arbitrō; hoc enim modo diluenda diluere, meamque justitiam deducere possem. Hoc ut consequi merear Extiae Vrae Magnas gratias et protectionem humillime imploro debitaque in submissione persevero. Extiae Vrae Romae 27 Maji 1747 humillimus servus.

XLIV

3 Iunie, 1747. Klein către vicariul P. P. Aaron. Ii face aspre imputări pentru trădarea și alianța cu iezuiții.

Adm. Rnde Dne mihi observande.

Quod 500 fl. antehac transmissos perceperim jam ad officiolatum meum perscripsi. Modernos 500 fnos Sacra Nuntiatura mihi jam misit. Utinam sumptus sufficientes in tempore habuissem et consequenter hinc discedere potuissem, justo moerore et novis litibus non consumerer. Dominus dolore cordis intrinsecus tactus se poenitere revelavit, quod hominem creaverit et Saul regem constituerit, uterque enim inobedientia creatori restitit, prior posteritatem posterior gentem perdidit. Etiam ego hominem constitui, super populum curae meae commissum et ecce homo! mihi contradicit, me calumnia proscindit, non solum meam episcopalem auctoritatem, sed ecclesiam meam et successores episcopos prodit et quam sedecim annorum indefessa sollicitudine ab omni scopulo, syrtibus et charibdi provide circumegi et circumspete gubernavi ecclesiae meae naviculam uno momento, toto impetu in scyllam illidere non reformidavit, ut complacere jesuitis et animarum prodicione favores saecularium aucupetur: necdum satis cautus et Iudae prodicione

doctus vanas esse spes et caducas felicitates, quae prodicione ecclesiae et proximi supplantatione parantur. Simonis Magi exemplum secutus, caveat ne ei Simonis Magi interitus superveniat. Sub incurrenda ipso facto et mihi reservata poena excommunicationis justa praecepi, praeterito Metropolitanò subditus contra eppum spiritu procuratorio pro Jesuitis adeoque in causa tertii Romam recurrit, mea praecepta tumultuaria esse criminatur et hoc facto ultra censuras ecclesiasticas se poenis Artli 45 Ulad 1 innodat, sicque maledictionem merentis in caput suum superinducit. Si quod irreverenter et fastuose mihi perscripsit, sacros canones non praecise a longe effecisset, sed debite scrutatus fuisset, ad hanc temeritatem assurgere reformidasset. Et certe suam demonstrat ignorantiam, dum justae sententiae executionem moderari nescit et via incompetente ordineque legis convulso, ab infimo, interceptis mediis, ad summum gradum consulendo aut potius me calumniando transiliit. Nunquam commisi tumultum sed bene hic in executione caveatur, praecepi. Si quae videbatur ad executionem mei decreti expediens sollemnitas, haec synodaliter impendi debebat; mihi autem et legi publicae calumniosa criminatio imponenda non erat. Quod scripsi, scripsi. Omnipotentis Dei indignationem et maledictionem legatione apostolica denuntiavi. Videat unde exciderit et poenitentiam agat, ne aeternum luat. Qui me spernit Deum, cuius legatione fungor spernit et secundum doctrinam Christi excusso super eum calceamentorum meorum pulvere spernendus est a me. Inobedienti, in vanum praecipitur, et cum impenitente incaute communicatur. Haec ratio silentii mei.

Oro Deum ut det cor poenitens et persevero.

Moestus pater

Romae, 3 Junii 1747.

XLV

3 Iunie, 1747. Klein către magistrul poștei din Alba-Iulia, Ioan Dragoș. Spune, că are datorința a apără drepturile episcopoești, ale sale și ale succesorilor.

Aestimativissimas, quas 7 Aprilis anni infrascripti, titulata Dnao Vra ad me dedit literas recenter cum solatio percepi, licet desolatae meae ecclesiae statum renovato moerore intelligere debuerim. Ultimis meis, quas Vra Dnao a se perceptas esse Alexandro Novak rescripsit, causam meae morae significavi. A Deo provivus sum pastor ecclesiae meae, huius et successorum meorum jura sub juramento tueri obligor et ideo hinc recedere non possum, nisi terminata secundum meam justitiam causa.

Licet enim jesuitarum involutionibus domestica jam faveat proditio. Ego auctoritatem eppalem meam et successorum meorum prodere et peccatis alienis communicare non possum. Unum habet ecclesia pastorem, qui defensor, non percussor esse obligatur. Si percussor esse voluissem praesentia quidem non patere, sed aeterna merito timere deberem. Jam vero quia propter ecclesiam praesentia patior, aeterna ad spem me erigunt. Non possum nec volo auctoritatem eppalem prodere aut in hanc prodicionem consentire. Unum haec pu-

blicis percussioibus jugiter exposita ecclesia habet defensorem eppum, unicum pastorem cuius auctoritas sub schismate et imperio turcico salva stetit et ego eam prodam? absit. Si oves meae me non audiunt, aut me deserunt, viderint unde excidant et quo devient? Ego non cessabo insistere iustitiae et meam exsequi obligationem. Hae sunt, quae me hic detinent; non enim nisi salva eppale auctoritate et ecclesiae iuribus in patriam bona conscientia redire possum. Accludo petitae solutionis commissionem, meque humanissime commendo et persevero.

Servus et pater humilis.

Roma, 3 Junii 1747.

Commissio acclusa ita sonat: Perillustris ac grosis Dnis Danieli Pap Mardsinay et Petro Pap Dalyay Domini nostri eppalis Balasfalvensis provisorii et rationalistae praesentibus committimus ut P. ac G. Dno Ioanni Dragos de Thurma Carolinensi Postarum magistro in supplementum restantis debiti propter transpositionem literarum contracti 5 fl. Rh. exolvant. Secus non facturis occasione ratiociniorum acceptabitur. Datum Romae 3 Iunii 1747.

XLVI

10 Iunie, 1747. *Klein către nunțul Serbelloni. Multumește pentru banii trimiși și îl roagă să-i trimită o copie a decretului prin care guvernul i-a pus venitele episcopesci sub sechestru.*

Exllme, Illme ac Rdssme Dne Archieppe, Dne et
Patrone Gratosissime.

Quod Extia Vra 500 fnos mihi transponere dignata sit quos jam levavi humillimas repono gratias. Quia vero certa fama mihi innotuit, quod Excelsum Ministerium Caesaro-regium meorum episcopalium bonorum occupationem decreverit, idcirco Extiae Vrae humillime supplico, dignetur magnis in me collatis suis illud addere, ac aliquam personam publicam et apud sacram nuntiaturam seu advocati seu notarii publici munere fungentem ad indilate obtinendum hujus decreti exemplar, seu [ut Viennae in cancelariis loqui solet:] copiam gratosissime deputari facere, quid quid honorarii et expensarii titulo requiretur, copiam decreti hic mihi exhibituro, illico exolvam. Excellmi Dni Ministri utpote Cancellarius Transylvanicus et seu bellici seu cameralis consilii praesides medio quorum decretum expediri debuit, communicationibus annuentiam non difficultabunt, quia haec communicatio negari non solet. Humillimas itaque preces instanter gemino et demississime suplico, dignetur Extia Vra me hac gratia quocitius gratosissime consolari. Magnam protectionem humillime deservire adnitar perseverendo.

Romae, 10 Iunii 1747.

XLVII

10 Iunie, 1747. Klein către generalul Ariosti. Cere sprijin pentru sine și pentru biserica sa.

Excllme et Illme Dne Comes Generalis, Dne et Fautor
mihi Gratosissime.

Pergrata mihi advenit a meis hinc Viennam recenter profectis monachis relatio, quod Vra Extia salva et incolumis Viennae commoretur, opto preceborque Deum, ut Extiam Vram pro Augustae Domus servitio et miserae patriae praecipue vero oppressi populi et ecclesiae meae solatio diu incolumem et ad propria vota felicem servare dignetur. Ego in oppressionibus et persecutionibus jam jam consumor, maximamque malorum meorum sarcinam esse reputo, quod omnis mihi auditus intercipiatur. Ego enim tum via ordinaria tum via secreta frequentatas humiles preces ad sacras Mattes transposui. Scio quoque sacro servitio summe convenientes sensus etiam in favorem causae meae et populi mei esse transcriptos et tamen mihi refertur, sacram Mattem benigne declarasse, quod a me nullas preces receperit. Si ita agitur, non auditus facile opprimitur. Nolit itaque Extia Vra malevolis informationibus cedere et suam gratiam a me et oppressa Ecclesia ac populo meo avertere, sed bene cognito sibi populi et ecclesiae meae statu, causae huic meae in omni occasione gratiose patrocinari, meque et ecclesiam meam cum populo suis gratiis complecti dignetur, qui ad quaevis grata reciproca obsequia jugiter persevero.

Humillimus servus

Romae, 10 Junii 1747.

XLVIII

10 Iunie, 1747. Klein către contele Kolobrad. A auzit că dânsul — Kolobrad — e însărcinat cu studierea cauzei sale. Il roagă de sprijin și bunăvoință.

Excllme et Illme Dne Comes Consiliarie, Dne et
Patrone Graossmme.

Ex relatione meorum hinc recenter Viennam profectorum monachorum intellexi quod ecclesiae et populi mei causa cum actis gratosius Extiae Vrae praesidio submissa sit. Humillime itaque deprecor, quod praemissorum ignarus hactenus Extiae Vrae gratosissimum patrocinium et protectionem non imploraverim. Spero tamen, quod Extia Vra hac in parte me eo gratosius excusatum habitura sit, quo evidentius ipse oppressi populi, desolatae ecclesiae et justae causae status, Extiae Vrae congenitum Justitiae zelum, in condignam commiserationem movere potest. Duo mala justitiam meam hactenus impediunt: jesuitarum cum quibusdam saecularibus unitus justitiam

meam opprimendi conatus et mihi meisque oviculis praecclusus competens auditus. Idcirco ubi quaequam occurrit difficultas longe felicissimum me reputavero, si Extia Vra gratiose non minus quam candide declarandorum declarationem mihi mandare dignabitur, qui me et ecclesiam cum populo meo Extiae Vrae magnis gratis et protectionibus humillime commendans, ad quaevis grata absequia persevero.

Humillimus servus.

Romae, 10 Junii 1747.

XLIX

17 Iunie, 1747. Klein către Silvestru Caliani. Arată că a avut dreptul de-a excomunică pe Ballog. La sfârșit îi dă unele sfaturi părințești.

Adm. Rde Dne mihi observande.

Quod erga Vrae Dnaois petitionem Debrecinum super perceptis usque ad 11 Aprilis literis per me datum responsum receperit et aliis, quos aequae tangebatur communicaverit non dubito. Illas porro quas 17 Maji ad me dedit Vra Dnao rite percepi et licet mala videantur continere, libenter tamen intellexi; ulterius quoque sinceram et specificam occurrentium relationem requiro. Quae mihi agenda Vra Dnao existimavit, jam executus sum. In reliquo mea instructio et ea, quae concedidi legitimant meam jurisdictionem. Jesuitam Pauli 3-tii privilegium quoad patratos extra claustrum excessus a jurisdictione eppali non eximit, praecipue quia ejus superiores in excessus consentiunt; ita definitur per concilium Trid. sess. 6 de refor. Cap. 3 et sess. 25 de regul. et monial. Cap. 14. Quod Cap. 14 ita incipit: *regularis, non subditus eppto etc., qui extra monasterium deliquerit ab eppto puniri possit*. Ergo non subditus potest puniri per eppum, etiam jesuita. Ritus disparitas non alterat sacramentum ordinis et scit Vra Dnao, quod hic in publicis functionibus ego etiam coram papa inter latinos eppos secundum senium sessionem et votum in Canonizatione retroacta habuerim, ac certum est, quod liceat eppto latino graecos delinquentes intra sphaeram suae jurisdictionis corrigere ergo etiam in simili casu corrigit graecus latinos, quia apostolicae eppalis potestas eadem est, ergo nisi cum peccato novae haeresis mihi apostolica potestas negari non potest, quia Dec. 2 par: caus. 6 quaest 3 Cap. 4 alterius eppi parochianum pro depraedationis causa alter eppus excommunicat. Et Decr. lit. 3 Tit. 13 Cap. 2: Qui res ecclesiae a regibus petunt, rapere dicuntur et ab ejus ecclesiae communione excludi praecipiuntur, cuius facultatem auferre cupiunt. Ergo Jesuita meos proventus rapiens per me excommunicandus est. Praxi criminale Austriaca rapina reputatur esse species furti, quia ergo ex allegata lege canonica meorum proventuum a rege impetrata usurpatio rapina dicitur, jesuita secundum praxim criminalem austriacam in genere furti in specie autem rapinae reus est et quia hoc factum notorium est ideo Dec. Lib. 2 Tit 27 Cap. 13 excommunicatio per me etiam non obstante appella-

tione denunciari debuit; accedit quod concil. Trid. sess. 22 de refor. Cap. 11: imperialis, regalis et cuiuscunque dignitatis personae excommunicentur, quae ecclesiae res occupant et nec per summum pontificem absolvi possint nisi res ablatas beneficiato restituant, imo facta etiam restitutione et obtenta papale absoluteione, ordinarii arbitratae poenae subjiciantur. Jam vero Conc. Trid. de sacramento ordinis sess. 14 Cap. 7 statuit, quod eppis liceat reservare casus, precipue quibus excommunicatio annexa est et ibidem can. 11 qui hoc negat anathema sit. Ergo qui meam excommunicationis denuntiationem validam esse negat, haereticus est, anathema est, ipso jure et facto; quia mihi competens sacramentum ordinis negat. Haec ad utrumque jesuitam extenduntur. Iam ad Emericum Pallovis, qui mihi nec quidem praesentatus est et ideo ejus statibus et clero facta praesentatio nulla est sess. 14 de refor. Cap. 13 ergo hic jesuita per s. Evangelium declaratur sicut fur et latro intrare in ovile meum, quia via et porta apostolica non intrat. Feliciter regnantis moderni sanctissimi Dni papae Benedicti 14-ti bulla, quae incipit Etsi pastoralis romani pontificis vigilantia § 9 N. 21 de graecis sub latino eppo degentibus praecipit: ut circa negotia et causas graecorum, graecus vicarius seu auditor deputetur. Quid quaerit auditor jesuita latinus sub graeco eppo inter graecos? Bulla errectionalis enim, quam Carolus sextus acceptavit, eppatum meum his sacris constitutionibus subjicit. Ecce temerarium et sacrilegum est dicere, stultum esse actum, cui sacrae tum Hungariae tum ecclesiae leges assistunt, quia blasphemato actu blasphemantur sacrae leges, quibus actus praecipitur et conformatur. Legantur et ad invicem communicentur, beneque combinentur omnia et communis apparebit justitia. Sacer ordo Basilitarum non admittit imperium jesuiticum et huius defensorem Petrum Aron propter inobedientiam a denuntiata per meum decretum censura non excusat calumniosus romanus recursus, quia ita in correctione morum, ad quam inobedientia de praecepto canonum spectat, statuitque Conc. Trid. sess. 24 de refor. Cap. 10. Videant ergo Vrae Dnaoes, quos vitare et ad poenitentiam movere debeant si possint. Relationem de bonis novis Viennensibus, quae me solabatur, factum contrarium vitiavit. Ecce non omne quod splendet aurum est! Ecce mel in ore, verba lactis: fel in corde, fraus in altis! Vana est bonorum mortaliter peccaminosa et per Deum ejusque ecclesiam anathemizata ablatio, quia nisi restituantur bona, nulla est peccati remissio; et haec damnata vis non alterat meam apostolicam potestatem, quinimo meritum martyrii importat, si superetur cum perseverantia in veritatis et justitiae confessione. Audite ergo filii disciplinam patris, corrigite dejectos, confortamini invicem, ac in omni patientia et humilitate, intrepide ac fortiter asserite justitiam ad cuius assertionem omnigenam apostolicae potestatis et benedictionis paternae affluentiam vobis impertior frequentemque occurrentium relationem requiro et persevero.

Pater humilis.

Romae, 17 Junii 1747.

L

17 Iunie, 1747. Klein către magistrul poștei din Juc, Ioan Timandi. A primit scrisoarea trimisă. Ii poate scrie liniștit, pentru că nu are obiceiul a descoperi numele acelora, cu cari e în corespondență.

Perillustris ac Grose Dne mihi colendissime.

Novissimas sub dato 10 Maji, anni infrascripti ad me datas Dnaois Vrae literas gratanter recepi et quia ulterior relatio in iis mihi promissa est, hanc de omnibus etiam aliis occurrentiis summe mihi pergratam expectans expecto ut responderere et disponenda disponere queam. Licet mea correspondentia omnibus patere possit, non soleo tamen eos revelare, qui mihi scribunt, ne livor malorum bonis nocendi occasionem habeat. Huius itaque etiam Vram Dnaoem securam reddo, quod nomen et personam scribentis non sim manifestaturus. Acclusas quocitius exhiberi precor, perhumaniterque requiro, me super earum exhibitione informari, in reliquo ad quaevis grata officia per-severo.

Servus et pater humilis.

Romae, 17 Junii 1747.

LI

1 Iulie, 1747. Klein către Ioan Timandi. Tulburările actuale din biserică unită sunt urmările nedreptății făcute episcopului.

Perillustris ac grose Dne mihi colendissime.

Quas promisas expectans expectavi sub 2 Junii ad me datas percepi. Perturbationem ecclesiae meae dolenter intellexi, hoc nimirum in ecclesia mea agi intenditur ut oves pastore, membra capite et ecclesia eppo careat et contra omnium unitarum ecclesiarum privilegia et oecumenica concilia, haec graeci ritus ecclesia per jesuitas latini ritus confundatur, opprimatur et in mancipatum redigatur. Ideo Viennam sum vocatus, ut amplius non redeam et oves pastore orbatae dissipentur. Iam videant oves quid pro pastore agendum sit, qui pro ovibus haec mala patitur. Quid agunt Illmi et suis titulis dignissimi Dni protectores? Nonne Tit. 2, Part. 1-ae op. Trip.: Status ecclesiasticus dignior est saeculari et aequalis libertatis? Nonne Tit. 9 Par. 1 op. Trip.: nemo nisi legitime citatus et juris ordine convictus in persona et rebus damnificari potest? Huius exempli calamitas transit ad omnes status. Quia si dignior status libertate privatur tacentibus et ideo consentientibus saecularibus et etiam praetitulatis dominis protectoribus, quomodo inferiores status ab hac executione olim liberi erunt? Tit. 2 prol. refertur lex naturae, quae traditur Luc 6, 31 et Tob. 4, 16 quod tibi vis fieri, alteri fac etc., et certe haec regula habet inevitabilem executionem quia Luc 6, 39: eadem mensura qua mensi fueritis, remetietur vobis. Videant igitur praetitulati domini protectores et

status, qualem de hoc casu reportaturi sint retributionem. Consolemini omnes maesti, quia Dnus facit iudicium injuriam patientibus Psal. 145, 7. Nepotis mei curam commendo, vellem scire in qua classe sit? et an ad saecularem? an ad ecclesiasticum statum? et si ad ecclesiasticum statum an etiam ad coelibatum inclinet? ut de eo disponere possim. In reliquo acclusas ¹⁾ indilate exhiberi requiro et de praemissis proxime plura. Commendo fieri pro ecclesia orationes et persevero.

Servus et pater humilis.

Romae, 1-a Julii 1747.

1) Scrisoarea cu acelaş dat trimisă lui I. Szakadati, cred.

LII

1 Iulie, 1747. Klein către protopopul Blajului Ioan Szakadati. Spune că nu-l doare atât ştirea despre pierderea averilor, cât îl doare pierirea atâtor suflete.

Adm. Rnde Dne mihi Observande.

Sub 15 Maji anni currentis infrascripti datas Adm. Rdarum Dnaoum Vrarum communes et sub dato 16 Maji Vrae Dnaois literas particulares cum solatio percepi. Specificas super illis dispositiones facere nec dum possum, donec quam in dies expecto a Ssmo Dno nostro papa resolutionem non obtinero. Hac habita quid quid pro ecclesiae meae exaltatione et communi utilitate fuerit sollicitate providere conabor et rescribam. Non doleo tantum bonorum ecclesiasticorum integram ablationem, quantum animarum hac impietate periclitantium jacturam; quia Conc. Trid. sess. 22 de reform. Cap. 11: imperialis, regalis et cujuscunque dignitatis personae tamdiu anathemati subjiciuntur, quamdiu ablata non restituntur. Nec papalis ante restitutionem valida est absolutio ergo multo minus jesuitica, ac patroni jure patronatus ipso facto privantur. Sanctique Pauli ad Rom. 1, 32, : huic maledictioni innotantur non solum facientes sed etiam consentientes. Igitur per pretium animarum, quod est inaestimabilis sanquis Dni nostri Iesu Christi Vras Dnaoes in Domino hortor nolint hac impietate scandalizari et ab assertionem veritatis avelli. Nam vae impio in malum, retributio enim manuum ejus fiet ei. Is. 3, 11 quia Deus facit iudicium injuriam patientibus Psal 145, 7. Quid agunt Illmi et suis titulis dignissimi Dni protectores? nonne Tit. 2 part. 1-ae op. Trip.: status ecclesiasticus dignior est saeculari et aequalis libertatis? nonne Tit. 9 Part. 1-ae op. Trip.: nemo nisi legitime citatus et juris ordine convictus in persona et rebus damnificari potest? Hujus exempli calamitas transit ad omnes status. Quia si dignior status libertate privatur tacentibus et ideo consentientibus saecularibus etiam praetitulatis Dnis protectoribus quomodo inferiores status ab hac executione olim liberi erunt. Tit. 2 prol. refertur lex naturae, quae traditur Luc. 6, 31 et Tob 4, 16: quod tibi vis fieri, alteri fac etc., et certe haec regula habet inevitabilem executionem, quia Luc. 6, 39: eadem mensura qua mensi fueritis, remetietur vobis. Videant ergo praeti-

tulati Dni protectores et status qualem de hoc casu reportaturi sint retributionem. Doleo quod in procurandam hanc foundationem ecclesia mea tantam pecuniam impenderit, quae pro foundatione sufficeret; sed de his alias. Praestat omnia temporalia amittere quam ut populum in perpetuam servitutem, clerum vero et una mecum meos successores eppos in jesuitarum mancipatum tradam. Quidamque sine meo consensu me absente per saecularem potestatem ordinatur etiamsi totus clerus consentiat, illicitum et invalidum est, nisi ego ratificem, hoc Vrae Dnaoes bene sciunt. Ergo membra sine capite fortiter et patienter hanc persecutionem ferant donec Deus consoletur cujus benedictionem apostolica potestate Vris Dnaoibus impetior et persevero.

Pater humilis.

Romae, 1 Julii 1747.

LIII

15 Iulie, 1747. Klein către protopopii Ioan Szakadati și Gheorghe Timandi. Papa i-a făcut propunerea să abdică de episcopie. A răspuns că nu poate. Arată împrejurările grele între cari a ajuns episcop. Poruncește să nu mai aibă nici o legătură cu vicariul trădător Aaron și îi îndeamnă să fie statornici în suferințe și luptă.

Adm. Rnde Dne mihi observande!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ultimis meis literis scripsi, quod in dies expectem a summo pontifice resolutionem. Sed haec dilata est et ut justitiae cursus evitetur, nomine summi pontificis mihi facta est propositio, an velim resignare eppatum? Ad hanc propositionem quales fecerim considerationes de verbo ad verbum descriptas Dnaoi vestrae et per Vram Dnaoem toti, qui ad latus haberi potest venerabili clero statim, aliis vero remotioribus de clero quo citius communicandas submitto. Ego nec volo nec teneor, sed etiam in conscientia non possum meas oves deserere, hoc enim prohibent allegata jura et Ioan 10, 11: Dnus culpatus pastorem mercenarium. Allegata e jure canonico jura de verbo ad verbum descripta habentur in meo secundo decreto, quod adm. Rndus Dminus Sylvester Kaliani, ut Vris Dnaoibus pro secreta informatione quantocius communicet velim. Has considerationes ideo exhibui, ut Vris Dnaoibus communicentur et videant qua via persecutores agant ut ecclesiam meam et totam nationem hanc unitam opprimant. Remedium in his circumstantiis salvator praescribit dicens: in patientia Vra possidebitis animas vras. Patientia ergo opus est, ut omnis tumultus, murmurationes et seditiones evitentur, ac nihilominus fortitudine boni pastoris etiam opus est, qua persecutioni non cedatur sed ut unusquisque de clero cum suo eppo ad exemplum quod Salvator citato Ioannis 10 capite V. 11 dedit, animam suam ponit pro ovibus suis si aeternam salutem consequi velit. Concilium Tridentinum propter frequentes allegationes Vris Dnaoibus summe necessarium est, videant ut sibi alicubi procurent. Fundatio haec et ejus sollicitatio ecclesiam meam tempore praedecessoris mei facile ad triginta millia florenorum constitit. Si meas

et ecclesiae meae expensas per me factas et damna hucusque perpessa computem fere alia triginta millia florenorum exurgent: quae duae positiones sexaginta florenorum millia constituunt. Alia circiter sexaginta florenorum millia cessa sunt Incl. camerae, quae per meam ecclesiam pro bello turcico eidem Incl. camerae aut fisco principis successive mutuo data sunt. Ecce circiter centum et viginti florenorum millia constat fundatio. Sedes haec fuit sedes archieppalis et facta est sedes eppalis! quid ergo incrementi habet mea ecclesia? quam jesuitae depopulari, in servitutem tradere et fructibus fundationalibus spoliare volunt. Ecce haec sunt negotia gesta, quae a praedecessore eppo in meos humeros translata et per me ex officio erga venerabilis cleri speciales preces assumpta sunt. Horum negotiorum gestorum ratione obligor ecclesiae meae, quam si jesuitica factio, fundatione spoliat, ad summam praemissam solvendam obligatur. Haec sine jactantia et sine tumultu in apostolica mansuetudine et humilitate bene examinari et suo tempore proponi debent. Quando mandavi fieri synodum, jesuitarum advocatus mei et totius cleri calumniator Petrus Aron, impedivit, quam si non impedisset ad praesentia malorum genera deventum nunquam fuisset. Quia extra synodum clerus ad nihil accedere potest et absente eppo tanquam capite definitive nihil concludere potest: requiritur enim eppi ratificatio. Ergo Petrus Aron ea quae toti venerabili clero communicanda mandavi supprimendo et canonicam cointelligentiam membrorum cum capite impediendo: imo quod pars cleri jesuitae adhareat et ideo tumultus timeri debeat calumniando; me et ecclesiam meam in haec mala praecipitavit et male supposita dissensione inter membra et caput, persecutionis vires auxit. Quid quid autem Petrus Aron cum jesuitica factione in meam et ecclesiae meae prodicionem machinatur, de facto quidem laedit, attamen non nisi dissentientibus membris a capite mihi aut Vris Dnationibus jure nocere potest. De synodo igitur et modo eam celebrandi proxime plura ordinabo, quia urgeo hic resolutionem super iis, quae sacrae sedi pro protegenda mea eppali apostolica potestate praesentavi. Cum Petro Aron veluti contumace, inobediente et calumnioso mei et cleri mei convitiatore nihil est communicandum et ejus vicariales dispositiones dissimulandae sunt, donec aut, quid in dies erga tertiam meam paternam monitionem expecto, poenitentiam agat, aut eo indurato perseverante, proxime quod meretur pronuntiem. Praesentibus et aliis ordinibus meis propter grave ecclesiae meae periculum, sub virtute s. obedientiae et ipso inobedientiae facto incurrenda mihiq; reservata excommunicationis censura totum venerabilem clerum obligari declaro et forma juris valida denuntio. De harum et aliarum quarumlibet literarum mearum perceptione immediate informari velim, ut correspondentiae securus ultteriores dispositiones facere possim. Hisque in communes ecclesiae meae preces me commendo et persevero.

Romae, 15 Julii 1747.

LIV

29 Iulie 1747. Klein către Silvestru Caliani. Curtea vieneză i-a propus să abdică de episcopie, promițându-i că în cazul acesta iezuitul va fi scos din biserică română, unde a fost introdus numai pentrucă Curtea nu avea încredere în el (în Klein). Arată atitudinea neconsecventă a nunțiatorei. Cere ajutor bănesc dela cler.

Adm. Rende Dne mihi observande.

Quas Debrecino 29 Maji et ex Sük 18 Iunii recenter elapsi ad me dedit Vra Dnao literas, simul hac posta recepi. Quod meas sub 17 Iunii transmissas perceperint non dubito. Expectans expecto quid in hac synodo factum sit, cujus publicationem tempore debito scire optassem. Insinuat mihi Vra Dnao, quod ad requisitionem Munkaciensis eppi aliqua puncta subscripterint, cuius facti Vras Dnaoes paenitet et non specificat punctorum contentia, quod mihi scitu necessarium est. Nam quomodo Vris Dnaoibus consulam si nesciam quid sit illud, quod fecisse Vras Dnaoes poenitet. Mihi nihil nocere potest in conspectu altissimi quod citra meam culpam contra me fit; et ideo quoad meam personam in Deo confisus nihil curo. Aliud est quod hac in parte subversatur, videlicet officium boni pastoris ut ovem errantem et poenitentem paterno complectar et foveam sinu, vulnera sanem et morbis remedia succurram. Quid remedebor si morbi statum ignorem. Errasse et erroris poenitere se confitentur et non revelant statum erroris, quem scire me oportet, ut Vris Dnationibus consulam; adeoque superinde quocitius informari peto, quid puncta subscripta contineant? Nihil enim proficiet Vrarum Dnaonum revocatio, quam illi qui punctorum subscriptionem quaesiverunt, certe seponent. Promissum est Viennae quod me resignaturo jesuita ab eppatu ammovendus sit, qui ideo positus est, quod ego suspectus sim, quia contra reginam tumultum suscitavi. Memor sit Vra Dnao eorum, quae Dnus Lercari nomine sanctissimi Papae mihi denuntiavit nimirum: quod Leopoldus 1-mus jesuitas ordinaverit ad eppatum et hoc qua praetensus fundator facere potuerit, sed tempore Leopoldi ego non fui eppus et regina non fuit nata. Ecce mentitur iniquitas sibi! mendaci autem nunquam est credendum. Ergo quod contra apertam veritatem asseritur, illud amisso praesente jure non speretur corrigendum. Ecce jesuitam intruserunt in ipsas fundationales literas, quae sunt perpetuae et huius litis occasio fuerunt et quas cancellaria corrigere non vult; ergo promissioni verbali non est credendum, ut praesens certum amittatur propter futurum manifeste incertum. Sacra nuntiatura me prohibuit, ne coram saeculare praesidio et commissione juri stando Viennensibus subscribam intentionibus; sacra nuntiatura me monuit ut ecclesiae et populi iustitiam ac privilegia defendam: hoc scit clerus. Jam eadem sacra nuntiatura concurrat ad eandem et priori suae contradictorice oppositam intentionem, cum jesuitis nimirum: ut aut ecclesiae privilegia prodam et in obsequium jesuitarum Viennensibus subscribam intentionibus, aut pastor oves resignando disperdam. Nunc sacra

nuntiatura quam mihi mandavit legitimam officii defensam cum calumniatoribus Jesuitis tumultus damnat!

Haec patienti pacatoque animo superarem, nisi domesticae intrinsecae prodiones me ideo contristent, quod ex ipsa nefors mea ecclesia oriunda perditio per me pastorali condolentia lugeri debeat. Si oves pastoris fidelitati correspondent, subsidio pecuniario subvenient, cuius prohibendi activitatem saecularis non habet; quod si per fas et nefas impedire vellet ecclesia fidelis modum occultum habet ad exemplum primitivae ecclesiae, ubi fideles oves propter persecutionis ferverentiam ipsis etiam apostolis occulta subministrarunt auxilia. Commendo horum et omnium concreditorum communicationem debitam expectoque proximam actorum agendorumque relationem ac impertita apostolica pastorali benedictione persevero.

Adm. Rdae Dnaois Vrae Pater humilis

Romae 29 Julii 1747.

LV

25 August 1747. Klein către magistrul poștei din Alba-Iulia. Anexează câteva scrisori pentru mai mulți protopopi, cărora le comunică depunerea și excommunicarea lui P. P. Aaron și numirea lui Nicolaie Pop din Balomir de vicar general. Le poruncește să asculte de acesta și să-i deie sprijinul de care are lipsă. CU Cluj / Central University Library Cluj

Illustris ac Grose Dne mihi colendissime.

Quia hic per fortia urgentur ut eppatum resignem, ego tamen hoc sine assensu meae ecclesiae facere non possum ideo ultimas accludo dispositiones. Si me oves deserunt, coram Deo excusor, commendo itaque acclusas ut citius habeam responsum aut auxilium ecclesiae et persevero Illustri et generosae Dnavis Vrae.

Romae 25 Aug. 1747, servus et pater humilis.

(Acclusa autem fuerunt praevia Dno Vicario inviata acta et sequens litera in eadem forma Adm. Rndis Dnis Archidiaconis Ioanni Szakadati, Abrahamo Pop Daliensi, Many Armenjiensi, Many Brostieniensi, Many Türeensi, Leontio Monas Archimandritae, Zahariae Hunyadiensi, Georgio Dobrensi, Samueli Bistrensi, Many Monas Venetziensi datae et Dno Vicario intitulae):

Adm. Rnde Dne mihi observande.

Quia Petrus Aron plus quam uno anno meis mandatis resistit, meam apostolicam potestatem controvertit, decretum meum toti venerabili clero sonans supprimit, excommunicatum jesuitam defendit, ad violationem immunitatis ecclesiasticae et fructuum eppalium interceptionem concurrat, praeterito metropolitano contra me et Venerabilem clerum ad altiores ecclesiasticas dignitates cum calumniosa criminatione recurrit aliosque excessus incorrigibiliter patrat, ideo eum a vicariatu deposui, a sacris ordinibus suspendi

et excommunicavi, quare eum Vra Dnao sub poena excommunicationis devitet et per subjectos devitari faciat. Constitui Gralem vicarium Adm. Rndum Dnum Nicolaum Pap Arhidiaconum Balomirenssem, praecepique ut synodus quo citius celebretur. Idcirco Vrae Dnaoi in virtute s. obedientiae et sub incurrenda ipso inobedientiae facto suspensionis et excommunicationis poena praecipio, ut sepositis omnibus impedimentis ad synodum compareat, ac ut declarato Dno vicario Nicolao Pop conferat, ut immunitati et tranquillitati ecclesiae consuli controversiae praesentes componi et meis mandatis satisfieri quo citius possit. In reliquo apostolicam paternam impertior benedictionem perseverando. Adm. Rndae D. Vrae pater humilis. Romae 25 Aug. 1747.

In forma immediate premissa etiam scriptum est Adm. Rndis Dominis Archidiaconis: Georgio Timandi Sukiensi, Kira Sovadensi, Ioanni Tordensi, Athanasio Naszoadiensi, Precup Tohatiensi. Acclusaeque sunt *Dno Sukiensi Postarum magistro in hunc modum*:

Illustris ac Generose Domine mihi collssme. Sub 24 Iunii, sub 11 et 29 ad me datas gratander recepi, gratias maximas pro informatione, quam ulterius mihi expeto. Feci hac posta debitos in eppatu ordines, ideo acclusas Vra Dnao promovere velit. Licet hic per fortia urgeatur, ut resignem eppatum, hoc tamen non faciam nisi meae me deserant oves; quod si hae me deseruerint coram Deo excusatus sum. De pecunia Vram Dnaoem evincam. Gratias maximas pro mei nepotis cura, quam ulterius commendo, soluturus omnia, quae in eum expendentur. Quo citus curent synodum celebrari. Proxime plura, atque his paternam apostolicam impertiens benedictionem persevero.

Romae, 25 Aug. 1747.

Servus et pater humilis.

LVI

25 August 1747. *Klein către protopopul Nicolaie Pop din Balomir. Il înștiințează, că l-a numit vicar general în locul lui P. P. Aaron.*

Adm. Rnde Dne mihi observande.

Nisi doctrina Domini Ioann: 10, v 11 praecepto Apostolorum Actor. 20 v 28 et monitione sanctae Matris ecclesiae conc. Trid. sess. 6 de reform. Cap. 1 boni pastoris officium vetaret, ne in hac persecutione gregem mihi comissum, mercenariorum more deseram, oblatam et quasi jam impositam quietem eppatum resignando amplexus fuisssem. Quia tamen coacta hac resignatione liberae electioni eppali, ecclesiae, cleri et populi iuribus derogari posset: pastoralis curae omnem postpono commoditatem. Hinc certa sit Vra Dnao et Venerabilis clerus, quod quidquid de resignatione spargatur nisi meam videant Syngrapham, totum falsum esse. Igitur necessaria ovium ad Pastorem relatio exigit, ut officio pastoris obedientia et auxilio oves respondeant et hoc obligamen praeprimis incumbit Dnis archidiaconis, qui

per sacros canones oculi eppi esse dicuntur. Praeterea evangelii praecepta quibus eppo debita declaratur obedientia: eppos in apostolorum locum successisse certum est et declarat sancta ecclesia Conc. Trident. sess. 23, cap 4, apostolos vero prophetarum munus praedicando evangelium subiise perhibetur Mar 16 v 15. Euntes in mundum universum praedicate evangelium omni creaturae. Quare et sancta ecclesia Conc. Trid. sess. 5 refor. Cap 2 et sess. 24 de sefor. Cap 4 praedicationem evangelii praecipuum epporum munus esse declarat. Ideo Vrae Dnaoni, quam vicarium Gralem in spiritualibus ecclesiae meae praesentibus praeficio; quod scriptum est Matt 6 v 24: Nemo potest duobus dominis servire et Lucae 10 v 16 Qui vos spernit me spernit in memoriam reduco, ut seposito mundano respectu verbis meis obediat et Deut. 18 v. 19 inobedientiae vindicem timeat: qui autem verba ejus quae loquetur in nomine meo audire noluerit, ego ultor existam. Praedicationis muneri tanquam essentialis proprietas attribuitur, vitiorum et excessuum correctio: ideo hanc correctionem epporum proprium munus esse docet ecclesia Conc. Trid. sess de reform. cap 3 et sess 14 in proemio de refor.: nec licet eppos etiam summi Pontificis privilegiis, exemptionibus et similibus in correctorum impunitatem elargitis favoribus canonicum processualem ordinem impedire conc. Trid. sess. 13 de reform. cap 5 et sess 14 de refor. cap. 4, sess 24 de refor. cap. 8, 10 et 11 et aliis sacris constitutionibus omne impedimentum irritantibus; et haec potestas etiam ad regulares, non subditos eppo, attamen intra ejus dioecesim extra claustrum delinquentes conc. Trid. 12 et 14 et vel maxime etiam contra non subditos occupatione preventuum ecclesiasticorum procedit Dec. 2 par. caus. 6: quae. 3 cap 4. Dec: Lib 3 Tit 13 cap 2: sexto Dec: Lib 5 Tit 11 cap 6 et conc. Trid. sess 22 de refor. cap 11 ubi excommunicatis nec summi Pontificis absolutio suffragatur ante ablaturum restitutionem et huic censurae regia dignitas subjicitur. Ergo regia mandata, quibus mei eppales proventus occupantur non sunt audienda, quia Deus et ecclesia illa damnat; nec potest Deo serviri si serviatur regi in eo, quod Deus et ecclesia damnat. Item regia mandata non sunt audienda quibus excommunicati proteguntur, quia hoc factum canonis excommunicatione damnatur. Sex. Dec. Lib. 5 Tit 11 cap 11 quo reges et omnes saeculares potestates excommunicantur, qui excommunicatorem molestant et excommunicationis validitatem censurant. Ergo seu papales seu regales dispositiones afferantur in virtute sanctae obedientiae et sub censura canonicae latae excommunicationis ipsoque facto incurrendae suspensionis praecipio ut praemissa Dei, apostolorum et ecclesiae doctrina ac sacri canones et praesens meum praeceptum pro responso proponatur et ad canonicum juris ordinem provocetur. Nisi enim legitimo iuris canonici processuali, legitime electus eppus condemnatur, non potest etiam in praepudicium ecclesiae, dignitate et potestate privari. Leonis X *Bulla supernae dispositionis arbitrio* per conc. Lateran. 1514 recepta, cui accedit dispositio conc. Trid. sess. 13 refor. cap 6, 7 et 8; sess 34 de refor. cap. 17. Stante ergo mea eppale potestate necessum est, ut Petri Aron acclusa sententia statim publicetur; Decretum annexum venerabili clero communicetur; synodus quo citius fieri potest celebretur: meaque decreta et mandata exacte observentur, omnis-

que tumultus praecaveatur sed iustitia sine strepitu modeste et in apostolica fortitudine et humilitate asseratur. Synodi conclusiones pro confirmatione mihi quocitius submittantur. Quae omnia et singula in virtute sanctae obedientiae et ipso inobedientiae facto incurrendae mihique reservatae suspensionis et excommunicationis censura Vrae Dnaoi et per eam toti Venerabili Clero firmiter praecipio. Petro Aron tradendam sententiam sub sigillo volante accludo ne neget se eam percepisse, cuius authenticum exemplar Vra Dnao publicandum conservet. Quod Petrum Aron prout spargitur praetensum privilegium papale apostolici praetensi vicarii a mea correctione non eximat tam in acclusis quam supra probatum est. Quod autem inter reliqua Petri Aron delicta etiam haec sub eppis unius seu latini seu graeci ritus populum habentibus inauditi sub corona Hungariae officii impetratio degradationis poenam mereatur, ad quam secundum dispositionem conc. Trid. sess 13 de refor. cap. 4 procedi ordinabo, demonstratur a lege Regni quia Tit. 44 Part. 2. op. Tripart. ecclesiastici qui notam infidelitatis incurrunt, degradantur: sed Ulad (art. 45) qui praeterito metropolitano in laesionem tertii Roma afferunt rescripta notam infidelitatis incurrunt, ergo Petrus Aron in meam, Ecclesiae et venerabilis Cleri laesionem afferens insolitam officii collationem, notam infidelitatis incurrit. Laesio in eo consistit, quod Tit. 11 Par. 1-ae op. Trip. Pontifex in Hungaria non conferat beneficia, hoc apostolicum privilegium confirmavit concilium Constantiense et ideo Sigismundus et Matthias Corvinus Reges contra huius privilegii violatores tanquam contra patriae proditores notam infidelitatis statuerunt, quam Vladislaus allegato art. 45 Dec. 1-mi roboravit. Ecce Aron se proditorem et degradandum probat, suo attentato, jesuitica proditione nefors eblandito aut eblandiendo apostolico vicariatu. Mihi qua eppe et sede vacante venerabili clero competit nominare vicarium: hac potestate ecclesiam spoliare vult Aron: ergo ecclesiam laedit. Nec valet eiusmodi favor superioritatis; nullaque est paritas vicariatus Munkacsensis, quia districtus ille est sub jurisdictione territoriali eppi Agriensis, qui latinus eppus tenetur graecis admittere vicarium graecum. Ego autem episcopus graecus propriam jurisdictionem habeo. Haec omnia Dnis Archidiaconis quo citius communicari volo, quos convocare oportebit, ut de termino synodi tractetur, attamen quae fieri in praemissis possunt, non expectata synodo executioni mancipentur. Adhibere velit Vra Dnao Dnos Kaliani et Major Romanos Theologiae doctores, quorum prior ut ea quae ipsi concredidi exhibeat et pro directione etiam publicari faciat praecipio. In reliquo etc. Romae 25 Aug. 1747. Pater humilis.

LVII

25 August 1747. *Decretul prin care Klein îl numește pe protopopul Nicolaie Pop din Balomir vicar episcopesc în locul lui P. P. Aaron.*

Ioannes Innocentius L. B. Klein de Szad Dei et Apostolicae Sedis Gratia Eppus Fogarasiensis graeci ritus Unitorum Adm. Rndo Dno Nicolao Pop

Archidiacono Balomirensi, Dioecesis Fogarasiensis graeci-ritus Unitorum salutem et omnem benedictionem in Domino.

Cum onus episcopalis ministerii tanti sit momenti ut etiam ipsis Angelicis humeris formidandum videatur, operae pretium duximus in administratione eppatus Fogarasiensis vicarium idoneum advocare qui partem sollicitudinis nostrae in se assumendo pondus, quo ultra vires premimur alleviet. Hinc aciem nostrae mentis in personam tuam dirigentes et de fidelitate, probitate, prudentia, scientia et experientia aliisque quibus polles virtutibus plene confisi te nostrum vicarium gralem et officialem ad nostrum beneplacitum in dicto nostro eppatu fogarasiensi in spiritualibus tenore praesentium facimus, constituimus et deputamus dantes et concedentes tibi potestatem et mandatum speciale ecclesias, altaria et oratoria aedificata et aedificanda et divino cultui deputata benedicendi, eaque polluta non tamen consecrata reconciliandi, publicas et sollemnes poenitentias injungendi et literas commendatitias et testimoniales concedendi, nobis tamen a doecesi absentibus, causas matrimoniales cognoscendi et decidendi, procurationem visitationis synodaticam et charitativum subsidium ut juris erit exigendi novas parochias erigendi et erectas collapsasque reficiendi vel in matrices ecclesias transferendi, beneficia erigendi et resignationes illorum etiam ex causa permutationis recipiendi et ad ea praesentatos instituendi, ad curata vacantia concursum indicendi et eadem digniori conferendi, oeconomos tempore vacationis instituendi, coadjutores rectoribus parochiarum imperitis et infirmis dandi, causas omnes ad forum nostrum tum de jure quam de consuetudine spectantes et pertinentes cognoscendi et decidendi, edicta nostra exequendi, censuras fulminandi et ab ordine, officii administratione et beneficiis prout juris erit suspendendi, destituendi et privandi, causas criminales cognoscendi et decidendi, brachium saeculare implorandi, pias voluntates exequendi, in erectione et fundatione beneficiorum jura patronatus fundatoribus reservandi, in alienationibus bonorum, ecclesiarum et locorum piorum ad formam sacrorum canonum auctoritatem praestandi et decreta interponendi, literas monitoriales in forma significantes pro rebus deperditis seu forte subtractis juxta formam juris et bullam beati Pii 5-ti concedendi, ecclesias omnes, loca pia etiam exempta et monasteria monialium visitandi, literas apostolicas nobis seu vicario directas et dirigendas aperiendi et [nisi industria persona eligatur:] exequendi, jurisdictionem in regulares et exemptos ad formam sac. Conc. Trid; const. Apost. et Dec. Sac. Cong. exercendi, juramentum ad effectum tantum agendi et dummodo absolutionem petentes perjuri non sint relaxandi, confessarios tum saeculares tum regulares, non autem monialium examinandi et ad tempus approbandi et facultatem eis concessam ex causa revocandi, sacram supellectilem aliaque indumenta ecclesiastica in quibus sacra unctio non adhibetur [: quantum ad nos pertinet et spectat:] benedicendi, unum vel plures vicarios nobis absentibus, in casu alicuius necessitatis, cum eadem vel minore auctoritate nomine nostro ad tempus substituendi et caetera exercendi quae ad officium vicariatus noscuntur pertinere. Volumus autem, quod in Vicarium et officialem nostrum gralem omnes nobis in eppatu et jurisdictione subjecti te recognoscant, recipiant et

admittant, ut par est tibi obediant; si quis vero inobediens fuerit condigna poena feriat. In quorum fidem praesentes nostras sigillo nostro munitas et propria manu subscriptas dedimus.

Romae ipso festo S. Bartholomei Apostoli Anno Dni 1747.

LVIII

25 August, 1747. Klein către Silvestru Caliani. Il avizează, că l-a destituit pe Aaron și a numit în locul lui pe Nicolaie Pop din Balomir. Ii poruncește să-i comunice acestuia cele împărțite în Roma și să-i steie într'ajutor in sinodul pe care-l va convoca.

Adm. Rnde Domine mihi observande.

Petrum Aron propter incorrigibilitatem ab officio deposui, a sacris suspendi et excommunicavi. Hunc ergo devitari canonicè praecipio. Constitui generalem vicarium Adm. R. Dnum Nicolaum Pap Balomirensen Archidiaconum: huic ergo omnia concredita pro executione et majore informatione tradi praecipio. Commisi sub suspensionis et excommunicationis poena celebrari synodum, velit Vra Dnao consilio et auxilio Dno vicario assistere et sub eadem censura synodo interesse.

In reliquo etc. Romae, 25 Aug. 1747.

In eodem verbo scriptum est Adm. Rndo Dno Major, iis precise omissis, quae subtracta videntur.

LIX

28 August, 1747. Protopopii Leontie Moschonas, Avram Pop și Ioan Szakadati către Klein. Ii scriu din adunarea alor 16 protopopi să rămână statornic în luptă și să nu renunțe la episcopie. Nici lor nu le trebuie teolog ieziuit.

Illme et Rme Dne Parens et Praelate nobis desideratissime.

Certa quadam occasione nuper convenimus in unum sedecim partium harum Archidiaconi ex principaliorum caeterorum nomine singulorum, totumque proinde Venerabilem clerum repraesentantes et ubi ex certa relatione, nobis quidem insperata, tum Roma tum Vienna haberemus Illmam Dnaoem Vram requisitam esse et plane adstringi [:quod nobis summa dolori esset:] ut eppatum resignaret, unanimi corde et voce aliorum etiam omnium absentium, praemissa humili prius protestatione, contradiximus et contradicimus; nec volumus neque cupimus ut Illma D-Vra in tanta rerum perturbatione clerum populumque hunc adeo titubantem majori ruinae spiritali proximum relinquat, episcopatum relinquendo; imo quia haec misera natio universa lacrimatur indesinenter, torqueturque gemitibus inenarrabilibus et non est qui conso-

letur eam, rogamus per eorum salutem solliciter redire quantocitius et non valedicere eppatui, quia perimus et nos et gens ipsa, Illme Dne, ab omnibus derelicti sumus, vis saecularis in Clerum infertur, et nobiscum disponit. Nemo credit auditui nostro: nec si Angelus de coelo evangelizaverit [dicit populus:] audiet, nisi Illma D. Vra advenerit, sed tum quidquid eis proposuerit, audient omnia, quin ipso etiam introitu ad pristinum pacis statum redibunt et nec ignis nec ferrum eos separabit [:clamant illi:] ab unione et charitate sui legitimi pastoris, nec alium agnoscent unquam hoc supervivente. Iam vero ratione theologi, nos universi stamus attestationi et subscriptioni totius cleri et Nationis, quam subscriptionem Illmae Dni Vrae Viennam ituro humillime porreximus. Cum jam ex clementia benigna Suae Mattis Theologos habeamus ritus nostri. Haec sunt cum voto et voluntate cleri et nationis totius. In quorum et jam majorem fidem assignati sunt consistoriales assessores tres primarii, qui hasce subscriberent, cum ea occasione litera stante pede formari non potuerit, prouti etiam subscribunt una et supplicantes Illmae D. Vrae quatenus nos suumque desolatissimum clerum quanto fieri potest citius consolari dignaretur et interea etiam mandare, si qua re inservire possemus. Illmae et Rmae D. Vrae humillimi servi et capellani.

Archidiaconus Leontius Monas, Abrahamus Pop Archidiaconus Dal-
lyensis Ioannes, Szakadati Archidiaconus Balasfalvensis
Balasfalvae 28 Aug. 1747.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

LX

9 Septembrie, 1747. Klein către vicariul N. Pop. Papa i-a propus acum a patra oară să abziacă. N'a voit și deaceea i-a interzis să părăsească Roma. Aude că episcopul dela Muncaciu vrea să-i usurpeze drepturile vlădicești. Ii poruncește să nu-l primească. Cere ajutoriul clerului pentru că e amenințat să moară de foame.

Reverendissime Dne Vicarie mihi observandissime.

Quin meas sub 25 Aug. anni currentis datas perceperit non dubito. Multa jam passus sum propter Ecclesiam meam et ideo cum s. Paulo Apostolo ad Coloss. 1, 24: *Gaudeo in passionibus pro vobis* et ad Philip. 1, 12—14 Scire autem vos volo fratres quia quae circa me sunt magis ad profectum venerunt Evangelii, ita ut vincula mea manifesta fierent in Christo in omni praetorio et caeteris omnibus et plures e fratribus in Domino confidentes vinculis meis abundantius auderent sine timore verbum Dei loqui. Significo itaque, quod postquam acta sub 25 Aug. definissem 1-ma Septembris papa a me quarta vice requiri fecerit sepositis ut omnibus, quas Adm. Rndo Dno Szakadati ad communicandum transmisi conditionibus eppatum resignem. Quod quia in derogamen ecclesiae meae facere non possum, facta est mihi prohibitio ne muros civitatis egrediar, adeoque propter ecclesiam jam captivus sum. Transmissa hactenus acta et sacrae constitutiones docent obligamen eppi erga ecclesiam et vicissim; legatur praeprimis meum secundum decretum

ibi habentur omnia citata. Audio quod Munkacsiensis velit meam jurisdictionem usurpare; quia ergo sacra jura prohibent absque canonico processu eppum dignitate privari et etiam si omnia sacra jura cassari possent, de jure Hungariae tamen nullus nobilis extra juris ordinem suo jure privari potest Tit. 9 par. 1 op. Trip.; qua in parte pap (?) Tit. 11 par. 1 Op. Trip. nil disponit et rex sub juramento hanc legem observare tenetur. Ideo Munkacsiensis aliena jura usurpare non potest nec admittendus est. Si ecclesia hoc patitur, quod nulla orientalis sed nec Hungariae ecclesiae patitur, hodie ego ad placitum saecularium jure meo privor, cras si tamen aliquando post me alter erit: eppus successor eodem modo privabitur. Haec consequentia est inevitabilis. Quod papa velit in hoc casu via dispensationis omnibus legibus derogare; legibus Hungariae derogari nequit. Quoad jura canonica, dispensatio est species gratiae et beneficii, quae non conferuntur in invitos. Ecclesia hoc beneficium et gratiam hanc non requirit; et contra ecclesiam nemo alter habet jus hanc dispensationem petendi et in laesionem ecclesiae obtinendi, Non sum eppus Austriae nec Latinorum Transylvanorum, ergo hi ecclesiae meae, eppo suo eam viduando, derogare non possunt. Quare Vrae Dnaoes agant jam jura sua, combinent per me paterne transcripta, suumque transcribant sensum et vincto famisque supplicio gravato fideli fideles oves subveniant pastori. Hae romana captivitas toti Nationi tam Valachicae quam Hungariae injuriosa est, et quidem jure gentium. Unde etiam huius captivationis justificatio a papa per ecclesiam peti potest. Quid enim peccavit ecclesia sacrae sedi? quod sacra sedes ecclesiae huius legitimum eppum absque juris ordine captivet, ecclesiam pastore viduat et justis suis juribus contra orientalium ecclesiarum et gentium jura inauditi dominatus potentia privet? Agant oves pro captivo et famis intentu enecando pastore, agant pro se et suis successoribus. Imprimis autem agant contra proditores domesticos nam nisi tollant scandalum de medio sui, non gaudebunt jure suo pacifice, inhaereant et exequantur mea mandata. Reginae cum humilitate respondeant, quod ecclesia justitiam et juris ordinem imploret et ideo nullam culpam incurrat. Fortiter et intrepide sed tamen sine clamore, sine tumultu agenda sunt omnia. Populus oret incessanter, jejundet et elemosynis a Deo adjutorium exoret. Proxima posta velim informari de harum et quas 25 Aug. dederam perceptione. Scribatur mihi per Rectorem, nam et illas quas Vra Dnao sub 28 Iunii ad me dederat hac via rite percepi ed quoad synodi ammovenda impedimenta jam disposui. Atque his data paterna apostolica benedictione persevero Rssmae Dnaois Vrae pater humilis.

Romae, 9 7-bris 1747.

LXI

9 Septembrie, 1747. Klein către magistrul poștei din Juc, Ioan Timandî. Deși papa l-a provocat a patra oară totuș nu va abzițe de vlădicie. Cere sprijinul clerului. Anexeară o scrisoare pentru nepotul său Ioan Klein.

Perillustris ac grose Dne mihi colendissime.

Sub 10 Augusti ad me datas hac posta recepi. Absit ut deseram oves meas. Ecce enim quattuor vicibus papa denunciavit ut resignem et quia resignare ovesque deserere non potui sed licentiam Roma abeundi petii, prohibitum mihi est ne muros urbis egrediar. Ecce propter oves jam captivus sum. Si me oves volunt, petant et urgeant sed sine tumultu justitiam; subveniant mediis vitae pastori et obediant sine omni timore mandatis meis. Ego ad ovile proficisci non potui, quia nec papa nec regina me permisit; et hoc non obstante ivissem sed media eundi mihi negata sunt. Peto informari an hae et quas 25 Augusti transmissi perceptae sint. Commendo acclusas¹⁾ et curam nepotis mei, dataque paterna apostolica benedictione persevero.

Servus et pater humilis.

Romae, 9 7-bris 1747.

1) O scrisoare adresată nepotului său Ioan Klein.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

LXII

9 Septembrie 1747. Klein către Silvestru Caliani. Spune că e captiv în Roma, fiindcă nici la a patra provocare a papei n'a abzis de vlădicie. Cere sprijinul clerului, ca să poată trăi. La sfârșit îi dă diferite sfaturi.

Adm. Rnde Dne mihi observande.

Non dubito quin meas sub 25 Aug. datas perceperit. Quas Vra Dnao ad me dedit sub 6 Julii hac posta recepi. Significo quod quia papa quater denunciavit ut resignem ego autem resignare nec hactenus possim, utque has questiones declinem Roma abeundi indultum petierim: mihi portas urbis egredi 1-ma 7-bris prohibitum sit. Videant oves quid debeant pastori? Aron falsum dicit, quod mihi provisum sit: fructus dominii Camera, cathedra-ticum Aron occupavit, unde ergo mihi provisum est? Meis ergo mandatis ad amussim abtemperandum et sine tumultu, forti animo justitia asserenda et imploranda est. Mortem Daliensis doleo et vel maxime quia cum duos esse sciam, quis eorum mortuus sit? Vra Dnao non scribit. Quis quis sit Deus det ei requiem aeternam. Facultatem excipiendi confessiones pro omnibus tribus ut Rdissimus Dnus Vicarius Nicolaus Pap canonice extradat praesentibus annuo. Utrum Vrae Dnaois nepos annos et reliqua requisita pro ordinibus habeat cum legitime son sciam, necesse est eum per titulum Dnum Vicarium canonice examinari, mihi approbationem submitti et dabo dimis-

soriales. Idem examen fiat circa presbyterum advenam. Synodum celebrari jam mandavi dummodo cum modestia agantur agenda meisque obediatis mandatis. Consilium petitur a me quoad esum carniū: nec aliud consulere possum quam ut Vrae Dnaoes legant institutum s. Basilii, quod in residentia habetur, memoresque sint professionis suae et s. Pauli apostoli consilia expendant ad Rom. 14, 15: Si enim propter cibum contristatur frater tuus, jam non secundum charitatem ambulas. Si esca scandalizat fratrem meum non manducabo in aeternum ne fratrem meum scandalizem. Discretio necessaria est, dum adhuc conventualiter non vivitur, et ideo Vrae Dnaoes quid expediat? Consideratis praemissis sua conscientia dijudicent. Super his et iis quas 25 Aug. dedi peto informari ut correspondentiae securus sim.

Pater humilis.

Romae, 9 7-bris 1747.

LXIII

9 Septemvrie, 1747. Klein către Gregorie Maior. Cuprinsul aproape identic cu al scrisorii precedente.

Adm. Rnde Dne mihi observande.

Licet sub 25 Aug. per me transmissae responsi loco servire possunt, ne tamen Vra Dnao dubitet, quin suas etiam de 7 Iulii perceperim, praesentibus laudo omnia, quae circa temeritatem Iesuitarum refraenandam interposita sunt. Commendo etiam ut meae dispositiones in hunc finem deserviant et iis obedientia praestetur. Significo quod postquam sub 25 Aug. meas dispositiones transmissas conclusissem 1-ma currentis mensis et anni sanctissimus ut resignem eppatum a me quarta vice requiri fecerit et quia sicut jam praescripsi Adm. Rndo Dno Szakadati sine consensu ecclesiae et in manifestam liberae electionis et ecclesiae laesionem resignare nolo, egressus portarum urbis ipsa die 1-ma 7bris mihi prohibitus sit. Igitur magnas Hungariae absque citatione et juris ordine, eppusque graeci ritus in loco asyli contra jura gentium et tam in Hungaricae quam in Valachicae gentis totiusque ecclesiae orientalis graeci ritus despectum captivatus sum. Non credo, quod Vrae Dnaoes in Theologia Romae didicerint, quod sacra sedes in eppatibus ultra montes immediatam habeat ordinariam potestatem et ideo donec canonice mea apostolica potestate privatus non fuero, nullius alterius mittendi obedientiae se submittant, nec enim Petrus in vinculis amisit apostolatum. Sed cum ecclesia synodaliter concludant, quomodo suam immunitatem et toti ecclesiae conformia competentiaque jura tuenda et conservanda sunt. Velim etiam ut mihi meisque hominibus pecunia subvenire festinent. Apostolica paterna benedictione concessa persevero.

Pater humilis.

Romae, 9 7-bris 1747.

LXIV

20 *Septembrie, 1747. Scrisoarea prin care noul vicariul episcopesc Nicolaie Pop din Balomir chiamă clerul la sinodul din 8 Octomerie 1747.*

Dela milostivul Dmnezeu tot fericitul bine pohtesc
sfinției tale C(instite) Părinte!

Pentru multe greutăți și supărări care și pe Mariea Sa D. Vlădica îl în-cunjură (rupt) pe noi ne împresoară au trimis Mariea Sa din Râm aspră poruncă supt afurisanie și supt oprire de preoție să fie săbor mare. Pentru aceea împreună cu alți cinstiți protopopi ne-am sfătuit și am detărminăluit ca să fie săbor mare în Blaj pe Joi în 8 zile ale lui Octobrie în ziua cuvioasei Maicii Pelagii, unde sfinția ta după porunca Mariei Sale [; în care scrie sub afursenie și oprirea preoții:] lăsând alte toate să vii pe numita mai sus zi în Blaj la săbor, unde celelalte mai pe larg porunci de la Mariea Sa venite le vei auzi, eară de nu ai putea sfinția ta pentru vre-o grea supărare să-ți trimiți joratul cu plenipotenție după care recomandăluindu-me dragostii frației tale rămăiu
Al Sfinției tale

Balomir sept. 20 zile

1747.

Gata slugă protopop *Nicolaie Balomireanu*

Vo. C(institutului) protopop, Lațco dela Colun frației sale cu cuvioasă cinste să se deie.

(Orig. în bibl. centrală arhidieceșană din Blaj).

LXV

22 *Septembrie, 1747. Protopopii adunați la Daia scriu lui Klein să nu renunțe la episcopie, ci să facă tot posibilul ca să se întoarcă acasă.*

Illme ac Rme Dne Baro Eppe, Dne nobis gratiosissime!

Notum est Illmae Dni Vestrae Valachorum in Transilvania inhabitationem historicorum, fere narrationem superare, notum inquam Transilvaniam Valachis a tot centenis annis nunquam fuisse vacuum, qui sub barbaris ac acatholicis principibus semper sua privilegia tum ac praerogativas habere, habuerunt Valachi Transilvani antiquissimis semper temporibus suum archiepiscopum ac sedem archiepiscopalem, quam inter tot temporum revolutiones, inter tot perpeșas calamitates, intacte et imperturbate tenuerunt quamque Serenissimus quandam princeps Transilvaniae Gabriel Bathori violari non permisit, quin imo Clementissimo sub lit. A confirmavit decreto et per alios observari voluit. Sed ipsemet etiam gratiosissimae memoriae piissimus imperator divus Leopoldus severo suo ac clementissimo decreto sub litera B eadem orientalis ecclesiae Transilvaniae privilegia, jura ac praerogativas inviolate observari sub gravi indignatione praecipere dignatus est:

donec tandem per Illmae D. Vrae praedecessores eppos ac pastorali zelo et industria Illmae D. Vrae aliorumque fidelium archidiaconorum, Valachica haec natio tota s. Unionem amplexa est. Ex archiepiscopali sede in eppalem cum adjuncto sibi theologo alterius nationis ritus sine praestito de sua fidelitate juramento, sine dependentia ab eppo, immo ut ille leges praescribat eppo et toti venerabili clero habere coacta est.

Iam Illme Dne cum per triennium tali eppo in tam tumultuariis temporibus, in tali ab unione recalcitrantis plebis seditione, tot emortuorum sine baptisma puerorum, tot christianorum sine confessione ac sacra communione defunctorum perditionem, tot denique hominum nostrorum parochorumque ob hanc praecise rationem profugium adscribere cui debemus? Nisi tali qui per sinistras informationes sedem hanc pastore suo privavit.

Hinc Illmae D. Vestrae nostrum miserrimum desperatumque jam statum ac mentem declarare volumus, quatenus nos nullo modo volumus ut Illma Dtio Vra resignet eppatum (prout inaudivimus quod ad hoc cogeretur) nec admittemus alium eppum vivente Illma Dnatione Vestra; significamus etiam hoc, quod si Illma Dtio Vestra per fas et nefas aut quomodocumque ad hoc agendum cogeretur, populus quoque Valachicus renuntiabit unioni qui unanimiter clamat, quod si Illma Dtio Vestra redierit quidquid illis agendum proponet hoc agent et si non redierit nihil scire vult de unione et unitis, res profecto consideratione digna et ut proponatur iis quibus interest conservare s. Unionem et animas eorum pro quibus Christus sanguinem fudit salvare. Adeoque humillime rogamus ut dignetur qua fidelis et bonus pastor (cuius praesentia si aliquando nunc maxime necessaria) sollicitari ut suo celeri adventu suas orbatas oves consoletur, sine tamen tali adjuncto theologo diversae nationis et ritus, cuius ratione universus clerus cum populo anno 1744 tempore accensus Illtatis Vrae Viennam porrexerat instantiam promovendam ut amoveatur, cui de facto etiam haeret significans quod nullo modo tanquam offensionis lapidem habere velit.

Quibus dum unanimi voto Illmae D. Vrae gratiosum responsum praestolaremur, nosmet paternae gratiae ac pastorali benedictioni commendantes manemus.

Dalyae, 22 ma 7-bris 1747

Illmae ac Rmae D. Vrae
humillimi capellani

Archimandrita Leontie Monas
Archidiaconus Samuel ex Bosna
Archidiaconus Giomalensis
Archidiaconus Hunyadiensis
Archidiaconus Thuriensis
Archidiaconus Iliensis
Archidiaconus Georgius Timandi
Archidiaconus Ioannes Dragos Thordensis
Abrahamus Pop archidiaconus Dalyensis
Archidiaconus Carolinensis
Nicolaus Pop archidiaconus Balomirensis
Ioannes Szakadati archidiaconus Balasfalvensis

Samuel Pop archidiaconus Sebisiensis
 Matteus Pop archidiaconus Ormeny-Szeikiensis
 Petrus Pop archidiaconus Recensis
 Archidiaconus Brotonensis
 Clemens Kaliani archidiaconus Szovatensis
 Procopius Pop archidiaconus Theuriensis
 Archidiaconus Athanasius Naszodiensis
 Georgius archidiaconus de Chopru
 Gabriel archidiaconus Boszmirensis
 Gabriel archidiaconus Szovarensis
 Ioannes archidiaconus de Reze
 Gabriel archidiaconus de Iceland
 Archidiaconus Szaszmirensis.

LXVI

30 Septembrie, 1747. Klein către magistrul poștei din Alba-Julia, Ioan Dragoș. In Roma vreau să-l silească prin foame să abzică de episcopie. A cerut ajutorul clerului. Ii trimite două scrisori ca să le deie vicariului Nicolaie Pop și protopopului Ioan Szakadati.

Perillustris ac generose Dne mihi colendissime.

Sub 7 Aug. ad me datas hac posta recepi. Non dubito meas sub 25 Aug. et 9 7bris datas appulisse et consignatas esse. Me hic fame volunt ad resignandum compellere. Etsi deberem famis et aësti necessitate resignare, resignatio non valeret; ne tamen id fiat requisivi Venerabilem clerum ut per R. R. P. P. Piaristas occulte mihi media vite suppeditent. Omnia quae potui et ex officio debui, jam transmisi. Obediant, orent et ab omni tumultu caveant, assistet Deus et mittet defensorem. Dignetur Vra Dnao acclusas consignari facere et quoad transpositionem auxilii Dno vicario assistere atque his apostolicam paternam benedictionem impertiens persevero.

Pater humilis.

Romae, 30 7-bris 1747.

LXVII

30 Septembrie, 1747. Klein către vicariul N. Pop. Vreau să-l silească cu foamea și temnița să abzică de episcopie. Ca să poată trăi are nevoie de ajutorul clerului. Cere să i se trimită banii pe ascuns prin călugării piariști.

Rme Dne Vicarie mihi observandissime.

Quas sub 20 Aug. ad me dedit hac posta recepi. Non dubito quin meas sub 25 Aug. et 9 7-bris datas perceperit? Omnia disposui quae ex officio debeo et ex viribus possum. Iam agat obediens ecclesia fortiter et humiliter adeoque absque omni tumultu orando pro me et obediendo mihi, Deum in sua flectet

vota et inimicos superabit. Ergo populus mandato meo ab omni tumultu cohibendus est, iam Deus mittet defensorem, sit populus pacificus. Inimicorum ea est vis ut me fame et aresto ad resignandum compellant, quae resignatio etiam si fieret nihil valeret. Ergo remedium est ut ecclesia vitae mediis mihi subveniat; potest id in occulto institui per RR. PP. Piaristas. P. D. Carolinensis Pastorum magister in adiutorium requiratur. Atque his data apostolica paterna benedictione persevero.

Pater humilis.

Romae, 30 7-bris 1747.

LXVIII

30 Septembrie, 1747. Klein către protopopul Ioan Szakadati. Cuprinsul identic cu al scrisorii precedente.

Adm. Rnde Dne mihi observande.

Hac posta recepi sub 28 Aug. ad me datas, quodque meas sub 25 Aug. datas Vra Dnao perceperit, non ambigo. Feci quod potui et ex officio facere debui. Obediant oves et ab omni tumultu caveant, populumque cohibeant. Me fame et aresto volunt ad resignandum stringere, cum tamen coacta resignatio nulla sit. Ne autem etiam hoc fiat festinet ecclesia mediis vitae mihi subvenire. Conferant hac in parte cum Dno Vicario Nicolao Pop. Salutet Vra Dnao meo nomine adm. Rdum Dnum Archimandritam, cuius votis pro hic et nunc satisfacere, circumstantiae praesentes me impediunt.

In reliquo etc. Romae, 30 7-bris 1747. Pater humilis.

LXIX

29 August, 1749. Klein către bar. Toussainet. Prin Roma trec o mulțime de soldați români, și ține școală cu ei. Ii cere intervenția pentru a fi lăsați soldații aceștia să se reîntoarcă acasă la familiile lor.

Literae datae ad Illum ac Exmum Dnum Baronem Toussainet.

Cum divina bonitate si non disponente, saltem ita permittente tanto temporis hic Romae morati simus, ut quasi domicilium contraxerimus. Quod tandem Valachi, Parma, Placenza, Genua, Napoli, Hispania aliisque ex partibus intelligentes inter Germanos et Hungaros turmatim huc fugientes quomodo se liberantes copiosi veniunt et quia hi, Valachi nempe nullam praeter suam nativam callent linguam, nec quo caput inclinent habent, omnes ad nos diriguntur qui cum aliter illos juvare [cum nos ipsi mendicando et stipendiis pro sacris victitemus:] non possimus, aliquibus passuales hinc inde extrahentes ad regimonia sua vel patriam immediate remittimus et mittimus.

Aliquos adeo rudes ut nec media ad salutem necessaria sciant. commendamus ad sacrum officium ad Domum convertendorum [catholici sive latini sive graeci ritus illuc non suscipiuntur:]. At ibi etiam cum nullus illorum linguam calleat, non suscipiuntur nisi a nobis quasi obligatoriales, quod velimus illos instruere, portent, unde tota hac aestate scholam habuimus omni ferme die bis instruentes catechisantes, et eos media ad salutem necessaria et quae decent hominem christianum scire et facere docentes et sic his imbutis et emissa fidei catholicae professione passuales ut supra extrahentes eos ad sua regimina remittimus. Sed Exme Domine, quod est scopus mearum literarum, veniunt nonnulli inter illos, non bello capti vel alio modo illuc deveni, sed taedio confecti fugerant ex regiminibus suae Mattis sacratissimae, qui nunc timentes sibi malum non audent redire ad terras suae Mattis sacratissimae. Hinc est, quod ego praesentibus ad Etiam Vram et per eandem ad quem judicaverit demisse recurram instans, quatenus non dedignaretur E. V. proponere suis Mattis sacratissimis suo modo, ut ex innatis suis benignitatibus dignarentur illis gratiam [si nec dum est facta:] facere et aliquod Patens ad nos clementissime mandare ut sciamus et nos et illos dirigere et hoc si possibile foret quo citius eo melius, quia actu habeo quinque tales in mea instructione et non dubitatur quin his mensibus autumnalibus plurimi sint venturi. Ego certe non alia ex causa sumsi mihi molestiam alios molestandi, nisi ex homagiali mea erga suas Mattes sacratissimas obligatione, amore patriae et christiana, qua obligati erga proximos ducimur charitate. Quia ex illis aliqui sunt apti ad inserviendum suis Mattis sacratissimis adhuc etiam armis si opus foret, aliqui non habentes amplius animum militandi, habent in Trannia et Hungaria uxores, proles, domos etc. et si isti se alienaverint ad alias terras, ducent uxores, et illorum legitimae uxores taedio confectae nubent unde innumera peccata emergent et quid utilitatis ex eorum alienatione praesertim ad infidelium terras bono publico permitto considerandum prudentioribus. Aliunde sufficientes ob indiscretum nonnullorum suorum Dnorum cum subditis agendi modum non obstantibus nostris persuasionibus uti intelligo se recipiunt ad alias terras. Ego ut meae conscientiae satisfaciam iterato insto faciet Excell. Vra rem non solum hominibus gratissimam sed et Deo acceptissimam et multis orphanis utilissimam. Quod si E. V. hoc fatigii et beneficii genus ob aliquas rationes nobis ignotas assumere non posset, alioque pulsoe judicaret, dignetur suum sensum nobis notificare. Quibus gratiosum expectans responsum me una cum meis pretiosissimis E. Vrae favoribus et patrociniis enixissime commendans persevero ad cineres usque.

Romae, 29 Augusti 1749.

humillimus servus.

LXX

4 Noemvrie, 1750. Klein către principele Vigilius de Firmian. Mulțumește pentru sprijinul dat până acum bisericii române. Cere ajutor și sprijin fiindcă e amenințat să moară de foame.

Celsissime et Rme S. R. I. Princeps Eppe, Dne Frater et Patrone Gratosissime.

Cum e fidedigna relatione habeam quod Celsitudo Vra Apostolico suo zelo, via amicitiae et saltem indirecte mihi et ecclesiae meae usque ad iustitiae limites patrocinari dignetur, humillimas repono gratias Celsitudinem Vram assecurando, quod hoc benignum suum patrocinium non tam mihi et ecclesiae meae quam vel maxime Augustae domus servitio expediat. Utinam ratio secreti admitteret ea eloqui, quae silentio premi, ac non nisi secreto et caute communicari expedit, procul dubio culpa mihi imposita impostores gravaret. Quod justus sim demonstratur: quia nullo justo iudicio damnatus sum. Quod justa petam evidens est: quia justum iudicium mihi impendi peto. Quod injuriose premor, incontrovertibile est: quia non auditus non condemnatus bonis privor et fame necari quaeror, cum tamen jure etiam damnatis malefactoribus ante pronuntiatam sententiam mortis aut famis supplicium non irrogetur. Haec certe sunt incontrovertibilia, quae omnes meos calumniosos persecutores confundere debent. Proinde humillime supplico, dignetur Celsitudo Vra mihi meisque, apostolica sua zelosa discretione ulterius patrocinari et hoc suo apud Exmum et Illmum Dnum Comitum Cancellarium hungaricum interponendo patrocinio praeprimis subversans Augustae aulae servitium promovere. Romae 4 gbris 1750.

LXXI

4 Noemvrie, 1752. Klein către Avram Pop Daianul.

Prea cinstite frate și iubite cuscre.

Din cartea ce mi-ai scris din Sibiu Sept. 10 zile toata a frăției tale cătră noi arătată dragoste, sirguială și osteneală bine o înțeleg și neîndoindu-ne de-a frăției tale libov și nepregetare și de acum înainte am nădejde să nu-ți fie cu scadere șiindu-me Dzeu încă puțină vreme. Pentru j. (upân) George Repeser [:de ale căruia îndărăpniciuni și neținere de cuvânt, ostenele și cheltuele ce face destul me miră și-mi pare rău:] tocmai Domnul județul mic din Sibiu destul mi-a scris, la a căruia carte ce am răspuns, pentru îndreptare iată căți trimit copia, din care am nedejde, că vei putea pricepe și ce am scris și ce i-am răspuns și ce trebuie să faci. Pentru banii de care mi-ai scris că-i vei trimite după Simihaiu, îți fac știre, că încă nu i-am luat dela nime nici o înștiințare, că vin o nu vin, despre care me rog de nu i-ai trimis nu-i întârzia, că sântem în lipsă și or veni și-oi face știre. Denominația sf. Sale și Măriei

Sale Aron încă au venit din Sept. încă, dacă acum pe scurt se va lua. Veți ști că eu în tot chipul muncesc să-l văz în locul meu cum se cade fără de nici o scădere a cinstului cler, neam și și sucțesorilor, rămânându-ne încai calea deschisă întru cele ce ni-s de lipsă și nu ni s'au dat, având nădejde că-i va lumina Duhul sfânt și pe ei și toate or merge mai bine măcarcă dela Beciu nici o bucurie nu o scriu încă, despre care și altele altădată mai mult, iară acum poftindu-ve tot fericitul bine rămăiu al frăției tale bun voitriu. Roma Noem. 4 zile 1752.

LXXII

4 Noemvrie, 1752. Klein către judele din Sibiu. Dă lămuriri privitoare la conflictul cu Gheorghe Repeser, un cetățean din Sibiu.

Spectabilis, grose ac amplissime Dne, Dne nobis observandissime.

Aestimatisimas Praetitarum Donum Vrarum literas super genuina informatione, quam a nobis expectatis ad diluendam exagitatam controversiam inter V. Clerum graeci ritus unitum, meos plenipotentiaros ex una et Dnum Georgium Repeser liberae regiaeque civitatis cibiniensis civem ex altera parte, et explicandorum pactorum, si quae inter personas contractantes contractantesque praecessissent, ex inclyto iudicatu cibiniensi tertia octobris honorifice datas et mihi 4 huius currentis ad hanc Metropolim ex quadam excursionem imo redienti traditas, eaque semper erga inclytum iudicatum cibiniensem ducor benevolentia et observantia sum reveritus. Quarum contentiis satis, ut spero, facturus: respondeo, et sincere declaro suprafatum Dnum Georgium Repeser mecum nunquam aliam transactionem vel contractum circa elocationem suarum aedium habuisse, mediante quo ego eidem pro hospitio annuali spondissem 120 florenos Hung. Sed unicum contractum notum jam aliunde inclyto iudicatu tempore concreditorum 1500 fl. in initum, quando etiam aperte erui poterit, ex eo quod nunquam antea habuerim eius aedes elocatas, imo si tenor et datum noti contractus inspicietur, illae aedes, quas ego conducere statueram nec aedificatae erant tempore concreditaee pecuniae cum ipsa pecunia inservire debeat ad aedificandum, quinimo tardius etiam, quam promiserat de tempore mutus, et contra conceptam a nobis de illo pro tum futuro aedificio spem aedificavit, unde ab initio mihi haud placuit hospitium, ut pote insufficiens pro nostra commoditate, sed cum jam enumerata et forte parte etiam expensa pecunia non poterat restitui de necesse fuit expectare expirationem praefixi jam in contractu termini. Unde quomodo in praesens, qua fide et fundamento dictas positiones vel contractum, quem ille primum vocat nullibi in rerum natura invenibilem excogitaverit nescio profecto intelligere; quantum autem attinet molestias et vel etiam damna expirato termino fors perpessa ac ab eodem praedicto Dno Georgio Repeser ultro allegata, illa omnia soli sibi ipsi debet imputare, semper enim in libertate et potestate ejus fuit ennumerata pecunia suas aedes

liberandi, ut ex natura ipsius contractus manifeste patet. Imo si et ejus miseria ne dicam malitia, qua fors impulsus ad talia processit non esse commiseranda de stricto jure deberet totum legale interesse dictae pecuniae post expirationem termini solvere, quia saepe et serio fuit admonitus ad restituendam pecuniam sed suis tergiversationibus nescio quas frivolas rationes vel excusationes ac subterfugia continuo excogitando, aeris alieni restitutionem diferendo tanta fatigia, litigia et expensas suis creditoribus causando usque ad praesens distulerit, quod jam per se notum est in clyto judicati, unde arguitur solus utilitatis attulisse ei retentio penes se pecuniae, quam si vere aliis suas aedes locasset, in sua etenim libertate et potestate erat domum suam per pecuniae mutuatae restitutionem ab hypothecis liberare creditorem dimittendo, clare proinde evenit et evincitur etiam ut 200 floreni mediante protestatione toties a supra allato Dno Georgio Repeser facta indebite apud manus In clyti judicatus retenti nostris plenipotentiariis omni jure quocitius enumerentur finisque injustae controversiae tandem imponatur. Quibus praetitulatae Dni V. et In clyto judicati longae vitam et omnigenam felicitatem apprecans, me meosque in illis partibus degentes praetitularum DD. Vestrarum ulterioribus favoribus demisse commendans persevero.

Romae 1752, 4 gbris.

LXXIII

7 Decembrie, 1752. Klein către Avram Pop Dăianul, Cluj

Prea iubite frate și cinstite cuscre.

Având nădejde că o carte ce ți-am fost scris Noemvrie 4 zile îți va fi venit la mână împreună cu copia accludăluită întrânsa astă dată nu te îngreunez mai cu multe, numai îți fac știre că Noemvrie 24 de zile ți-am luat și cartea carea mi-ai scris Octomvrie în 19 zile, așisderea și cea mie de florinț nemțești, care scrii, că mi-ai trimis prindumnealui jupânul Nicolae din Bălgrad la Excelentia Sa nunțiușul apostolicesc din Beciu și ni s'au plătit aicea adecă întâia zi alui Dechemvre deplin, adecă cu scădere de 24 de florinți nemțești, care scădere precum socotim nu vine de aicea fără cât că banii să iau în Beciu gălbinește și așa precum fac acolo o mie de florinți nemțești făcând gălbeni doue sute și patruzeci, precum crez că i-ați și trimis, au trimis să ni să plătiască cum să umbla aici fara de eje cu scădere dela tot galbenul patru potori și așa ni s'au tras preste tot douezeci și patru de florinți nemțești, dară tot în vreme de lipsă îi bine, că și alții nu crez, că ne-ar plăti mai bine și încă ar pofti și cambiu cu care ne remerge cu scadere mai mult de 50 de florinți. Pentracea și de acum înainte tot la Excellenția sa nunțiușul să trimiteti până ce se va afla vre-un prilej ca să ne vie galbini în speție adecă galbini fiind de cei noi dela Bălgrad, că noi i-am cheltui aicea tot deplin cum umblă și acolo, că foarte se caută fiindcă și trag mai bine decât cei de aicea și aurul zic că-i mai bun întrânșii. Inșă cinstite frate și cuscre, pentru strădania, sârguirea și osteneala în trimiterea numiților mai sus bani foarte

mulțamescuți și frăției sale și dumisale jupânului Nicolae rugându-mă că precum am scris mai înainte să fiți silitori să vie și ceilalți cât mai curând, ca să me pot plăti ca să nu se înmulțiască camăta și să ne steie cinstea la loc precum ne-am fost făgăduit. Și eată că-ți trimit și contractușul Cinstiului protopop Gabor dela Soaraș pentru cinci sute 91 de florinți și 5 bani dintru cari numai patru zeci de florinți vonaș ni s'au plătit eară ceialalți însă neplătiți precum vei vedea din contractușul său, deci să-l strângi să plătiască că destul s'au așteptat și de va plăti lesne și bucuros, să nu-ți facă trapăd și chel-tuială îi mai poți ierta și o sută de florinți eară almintrilea să plătească tot. *Batăr de ne-ar fi fost unii dintre frați mai cu credință și direptate, că mai bine ar fi mers toate. Și să ne faci știre de luarea cărții.*

Pentru mărginenii noștri adevărat mare strîmbatate li s'a făcut nu numai lor ci atot clerul. Dară ei să nu se lase pentru acea pieitori în cele sufletești însă pentru ei în alt rînd mai mult, că de aici puțin îi putem ajuta. Părintele protopop Gheorghe dela Juc îmi scrie, că eșind eu afară cătră Beciu ar fi făcut ceva chieltuială așijderea și cu nepotul nostru ce au venit aici, pentracea să-i iai sama bine să nu se asupriască pe nedreptate că nu poftim paguba nîmarui, ci să ni se dea al nostru numai și ne vom îndestula, iară acum așteptînd de-acolo veste bună, poftesc ca nașterea Mântuitorului Domnul Nostru Isus Christos în anul nou viitoriu acum întru mulți ani să puteți pe-trece cu toată bucuria și veselia și trupește și sufletește rămânînd bun voitor. Roma 1752 Decemvrie 7 zile.

Anexă la scrisoarea precedentă.

Eu cel mai jos iscălit căroră să cuvine fac înștiințare, cum în trecutele zile făcându-se din porunca Marii sale domnului Ioan Inochentie Klain I. baro dela Sad Vlădica Făgărașului iproci vâlătaș prin Cinstiții protopopi Georgie dela Juc și Nicolae dela Balomir pentru obicinuitele dela preoți a mării sale dăjdi, pominoace dela sate și alte venituri episcopești din eparfia mea, după ce mi s'au luat samă pentru toate acestea prin credincioșii mării sale în anul acesta adeca 1741 Noemvrie 20 de zile în casăle mării sale în Blaj m'au aflat dator din numitele venituri partea mării sale (compută-luindu-se grăul și ovăsul de pominoace în preț de bani) florinți ungurești cincisute nouezeci și unu și cinci bani deci cu aceasta sumă de bani cunos-cându-me și eu dator cu smerită rugăminte am căzut și m'am legat mării sale cumcă acea sumă de bani mai sus însemnată până în doue luni îi voi aduce au în mîna mării sale au unde va porunci Mariea sa deplin. Plinindu-se acele doae luni și neputînd au nevoind a plăti Mariea sa numitul domn să aibă voe prin ai săi credincioși oameni fără lege a face ecsecuție întăiu din averea mea cea mutătoare, neajungînd aceea din iosagu și moșiea mea cea stătătoare și a-și face destul numai cu puterea acestii cărți a mele de legatură, care pentru mai mare credința legăturii mele mai sus însemnate, o întăresc cu pecetea și iscălitura mîinii mele înaintea cestor mai jos iscăliți nemeși. Scris anul, luna, ziua și locul mai sus scrisă.

(L. S.) Protopop Gabor dela Soaraș
coram nobis.

L. S. Daniele P. Mardsinay et Petro Pap nobili de Olah-dalya L. S. Dintr'această datorie a dat florinți vonaș patruzeci id est 40 restant solvendi fl. Ung. 550 den 25.

LXXIV

Klein către Avram Pop Dăianul. (Fără dată)

Cinstite frate și iubite cuscre.

Cartea frației tale Ianuarie 16 dată împreună cu răspunsul cinstitei cameri în vremea ei o am luat și ce scrii și răspunzi am înțeles, dacă am întârziat cu răspunsul așteptând să iau acei puține bani, de care ai scris să-i aștept că pe scurtă vreme mi-or veni; alta ca să-ți pot scrie ceva cu temei de cele ce poftești a ști, eară acuma văzând că să întârziează toate, adecă că nice acei puține bani mai sosască nice altele putem isprăvi, pentruca să nu te îndoești de venirea cărții iată că-ți fac știre, că o am luat. Pretenția noastră la cele din iosag nu-i numai din ziua secvestrației ci mai vârtos și la cele ce s'au aflat la Blaj în vremea secvestrației strinse și rămase dintralți ani de mai nainte. Că grâu eră de vreo doi ani de mai nainte și vinul iproci. Și în decretul înălțatei craesei îi chiar pus *res mobiles et suppellectilia*, precum bine ști și grăul, vinul, banii iproci esse res mobiles quis negabit? Inșă dacă li drag a ne face trapăd se va căuta eară la Beciu a mai alerga ci ni cu greu că n'avem acolo nici un agent. Pentru bani bine ai fi făcut de mi-ai fi trimis până acuma și cele șase sute de florinți nemțești precum am fost scris că mi lipsă și tot am așteptat eară ceialți de mi ai putea trimite în speție, adecă în galbini, numai să fie cu securitaș bine ar fi, eară neaflând îi poți trimite ca și ceialalți. Altele pe altă dată fiind multe, mari lăsându-le poftesc ca învierea D. N. Is. Chr. să o pe-treceți cu mare pace și bucurie, rămânând.

LXXV

1 Iulie, 1753. *Rezumatul unei scrisori a lui Klein către Avram Pop Dăianul făcut de autorul însuș.*

Anul 1753 Iulie 1 zi am scris preaiubitului frate și cinstitului cuscu Notarașului Dăianului: întâiu cum că în 27 de zile alui Maiu a murit Alexandru Novac inășul nostru.

A doua: că cei șazeci de galbini trimiși prin jupânul Prentea Criștof nu i-am luat încă.

A treia că am luat răspunsul cinstitei cameri ¹⁾, pentru care am mai scris la Beciu.

A patra: ca să dea jupânului Stan Novac tatălui răpăosatului Alexandru patruzeci de florinți, pentru cele ce au rămas de dânsul aicia.

A cincea: am trimis absolutionalele deregatorilor nostri adeca domniilor sal e Marginai și Pop Petru Dăianul.

1) Răspunsul Camerei e următorul:

Adm. Rndē Dne Arhidiacone Dne obsde!

In clementissimis Resolutionibus caesareo-regiis antehac allatis nulla fit mentio de restitutione proventuum domini Balasfalviensis a die sequestrationis usque ad diem resignationis perceptorum, proinde nec Thesaurariatus eatenus quidquam statuere vel desiderio Adm. Rdae D. Vrae nomine Illmi D. Eppi Baronis Klein sub 9-a huius declarato deferre integrum est, verum si quid eo intuitu obtinendum speratur, id penes augustam aulam sollicitandum esse, perofficiose significandum habet Thesaurariatus, in reliquo jugi observantia perseverans.

Adm. Rdae D. Vrae.

Servus paratus

Ignatius Bornemissa de Kaszon L. Baro

LXXVI

27 Noemvrie, 1756. Klein către P. P. Aaron. Spune că vrea să-și doarmă somnul de veci acasă, în mănăstirea, pe care a întemeiat-o el. Având nădejde că se va putea reîntoarce după Paștile anului viitor îl roagă pe Aaron să-i spună, ce lipsuri în vase și odăjdii are mănăstirea, pentrucă vrea la reîntoarcere să-i dăruască unele lucruri.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Illustrissime ac Reverendissime Domine Frater in Christo charissime.

Nescio qua natale solum dulcedime cunctos ducit et immemores non sinit esse sui. Dies mei etiam inclinaverunt, vellemque animam meam tempore suae a corpore separationis per vestras demississimas preces et sacrificia meo creatori commendari, ossaque mea communem resurrectionem in V. Monasterio Balasfalvensi expectare. Notum enim est post divinam bonitatem et suas Mattes sacrmās me primum lapidem posuisse et usque ad suffectionem Rdmae Dnis Vrae plurimum ibi insudasse et expendisse. Sunt etiam nonnulla prae manibus meis, quae partim ab officio partim ex charitate et quasi ex convenientia pro successorum notitia meique memoria ibi permanere deberent. Quorum aliqua saltem hactenus etiam remissem, si nactus fuisset hominem cui potuissem ea concedere. Pensio pro mea ad dies vitae subsistentia reservata ut experior difficulter etiam et semper tarde mittitur. Quapropter ex his aliisque causis proposui divina favente clementia et superiorum licentia sequenti anno post pascha Dnes Vras Illmas et Rdmas visitare. Cum autem hunc reditum non nisi per Viennam sum instituturus ubi spero me ab Augustissimis ac Scrmis suis Mattibus Patronis nostris nobis clementissimis aliquid impetraturum humanissime duxi hisce notificare sciscitarique etiam Illmae ac Rdmae Fraternitatis Vrae parere in qua re Venerabili Monasterio Nostro possem magis complacere. Utrum habeat decentes campanas et horologium. Cur autem inter nos hactenus interrupta

fuerit correspondentia Illmae ac Romae Dni Vrae fors magis constat at imposterum charitas fraterna non patitur. Quibus dum me meosque Illmae ac Rdmae Dnis Vrae precibus et favoribus enixe commendarem felicissima imminientia Salvatoris nostri Natalitia cum longissima subsequendorum annorum serie ut celebrare possint a divina bonitate cordicitus opto perseverans.

Illustrissimae ac Rdmae Dnis Vrae

Romae, 27 9-bris 1756.

humillimus in Christo frater
Ioannes I. L. B. Klein Eppus
olim Fogarasiensis.

(Copie în Bibl. Archid. din Blaj).

LXXVII

27 Iunie 1757. Klein către Silvestru Cahani. *Il supără persecuțiile la cari sunt expuși. Il îndeamnă să fie cu răbdare și statornicie în bine. Avea de gând să meargă la Viena și de-acolo acasă, dar acum, când Impărăteasa e ocupată cu războiul, nu o molestează.*

Adm. Rmde Dne Fili in Christo charissime.

Ex 24 Maji Vienna datis magna admiratione et majori dolore vestras passiones, vexas, injurias et ut scribit persecutiones intellexi, unice tamen consolor, quod ea, quae contra Vras Reverentias obijciuntur falsa et male potiusque ex invidia excogitata percipiam. Melius enim est innocenter quam nocenter pati, nam si innocenter et patienter sustinemus, ad aeternae per ea vitae gloriam disponimur. Si autem nocenter poena nobis, quamvis et ista si patienter et ad correctionem plus profutura quam nocitura. Contristor tamen vehementer, quod ubi noster salvator Christus Dominus gloriosam sibi coeperit aedificare ecclesiam, etiam diabolus tentet sibi erigere capellam. Videant ne se ipso (sic incipiendo) invicem consumant. Scriptum enim est: omne regnum in se divisum desolabitur et si regnum, quid unum monasterium inter tot S. Matris ecclesiae inimicos positum? recordentur quid dicat apostolus, quod per multas tribulationes oporteat nos regnum coelorum intrare. Non est ars inter bonos, morigeros et pacificos, sed inter discolos et inimicos bene vivere et verbo exemploque bono alios meliores reddere, haec autem, non scribo, ut vestras Reverentias impediam quaerere sua, ex supposito, quod supra id quod possitis cum Deo portare, aggravamini, nam juxta omnia jura ad impossibile vel cum detrimento suae salutis nemo obligatur et quisque potest licite sua quaerere, dummodo non plus. Sed volo vestras Reverentias scire me in hac causa praesertim regiminis et correctionis sine expressa suae Mattis scrae licentia et apostolicae sedis mandato immiscere non posse. Hic autem nihil praeter voluntatem augustissimae aulae et informatione excelsae nuntiaturae obtinebitur, consequenter ibi sua gra-

vamina proponenda et medicanda sunt primo, idcirco tamquam bonus et verus, ut sum, amicus suadeo in eo operam dare ut quocitius fieri poterit, reconciliamini Rmo Dno loci eppo et rebus bene compositis ad monasterium redeant, sicque in vinea Domini strenue laborando, piissimorum fundatorum expectationi propriaeque vocationi satisfaciendo tanquam boni Christi Domini milites possitis dicere cum apostolo: bonum certamen certavi, cursum consumavi, fidem servari etc. sicque ad aeternam illam nunquam finiendam ac nullis vicissitudinum mutationibus obdunbratam, sed omni imaginabili bono refertam possitis pervenire vitam. Scriptum enim est non qui bene coeperit, sed qui bene finierit perseverando usque ad finem salvus erit. Ego proposueram hoc anno redire Viennam, sperans me posse illam parvam restantem pecuniam ex devendito frumento tempore resignationis Balasfalvae invento congregatam et a Sua Majestate aliunde ni fallor resolutam percipere et tandem post obtenta a suis Mattibus scrmis licentia, etiam vestras Charitates in Transylvania visitare, ut si quid ex parte mea adhuc illi V. Monasterio conferre possem. Sed in his circumstantris non audeo Augustissimam Aulam tanto bello et expensis occupatum et aggravatam etiam ego molestare, expectans de die in diem meliora ad nostras preces audire. Saluto etiam Adm. Rdemn P. Gregorium Major, puto illum esse socium. De caetero Adm. Rn-tias Vras divinae tutelae et protectioni, me vero S. charitatis Vrae precibus et sacrificiis enixe commendans persevero.

Romae, 28 Iunii 1757.

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Innocentius Klein eppus.

LXXVIII

27 August 1757. Avram Pop, notariul soborului mare, către Klein. Ii spune că clerul a fost oprit prin ordin de sus de-a mai corespondă cu el.

Sub die 27 Augusti 1757 scribit taliter: 1)

Vere praeterito in quadagesimis cum essemus hic Cibinii cum Illmo Dno eppo ob varia negotia, illis finitis discessimus; in via ecce praeter spem Dnus eppus dicit mihi: quod excelsa camera penes regium decretum, interdixit ipsum et clerum ne correspondeant cum Illma Dnaone Vra, quod ego audiens scripsi Exc-mo Dno Thesaurario velit se recordari quod ego sim plenipotentarius Illmae Dnis Vrae et quid faciam ad effectum ut possim ducere ad finem mandata. Quid respondit videbit Illma Dnatio Vra ex copia acclusa; satis quod semper expectaverim licentiam et usque nunc vix venit Vienna et adhuc sub ista conditione: Literae dentur suae Exc-tiae Dno Thesaurario Trannico, quas sua Ex-tia mittat ad excelsam cancellariam Viennensem ut inde mittantur Illmae Dnaoni Vrae, quare hoc, ignoro.

Huc eadem epistola paucis interjectis:

1) Scrisoarea din care Klein reproduce numai fragmente e a lui Avram Pop notariul soborului. Vezi scrisoarea lui Klein către el dela 4 Martie 1758.

Ratione praetensionis Illmae Dnaois Vrae scribit agens Vienna, quod firmam spem habeat brevi dandum esse mandantum; nunc iterum excitavi illum una epistola, adeoque si posset Illma Dnao Vra per aliquem laborare ut mittantur a camera Viennensi optime esset, sed si non, tamen mittemus etiam hinc, modo veniat.

Anexă:

Rnde Dne Archidiacone obssme.

Recepi literas D. Vestrae de dato praesentis 19-a ad quos in conformitate praecitati benignissimi rescripti, in quo indefinite correspondentia cum B. Klein de futuro fovenda ulla de ratione prohibetur ac interdicitur reponendum habeo, R. Vestrae quoque se clementissimo interdicto praerecensito accommodaturum esse, donec in hoc specifico ad me factam repraesentationem clementissima subsequatur resolutio, quod dum loco responsi reponendum habui. Maneo Reverentiae Vrae.

Cibinii die 27 Maji 1757.

ad obsequia paratissimus
Ignatius, Bornemissa de Casson.

LXXIX

12 Octomvrie 1757. Klein către cancelariul Kaunitz. Voia să meargă la Viena la Împărăteasa pentru a-i cere îngăduința să se reîntoarcă acasă. N'a făcut-o din cauza împrejurărilor grele de rășboiu. Intreabă că oare oportun ar fi să meargă acum?

Ex-me ac Illme Dne Comes, Dne Patrone Gratosissime, Benignissimeque.

Sub spe obtinendi restantem pecuniam ex rebus, frumento et vino tempore resignationis eppatus pro tunc mei Fogarasiensis in Trannia, Balasfalvae inventis et dividendis extractam et congregatam, et, ut intellexi, jam etiam secunda vice a Sua Matte scrma ni fallor resolutam, facultatem item visendi adhuc semel ante meum obitum meam patriam, proposueram hac elapsa aestate Viennam ascendere. Non dubitans in illis partibus, exiguo hoc meo vitalitio juxta exigentiam mei characteris non solum facilius verum etiam utilius posse reliquam vitae meae ducere. At postea timens, ne mea praesentia in his circumstantiis in Augusta aula tam funesto bello occupata et aggravata videatur suis Mattibus scrmis importuna et molesta et loco speratae gratiae displicentiam potius inveniam, meum ascensum hucusque distuli. Quapropter humillime ad innatam Ex-tiae Vrae benignitatem recurro ac tam pro sapientissimo benignae E-tiae Vrae consilio justo, quam pro potenti sua, ubi opus fuerit, interpositione et patrocinio supplico. Pro sapientissimo consilio: an de tempore foret meus illuc accessus in his

circumstantiis; pro potenti et benigna interpositione et patrocínio, ut si non utrumque, quod avidè efflagito, saltem alterum ex duobus hinc et nunc obtineam et demisse interim revoco in memoriám etiám meam congruam, cum terminus anticipationis jam 14 Augusti sit elapsus et alio beneficio quo possem me interim juvare hic non gaudeam. Qui dum gratiosum expecto responsum pro gratis et beneficiis in me derivatis derivandisque ut divina bonitas tam suas Mattes Clemmas quam Exc-tiam Vram longaeva vita et omnigena prosperitate et felicitate, tam praesenti quam futura vita benedicat et beet, preces et sacrificia usque ad ultimum vitae meae habitum fundere non dististam perseverans. Romae 1575, 12 Octobris. Excellentiae Vrae hummus devotissimus servus et capellanus Ioannes In. L. B. Klein eppus olim Fogarasiensis.

LXXX

17 Noemvrie 1757. Kaunitz către Klein. Spune, că banii i-a trimis prin agentul Brunati. La Viena nu e oportun să meargă. Il roagă să deie urmaşului său actele și lucrurile oficiale, pe cari le are la sine.

Illme ac Rme Domine.

Ad literas Illmae ac Rmae Dnaonis perhumanas de dato diei 12 mensis praeterlapse, responsurus eandem certiore facio, qualiter pensionem suam vitalitiam quod attinet, jam ante biduum Dno agenti et archivario regio de Brunati, schedulam sic dictam cambialem florenorum sexcentorum transmiserim pro medii anni anticipatione, uti ratis terminis imposterum quoque sic fiet. Ratione discessus vero, quem Illma Dnao meditatur ab alma illa Urbe, ubi suam elegerat stationem, melius factum, quod eum distulerit cum non sit de tempore et non abs re verendum foret, solam hanc abeundi intentionem Smarum Caes. reg. Mattum rectissimae voluntati adversari. Praeterea Illmam ac Rmam Dnaonem Vram admonere volo, ut apud se fors retenta et ad eppatum, succesoresque suos pertinentia restituere et mox huc remittere non obliviscatur. Demum si quae fors adhuc superesset pecunia restans ex rebus tempore resignationis inventis et divenditis tali casu medio potius alicujus agentis aut amici hic degentis simile depositum sibi adjudicari curare placebit. Quibus desiderio Illmae ac Rmae Dnaois sincere satisfaciens vero cum obsequio maneo Illmae ac Rmae Dnaois devotissimus servus. Viennae 17 Novembris 1757. C-te di Kaunitz Rietberg.

LXXXI

10 Decembrie 1757. Klein către Kaunitz. Mulțumește pentru sfat. Volumele și fascicoli, pe cari îi are la sine îi va trimite la Blaj, când va avea prin cine. Se roagă să i se trimită restul venitelor episcopoești dinainte de abdicere, fiindcă are lipsă de bani. E bolnav de podagră și chiragră.

Illme Exc-me Dne S. R. I. Comes, Dne Pne Gratosissime.

Quas Ex-tia Vra 17 gbris ad meas instantias responsorie dignabatur dare literas 29 eiusdem decenti venerationis cultu sum exosculatus. Gratias proinde ago humillimas, tam pro transmissa pensionis meae vitalitiae scedula cambiali 600 florenorum pro anticipatione medii anni, quam pro gratiose promissa imposterum quoque ratis terminis continuatione.

Ratione autem praemeditati mei hinc illuc accessus, cum ita Exc-tiae Vrae videtur conformius esse scrmarum Mattum rectissimae voluntati, expetito ejusdem Exc-tiae Vrae sapientissimo consilio et suarum scrmarum Mattum voluntati sicut hucusque pro posse meo me accomodare ac expectaturus sum meliora (quae suspiro) tempora.

Quantum ad ea, quae prae manibus inveniuntur, attinet si securam habuissem occasionem pridem remissem sed rari me scientes veniunt hinc illac, et nollunt acceptare propter pondus, sunt enim *tomi et fascicula*; attamen invigilabo et quantocitius potero remittere conabor. Quod si Illmus et Rmus Dnus Eppus meus successor una cum V. Monasterii Monachis invenerint citius aliquem, cui possent fidere, modo ab illis plenipotencia seu literis credentialibus sit instructus, ego immediate omnia erga recipe et debitas quietantias consignata traderem, nam mihi non nisi onere et sollicitudini sunt. Respectu restantiae pecuniae e frumento nempe et vino etc. tempore resignationis eppatus inventis et divenditis extractae, cum ex literis Exc-tiae Vrae intelligam, quod nunc adhuc debeam dictam pecuniam mihi adjudicari curare, tantisque mutationibus me hic commorante secutis nullum hic et nunc reperire valeam, cui hoc concedere vel acceptare fors vellet, possem. Ex altera vero parte haud dubitans unicum Exc-tiae Vrae verbum apud Suas Mattes scrmas plus posse quam viginti, quos ego constituerem agentes ad innatam Exc-tiae Vrae benignitatem et patrociniū apud suas Mattes scrmas et ubi oportuerit vel opus fuerit interponendum humillime recurro; valde enim illa pecunia indigeo, siquidem frequentissime ita podagra et non raro etiam chiragra vexor ut nec ad ecclesias et publicas devotiones accedere valeam et non sum capax duos equos vel mulos in mea senectute pro mea consolatione et necessitate servare. De caetero imminencia Christi Domini salvatoris nostri natalitia, praesentis coronidem, novi anni exordium cum integro suo cursu et plurimorum recursu tam suae Mattes scrmæ cum tota augustissima domo quam Exc-tia Vrae cum Exc-ma ac Illma propria familia ter prospere, feliciter et ad propria attingere, transigere et celebrare ut facit divina Majestas cordicitus precor etc. Romae 10

xbris 1757 Hu-mus et ob-mus servus et capellanus Ioannes Innocentus L. B. Klein olim eppus Fog.

LXXXII

25 *Februarie 1758. Klein către Kaunitz. Guvernul i-a oprit corespondența cu cei de-acasă. Ii cere intervenția pentru a fi lăsat să corespundeză cel puțin cu rudele și cu agentul.*

Illme ac Exc-me Dne S. R. I. Comes Dne Pne Benignissime.

Ad gratiosum Ex-tiae Vrae mandatum tradidit mihi Illmus Dnus Franciscus de Brunatti, imperialis agens et archivista nupernis diebus unam epistolam ex Trannia a meo plenipotentiarario adhuc elapso anno 20 Augusti exaratam in qua excusat suam hactenus tanto tempore negligentiam et suae obligationis in informando me et exequendo sibi comissa interruptionem, causam adferens unum rescriptum praeterito adhuc anno a Suis Mattibus scrmis emanatum, in quo indefinite omnis correspondentia mecum de futuro quacumque de ratione fovenda prohibetur et interdicitur, adducendo in hunc finem etiam testimonium Illmi Dni in Trannia Thesaurarii L. B. Ignatii Bornemissa de Kaszon. Quod credens non possum mirari satis cur hoc? Ego enim sicut caeteri suae Mattis scrmae vasali et subditi fidelitatis homagium feci et absolutionem nunquam quaesivi, sed ita meam erga suas Mattes scrmas fidelitatem custodio, ut licet suae Mattes scrmae inter suos subditos potentiores et utiliores plurimos habeant, fideliozem me nullum admittam, nec poterit unicus apex meam fidelitatem inquinans demonstrari, non enim adspicio vel inquiri quid alii dicant vel faciant (cum unus quisque sit rediturus rationem pro se) sed quid me et meum statum deceat. Sed hoc Exc-me Dne judico esse, quod volendo aliqui inquieti et Deum non timentes adulari suis Mattibus scrmis et non inveniendos miseris rationes et argumenta nisi cum denigratione aliorum et detractatione proximi, quaerunt nodum in scirpo et pilum in ovo et nunquam inveniunt. Iusto proinde enixe praedictam prohibitionem saltem quoad meos sanguine junctos et plenipotentiarium clementissime relaxari, cum hic sit monitu et licentia suarum Mattum scrmarum tempore resignationis eppatus admissus et concessus et mihi adhuc necessarius. Caeterum amplioribus Exc-tiam Vram nunc molestare haud ausus, solum priora una mecum gratiosis Exc-tiae Vrae favoribus et patrocinio et per ejusdem Exc-tiae Vrae benignitatem iis quibus oportet et iudicaverit humillime commendans gratias ago demississimas tam pro transmissa scedula cambiali quam literis supradictis ad me inviatis et persevero tam pro felici longaevaeque suarum Mattum scarum vita et desiderato armorum progressu quam Exc-tiae Vrae omnigena prosperitate, preces et sacrificia continuaturus.

Romae, 25 Fevr. 1758.

Exc-tiae Vrae
Hum-mus et Ob-mus servus et
capel. Ioan. Innocentius Klein
eppus etc.

LXXXIII

4 Martie 1758. Klein către Avram Pop Dăianul.

Prea cinstite in Chr. frate și prea iubite cuscre.

Tot ne miram ce lucru poate să fie de nu mai luăm nici o scrisoare nici o informație dela frăția ta, până acum mai pe urmă în 9 zile a lui Februarie intracest an 1758 am luat o carte a frăției tale scrisă în anul trecut 1757 August 21¹⁾ de zile și încă cu pecetea frăției tale tăiată și cu alta străină pecețluită, în care carte am aflat și o copie a opreliștii dată dela D. M-sa Tesaurareșul, cu care după un rescriptum al Înălțatei Chesaro-Crăiesei vă oprește să nu corespondeluți cu mine. De care lucru nu me pociu mira destul pentru ce aceasta? că eu de care lucru am făcut sau am scris nu me tem nici me rușinez, de s'ar publicălui în mijlocul țării. Acest lucru va fi fapta pismașilor, care vrând să se lingușască pe lângă Înălțata Chesaro Craiasă nu găsesc alt în prilej mișăii fără cu stricarea vestiei altuia. Inșă cu toate acestea poruncile celor mari trebuie ascultate, păzite și cinstite. Pentru aceea bine ai făcut că ai căutat întâiu slobozănie apoi ai scris, *că nu aș vrea să cază cineva în urgie pentru mine*. Pentru rețipisa dela Pater Iakobfi nu-i așa de grabă, bine că am înțeles că i-ai dat banii ca să n'aibă împiedecare despre partea noastră. Despre pretenția noastră înțeleg, că-ți scrie agentul, că are bună nădejde și cum că l'ai mai deșteptat frăția ta cu o carte, îmi pare bine de dragostea cea frățiască că-i sirguitoare. Bani de s'ar da numai, iară că se vor da din Beciu o din Ardeal, puțin face, că până îi vom scoate din mâmurile celor, cari îi țin în nevoie, iară când vor fi pe mâmurile frăției tale va fi lesne a face dispoziție. Deși ști numele agentului l'ași recomandălui și eu la cineva în Beciu. D. Mariei sale Tesaurareșului (de vei socoti) și altora me inchin cu sănătate. Cu atâta săvârșind acum deodată voi aștepta răspuns despre luarea acestei cărți și despre altele care vei socoti că-i de lipsă, și poftind ca mila lui Dumnezeu să fie pururea cu frățiile voastre rămăiu

al frăției tale

Romae, 4 Martie 1758.

de bine voitoriu
Vladica Inochentie.

¹⁾ Recte 27 August.

LXXXIV

23 Septembrie 1758. Klein către Kaunitz. Il roagă să-i trimită rata din pensie care a fost scadentă la 14 August.

Illme ac Exc-me S. R. I. Comes Dne Gratosissime Benignissimeque.

Credere Exc-tia Vestra vix poterit quanto cum rubore cogor toties suam benignitatem molestare, cum non lateat me humanitatis esse, ut quos antea nostris non obligaverimus meritis saltem non crebris fatigemus instantiis,

praesertim gravioribus rei publicae occupatos negotiis. Ast cum necessitas non nunquam etiam legem frangat, quod in me quoque dolenter experior et multum confisus de innata Exc-tiae Vrae in servos Dei benignitate, erga me quoque licet indignum saepe demonstrata, ea, qua possum, humilitate praesentibus iterum compareo ac meum contingens in memoriam revoco at quatenus gratiosam in mei consolationem dispositionem facere non dedignetur demississime supplico cum terminus 14 Augusti praeterierit. Gratias in me hactenus collatas et deinceps conferendas, quibus me correspondere ex omni parte incapacem agnoscens, ut Is, qui omnia videt et potest ex infinitis suis thesauris infinite Exc-tiae Vrae recompenset, persevero in cunctis meis sacrificiis, aliisque devotionibus semper memor et supplicans.

Exc-tiae Vrae

Romae, 23 7-bris 1758.

Humillimus et obligatus servus
Ioannes Inn. L. B. Klein
episcopus olim Fogarasiensis.

LXXXV

2 Decembrie, 1758. Klein către Kaunitz. Urgitează din nou trimiterea pensiei scadente la 14 August.

Exme ac Illme Dne S. R. I. Comes Dne Pne
Benig-me Gratosissimeque

Cum ad meas demississimas literas hoc anno 23 7-bris datas ratione congruae seu pensionis vitalitiae mihi tempore resignationis eppatus protunc mei Fogarasiensis reservatae et a sua Matte sacratissima clementissime approbatae responsum et dispositionem pro his duabus nunc currentibus angariis a 14 Augusti incipientibus ab Exc-tia Vra Illma nondum obtinuerim, ita contristatus sum ne casu quo Eandem Exc-tiam Vram etsi praeter omnem meam intentionem quoquo modo offendissem, ut nullo modo pace mihi dare potuerim quin ad Exc-tiam Vram denuo recurrerem, prouti p aesentibus faciens, non solum priorem meam instantiam in memoriam revoco sed etiam humillime supplico ut si quid a me scripto, facto obreptitiae vel subreptitiae, vel quoquomodo commissum fuisset, quod prudentissimae Exc-tiae Vrae oculis displiceret, id non meae voluntati sed potius humanae infirmitati et necessitati adscribere, meque de errore, quatenus corrigibile foret admonere haud dedignetur praesertim si quid mihi meisque rebus abfuturum praevideret, et gratiam promissam et hactenus perbenigne continuatam a me indigente non retrahat, ego enim consiliis et mandatis sapientissimae Exc-tiae Vrae pro meo posse accomodare studeo. Quare iterato notis et pretiosis Exc-tiae Vrae Illmae favoribus et gratiis enixissime commendo et benignum responsum ad meique solatium dispositionem de suprafatis angariis imo si possibile foret etiam de aliis duabus proxime a 14 Febr. incipientibus expectans persevero Exc-tiae Vrae.

Humil-mus servus et Capel.

Romae, 2 X-bris 1758.

Ioan. Inn. Klein eppus olim Fogarasiensis.

LXXXVI

3 Martie, 1759. Klein către Kaunitz. Urgitează trimiterea pensiei scadente la 14 Februarie.

Illme ac Exc-me Dne S. R. I. Comes, Dne Pne
Benignissime.

Nisi Exc-tia Vra alto suo iudicio et potente, qua apud suas Mattes scrmas pollet auctoritate, modum et medium invenerit, quo pro congrua mea aliisque necessitatibus propius recurrere valeam, videtur mihi impossibile posse evitare, quin Exc-tiam Vram meis literis molestem et saltem de quando in quando altiora sua negotia interrumpam, prout et de facto praesentibus facere necessitor, quibus non solum anticipationis meae terminum (qui erat 14 Febr.) praeteriisse in memoriam revoco sed etiam quatenus de eadem praememorata pensione percipienda gratiosam dispositionem, si nondum est facta, facere non dedignetur ne nimis tarde veniat, humillime supplico. Utinam demonstraretur et mihi opportuna occasio, qua possem et ego Exc-tiae Vrae complacere. Ast cum hoc dependeat ab ejusdem Exc-tiae Vrae favoribus persevero interim apud Aram humillimus et devotissimus ac Exctiae Vrae obligat-mus servus et capellamus.

Ioannes Inn. L. B. Klein Eppus olim Fogarasiensis
Romae, 3 Marti 1759.

LXXXVII

1759 (între 3 Martie și 5 Decembrie). Klein către de Rossi, vice-gerentele Romei.
E sărac încât nu are cu ce-și cumpăra hainele necesare. Vrea să ceară ajutor dela s. Scaun și necunosând obiceiurile cere sfaturi.

Exc-me Illme ac Rme Dne Pne Gratosissime.

Cum ego ex causis Exc-tiae Vrae aliunde notis constituerim restans vitae et senectae meae spatium temporis in his partibus una cum meo nepote ducere et expendere et pensio illa mihi tempore resignationis eppatus, pro tum me Fogarasiensis ad dies vitae reservata adeo parva sit, ut ad conservandum statum characteris mei eppalis cum debito decore in his partibus non sufficiat, cum tam exigua sit, ut nec duos equelos vel mulos cum aliquo vehiculo in mea senectute pro mea consolatione et necessitate ad portandum me saltem aliquando ad publicas devotiones et capellas papales etc., vestesque ecclesiasticas pro meo statu necessarias tenere et procurare queam, necessitor pro auxilio ad pedes suae Sanctitatis cadere et de genu instare; sed cum notitia et praxi huius S. Sedis Apostolicae adeo destitutus sim, ut quid, quomodo et per quos convenienter pro decentia et honore Nationum antea mearum unitarum et S-tae Romanae Matri Ecclesiae reincorporatarum spe-

rare et petere debeam, meo consilio haud invenire et me determinare possim, E contra Illmam ac Rmam Excmanque Paternitatem Vram tam notitia quam praxi, altiori idem ac feliciori consilio in rebus agendis prudentia ex longa rerum tractatarum experientia divina gratia praeditam, quam innata charitate et pio, quo erga proximum et servos Dei ducitur juvandos zelo ornatam aliunde sciam, ea qua possum et par est demissione ad Eandem Excman Illmam ac Rmam Paternitatem Vram praesentibus recurro et quatenus inter caetera etiam graviora, quibus dietim premitur, negotia, hoc quoque pro suo tamen commodo, in considerationem assumere, mentemque suam mihi hac in parte aperire, sincero ac sapientissimo suo consilio dirigere et juvare non dedignetur per quidquid possum rogo et supplico. Fatigia, favores, benevolentias et gratias hactenus in me collatas, quam deinceps impendendas et conferendas, quibus me correspondere ex omni parte incapacem agnoscens ut Is qui omnia videt et potest ex infinitis suis thesauris infinite Exc-tiae Vrae tam hac quam in futura vita recompenset, persevero in cunctis meis sacrificiis et precibus una cum meis semper memor et supplicans: Illmae Exc-tiae Vrae.

Humil-mus et obligat-mus servus et capellanus

(Romae, 1759 die lipsește. A fost scrisă între 3 Martie și 5 Decemvrie).

LXXXVIII

BCU Cluj / Central University Library Cluj

5 Decemvrie, 1759. Klein către Kaunitz. Urgitează trimiterea pensiei și trimitere felicitări de sărbătorile Nașterii Domnului.

Illme ac Exc-me Dne S. R. I. Comes Dne Pnc
Gratiosissime Benignissime.

Tametsi ad meas circa medium 7-bris ratione cujusdam notificationis et pensionis pro qua etiam nunc demississime insto, datas, nondum abtinuerim responsum et dispositionem, nihilominus occasione imminentium festorum praeligens potius importunitatis argui, modo meam obligationem adimpleam, quam turpis beneficiorum acceptorum ingratitude accusari, denuo ad innatam Ex-tiae Vrae benignitatem et (si licet) per Eandem ad suas Mattes scrmas praesentibus humillime compareo. Precor itaque ut ad majorem Dei gloriam orbis Christiani splendorem, catholicae fidei defensionem, publicum denique nostrum bonum, tam Suae Mattes scrmae cum tota Augustissima familia et Aula, quam Exc-tia Vra cum integra Excelsa Domu sua recurrentia Christi Domini nostri Salvatoris Natalitia, ita feliciter celebrare, in finem vergentem annum prospere terminare, novum itidem annum ter fauste fortunateque inchoare ejusque rursus multiplicibus de hostibus triumphis et omnis generis benedictionibus auctum et confertum transigere cum plurimorum ad vota propria subsequentium recursu, ut nec quid suae Mattes scrmae et Exc-tia Vra, desiderare amplius habeant, nec ego quid plus optare, apprecarique valeam. In quem finem dum aliarum votis mea quoque ad-

jungo sacrificia et preces ulterioribus gratiis et favoribus me de genu enixissime commendo et persevero. Extiae Vrae.

humil-mus et obligat-mus servus et capellanus

Ioannes Inn. Klein Eppus olim Fogarasiensis.

Romae, 5 X-bris 1759.

LXXXIX

5 Decembrie 1759. Klein către contele Bethlen, cancelariul aulic ardelean. Trimitte felicitări de sărbătorile Nașterii Domnului și Anul Nou.

Illustrissime ac Exc-me Dne Comes Pne Gratosissime.

Etsi audieram Exc-tiam Vram divina, superiorumque favente clementia in cancellarium Aulico Trannicum, dignitatem, meritis Exc-tiae Vrae apprime debitam esse promotam, quae ut ad majorem Dei gloriam, catholicae religionis emolumentum, patriae nostrae solatium, inclytae et illmae propriae familiae honorem, publici denique boni, nostram aliorumque amicorum consolationem celat, continuo orabam; quia tamen tardius debito haec notitia ad meas aures devenerat, erubescbam meis literis eandem Exc-tiam Vram molestare, licet summe Exc-tiae Vrae patrocínio indigerem. Nunc antem informatus Exc-tiam Vram ita mei antiqui sui servi et fors etiam mutuae amicitiae, quae inter Exc-mum gloriosae memoriae Vrae patrem et me intercedebat, memorem esse, ut ante quam ab alumno hinc ex collegio Urbano de Propaganda fide ad nostrum Balasfalvense monasterium revertente, meo nomine [ut in mandatis habebat:] salutaretur, gratiose dignaretur serio de mea humilitate interrogare. Hinc singulari laetitia perfusus sumptis viribus et audacia ad complendam meam obligationem humillime praesentibus compareo. Et praetermittens hac vice alia, unice precor, ut imminetia festa Christi Domini nostri Salvatoris Natalitia, ita feliciter celebrare, currentem annum terminare, et novum itidem annum ter fortunate inchoare, ejusque totum cursum cum plurimorum recursu omnis generis benedictionibus auctum et ad propria vota refertum una cum sua Excellentissima Domo, Familia, tota denique excelsa cancellaria transigere, ut nec quid amplius sua Exc-tia cum suis desiderare habeat, nec ego quid plus augurari optareque possim. In quem finem, dum me pretiosis Exc-tiae Vrae gratiis et favoribus enixe commendarem, persevero apud Aram continuo preces et sacrificia fusurus,

humillimus servus et capellanus

Ejusdem Exc-tiae Vrae

Ioannes Inn. L. B. Klein Episcopus olim Fogarasiensis.

Romae, 5 X-bris 1759.

XC

4 Iunie, 1760. Klein către notariul soborului. Și-a numit agent la Viena pe Ioan Petru de Soresina. Il roagă să-i deie toate informațiile pe cari le va cere.

Cum ratione nostrae notae praetensionis, seu pecuniae provenientis ex vino, tritico et aliis proventibus, administratis ab excelsa camera usque ad diem resignationis eppatus Fogarasiensis pro tunc mei, et prae manibus ejusdem excelsae camerae adhuc habitae, nullam tam longo temporis intervallo a Rma Fraternitate Vra habuerim informationem; notum esse velim, quod data opportuna occasione constituerim in meum procuratorem in Aula Viennensi, Illmum D. Ioan. Petrum Nobilem de Soresina agentem juratum a parte status Italici, ad hoc, ut ratione hujus praetensionis seu pecuniae, porrigat Augustissimae Imperatrici reginae apostolicae nostrae dominae unam instantiam. Ideo si a suprafato Illmo domino nostro procuratore Fraternitas Vestra fuerit respectu huius negotii requisita, eidem plenam fidem adhibeat, correspondeatque et si mediante divina clementia, contigerit, gratiam a sua Matte scrma obtinere ut solvatur a Camera trannica, Vestra Fraternitas extractas pecunias poterit ad manus ejusdem supradicti Illmi Dni nostri procuratoris secure Viennam mittere, qui nobis vel feret secum redeundo, vel alio modo transponet. Postmodum, secundum suam plenipotentiam, de omnibus nos informare non intermittat, quibus persevero.

Rmae Fraternitatis Vrae
Benevolus in Xto frater Ioan. Inn. L. B. Klein
eppus olim Fogarasiensis.

Datum Romae, 4 Junii 1760.

XCI

20 August 1760. Klein către Kaunitz. Urgitează trimiterea pensiei scadente.

Excme Dne Comes Pne Gratosissime.

A sex mensibus, pro quibus jam complete praeteritis, et jam a 14 Augusti aliis sex mensibus currere incipientibus, nihil accepi ex mea nota pensione, quapropter necessitatus ad innatam Exctiae Vestrae erga Dei servos benignitatem recurrere et praesentibus meas necessitates in memoriam revocare, demississime rogo, non dedignetur Exctia Vestra inter alia majoris momenti negotia, etiam hoc cordi sumere meque committendo quibus oportet, mea pensione annua quam primum gratiosissime consolari. Quam Exctiae Vrae gratiam ut Is qui omnia potest, omnigena benedictione abundanter remuneret persevero sicuti hactenus.

Devmus et obligat-mus servus et capellanus.

Romae, 20 Augusti 1760.

XCII

10 Decembrie 1760. Klein către Kaunitz. Trimite felicitări de sărbători.

Excme Dne Comes Pne Gratosissime.

Non importuna mei audacia, vel inconsiderata moles negotiorum, quibus E. V. occupatur, ne dicam opprimitur, me impellere Eandem E. V. praesentibus molestare, sed esquisitissimae illae virtutes, quae animum E. V. non secus ac stellae coelum exornant, et amplissima illa merita in Christianam rempublicam supra numerum fusa, toti ferme orbi nota, ac gratiosissimi illi clementiae favores in servos Dei adusque ad ultimos Europae terrae fines sparsi me obligavere ut occasione imminentium festorum calamum licet tremula manu raperem. Precor itaque cordicitus ut divina Majestas pro sui gloria bono publico nostroque solatio E. V. non solum diu sospitem conservet, sed existentia prae foribus Christi Domni nostri Salvatoris Natalitia ita feliciter celebrare et novum annum prospere inchoare, inchoatumque integre cum pluribus successivis ad propria nota transigere benedicat, ut nec mihi quod apprecer nec E. V. quid amplius desiderare possit restet. Quem in finem me potenti E. V. apud suas Mattes scrmas nostros Patronos clementissimos et ubi se occasio obtulerit vel necesse fuerit precationi enixissime commendando persevero in meis quotidianis precibus et sacrificiis. E. Vrae Ilmus et oblmus servus et capellanus.

Romae, 10 Decembris 1760.

XCIII

15 Decembrie 1760. Klein către bar. Toussainet. Trimite felicitări de sărbători.

Excme D. B. Dne Pne Gratosissime.

Licet cursus literarum ob causas et circumstantias E. Vrae fors melius quam mihi notas, tot annis sit interruptus, affectus tamen ille, quo erga E. Vram afficiebar non est extinctus, nec dulcis illa memoria favorum et gratiarum quas erga humiles Dei servos exercebat, erga me quoque non una vice demonstrabat, ex meo corde est deleta, praesertim dum in absentia post meum inde discessum in restauranda mihi in Augusta Aula pace assumere dignabatur, hinc saepe animo volvendo non solum beneficia illa a me accepta sed etiam rarissimas dotes, quae animam E. V. non secus ac sidera coelum exornant, haud potui amplius differre, quin saltem occasione imminentium festorum meae obligationis satisfacerem. Precor itaque ex toto corde, ut divina bonitas in his prae foribus existentibus Christi Domini Natalitiis illas gratias, quas humano generi ab initio semper fudit et fundit, ita in personam E. Vrae copiose plure faciat et non solum ter feliciter celebrare, verum etiam novum annum tam prospere inchoare, inchoatumque integre cum pluribus

successivis ad propria vota transigere concedat, ut nec mihi quod apprecer, nec E. Vrae quid amplius desiderare possit, desit. Quem in finem dum me ulteriori potenti E. V. in Augusta Aula patrocínio dum et ubi se occasio abtulerit, vel mihi prodesse judicaverit demississime commendo, et bona pro meo solatio nova de felici Ejusdem E. Vrae statu et optata valetudine expectans persevero pro collatis conferendisque beneficiis in meis quotidianis precibus et sacrificiis. E. Vrae h-mus et oblmus servus et capellanus. Romae 15 Decembris 1760.

XCIV

8 Iulie 1761. Klein către Kaunitz. Urgitează trimiterea pensiei scadente la 14 Februarie.

Exme D. C. Pne Colendissime.

Cum unus terminus recipiendae meae pensionis praeterierit 14 praeteriti Februarii et alter, qui est 14 Augusti approximetur, necessitate adstrictus non possum evitare, quin E. Vram licet non ignorem maximis negotiis occupatam, praesentibus incommodem, demississime rogando innatam E. Vrae qua ergo servos Dei ducitur benignitatem, ut non dedignetur inter alia majoris momenti negotia, etiam hoc memoriae sumere, meque committendo quibus videbitur, mea pensione annua gratiosissime consolari, ne indigentia praessus cogar etiam alia vice incommodare E. Vram. Quam gratiam, ut omnipotens Dominus omnigena benedictione abundanter remuneret, persevero quemadmodum hactenus.

E. Vrae etc., Romae, 8 Julii 1761.

XCV

20 Februarie 1762. Klein către Aaron. Ii dă informații privitor la un împrumut luat de vlădica Atanasie Anghel dela familia Ecsedi.

Illme ac Rme in Xto Frater plurimum Venerande.

Ad praetitulatae Dnaois Vrae schedulam mihi per Rmum Patrem V. collegii de Propaganda Fide Rectorem communicatam respondeo ut sequitur. Dominus Ecsedi ob millē florenos, quos eppus Athanasius olim ei debebat, pro quibus V. tunc temporis clerus fidejusserat, postquam ab excelso regio Gubernio binis vicibus recommendationem et intimationem de administranda justitia et solvendo debito attulisset a V. Clero per meas manus Balasfalvae tempore synodi, prouti insinuatum erat illi comparens plenarie contentatus et solutus est. 900 id est nongentos florenos numeratos ei meis manibus dedi, quos cancellista Gaborfi, qui illius frater seu consanguineus dicebatur in praesentia illius ex meis manibus accepit. Centum autem florenos ad meam

interpositionem V. Clero condonavit et sponte pepercit. Reversales autem, quae in defectu originalium obligationum solent dari cum nec petivimus, nullas dedit, cum debebat restituere ipsas obligatorias literas, quas prouti recordor etiam restituit, et ut memini praesentibus notariis et aliis etiam laceravimus. Sed scrupulum habeo an restituerit totum, et non recordor pro certo, hoc est tam eppi obligatorias, quam cleri fidejussorias literas, cum valde occupatus in aliis etiam synodi negotiis eram, ideo timeo ne successisset aliquis error in restituendis illis, qua propter si Dnus Ecsedi aliquam fors praetensionem movet, Dtio V. Rma debet se informare bene et genuine, quam et qualem praetensionem D. Ecsedi adhuc habeat? Quo fundamento? Quibus instrumentis? Fors non originalibus et pecunias a clero per meas manus solutas pro quo debito acceperit? Et sic opus fuerit, me tam de causae substantia quam circumstantiis clarius informare et ego quid quid mihi ad veritatem et causae justificationem et partis utriusque indemnitate tam spiritualem, quam temporalem occurrerit, ex christiana etiam charitate declarare non intermittam. Quod autem dicta summa, uti supra, levata sit certum est, et se informare a secretariis D. Mone, Mardsynai, Petrus, nam illorum aliquis debebat esse de illo tempore. Item a reverendo Archidiacono de Szad, et aliis multis, cum ista res non occulte sed publice facta sit, cum uterque notarius tum temporis V. Cleri, quos hoc scire ab officio concernebat et sciebat, mortuus sit. Quibus persevero Illmae ac Rmae D. Vrae humilis in Xto frater.

Romae, 20 Februarii 1762.

XCVI

1 Maii 1762. *Klein către Kaunitz. Urgitează trimiterea pensiei scadente la 14 Februarie.*

Illme ac Excme Dne Comes, Dne Pne Benignissime.

Meminisse E. V. gratiose dignetur, qualiter sua Mattas scrma, me tempore resignationis eppatus tum mei Fogarasiensis de anticipanda semper pensiuncula mihi ad dies vitae reservata, per suum ministrum, tunc apud hanc Aulam Pontificiam Plenipotentiarium, verbo regio clementissime assecurasse. Qua propter cum terminus anticipationis jam 14 Februarii effluxerit, humillime ad E. Vram praesentibus recurro supplicans, me praememoratae pensiunculae assignatione quam primum consolari non dedignetur. Gratias erga me demonstratas et imposterum demonstrandas meis precibus et sacrificiis, sicut hactenus, pro meo posse demereri haud intermittam perseverans.

E. Vrae etc., Romae, 1ma Maji 1762.

XCVII

14 Iulie 1762. Klein către arhiepiscopul din Strigon. Il roagă să intervină la Împărăteasa ca să-i îngăduie a se întoarce acasă.

Celsissime ac Rme Princeps.

Animatus gratiosissimo Celsitudinis V. Rmae dato responso, in quo se benignissime promittebat mihi non defuturam in quantum et ubi potuerit, non dubito eidem cordis mei desideria propalare. Noti erunt Celsitudini V. Rmae casus mei et oblationes cum acatholicis Trannis, quomodo praepotentia, importunisque suis in Augustissima Aula mihi inoventi et causam piam tractanti praevaluerint, non quidem praevalentes si non attraxissent secum aliquos ex RR. Patribus Societatis Iesu, quibus tamquam piis religiosis plus, licet immerite, credebatur. Quod ego videns recurri Romam, sed hic inveni Sedem Apostolicam tum temporis parum concordem cum Augustissima Aula Viennensi, quapropter Summus Pontifex nihil valuit pro parte mea efficere. Unde ego ad necessitatem et augustiam redactus adstrictus fui eppatum, cum exigua pensione, resignare, qua non possum, non dico decenter et convenienter statui, sed nec sufficienter vivere, cum hic Romae omnia summo pretio veniant. Ideo de genu rogarem Suam Mattem Ssmam, ut dignetur clementissime gratiam mihi facere ad meum monasterium redeundi, vel illuc ubi jam senectute quasi confectus, laboribus fractus, multum podagra laborans, commodius exiguum quod mihi superest vitae tempus ducerem, ossaque relinquere cuperem. Sed quia supplicans ego suae Matti obfacientes inimici se opponunt, ideo humillime supplico piissimum et zelantissimum animum Celsitudinis V. Rmae ut occasione, qua venient suae Mattes ssmae in Hungariam pro festo sanctissimae V. Mariae in coelos assumptae [:prout audivi:] vel etiam alia occasione data, non dedignetur Celsitudo V. Rma pro mea parte unum verbum apud suam Mattem Imperatricem Reginam Apostolicam in persona ponere. Nam scio quod plus valebit unum verbum Celsitudinis Vrae Rmae, millibus aliorum, cum eadem apud suam Mattem Scrmam multa polleat gratia et auctoritate, in quo firmam fidem habeo obtinendi gratiam et quod sua Mattas moveretur ad pietatem et clementiam versus unum suum fidelissimum subditum intuitu Celsitudinis V. Rmae. Nam ingravescente mea aetate desiderarem antequam huius lucis usura privarer, suae Matti smae in persona humillimas meas gratias, pro universis beneficiis mihi attributis et attribuendis reponere si molestus visus non fuero. Ego enim Celsissime Princeps cum laborum ferendorum par amplius non sim, in nulla re immiscere vellem, nisi fors sua Mattas sma mihi aliquod opus perficiendum serio imponeret, sed cum assignata mihi pensione in illis partibus contentus ero, sive nominata pensio a sua Matte gratiose mihi sicuti hactenus solvetur sive a meo successore, ut Bullae Pontificiae super hoc datae sonant, pacem, quietem ut possim coram Divina Majestate pro patronis benefactoribus et mea salute preces et sacrificia continuo et commodius effundere. Celsitudinis Vrae benignam interpositionem

et patrocinium, sicut multum gloriosum, ita non paucis fore charissimum me incapace ut divina bonitas, quae omnia potest, infinitis suis thesauris infinite recompensare et remunerare dignetur, quoad vixero una cum tota patris matrisque meae domu preces et sacrificia offerre haud intermittam, perseverans et gratiosum de successu benignae interpositionis responsum expectans. Celsitudinis Vrae etc., Romae 14 Iulii 1762.

Notă: Scrisoarea e adresată noului mitropolit primat ungar. Cu prilejul aşezării sale în noua slujbă, Klein i-a trimis o frumoasă și călduroasă scrisoare de gratulare — în 9 Decembrie 1761. Mitropolitul primat i-a răspuns. La răspunsul acesta se referă Klein la începutul scrisorii.

XCVIII

22 Septembrie 1762. Klein către Kaunitz. Urgitează trimiterea pensiei. N'a primit nici rata scadentă la 14 Februarie.

Exme Dne Comes, Dne Pne Colendissime.

Cum ad meas literas 1-ma Maji ad E. Vram datas nullam meae congruae adhuc assignationem obtinere potuerim, multiplicibus necessitatibus et miseriis nec non debitis oppressus, cogor denuo praesentibus E. Vram molestare. Octavus jam fluit mensis a quo nihil ex mea pensiuncula acceperim et notum est E. Vrae, quod tota subsistentiae meae hic ratio unice in hac pensiuncula posita sit. Idcirco iterata et duplicata instantia supplico humillime, quatenus non dedignetur E. Vra ex innata illa, qua erga servos Dei ducitur pietate et benignitate me nota pensiuncula quam primum gratiosissime consolari facere. Quas ab gratias etc.

Romae, 22 7bris 1762.

XCIX

13 Noembrie 1762. Klein către Kaunitz. Acelaș cuprins.

Excme Dne Comes etc.

Videns quod post binas meas literas E. Vrae humiliatas ratione meae annuae congruae seu pensionis, nullam resolutionem habuerim nec consolatus sum praefata pensione nec aliquod responsum retulerim, timeo, quod vel non perceperit E. Vra meas humillimas literas vel ne impedimentum aliquod ortum sit. Quapropter tertio cogor ad innatam E. V. benignitatem recurrere supplicans demississime, ut non dedignetur solitam gratiosissimam dispositionem fieri ordinare, nam praeteritis jam jam decem mensibus a quo nihil perceperim, non possum ulterius subsistere cum nec mutuo amplius invenire valeam. Si impedimentum aliquod ortum est, dignetur E.

Vra me quid agendum sit instruere. Nam ego obediens fui insinuationibus E. Vrae prouti eidem constat. In reliquo etc.

Romae, 13 9-bris 1762.

C

4 Decembrie 1762. Klein către archiepiscopul Strigonului. Ii cere sprijinul pentru a-și primi pensia regulat.

Celsissime ac Rme Princeps et Archiepiscopo Pne
Benignissime.

Appropinquantibus festis natalitiis Dni nostri Iesu Christi Salvatoris mundi elegi magis argui importunitatis quam omissionis, ideo nolui negligere quin Celsitudinem V. Rmam humillime praesentibus visitarem, ex toto corde precando ut quod primus Salvatoris in hunc mundum adventus humano generi tulit solatia et gratias, tot supra Celsitudinem Vram divina Eisdem bonitas pluat benedictiones et favores ut non solum praesentia festa feliciter celebrare sed et novum annum felicissime inchoare, inchoatumque cum plurimis subsequentiis ter felicius ad propria vota transigere possit. Scio quod praesenti tempore non esset conveniens de aliis incommodare, sed quia summa necessitate et indigentia adstringor, supplex ad gratiosissimum Celsitudinis V. Rmae patrociniū implorandum accedere cogor. Cum ad ultimas meas Celsitudini V. Rmae humiliatas, benignissime dignata asset Eadem respondere, quod licet de mea instantia, data occasione factura esset mentionem suae Matti scrmae, tamen majorem spem haberet exorandae Regiae Mattis gratiae, si casu quo sequeretur imminutio meae annuae pensionis. Qua de re certam reddo Celsitudinem Vram Rmam, quod quamvis imminutionem aliquam secutam esse ignorem retardationem tamen totius anni huius adhuc experior. Cuius ratione licet tribus vicibus institerim apud Emum Dnum Comitem de Kaunitz Aulicum Cancellarium, verumtamen nec assignationem dictae pensionis nec responsum aliquod retardationis obtinui, qua de causa me latet. Ideo humillime supplico Celsitudini Vrae Rmae, ut non dedignetur se informari, mihi que tam pro obtinenda jam in finem vergentis anni pensione, quam pro imposterum accuratiori assignatione patrocinari. Pro ulteriori informatione notum erit Celsitudini Vrae Rmae, quod tempore resignationis episcopatus Fogarasiensis pro tum mei, sua Mattas sacratissima me in verbo Regio gratiose assecuraverit [prouti ex copia sub lit. A patebit:] per Ministrum suum plenipotentiarium in hac Apostolica Aula pro tempore residentem et pro tunc piaē memoriae cardinalem Mellini, de punctuali et anticipata praestatione annuae meae pensionis super fructibus mensae eppalis dicti eppatus Fogarasiensis, reservatae, quam mihi vivens praefatus Emmus Minister solvebat. Translato autem ad meliorem vitam dicto Eminentissimo Ministro et vacante Ministerio, feci recursum ad Exmum D. de Kaunitz Aulicum Cancellarium, qui licet aliquando tardius quam data assecuratio

sonet, semper tamen dignatus est hactenus dispositionem facere, dictaque pensione me consolari, hoc autem anno jam jam completo nihil percipiens cogor mutuando vitam sustentare cum dedecore V. Cleri Hungarici, de cuius corpore me omnes esse noscunt. Si autem hac via non posset intentum obtineri vertam me ad aliam, qua ideo hactenus usus non sum, quia priori contentabur. Haec secunda via sunt Bullae a Summo Pontifice mihi super pensione et reservatione datae, quemadmodum celsitudini Vrae Rmae ex copiis sub lit. B. annexis manifestum erit, quarum vigore Celsitudo Vra Rma et Ejusdem V. Capitulum habet auctoritatem inculcandi Rmo eppto meo successoribus accuratam pensionis meae praestationem. Atque ideo demississime Celsitudinem Vram Rmam rogo, ut non dedignetur committere ordinari et imponi dicto Rmo Eppto Fogarasiensi, ut non solum huius anni pensionem quo citius mihi solvat, sed etiam imposterum sit accuratior et diligentior in solvenda mea dicta annua pensione. Pro quibus omnibus validissimum Celsitudinis Vrae patrocinium efflagitans persevero etc. Romae, 4 X-bris 1762.

CI

8 Decemvrie, 1762. Klein către Aaron. In anul acesta nu i s'a trimis pensia dela Viena. Deaceea e silit, pe baza bullei papale primite cu ocazia abzierii, să ceară trimiterea pensiei din venitele dominiului episcopesc.

Illme ac Rme Dne Frater,

Cum hactenus, licet semper tarde, perceperim meam annuam pensionem super fructibus mensae episcopalis eppatus Fogarasiensis reservatam, ab Augustissima Aula, per Excellentissimum D. Cancellarium Aulicum, nolui Fraternitatem V. Rmam incommodare, hoc autem anno jam jam completo quamvis tribus vicibus institerim, nihil adhuc percipiens, debeo me convertere ad jus mihi a Summo Pontifice super pensione et reservatione concessum, quemadmodum Bullae ad hunc effectum datae sonant, quarum transumptum originarium Illmae ac Rmae Dtioni Vrae mitto, ad-hoc ut eadem certior fiat. Ideo Fraternitas V. Rma videat et si promissum vel conventionem aliquam cum Augustissima Aula habet, ut eadem mihi solvat, Dtio V. Rma non tantum huius in finem vergentis anni accuratam solutionem pensionis sollicitet, sed etiam futurorum, ut ego, jam senectute confectus, morbis aggravatus, non patiar deinceps etiam indigentiam prouti praesenti anno passus sum vel si Fraternitas V. Rma curam gerit, sit sollicitior in solvendo, alias necessitate adstrictus, debeo ad aures majorum et auctoritate pollentium pulsare, meumque jus tueri et effectui mandari. In reliquo etc.

Romae, 8 Decembris 1762.

CII

8 Decembrie, 1762. Klein către notarul soborului. Trimite scrisoarea de sub No. precedent pentru a fi dată lui Aaron.

Cinstite in Hrs. Frate

De n'ar fi vremile așa răsvlătite și incurcate, aş avea ocă și prilej a me jă-lui de frația ta, pentrucă de atâta vreme nu me mai înștiințezi de nimica, dară așteptând dela milostivul Dumnezeu vremi mai bune și pacinice, las acum odată altele numai recomandălesc frăției tale ca să dai această carte cu copiile dimpreună frația ta însuși în mâna Măriei Sale și frației Sale vladică Petru Pavel Aaron succesorului meu și să me informăluști de luarea aceștii cărți și de darea celor întrânsa închise la mâna Măriei Sale numitului episcop. După aceasta eu amărâtul nu numai de greutatea bătrânețelor ci și de beteșuguri și lipsă, rog pe milostivul Dumnezeu să ve daruiască tot binele la toți și rămânem, Romae 8 Decembris 1762.

CIII

26 Februarie, 1763. Klein către notarul soborului. Se miră că Aaron nu a voit să primească scrisoarea din 8 Decembrie 1762. Să o desfacă și să i-o dea desfăcută. Dacă nici așa nu va primi-o să-i retrimită copia ei. Se va îngriji să i-o dea pe altă cale.

Reverendissime in Christo Frater,

Miror quod Illmus et Rmus Dnus Frater eppus noluerit literas nostras percipere cum nullus sit intus secretum consilium aut arcanum nisi sola in memoriam revocatio sui ipsius promissi et obligationis, adeoque poterat percipi et quibuscunque demonstrari si necesse fuisset absque ullo scrupulo. Ego quidem potuissem per alios canales transmittere sed nolui Rmum Dnum Fratrem contristari, quippe similia per superiores fulminando solent venire. Vestra Fraternalitas agat hoc modo: frangat sigillum, aperiat literas, declaret Rmo Fratri Eppo continentiam illarum, sicque apertas afferat; si neque hoc modo acceptaverit, tum nobis remittat solas copias. Si necesse fuerit venient etiam per alia organa et quidem hoc anno fors venissent, nisi in fine anni elapsi mea annua congrua non fuisset contentatus prouti sum usque ad 14-tam Februarii currentis anni 1763.

Tribulationes et miseriae, credo quod abundant, sed state fortiter tanquam boni milites Christi, opponite vos murum pro domo Domini, contestare, inquit propheta, plebem hanc etsi non audiat tu autem absolutus eris. Recordemur dictorum etiam Magni Patris Chrisostomi agentis: in hom. 2-da ad Thesal. hoc enim est diligere Deum, ipsius gratia pati et nihil turbari. Ego enim impotens aliter juvare, flecto genua mea, ut ait Apostolus ad Ephe-

sios Cap. 3, ad Patrem Domini nostri Iesu Christi, ut det vobis secundum divitias gloriae suae virtute corroborari et vicissim vestras pro me sanctas preces efflagito nam sicut [ut idem S. Ioannes Chrisostomus dicit:] charitatis virtus intervallo non arcetur ita nec orationis efficacia: sed sicut illa inter se distantes conjungit itidem et haec et procul positos plurimum adjuvare potest. Caeterum si me iudicant in aliqua re aptum servire, paratus sum pro meo posse complacere, perseverans.

Romae, 26 Febr. 1763.

CIV

4 Iunie, 1763. *Klein către Kaunitz. Cere trimiterea pensiei.*

E. Vrae gratiosum responsum ad binas meas literas ultimatum transmissum denuo me obligavit praesentibus eandem E. V. incommodare, quibus humillimas gratias repono, tam pro benigna informatione et facta dispositione et annuae meae, anni praeteriti pensionis, quam pro assumpta accuratioris imposterum solutionis cura. Hinc quia dicta pensio longo tempore tardaverat, hoc intervallo contraxeram debita, qua dein percepta solutis creditoribus, exiguum quid mihi superfuit, cogor iterum benignissimum animum E. V. molestare, supplicando demississime etiam pro currentis anni gratiosa dispositione, maturius quantum possibile fuerit facienda, cum elapsi etiam sint quatuor menses post primum terminum. Quam gratiam expectans persevero etc.

Romae, 4 Junii 1763.

CV

22 Octomvrie, 1763. *Klein către Kaunitz. Urgitează din nou trimiterea pensiei din care în anul acesta n'a primit nimic.*

Exme Dne Comes P. Colme.

Quoniam ad meas literas E. Vrae 4 Junii hoc anno humiliatas nec annuae meae decretatae congruae assignationem nec aliud tantae dilationis responsum hactenus obtinuerim et consequenter per novem menses jam effluxas nihil ex mea nota pensione perceperim et victualium pretia ita in his partibus creverunt et in dies crescunt, ut in nonnullis locis etiam populi revolutiones et seditiones excitentur, solus Deus novit et benignitati V. E. considerandum permitto, qualiter hanc aerumnosam et miseris plenam ducere cogor. Idcirco denuo necessitor humillime Eidem E. V. praesentibus in memoriam revocando supplicare, quatenus non dedignetur E. V. ex innata sua erga proximum charitatem et quam primum pensiuncula mea consolari facere. E. Vrae et eorum quorum interest gratiam me incapace, ut ille qui omnia

potest irremuneratam non relinquat persevero sicut hactenus apud sacram
Aram E. V. humillimus etc.

Romae, 22 Oct. 1763.

CVI

21 Aprilie, 1764. Klein către notarul soborului.

Prea iubite Frate,

Cartea frației tale scrisă Martie 10 zile o am luat in Aprilie 20 din carea înțeleg, precum din altele, cu mare părere de rău, moartea Mariei Sale fratelui episcopului Aaron, dară dacă au plăcut lui Dzeu așa, fie numele Sfinției Sale binecuvântat. Pentru semerenia mea bine știți frațiile Voastre, că eu când am primit această sarcină grea a vlădiciei, nu o am primit ca să părăsesc apoi turmă cea increzută grigiilor mele, ci ca să o pasc, să o păzesc și să o indireptez, în ce chip am și făcut cât am putut precum știți. De o am lăsat, o am lăsat, că n'am putut alminterea face.

Și earăși de va vrea Dumnezeu să me chieame, măcar ingreuiat cu bătrânețele, pentru binele de obște nu voi fugi munca și osteneală, ci earăși voi încinge arma mea pe coapsa mea; însă de vi voia să me aveți earăși, trebuie să aveți inimă mare, voile tuturor unite împreună, să deschideți ochii și să înălțați cuvântul, să lăpădați toata frica pentru direptate. Și așa să Ve rugați la înalțata împărăteasă: Săltează și se veselește dinpreună cu supusii împărăției sale toata Europa, pentru înălțarea fiului său in craiul cel nou al Romanilor iproci, să se indure milostivirea Impărăției Sale să vă imbucure pe frațiile Voastre și cu trimiterea mea eară la episcopie punând dinpreună și oca: cât rău s'a făcut in s. unie pentru lăsarea mea de vlădicie iproci și ce bine s'ar face de m'ași intoarce și ce va fi de nu me voi intoarce iproci. Pentru care oci așijderea să ve rugați cu mare umilință la prea osfințitul papă cât mai curând, ca să se pue pentru cinstitul cler la înălțata crăiasă, și să me trimiță eară la episcopie, ca să nu se facă pagubă în s. unie mai multă, ci și câtă s'au făcut și câtă încă iaste, să se lecuiască. Așijderea să ve rugați și înălției Sale Archiepiscopului nostru dela Strigon că să ve fie intr'ajutor ca un bun protector al s. unii din Ardeal. Și de veți socoti că ve sânt de lipsă, și Exelențiilor Sale ipiscopului cel letenesc și generaleșului, că aceia mult ve pot ajuta. Să poate pune țara punctum, să alegeți pe cine veți vrea afară de mine, dară nu tremurați că fiind nevinovați precum sunteți nimica nu ve pot face. Lânga instanția, carea o veți trimite la prea osfințitul papă, scrieți o carte la acest bun preot și călugăr (a cui voi da și titulușul) recomânduindu-ve să me îndemne pe mine la întoarcere, și să ve deie instanția la papa, că nouă nu ni se cuvine să o dăm. De va viți teme cumva că nu vor putea veni cărțile supt numele meu, le incheideți supt numele nepotu meu Ianoș, și carea veți scrie acestui mai sus adus înainte preot și instanția la preasfințitul papă, că el o va purta unde se va cuveni. Nu tământați vremea, ci lucrați până aveți lumină,

ca să nu vă cuprinză intunerecul. Cartea prea cinstitului jupân poștameșter dela Bălgrad văz că a venit și supt numele meu, cui i-am și răspuns, cu carele ve puteți înțelege; însă eu crez că nu să vor împiedeca cartile. In instanția carea veți trimite la papa trebuie să ve iscăliți cu numele a tot clerului, vicareșul și frația ta notarășul clerului și protonotarășul apostolicesc și altul care veți socoti. Instiinteazăne indată despre luarea aceștii cărți. Cu atâta săvârșind, concludăluesc cu David proroc Psalm 14: dea ție Domnul după inima ta, și tot sfatul tău să'l plinească, plinească Domnul toate cererile tale
Roma, 21 Aprilie 1764.

CVII

28 Aprilie, 1764. Klein către un prieten din Ardeal.

Perillustris ac grose D. amice, mihi ab antiquo charissime.

Din cartea dumitale 21 de zile ale lui Marți dată înțelegând îndelungat beteșugul dumitale foarte me bușuluim și me intristam, dară înțelegând iarăș dintracea carte că din mila lui Dzeu ai început a te însănătoșa, me bucur foarte, care sănătate apoi puternicul Dumnezeu, deplin să ți-o întoarcă, rămăiu pururea in toate sfintele rugăciuni rugându-me și ca mulți ani sa ți-o ție. Așjiderea și de răposarea sau larea dintraceastă lume, la cele mai bune a Mariei Sale fratelui ipiscopului pastoriului și părintelui vostru cel sufletesc foarte îmi pare rău, înțelegând sdrădania cea multă, și libovul cel mare și pofta cea bună, ce avea spre binele de obște, și mai ales spăsănia sufletelor șieși increzute; dară dacă așa a plăcut milostivului Dzeu, a căruia sfat adânc mult, nu putem a zice alta, fără fie numele Sfinției Sale binecuvântat și a raposatului suflet odihnit in veci.

Pentru smerenia mea, știți dumneavoastra bine că primind acea sarcină grea a vlădiciei din Ardeal, nu o am primit ca să me las apoi și să părăsesc turma cea sufletească mie increzută, ci ca să o pasc, să o păzesc și să o îndireptez precum știți, că după puțința mea am și făcut și am muncit întratăta necautând hasna mea ci a neamului până ce am căzut și în urgia pismașilor, cari neputând răbda până ce m'au săpat și părât cu minciuni pe supt ascuns, până ce m-au scos de-acolo scriind pe supt ascuns la înălțata curte că de nu se va rândui alt vlădică acolo, pe scurtă vreme nici pomană va fi in Ardeal de s. unie, eară a lor grige precum se vede n'a fost întărirea sfintei unii, ci ca să se strice de tot, și să me împiedice, să me urnească dela cererile noastre cele pe direptate, de lipsă și de folos neamului nostru, pentru care lucru văzând eu la înălțata curte însă vândut, și să crede mai mult informațiilor și scrisorilor celor de pe ascuns ale pismașilor și plânsorile noastre pentru care eram chemat la Beciu nu se lua în sus ci altele începea, am alergat și aicea la preasfințitul papă, ca la capul legii, și cel mai mare păstoriu, care zicând că am făcut bine și că va munci, numai să fim o țiră pentru vremi

cu așteptare, și știu că a și muncit, ci biruind informațiile pismașilor și nepu-
tând ajuta, zicând că clerul nu me ține, și eu atâția ani zăbovind și fiind de
toți părăsit aici și lipsit, și a me întoarce la turma mea oprit mi-a căutat a
face precum am făcut însă, cu temei și făgăduință bună, că ori ce să erea făcut
și făgăduit până acum, prin mine să nu să strice. Că știind, că ce s'a făcut acolo
bine până acuma, prin strădania mea, munca și rugăciunile mele s'a făcut.
Deci având dumneavoastră nădejde, că întorcerea mea earăși la episcopie ar
fi de folos și s'ar așeza răsvlătirea cu venirea mea, eu n'ași fugi munca și oste-
neala, ci macar îngreuiat cu bătrânețele, pentru binele de obște eară ași in-
cinge arma mea pe coapsa mea, însă a me întoarce earăși nu stă în puterea
mea, ci după Dumnezeu, stă în voia înălțatei împărătese și în unirea voilor
domniilor voastre. Drept aceea de vi voia să me aveți, rugați Ve la înălțata
împărăteasă să me sloboadă să viu și la preasfințitul papă să me trimită pu-
nând oca la unul și la altul pentru carea me cereți. Intracest lucru v'ar putea
ajuta mult, dacă ar vrea Excelențiile Sale ipiscopul Ietenesc și generaleșul
și mai ales înalțea sa archieppul dela Strigon. Mulțămesc dumnitale de țai
adus aminte de mine al său smerit prietin și nu te-ai îngreuiat a me înștiința
de lucrul întâmplat, me rog să nu-ți fie cu greu și de cele viitoare a me în-
știința. Cu atâta acum odată săvârșind rămâiu așteptând veste bună despre
dumniavoastră și rog pe Dumnezeu să ve indirepteze întru toate cele spre
lauda Sfinției Sale și binele de obște.

Romae, 28 Aprilis 1764.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

CVIII

9 Iunie 1764. Klein către Kaunitz. Il roagă să intervină la Împărăteasa să-l ierte.

Exme ac Illme Dne Comes Pne Benignissime.

Laetatur et exultat tota Europa, prae omnibus autem laetatur et exul-
tamus nos fidellissimi Suarum Mattum ssmarum subditi causa et occasione
electionis et coronationis in regem Romanorum charissimi suorum filii et nostri
clementissimi principis, quem ut divina Mattas, conservet longissima-et prosp-
errima vita, toto corde precamur, ut perpetuetur imperiale diadema in hac
augustissima Domu. Exme Dne, scio his gloriosis circumstantiis multas multos
obtinere gratias, solummodo indignitas mea privata est, non aliam ob causam,
nisi quod jaceam tanquam ille infirmus ad Probaticam, hominem non habens,
qui me ad pedes Mattum suarum projiciat. Quapropter sciens Extiam Vram
meritissime plurima apud augustissimos et clementissimos Nros Dnos gratia pol-
lere, Eandem humillime supplico ut innata charitatis, bonitatis et benignitatis
amplitudine, qua ducitur erga proximum juvandum, non dedignetur mei causa
personam Christi induere, tantumque verbum dicere, quemadmodum centu-
turio precabatur Salvatorem, suis Mattibus pro me et sanabitur desiderium
meum, enimvero aliter gaudium meum non completer nisi videro et desidera-
tissimas facies meorum Augustissimorum Dominorum. Verumtamen Chri-
stum Dnum humiliter peto, quem in sacrario pectoris tam Suarum Mattum,

quam E. Vrae habitare pium est credere, ut si salutem meam congruere iudicat, clementissimum Mattum vultum mihi placabilem reddat, quatenus ipse me in Suarum Mattum reconciliationem confoederet, qui me ad quaerendam clementiae Earum gratiam, ne stem rigidus, terret. Alioquin si adhuc durissimo aversationis Mattum Suarum flagello me verberandum esse decernit, liventes scapulas humiliter subdo, ori digitum meum superpono, nihil conqueror; sed ad ipsum spei meae oculos levo, cujus haec erga me fieri justa occulti examinis dispositione perpendo, ipsumque rogo, sine cuius nutu nec folium arboris credo diffluere, ut cor Mattum Suarum, quod in manu tenet, si mihi salus est, in meam dignetur benevolentiam inclinare, et opere plurimum, quod dicente E. Vra pro me unum verbum suis Mattibus, ad clementiam, quae, prout dicit spiritus s., praeparat, inclinabuntur; cum haec sit bona et facilis via, qua omnia debita nra possumus persolvere: oblivio nimirum eorum omnium, quae nos a fratre nostro commissa sunt. His addo in memoriam revocationem annuae meae pensionis E. Vrae humillime supplicans, ut considerata magna caristia, qua cum tota quasi Italia, haec Dominans premitur, citius et plenius quam elapso anno dignetur gratiosam dispositionem fieri mandare, quam gratiam simulque aliquod favorabile responsum praestolando persevero etc.

Romae, 9 Junii 1764.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

18 August 1764. Klein către Kaunitz. N'a voit să se reîntoarcă în Ardeal, ci numai să i se dea voie să meargă la Viena. Crede că acum e timpul cel mai oportun, ca să ceară iertare dela Împărăteasă, fiindcă întreg imperiul e cuprins de bucurie la vestea că și-a luat ca coregent pe fiul său. Cere trimiterea regulată a pensiei.

Illme ac Exeme, etc.

Summa veneratione percepi E. Vrae sapientissimum consilium, quo Eadem me dignata est, cui libentissime sicuti hactenus, obtempero; quamvis non pro reditu in patriam (pro quo etiam non parvi momenti nec contemptibiles rationes et motiva militarent) sed pro nunc duntaxat ad augustissimam aulam supplicaveram. Dicit E. Vra *non esse tempus opportunum*, si nunc non, quando! Mihi vero nunc videbatur tempus acceptabile, quando ob exaltationem in regem Romanorum charissimi SS. Mattum filii et nostri Clementissimi Principis, exultantibus cunctis et voces ad sidera tollentibus, variae dispensabantur gratiae. Sed hoc non est aliud, nisi opus eorum qui mihi detrahunt apud Dominum et odium iniquum, quo aliqui me oderunt, quod adhuc meis tribulationibus satiatum non est. At qui ruina laetatur alterius, non erit impunitus. Quod ad meam pensiunculam attinet dico: quod non potuerit de me sine me quidquam concertari, contra quod semel concertatum est, et in sacro sancto verbo regio firmatum. Meam nimirum pensionem liberam fore semper et

immunem ab omni cuiuscunque generis aggravio, hic Romae secundum voluntatem et assecurationem regiam, solvendam: vel secundum bullas a S. Sede aplica mihi super pensionis reservatione datas, ubi me degere contigerit. Ego enim apochas ubi et quando accepi pecunias accuratissime semper dedi, ideoque demississime rogo E. Vram ut non alteretur stilus; nam quo pacto ego possem apocham transmittere Viennam et dicere est pro non, et asserere percepisse quod non perceperim? Omitto illuminatissimae sapientiae E. Vrae considerandum. Idcirco iterumque supplico, ne introducator alius modus sed saltem si non anticipate prouti tractatum et scriptotenus firmiter promissum est, adminimum jam posticipative, dignetur E. V. gratiosam dictae meae pensionis dispositionem quantocius fieri potest, demandare.

Quam praestolans etc.

Romae 18, Augusti 1764.

CX

1 Decemvrie 1764. Klein către arhiepiscopul Strigonului. Ii cere sprijinul pentru a putea ajunge din nou în fruntea bisericii unite.

Celsissime ac Rme Princeps Archiepiscopo, Patrone Benignissime.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Quamvis non ignorem Celsitudinem V. Rman occasione generalium regni comitiorum plurimis praegravibusque patriae negotiis occupatam, attamen appropinquantibus festis Natalitiis Christi Domini, nolui deese meae erga Celsitudinem V. Rmam superiorem meum dignissimum obligationi, quin praesentibus humillime compaream ad augurandum Eidem omnem felicitatem in his sollempnitatibus, simulque prosperrimum principium novi anni, ejusque cursum ad vota propria, cum plurimis subsequentibus felicissimis. Porro ne multis detineam tranquillissimam patientiam Celsitudinis V. recomendo demississime validissimo Eiusdem patrocinio meam quondam sponsam, quam sponso orbatam intellexi, nec non oves curae olim meae commissas, quas audio in montibus dispersas tanquam Israel absque pastore, a lupis laceratas, a vulpibus deceptas, a falsis prophetis fascinatas. Dignetur Celsitudo V. Rma pro zelo salutis animarum, quo flagrat sum cor, eas ad imitationem suorum antecessorum protegere. Gnarus enim est Celsitudo Vra dicti S. et vere Magni Gregorii in homil. 12 super Ezech.: Nullum omnipotenti Deo tale sacrificium quam est zelus animarum. Factam jam credo candidaturem pro eppatu, unde Celsitudo V. Rma ut sapiens architectus paterne prospiciat, ut aptus lapis angularis ponatur, ut dignior nominetur, qui possit reliquias ovium in tuto collocatas conservare, aberratasque humeris suis ad ovile reducere et non ambiens sed magis fugilus; nam optime noscit alta sapientia Celsitudinis Vrae quod nonnunquam minus digni et minus capaces sunt primi adspirantes. Et subinde qui se triticum a palea separatum demonstrat, pharisaico fermento inflatus palea invenitur, qua-

propter bene dicit Apostolus, quod non omni spiritui credendum sit. Haec autem dico, timens ne quod ego, imo non quod ego sed gratia Dei mecum aedificari et propter quae heterodoxi exaceruerunt in me linguas suas tanquam serpentis, alii incauti destinant. De caetero, cuncta illuminatissimae sapientiae Celsitudinis V. Rmae consideranda et disponenda omitto meque consueto ad supplicandum Omnipotentem ut Celsitudinem V. Rmam quamdiutissime prosperrimam ad gloriam patriae, ad ornamentum ecclesiae, ad protectionem oppressorum conservet in quem finem Suae Divinae Majestati preces et sacrificia jugiter oblaturus persevero. Celsitudinis Vrae Rmae etc
Romae, 1 X-bris 1764.

CXI

5 Februarie 1765. Klein către notariul soborului.

Prea Iubite în Xs Frate.

Nepotul nostru, feciorul cel mai mic al răposatului protopop Stoaia dela Sad, carele s'a îmbrăcat călugăr, s'au rugat mie să le dau lor acele unelte ale mele, ce se mai află acolo în casa vlădicească adecă: almare, cărți, scaune, mese. Inșă eu cautând la slujba care-mi face nepotu-mieu Ianoș aicea în Roma, am socotit să-i dau mai înainte lui ceva, că-i pot fi de lipsă vrodată. Dirept aceea frația ta să ști: că nepotului meu Ianoș Klain îi dau, îi daruiesc și zic, ca după cartea aceasta de mână mea iscalită să fie ale lui adecă ale nepotului Ianoș Klain aceste mai jos numite unelte: întâiu: patru scaune care ori fi mai bune; a doua: o masă care va fi mai bună; a treia: almarium cel de lemn de nuc, care stă în casa sau cămara unde dormiam eu; a patra: de se vor afla ceva vase de aramă și de cusutoriu nevândute, și acelea toate le dau lui. A cincea: patul, în carele dormiam eu de nu-i vândut sau stricat.

Cele ce rămân apoi după acestea, după ce vei lua frația ta samă puse-s în pomelnic întramândoue bisericile, și de sânt puse le dă la amândouă bisericile, scaune, mese, almariumuri, cărți sau ce se va afla nevândut sau nedăruiat dinainte altora. In cărți, în cari nu va fi scris numele meu, frația ta îl scrie în toate, să se știe apoi, că cu această tocmeală dau toate acestea, ca de m'ăși întoarce eu vreo dată în Ardeal să fiu slobod a mă slugl de mi-or fi de lipsă de toate acelea. Cele patru icoane mari de tâmple, cari erau în casa mea, de vor lipsi în biserica cea nouă, frația ta le pune acolo, scriind în dos numele meu. Cu atâta iproci. Al Frației tale iproci.

Romae, 5 Febr. 1765.

CXII

17 August 1765. Klein către Kaunitz. Urgitează trimiterea pensiei.

Celsissime S. R. I. Princeps Patrone Benignissime.

Non ausus pluribus majora Celsitudinis Vestrae negotia interrumpere, solum hoc in memoriam revocare conor, me hoc anno per septem jam menses

nihil ex mea reservata ad dies vitae pro subsistentia pensiuncula accepisse. Quapropter destitutus prorsus ad victum necessariis, rursus cogor ad Vestram innatam pietatem confugere. Supplico itaque demississime, ut continuando illam gratiam erga me hactenus in similibus occasionibus gratiose demonstratam, eam dignetur Celsitudo V. dispositionem fieri comittere, ut mea nota pensiuncula quo citius fieri poterit, consolari queam. Celsitudinis Vestrae et eorum quorum intererit gratiam, a me possibilibus promereri haud intermittam. Celsitudinis Vae.

Romae, 17 Augusti 1765.

Hum-mus, devotmus et obligmus
servus et capellanus.

Ioannes In. S. B. Klein
Eppus olim Fogarasiensis.

(Orig. în Haus, Hof und Staatsarchiv, din Viena. Secția Romana, no. 244).

CXIII

2 Noembrie 1765. Klein către Kaunitz. Urgitează din nou trimiterea pensiei.

Celsissime S. R. I. Princeps Dne Colendissime.

Cum ad meas preces pro impetranda nota mea pensiuncula 17 Augusti ad Celsitudinis Vae Sublimitatem missas nondum aliquod responsum et consolationem obtinuerim, et de clementia, justitia et pietate tam Suarum Majestatum Sacratissimarum quam Celsitudinis Vestrae dubitare mihi haud liceat, in suspitionem veni, vel meas preces in via alicubi detentas, vel inter tot vicissitudines jam lactitiae jam tristitiae în Augusta Aula intercedentes, ob alias majores curas in oblivionem cecidisse. Quapropter variis aerumnis et miseriis pressus, nec levi necessitate impulsus cogor denuo Vestram Celsitudinem praesentibus molestare, humillimeque rogare, quatenus non dedignetur gratiam hactenus erga me demonstratam gratiose continuando ex innata sua erga servos Dei pietate me praefata jam bene nota pensiuncula benique consolari facere, cum etiam annus in finem vergat et hic omnia rerum pretia de die in diem enormiter crescant. Celsitudinis Vestrae et eorum quorum interest gratiam aliter impotens meis precibus et apud Sacram Aram Sacrificiis uti hactenus feci, divinam Majestatem, ut pro me Suo servo apertis misericordiae Suae thesauris tam in hac quam in futura vita supplere et remunerare dignetur pulsare non intermittam, qui gratiosum expectans responsum, persevero. Celsitudinis Vestrae.

Romae, 2 Novembris 1765.

Humillimus et obigmus servus et
capellanus.

Ioannes In. S. B. Klein
Eppus olim Fogarasiensis.

(Orig. ibidem).

CXIV

25 Ianuarie 1766. Klein către Kaunitz. Urgitează a treia oară trimiterea pensiei

Quoniam instantia precum saepe flectitur magnitudo principum licet importunus videri erubescam, tamen nunc tertio per praesentes humillimas, ad aures Celsitudinis Vestrae ratione meae pensiunculae, pulsare necessitor, ut saltem nunc benevolentiae Celsitudinis Vrae ostium apertum sentiam, quatenus exsuscitet charitatem quam hactenus erga me et affectu et effectu probavit. Profecto non importunarem, nisi summa angustia adstrictus essem, maxime cum videam, nec meam pensiunculam a tanto tempore nec aliquid responsum tantae tarditatis ab innata Celsitudinis V. charitate percipisse: et *ego destitutus omnibus ad victum necessariis, mutuando sustentari cogor*. Nec non imposterum etiam debebo molestus fieri, nisi Celsitudo Vra dignata fuerit, aliquam personam hic designare, apud quam ratione meae pensionis instare queam, secundum Suae Mattis sacratissimae clementissimum assensum et tempore resignationis promissum; tenore cuius, minister suae Mattis, pro tempore in Aula Apostolica residens, obligatus foret meam pensiunculam administrare. Interim autem secundum solitum, iterum ad Celsitudinis Vrae agnitam benignitatem supplex recurro demississime rogando, ut non dedignetur Celsitudo Vra me mea pensiuncula quantocius fieri poterit consolari et sublevare facere. Ne autem pluribus, tempus majoribus negotiis occupato, erripiam, favorabile responsum praestolans, persevero etc.

Romae, 25 Ianuarii 1766.

CXV

25 Ianuarie 1766. Klein către contele Uhlfeld. Il roagă să intervină ca să i se trimită pensia.

Illme ac Excme Domine.

Quod hactenus erubuerim Illmam E. Vram meis literis molestare, veniam demisse peto. At nunc videns quod res nisi per easdem per quas nascitur causas conservetur, in nihilum suum reverti necesse sit, humillime necessitor ad Illmam E. Vram recurrere et interrumpenda alia majora, quibus fors occupatur, negotia, praesentibus molestare, demisseque supplicare, quatenus non dedignetur E. Vra benigne meminisse, qualiter Sua ssma Patrona nostra clementissima dignata sit anno 1751 die 30 Aprilis per Eminentissimum Cardinalem Mellini suae Mttis ssmae apud hanc sacram Sedem Pontificiam Ministrum plenipotentiarium residentem, vigore literarum plenipotentiariarum ad eundem praefatum ministrum die 30 Octobris anno 1750 datarum propria tam suae Mattis ssmae, quam E. V. manu subscriptarum et roborotarum, nomine et sacro sancto caesareo-regio verbo me occasione resignationis eppatus tunc mei Fogarasiensis in Trannia clementissime assecurare et certum

reddere, non solum super annua pensione mille ducentorum rhenensium florenorum summam sexcentorum scutorum romanae monetae circiter constituentium, ad mei favorem, pro mea congrua sustentatione quoad vixero super omnibus et singulis fructibus, redditibus, proventibus, juribus obventionibus et emolumentis certis et incertis dictae ecclesiae Fogarasiensis, libera semper et immuni onere ab omni reservata, et a Sua Matte ssma clementissime definita et approbata, mihi que singulis annis quoad vixero elargienda et solvenda: sed insuper ut illam summam enumeratis per suae Mattis ssmae ministrum Romae residentem semper anticipato de trimestri in trimestre trecentis florenis rhenensibus absque defectu mihi percipere integrum sit. Licet postea volente et desiderante eodem suae Mattis ssmae ministro, ut instrumentum resignationis conficiatur et expediatur in forma, ordine et modo in hac s. Sede Pontificia consueto et in similibus resignationis instrumentis observari solito, retracti et reducti sunt illi quattuor solutionis termini ad duos tantum ita ut medietas pensionis solvatur mihi in festo S. Ioannis Baptistae 24 Iunii, altera medietas in festo S. Ioannis Evangelistae 27 Decembris, semper tamen anticipate, si quidem haec pensiuncula sit unica ratio meae hic subsistentiae, ut pote qui nullo gaudeam alio beneficio, quo possem me juvare. Quod quidem vivente sua Emtia Cardinali praefato suae Mattis ssmae ministro apud hanc S. Sedem pontificiam residente est observatum et sum solutus. Ast post obitum huiusmodi purpurati suae Mattis ssmae ministri, cum nullus adhuc alter loco emortuae suae Emtiae, saltem me sciente, ad hanc S. Sedem pontificiam nominatus venerit minister, a quo meum contingens juxta suae Mattis ssmae mandatum petere possem, et sciens praefatum Cardinalem ministrum in hac materia correspondisse cum Celsissimo S. R. I. Principe de Kaunitz Rietberg suae Mattis Cancellario Aulico, feci et ego recursum ad eundem praetitulatum principem cancellarium rogando et supplicando, quatenus non dedignaretur sua celsitudo illam curam et pretiosum suum favorem transponendi dictam pensiunculam continuare et imposterum, meque ubi inquirere debeam instruere, qui ex innata sua erga servos Dei benignitate assumere dignatus est, et usque ad annum 1764 licet a potiori tardius, attamen utcumque me semper gratiose contentavit, ab anno autem 1764 jam praeteritis quinque terminis, id est per quindecim menses nihil ex mea dicta pensione percepi, et tribus vicibus scribens et supplicans nullum responsum obtinere potui, et ego in defectu dictae pensionis solvendae, tanta contraxi hic debita, ut jam nec mutuo possim amplius invenire, unde qualiter cogor hanc aerumnosam vitam in hac decrepita aetate ducere, solus Deus novit et E. Vrae considerandum relinquo. Idcirco ad E. Vram per cuius manus totum hoc negotium transivit, consequenter bene gnaram, humillime pro remedio recurro, et per quid quid possum demississime rogo et insto, ut non dedignetur E. Vra ex innata illa qua erga servos Dei ducitur pietate et proximum juvandi flagrat charitate inter alias majores curas etiam hanc gratiose assumere, modumque apud suas Mattes ssmas et ubi alto suo iudicio iudicaverit invenire, meque saepe praememorata pensiuncula quocitius fieri poterit gratiose consolari facere. Ego enim hanc pensiunculam, licet omni jure et convenientia mihi debitam accepi et accipio semper per modum ele-

emosynae seu stipis et praeter continua sacrificia, omni die quatuor vicibus preces Deo fundo pro suis augustissimis Mattibus tam vivis quam defunctis tanquam pro piis fundatoribus huius eppatus ex cuius fundatione etiam haec pensiuncula derivatur. Proinde bonam et firmam spem habeo, quod sua Mattas ssma, cuius liberalitas per totam Europam praedicatur, nolit suum regium verbum revocare et Maternas manus a me solo retrahere, meque per suum charissimum gloriosae memoriae Genitorem ex cinere elevatum mortificatione retractionis huius pensiunculae, in cinerem redigere. Quapropter iterato Vrae pietati supplico non dedignetur Vra Extia huius tarditatis remedium invenire, meque ubi et apud quem raepresentare et petere debeam, gratiose instruere. Quam E. Vrae gratiam etc.

Romae 25 Ianuarii 1766.

CXVI

1 Februarie 1766. Klein către Antoniu Höller, confesariul Mariei Teresia. II roagă să intervină ca sau să fie lăsat acasă sau să i se trimită pensia.

Rme in Xto Pater et Pne Colendissime.

Non miretur Rma P-tas Vra, quod persona fors ignota, nullisque positus praecedenter meritis, ad Rmam P. V. confugere praesumam. Colligo enim a S. Gregorio Magno, quod si is, qui placet, ad intercedendum mittatur, facile ea quae petuntur impetrantur. Unde et ego sciens Rmam P. V. placere oculis Clementissimae Dominae, propter eximias suas christianas virtutes et spirituale officium, quod meritissime occupat; ex altera parte haud me latet et me et ecclesiam antea meam Fogarasiensem in Trannia in suis necessitatibus et gravaminibus saepe et ferme semper per societatis Iesu religiosis et specialiter suarum Mattum smarum confessarios et etiam in extremis positam defensam; hoc fiducia, maxime autem ea, qua multum gratulanter intellexi Rmam P. V. proximum juvandi flagrare charitate fretus, non mitto, ut pote auctoritate ad hoc destitutus sed pro assequendis sequentibus humillime eidem V. Rmae P. supplico. (Deaci 'ncolo cuprinsul e identic cu acela al scrisorii trimise în 25 Ianuarie lui Uhlfeld) mihi redire in patriam sive ad monasterium sive aliquam domum Societatis Iesu in quibus a pueritia sum educatus sive alibi in Patria, ubi meam congruam. . . . sine tot expensis possem habere ubi et ego facile possem hoc pensiuncula vivere. Nam hic ubi omnia sunt pretia, non mihi sufficit, non dico secundum em sed nec secundum necessitatem vivere; et retinendis in S. Unione seu fide catholica, reducendis si qui recalitrassent, certe multum prodessem, non obessem. Quapropter iterato supplico non dedignetur Rma P. Vra horum remedium invenire non in toto, saltem in uno, id est: vel praememorata pensiuncula huc sicuti hactenus mittenda, vel licentia redeundi in patriam, uti supra, consolari facere. Quam gratiam etc.

Romae, 1 Februarii 1766 ¹⁾).

¹⁾ Pagina din protocol, care cuprinde scrisoarea aceasta e ruptă pe margini. Locurile rupte sunt indicate prin puncte.

CXVII

8 Februarie, 1766. Card. Albani către Kaunitz. Il roagă să trimită pensia lui Klein.

Illmo et Eccmo Sig-re.

La generosita, colla quale si è interessata altre volte Va. Ecc-za perchè a questo Sig. Barone Klein non venisse ritardato il sussidio dalla Clemenza di Sua Mta R. Imp. Aplica accordtaogli in compenso della Rassegna fatta del suo Vescovato di Fogaratz, ha ispirata tale fiducia nell'animo-di detto Prelato, che ridotto in angustie per il soverchio ritardo del detto sussidio, ricorre nuovamente per mezzo mio all'Eccza Vra supplicandola di volerlo solevare dalle gravissime indigenze, nelle quali ritrovasi, col promuovere autorevolmente il pagamento dei termini, che gli vengono di detto sussidio ritardati. L'ingiunta Memoria spiegerà meglio che non sappia far io a Vra Eccza di che si tratti, onde riferendomi io stesso al tenore della Memoria supplicavo sol tanto L'Eccza Vra à non prendere in mala parte la liberta mia di recarle tanti disturbi; Ebacio all'Eccza Vra col solito costante rispetto di vero cuore lemani. Roma, 8 Febr. 1766.

Di Vra Eccza

Alexander Albani

Memoria per Sua Eminenza M. Sig. Card. Aless. Albani.

Giovanni Innocenzo L. B. Klein già Vescovo di Fogaras in Transilvania, trovandosi in Roma nell'anno 1751, rinunzio liberamente la sua chiesa di Fogaras, previo il benignissimo beneplacito di S. M. l'Imperadrice Regina Apostolica; la quale con augusta clemenza non solamente si degnò di approvare, ch'egli per suo congruo sostentamento si riservasse l'annua pensione di fiorini 1200, ma inoltre con-suo Cesareo-Regio dispaccio de 31 Ottobre 1750, si compiacque di assicurarlo, che chesta medesima gli l'avrebbe fatta pagare anticipatamente in Roma di trimestre in trimestre libera da qualunque spesa, aggravio etc.

In fatti durante la vita della ch. me. del Cardinal Millini il vescovo Klein soleva riceverla per le di lui mani: e passata L. C. S. a miglior vita, i pagamenti sono-si fatti per mezzo del Sig. Francesco de Brunati Agente e Segretario Cesareo-Regio in contanti: atteso che le rimesse far debbonsi dalla Regia Camera, che sino dall'anno 1750 incaricata ne fù da S. M. L'Imperadrice Regina Apostolica.

L'ultima rimessa sequi nel mese di ottobre dela 1764, e riguardava il termino, che spirar dovea a tutto li 14 Febrajo sequente 1765. Da quel tempo in poi non essendosi ricervuto verum pagamento, il vescovo Klein resta creditore di un anno intero già maturato, quando computar non vogliasi ancora l'anticipazione di un trimestre secondo le benignissime disposizioni di S. M. Apostolica. Si supplica pertanto l'inusata benignita dell'Emo Sig. Cardinale Aless. Albani, che si degni dipassarne premurosi ufizi (sic!) alla corte, accio colla sollecita rimessa della suddetta pensione almeno per l'anno già maturato, sia sollevato il vescovo Klein dalla somma indigenza in cui si ritrova per man-

canza di sostentamento nella sua grave età di settantacinque anni, ed afflitto dalla podagra e da altre corporali indisposizioni.

(Orig. în H. H. u. Staatsarchiv din Viena. Secția «Romana», no. 246).

CXVIII

20 Februarie, 1766. Kaunitz către Francisc Brunati. Pensa lui Klein are să o plătească bancherul din Roma, I. Fries. S'au luat măsuri ca acesta să o plătească regulat.

Il Sig. Barone Klein fu vescovo di Fogaras nella Transilvania, è a me ricorso, poco tempo fà rinnovando le sue doglianze per il ritardato pagamento della sua pensione di fmi 1200 annui. Non ho lasciato d'interpellare questa Camera di Finanze fino nel mese di Settembre, e la seconda volta nel Novembre dell'anno passato poiche l'effetto non avea corrisposto alle prime asserzioni, dalla parte di essa seguite, dell'assegno già fatto in Roma. La Camera de Conti replicando alla mia nota su questo particolare il 7 X-bre mi rese inteso d'un concerto fra essa e questo Banchiere il Sign. Gio Fries stabilito, in virtù del quale egli si è obligato a voler una volta per tempore provvedere all'accorrenza mediante un assegno al suo corrispondente costi, con comettere al mad-mo il saldo non solam-te degli attrassi, ma il pagamento ancora delle Rate, che scaderanno per l'avvenire, senza che il detto Prelato abbia più da ricorrere qui per sollicitarne la puntualità. Riconvenuto da me il sud-to Banchiere per l'esecuzione di tal concerto, affermo d'avervi già provveduto con suo ordine. Ma l'ultima Lettera del Sig. Barone Klein, mi fa dubitare, che la grave malattia sofferta da esso Sig. Fries, possa aver forse sospeso un tal ordine al suo corrispondente in Roma: mi tengo però certo, ch'egli avrà avuto effetto a quest'ora, e che le cose camineranno da qui inanzi con più regolarità. E. V. Illma mi obbligherà con sincerare il detto Prelato di quanto le ho significato di sopra, e con istruirlo, perchè all'avvenire si tenga pure al detto corrispondente: il che deve riuscire a lui stesso di maggior soddisfazione, essendo il metodo concertato la via la più facibe, e sicura.

Non mi rimane altro che accusare la ultima accetta lettera di E. V. Illma, e riverendola cordialmente sono.

(Orig. in Haus, Hof und Staatsarchiv din Viena. Secția «Romana», no. 247).

CXIX

27 Februarie, 1766. Kaunitz către Albani. A luat măsurile necesare ca episcopul Klein să-și primească pensia regulat.

Mi spiace l'incommodo, che il Sig. Barone Klein fù vescovo di Fogaras ha reccato a V. Em-a per avere il saldo della sua pensione. Fino nel decorso mese di Novembre mi accerto questa Camera de Conti, essersi ella intesa con

il Banchiere Fries, ch'egli dovrebbe per mezzo del suo corrispondente in Roma soddisfare in avvenire al detto Prelato le due Rate di Pensione, che cadono li 14 di Febr. e li 14 di Ag-o caduna di fiorini 600. Io credetti, che mediante questa intelligenza si fosse provveduto al bisogno, ma da una Lett-a di esso Barone Klein mi avvenne rilevarne la mancanza. Riconvenutone subito il Sig. Fries, la scusò con la sofferta lunga e pericolosa malatia, che gli avesse fatta perdere di mente l'interesse del Prelato, protestando in appresso che vi supplirebbe senza ulteriore ritardo con suo assegno generale una volta tempore. Che ho fatto rendere inteso il Prelato per via del Sig. Brunati, e spero che per l'avvenire la cosa anderà con piu ordine e puntualità, e senza nuovo disturbo a V. Em-a. tanto avendomi accertato il Banchiere, da me interpellato di bel nuovo dopo ricevuto la di Lei riveritma. Lettera.....

(Orig. in Haus, Hof und Staatsarchiv din Viena. Sectia «Romana», no. 247).

CXX

24 Martie, 1766. *Episcopul Rednic către cancelaria aulică transilvană. Nu a putut da banii pentru pensia lui Klein, fiindcă și dânsul a luat imprumut 2000 floreni din lăsământul lui P. P. Aaron.*

Ad Excelsam Cancellariam Aulico-Trannicam.

Quod Illmus Dominus Ioannes Innocentius Klein olim eppus Fogarasiensis annuam illam 1200 fl. pensionem ad dies vitae sibi deputatam in ultimis terminis ab anno scilicet 1764 ad praesens per 15 menses non perceperit, hinc evenire potuisse, cum praedicta pensio ipsi Dno eppo non ex alio fundo, quam e redditibus hujus eppatus uti et ipse petierat, deputata fuerit nec alium hic eppatus uti experior fundum habeat, unde praedictae obligationi in debitis terminis satisfacere possit praeter illos 3000 fl. qui eppis Fogarasiensibus titulo mensae in proventibus fundationalium assignati sunt, nobis autem hi proventus nec dum transpositi sunt, imo an praeteritos, ex quibus Illmus Dnus Klein exolvendus veniret, Mtas apostolica nobis clementer tradi jusserit incertum adhuc est; ideo juxta illam juris regulam: qui sentit commodum sentire debet et onus credebam non prius ad praedictam pensionem me obligari quam ego quoque hujus eppatus redditus perciperem, imo etsi ex alio fundo eandem solvere debuisssem aut deberem, cum ex Clementia Mattis applicae ex paupere religioso ad hunc eppatum assumptus sim et expensis, quae ad consequendum realiter eppatum ad initium necessario faciendae erant, prorsus destitutus fuerim, nec aliunde ullas habere potuerim, quam ex massa pie defuncti eppi Aaron 2000 flor. quos erga restitutionem ex gratiosa huius In. Camerae resolutione levaveram, ideo nec hucusque nec modo Illmo Dno B. Klein suam pensionem illico solvere possem. Quod dum Excelsae Cancellariae humillime refero, jugi Ejusdem venerationis cultu maneo. Balasfalvae
Athanasius Rednic eppus Fogarasiensis.

24 Martii 1766.

(Dintr'un protocol de acte de-ale lui Rednic în Archiva Metropolitană din Blaj).

CXXI

1 Octomvrie, 1766. Rednic către tesaurariul transilvan. Nu știe dela cine și-a primit Klein pensia. Aaron nu a făcut niciodată amintire de ea și nici în însemnările lui nu se găsește nimic.

Ad Thesaurarium.

Ad benignam Excelsae Camerae Imperialis Caesareo-Aulicae mandatum, quousque nempe Dno Eppo B. Klein pro ipsius sustentatione benigne aplacitata pensio a pie defuncto eppo Aaron tam ante quam post sedis eppalis vacantiam effective persoluta et transposita fuerit, certi nihil referre valeo; defunctus enim in vivis circa illam pensionem ut a nonnullis e clero isto ea de causa interrogatus fuerit, nihil nobis retulit nec ipso decedente inter scripta notationesque ipsius quidquam ejus intuitu invenimus, unde colligimus, quod ipse aliquem nactus fuerit benefactorem qui usque ad obitum ipsius B. Klein suam pensionem quod annis persolvent, idque et ipsa B. Klein praetensio satis indicare videtur, illud solum tempus respicit quod est ab obitu eppi Aaron, an vero et ex post et quousque hic defuncti benefactor B. Klein exolverit, id aliunde certius errui non posset, quam ex ipso qui solvit aut alio cui idem fors revelasset. Quae dum etc.

Balaszfalvae 1 Octobris 1766.

(Dintr'un protocol de acte de pe timpul lui Rednic aflător în archiva metropolitană din Blaj).

CXXII

5 Ianuarie, 1767. Klein către protopopul Făgărașului(?).

Cinstite în Xs Frate.

Cartea Frației Tale scrisă în Făgăraș în 29 Noemvrie, prin care me rogi de ertare pentru cele ce ai fi greșit împotriva mea îmi dă prilej a zice cu apostolul: blagoslovit e Părintele Domnului nostru Isus Christos, Părintele milostivilor, că nu s'a îndurat a te lăsa mai mult a sta în învățoșarea inimii, ci ți-a dat dar a-ți cunoaște vina și a te întoarce cu toată inima. Că adevărat păcatul neascultării nu-i mic, ci precum sfintele scripturi ne arată iaste foarte greu; că pentru neascultare au venit toate răutățile în lume. Inșă eu vrând a urma milostivului Dzeu ce zice prin prorocul său: că ori în ceceas se va întoarce păcătosul, îl iartă și nu-și mai aduce aminte de păcatele lui, și însuși Domnul Nostru Is. Xs. zice: iertați și vi se va ierta. Iată că pentru mai marea odihna sufletului meu, în numele Domnului carele ne-a dat putere a lega și a deslega, de toate care ai greșit împotriva mea te iert și prin această carte de desleg de toată legătura cu carea s'ar întâmpla să fi legat, să fi deslegat și aicea și înaintea lui Dzeu, precum ai cerut și te-ai rugat. Iară de cumva, cei mici văzând purce-

derea frației tale s'au smintit, cât poți direge, cât nu cere iertare cu lacrimi dela Cel ce vede inimile, și te roagă lui Dzeu și pentru mine, precum te-ai făgăduit, ca și eu pentru frățiile Voastre. Ca măcar am lăsat administrația ipiscopiei, iară dragostea către frățiile voastre și către oile cele cuvântatoare oarecând încrezute grigii mele nu s'a stins nici se va stinge, în cele ce-s în puțința noastră. Darul Domnului nostru Is. Xs. și dragostea noastră cu frățiile voastre.

Roma, 5 zile Ianuarie, 1767.

P. S. Un lucru plăcut ai face frația ta înștiințându-ne de luarea cărții și de decretumul ce am auzit că au adus ipiscopul cel nou pentru provisia popilor, avut-a vr-un folos, că dorim a auzi vești bune de frățiile Voastre.

CXXIII

7 Februarie, 1767. Klein către vicariul Ignatie Darabant. Acum își primește pensia regulat prin mijlocirea agentului Brunati.

Rme Domine.

Perceptis Rmae Dnaois V. literis in data 12 Ianuarii proxime elapsi curam et sollicitudinem erga me, tam Illmi ac Rdmi Dni Fratris eppi Rednic, quam V. D. Rmae, indicantibus, detinente me quadam indispositione, proximus jussi meum nepotem ad designatam bancham accedere, unde in responso recepi: nullam Dnum Belloni a Dno de Sagala dispositionem relative ad hoc negotium percepissee. Caeterum ego juxta solitum et via hactenus practicata, integram currentis anni pensionem meam percepi; medio nimirum Illmi Dni Francisci de Brunati agentis et secretarii caesarei regii in Urbe penes ordinem Dni Fries Cambialistae viennensis, datum ad suum, hic Romae, correspondentem Dominum Hieronymum Belloni Cambialistam hujatem; quod Rmae V. D. pro ulteriori directione notum esse volui. De promissis, quibus potissime indigeo, pro me ad Deum precibus, gratias quas debeo rependo. Ergo quoque non intermitto, nec intermittam, fraternitatum Vrarum omnium ante oculos mentis meae memoriam in quotidianis orationibus habere, quatenus iisdem vineam Domini Sabaotti Colentibus, comprehendantur vulpes, et vinea florescat uberesque fructus producat, quibus persevero. Rmae D. V. etc. 1767, 7 Febr.

CXXIV

Klein către Avram Pop Daianul.

Prea cinstite în Xs Frate și preaiubite cuscre.

La această cercare, care faci frația ta noi am mai răspuns de doue ori: odată raposatului ipiscopului Aaron, altădată a răspuns nepotu meu Ianoș nepotului

protopop Petru. Acum a treia oară răspundem și Frației Tale: că la noi nu-i nimica de aceea despre carele ne cercetezi; nici contractușul nici obligatorie sau reversaleș. Eu nu-mi aduc aminte să fim plătit două mii de florinți jupănului Ecedi ci o mie, pentru care era tot clerul chizeaș, din carea mie îmi pare să fie ertat numitul creditor o sută, care nouă sute le-am plătit deplin și contractușul s'a rupt înaintea vicareșilor și a altor cinstiți protopopi cari s'au întâmplat de față, ca să nu se mai întâmple găimăceală cum se zice, că s'a întâmplat în vremea ipiscopului Atanasie, carele și făcuse datoriiile. Iară să fie dat numitul Ecedi reversales, care nu să (se încheie ziarul, lipsind sfârșitul).

CXXV

1 August, 1768. *Tesaurariatul ardelean provoacă pe Rednic să trimită banii, cu cari e dator pentru pensia lui Klein.*

Reverendissime Domine Episcopo.

Ex altissima resolutione Caesareo-regia aliunde constat quod Rdssma DVra a die installationis suae 13-a Aprilis 766 pro intertentione autecessoris sui Baronis Klein nunc Romae degentis annuis 1200 Rfl solvere teneatur. Cum vero determinata isthaec competentia semestraliter Viennae ex camerali cassa persolvi Romamque transponi solita jam ab integro triennio bonificata non fuerit ejusque bonificatio pro praeterito et futuro praestanda per Excelsam Cameram Imperialem et Caesareo-regiam aulicam mediante rescripto emanato stricte urgeatur; hinc Thesauriatus tenore praesentium Rmam DVram ea-tenus interpelare et monere tenetur, ut restantiam illam pro elapso biennio 2400 fl. facientem Reverendissima D. Vra nune integraliter ad hujatem cassam cameralem deponere, dinœeps vero nimirum a 13-a Aprilis huius anni in terminis semestralibus ratam 600 fl. competentiam rite et infalibiliter ad antefatam hujatem cassam administrare non cunctetur, si quidem abhinc tam superius fata duorum annorum praeteritorum restantia 2400 fl. constituens nunc statim, quam etiam semestralis 600 fl. competentia successive abhinc Viennam transponi debeat, deque effectu praestitae solutionis praetitulatam Excelsam Aulicam certiorare Thesaurariatus positive jussus fuerit. In reliquo etc.

*C. Joseph Fricz de Rustenfeld
Winkler.*

Cibinii, 1 Augusti 1768.

(Dintr'un protocol de acte aflător în arch. metr. din Blaj).

CXXVI

13 Octomvrie, 1768. *Kauritz către Brunati. Klein a murit și nu-l va mai molesta.*

«Dopo aver con una delle antecedenti, lettere di VS. Illma ricevuto la quietanza del Barone Klein vescovo rassegnato di Fogaras, per il solito pagamento anticipato della sua pensione a conto del presente semestre, mi perviene con altra de 24 della scorso mese la nova della morte di detto Prelato. Con questa cessa a VS. Illma l'incomodo, sostenuto da tanti anni per sicurezza della succennata pensione; ma non so ancora, se questa camera di conti, informata del caso, vorrà efiggere o no dagli eredi di esso la somma eccedente la competenza avuto rignardo a quanto manca al compimento del semestre. In tale caso farà necessario di risapere il giorno preciso della sequita motre.»

(Orig. în H. H. u. Staatsarchiv din Viena. Secția «Romana», no. 247).

CUPRINSUL

	Pag.
Prefață	I
Ioan Inochentie Micu Klein	3
1746 Iulie 2. Klein către arhiepiscopul Vienei Kollonits. Arată motivele fugii la Roma și cere sprijin pentru a fi judecat pe calea legii.	15
1746 Iulie 2. Klein către agentul său vienez Hardt. Il informează despre trimiteră scrișorilor precedente și cere diferite informațiuni.	16
1746 Iulie 9. Klein către cancelarul ardelean, contele Gyulaffi. Comunică motivele fugii la Roma, și cere sprijinul pentru a fi judecat pe cale legală	16
1746 Iulie 9. Klein către agentul său vienez Hardt. Cere informații din Viena	18
1746 Iulie 9. Klein către administratorul domeniului episcopesc, Dănilă Mardsinay. Cere bani și informații privitoare la starea domeniului episcopesc	18
1746 August 3. Memoriul trimis card. A. Albani, în care Klein cere diferite drepturi pentru clerul și poporul român.	19
1746 August 8. Memoriul trimis Papei Benedict XIV, în care Klein arată motivele, cari reclamă scoaterea iezuitului din biserica unită Cluj.	20
1746 August 20. Klein trimite contelui Harach un memoriu, în care expune chestia teologului iezuit. Având de gând să-l tipărească, episcopul îi cere părerea privitor la cuprinsul lui	21
1746 Septemvrie 3. Klein către cancelarul ardelean Gyulaffi. Arată motivul pentru care nu a putut merge la Ierusalim și-i cere sprijinul pentru a fi judecat pe cale legală	26
1746 Septemvrie 3. Klein către agentul Hardt. Cere informații privitor la statul chestiunii sale la Viena	26
1746 Septemvrie 10. Klein către P. P. Aaron. Ii poruncește să nu mai dea iezuitului nimic din venitele episcopești și să-l încunjure ca pe-o piatră de sminteață. Cere 1000 floreni	27
1746 Septemvrie 10. Klein către protopopul Nicolaie Pop din Balomir. Ii mulțumește pentru știrile trimise. Se miră, că au de gând să țină sinod fără știrea lui	28
1746 Noemvrie 5. Klein către vicarul P. P. Aaron. Cere 1500 fl. ca să se poată reîntoarce acasă	29
1746 Noemvrie 11. Klein trimite Papei decretul de excomunicare a iezuitului Ballog, rugându-l să comunice cuprinsul lui arhiepiscopului din Strigon, episcopului din Alba-Iulia și arhiepiscopului din Viena, ca să-l aducă la cunoștința împărătesei. Il roagă apoi să-i îngăduie a se întoarce acasă, dovedind cu o mulțime de scrisori primite din Ardeal, că reîntoarcerea lui ar aduce liniște în eparchia atât de sbuciumată.	30
1746 Noemvrie 12. Klein către P. P. Aaron. Ii trimite decretul de excomunicare a lui Ballog ca să-l publice în sinod. Anexează un ordin către Mardsinay și Petru Pop Dăianul, prin care le poruncește să nu mai dea nimic iezuitului și să-l scoată din reședința episcopească.	47
1746 Noemvrie 14. Klein către card. Petra. Trimite decretul de excomunicare a iezuitului Ballog împreună cu toate actele trimise Papei în 11 Noemvrie	48

1746	Noemvrie 19. Klein trimite bar. Pfittschner, consilier intim de Stat, o petiție adresată unui membru al familiei domnitoare, în care expune cauzele conflictului cu teologul iezuit și cere intervenția pentru a fi judecat pe cale legală	49
1746	Noemvrie 19. Klein către consilierul intim bar. Toussainet. Il informează despre trimiterea scrisorii precedente și-i cere sprijinul	53
1746	Noemvrie 19. Klein trimite capitlului din Strigon decretul de excomunicare a lui Ballog și cere publicarea lui.	53
1746	Noemvrie 19. Klein către episcopul latin din Alba-Iulia. Trimite decretul de excomunicare a lui Ballog și cere publicarea lui.	55
1746	Noemvrie 19. Klein către vicarul episcop din Alba-Iulia, Ioan Castelli. Cere sprijin și intervenție pe lângă episcopul pentru a publică decretul de excomunicare a iezuitului Ballog.	56
1746	Noemvrie 19. Klein către protopopii din Balomir, Daia și Juc. Il informează despre scrisorile trimise lui Aaron și le poruncește să se pună în legătură cu acesta, să țină sinod, să publice decretul de excomunicare și traducându-l în românește să-l aducă la cunoștința poporului. Se dă și o comisiune pentru administratorii domeniului.	56
1746	Noemvrie 22. Klein către card. Albani. Il trimite petiția de sub No. XVII ca s'o înainteze împărătesei Maria Terezia.	57
1746	Decemvrie 10. Klein către nunțul apostolic din Viena. Il roagă să-i mijlocească primirea banilor, pe cari îi va trimite Aaron	58
1746	Decemvrie 10. Klein către cancelarul ardelean Gyulaffi. Spune motivele pentru cari nu a putut merge la Ierusalim și cere informații cu privire la cauza sa	59
1746	Decemvrie 17. Klein către D. Mardsinay. Dă diferite porunci de natură economică. La urmă cere trimiterea grabnică a celor 1500 fl.	59
1746	Decemvrie 17. Klein către Petru Pop Dăianul. Il poruncește să se supună ordinelor trimise prin P. P. Aaron și să-i trimită banii ceruți.	60
1746	Decemvrie 17. Klein către protopopul Nicolaie Pop din Balomir. Arată motivul pentru care a oprit ținerea sinodului convocat de Aaron fără știrea sa și-l roagă să respecte măsurile luate cu privire la teologul iezuit.	61
1746	Decemvrie 17. Klein către arhimandritul Leontie Moschonas și către protopopii din Tūr și Blaj. Il îndeamnă să se supună poruncilor trimise prin vicarul P. P. Aaron în 11 și 19 Noemvrie.	61
1746	Decemvrie 24. Klein către bar. Toussainet. Mulțumește pentru scrisoarea trimisă și se plânge, că trebuie să sufere atâta și el și poporul din cauza răutății dușmanilor	62
1747	Februarie 3. Clericul Silvestru Caliani se înfațișează, trimis de Nic. Lercari, secretarul Congregației de Propaganda Fide, înaintea lui Klein și-i face în numele Congregației anumite declarații.	63
1747	Februarie 18. Klein către administratorii domeniului episcopesc. Dacă nu-i pot trimite banii ceruți le poruncește să amanezeze argintăriile și să-i trimită banii îndată	64
1747	Februarie 18. Klein către guvernatorul Ardealului. Arată motivele pentru cari nu poate participa la dieta ardeleană.	64
1747	Aprilie 9. Klein către protopopii Avram și Nicolaie Pop din Daia și Balomir. Se plânge de trădarea lui Aaron împotriva căruia va lua măsurile necesare. Il îndeamnă să rămână credincioși și statornici în lupta pentru desrobirea bisericii	65
1747	Aprilie 9. Klein către D. Mardsinay Il poruncește să nu-i mai dea lui Aaron nimic din venitele domeniului episcopesc și să nu-i îngăduie nici un amestec în administrarea lui. Dă apoi diferite porunci de ordin economic	66
1747	Aprilie 9. Klein către protopopul Blajului I. Szakadati. Il trimite un act de admoniție, pe care să-l comunice noului teolog iezuit Pallovits, cerându-i	

	Pag.
să răspundă că vrea să depună jurământ de fidelitate sau vrea să meargă pe urmele lui Ballog. Il însărcinează apoi să ceară declarații dela cler și popor, că vrea să aibă vlădica teolog sau nu?	68
1747 Aprilie 9. Klein către protopopului I. Szakadati autorizația de-a strânge dela preoții venitele vlădicești (pominoace, etc.) și a i-le trimite prin nunțiatu- ra din Viena	72
1747 Aprilie 9. Klein către magistrul poștei din Juc, Ioan Timandi. Se plânge de purtarea lui Aaron și-i dă sfaturi privitoare la felul cum să-i trimită banii, cari se vor adună dela cler.	73
1747 Aprilie 9. Klein către magistrul poștei din Alba-Iulia, I. Dragoș de Thurma. Se plânge de trădarea lui Aaron. Dacă îi va da cineva bani pentru a-i trimite la Roma, să-i expedieze în grabă, căci vrea să se întoarcă acasă.	74
1747 Aprilie 22. Klein trimite card. Kollonits, arhiepiscopul Vienei un memoriu în chestia teologului iezuit cerându-i sprijinul.	75
1747 Aprilie 22. Klein către nunțul apostolic din Viena, Serbelloni. Arată că a avut și drept și motive de a excomunica pe iezuitul Ballog.	81
1747 Aprilie 29. Klein către Silvestru Caliani. Scrisoarea cuprinde duoase sfatu- ri părintești	83
1747 Maiu 27. Klein către nunțul Serbelloni. Mulțumește pentru trimiterea banilor și pentru sfaturile date. Ii dă diferite informații și-i cere sprijinul pentru a fi judecat pe cale legală.	84
1747 Iunie 3. Klein către vicarul P. P. Aaron. I: face aspre imputări pentru trădare și alianța cu iezuiții.	85
1747 Iunie 3. Klein către magistrul poștei din Alba-Iulia, Ioan Dragoș. Spune, că are datorința de-a apăra drepturile episcopoești ale sale și ale succesorilor.	86
1747 Iunie 10. Klein către nunțul Serbelloni. Mulțumește pentru banii trimiși și îl roagă să-i trimită o copie a decretului prin care guvernul i-a pus ve- nitele episcopoești sub sechestru	87
1747 Klein către generalul Ariosti. Cere sprijin pentru sine și pentru biserica sa	88
1747 Iunie 10. Klein către contele Kolobrad. A auzit, că dânsul — Kolobrad — e însărcinat cu studierea cauzei sale. Il roagă de sprijin și bunăvoință.	88
1747 Iunie 17. Klein către Silvestru Caliani. Arată că a avut dreptul de-a ex- comunica pe Ballog. La sfârșit îi dă unele sfaturi părintești.	89
1747 Iunie 17. Klein către magistrul poștei din Juc, Ioan Timandi. A primit scrisoarea trimisă. Ii poate scrie liniștit, pentru că nu are obiceiul a descoperi numele acelora, cu cari e în corespondență.	91
1747 Iulie 1. Klein către I. Timandi. Turburările actuale din biserica unită sunt urmările nedreptății făcute episcopului	91
1747 Iulie 1. Klein către protopopul Blajului Ioan Szakadati. Spune că nu-l doare atât știrea despre pierderea averilor, cât îl doare pieirea atâtor suflete	92
1747 Iulie 15. Klein către protopopii Ioan Szakadati și Gheorghe Timandi. Papa i-a făcut propunerea să abzică de episcopie. A răspuns, că nu poate. Arată împrejurările grele între cari a ajuns episcop. Poruncește să nu mai aibă nici o legătură cu vicarul trădător Aaron și îi îndeamnă să fie statornici în suferințe și luptă	93
1747 Iulie 24. Klein către Silvestru Caliani. Curtea vieneză i-a propus să abzică de episcopie, promițându-i, că în cazul acesta iezuitul va fi scos din bise- rica română, unde a fost introdus numai pentru că Curtea nu avea încre- dere în el (în Klein). Arată atitudinea neconsecventă a nunțiatu- rii. Cere ajutor bănesc dela cler	95
1747 August 25. Klein către magistrul poștei din Alba-Iulia. Anexează câteva scrisori pentru mai mulți protopopi, cărora le comunică depunerea și ex- comunicarea lui P. P. Aaron și numirea lui Nicolaie Pop din Balomir de vicar general. Le poruncește să asculte de acesta și să-i dea sprijinul de care are lipsă	96

	Pag.
1747 August 25. Klein către protopopul Nicolaie Pop din Balomir. Il înștiințează că l-a numit vicar-general în locul lui P. P. Aaron.	97
1747 August 25. Decretul prin care Klein îl numește pe protopopul Nicolaie Pop din Balomir vicar episcopesc în locul lui P. P. Aaron.	99
1747 August 25. Klein către Silvestru Caliani. Il avizează, că l-a destituit pe Aaron și a numit în locul lui pe Nicolaie Pop din Balomir. Il poruncește să-i comunice acestuia cele împărțite în Roma și să-i stea într'ajutor în sinodul pe care-l va convoca	101
1747 August 28. Protopopii Leontie Moschonas, Avram Pop și Ioan Szakadati către Klein. Il scriu din adunarea alor 16 protopopi să rămână statornic în luptă și să nu renunțe la episcopie. Nici lor nu le trebuie teolog iezuit	101
1747 Septemvrie 9. Klein către vicarul N. Pop. Papa i-a propus acum a patra oară să abzică. N'a voit și deaceea i-a interzis să părăsească Roma. Aude, că episcopul dela Muncaciu vrea să-i uzurpeze drepturile vlădicești. Il poruncește să nu-l primească. Cere ajutorul clerului pentrucă e amenințat să moară de foame	102
1747 Septemvrie 9. Klein către magistrul poștei din Juc, Ioan Timandi. Deși Papa l-a provocat a patra oară, totuș nu va abzice de vlădicie. Cere sprijinul clerului. Anexează o scrisoare pentru nepotul său Ioan Klein.	104
1747 Septemvrie 9. Klein către Silvestru Caliani. Spune, că e captiv în Roma, fiindcă nici la a patra provocare a Papei n'a abzis de vlădicie. Cere sprijinul clerului ca să poată trăi. La sfârșit îi dă diferite sfaturi.	104
1747 Septemvrie 9. Klein către Gregorie Maior. Cuprinsul aproape identic cu al scrisorii precedente	105
1747 Septemvrie 20. Scrisoarea prin care noul vicar episcopesc Nicolaie Pop din Balomir chiamă clerul la sinodul din 8 Octomvrie 1747	106
1747 Septemvrie 22. Protopopii (adunați la Daia scriu lui Klein să nu renunțe la episcopie, ci să facă tot posibilul ca să se întoarcă acasă.	106
1747 Septemvrie 30. Klein către magistrul poștei din Alba-Iulia, Ioan Dragoș. În Roma vreau să-l silească prin foame să abzică de episcopie. A cerut ajutorul clerului. Il trimite două scrisori ca să le deie vicarului Nicolaie Pop și protopopului Ioan Szakadati	108
1747 Septemvrie 30. Klein către vicarul N. Pop. Vreau să-l silească cu foamea și temniță să abzică de episcopie. Ca să poată trăi, are nevoie de ajutorul clerului. Cere să-i trimită banii pe ascuns prin călugării piariști.	108
1747 Septemvrie 30. Klein către protopopul I. Szakadati. Cuprinsul identic cu al scrisorii precedente	109
1749 August 29. Klein către bar. Toussainet. Prin Roma trec o mulțime de soldați români. Ține școală cu ei. Il cere intervenția pentru a fi lăsați soldații aceștia să se întoarcă la familiile lor.	109
1750 Noemvrie 4. Klein către principele Vigilius de Firmian. Mulțumește pentru sprijinul dat până acum bisericii române. Cere ajutor și sprijin fiindcă e amenințat să moară de foame	111
1752 Noemvrie 4. Klein către Avram Pop Dăianul.	111
1752 Noemvrie 4. Klein către judele din Sibiu. Dă lămuriri privitoare la conflictul cu Gheorghe Repeser, un cetățean din Sibiu.	112
1752 Decemvrie 7. Klein către Avram Pop Dăianul.	113
1752 Klein către acelaș	115
1753 Iulie 1. Rezumatul unei scrisori a lui Klein către Avram Pop Dăianul făcut de autorul însuș	115
1756 Noemvrie 27. Klein către P. P. Aaron. Spune că vrea să-și doarmă somnul de veci acasă, în mănăstirea, pe care a întemeiat-o el. Având nădejde, că se va putea întoarce după Paștile anului viitor îl roagă pe Aaron să-i spună, ce lipsuri în vase și odăjdii are mănăstirea, pentrucă la întoarcere vrea să-i dăruească unele lucruri	116

	Pag.
1757 Iunie 27. Klein către Silvestru Caliani. Il supără persecuțiile la cari sunt expuși. Il îndeamnă să fie cu răbdare și statornicie în bine. Avea de gând să meargă la Viena și deacolo acasă, dar acum, când împărăteasa e ocupată cu războiul nu o mai molestează	117
1757 August 27. Avram Pop, notarul soborului mare către Klein. Ii spune, că clerul a fost oprit prin ordin de sus de-a mai corespundă cu el.	118
1757 Octomvrie 12. Klein către cancelarul Kaunitz. Voia să meargă la Viena, la împărăteasă pentru a-i cere îngăduința să se întoarcă acasă. N'a făcut-o din cauza împrejurărilor grele de războiu. Intreabă, că oare oportun ar fi să meargă acum?	110
1757 Noemvrie 17. Kaunitz către Klein. Spune, că banii i-a trimis prin agentul Brunati. La Viena nu e oportun să meargă. Il roagă să deie urmașului său actele și lucrurile oficioase, pe cari le are la sine.	120
1757 Decemvrie 10. Klein către Kaunitz. Mulțumește pentru sfat. Volumele și fascicolii, pe cari îi are la sine îi va trimite la Blaj, când va avea prin cine. Se roagă să i se trimită restul venitelor episcopoești dinainte de abdicere, fiindcă are lipsă de bani. E bolnav de podagră și chiragră.	121
1758 Februarie 25. Klein către Kaunitz. Guvernul i-a oprit corespondența cu cei de acasă. Ii cere intervenția pentru a fi lăsat să corespundeze cel puțin cu rudele și cu agentul	122
1758 Martie 4. Klein către Avram Pop Dăianul	123
1758 Septemvrie 23. Klein către Kaunitz. Il roagă să-i trimită rata din pensie, care a fost scadentă la 14 August.	123
1758 Decemvrie 2. Klein către Kaunitz. Urgitează din nou trimiterea pensiei scadente la 14 August	124
1759 Martie 3. Klein către Kaunitz. Urgitează trimiterea pensiei scadente la 14 Februarie	125
1759 (între 3 Martie și 5 Decemvrie). Klein către de Rossi, vice-gerentele Romei. E sărac încât nu are cu ce-și cumpără hainele necesare. Vrea să ceară ajutor dela sfântul Scaun și necunoscând obiceiurile îi cere sfaturi.	125
1759 Decemvrie 5. Klein către Kaunitz. Urgitează trimiterea pensiei și trimite felicitări de sărbătorile Nașterii Domnului	126
1759 Decemvrie 5. Klein către contele Bethlen, cancelariul aulic ardelean. Trimite felicitări de sărbătorile Nașterii Domnului și Anul Nou.	127
1760 Iunie 4. Klein către notarul soborului. Și-a numit agent la Viena pe Ioan Petru de Soresina. Il roagă să-i dea toate informațiile, pe cari le va cere.	128
1760 August 20. Klein către Kaunitz. Urgitează trimiterea pensiei scadente.	128
1760 Decemvrie 10. Klein către Kaunitz. Trimite felicitări de sărbători.	129
1760 Decemvrie 15. Klein către bar. Toussainet. Trimite felicitări de sărbători	129
1761 Iulie 8. Klein către Kaunitz. Urgitează trimiterea pensiei scadente la 14 Februarie	130
1762 Februarie 20. Klein către Aaron. Ii dă informațiuni privitor la un împrumut luat de vlădica Atanasie Anghel dela familia Ecsedi.	130
1762 Maiu 1. Klein către Kaunitz. Urgitează trimiterea pensiei scadente la 14 Februarie.	131
1762 Iulie 14. Klein către arhiepiscopul din Strigon. Il roagă să intervină la împărăteasa ca să-i îngăduie a se întoarce acasă.	132
1762 Septemvrie 22. Klein către Kaunitz. Urgitează trimiterea pensiei. N'a primit nici rata scadentă la 14 Februarie.	133
1762 Noemvrie 13. Klein către Kaunitz. Acelaș cuprins.	133
1762 Decemvrie 4. Klein către arhiepiscopul Strigonului. Ii cere sprijinul pentru a-și primi pensia regulat	134
1762 Decemvrie 8. Klein către Aaron. În anul acesta nu i s'a trimis pensia dela Viena. Deaceea e silit pe baza bullei papale primite cu ocazia abdicerii, să ceară trimiterea pensiei din venitele domeniului episcopesc.	135

1762	Decembrie 8. Klein către notarul soborului. Trimite scrisoarea de sub No. precedent pentru a fi dată lui Aaron.	136
1763	Februarie 26. Klein către notarul soborului. Se miră că Aaron n'a voit să primească scrisoarea din 8 Decembrie 1762. Să o desfacă și să i-o dea desfăcută. Dacă nici așa nu va primi-o, să-i retrimită copia ei. Se va îngriji să i-o dea pe altă cale	136
1763	Iunie 4. Klein către Kaunitz. Cere trimiterea pensiei.	137
1763	Octombrie 22. Klein către Kaunitz. Urgitează din nou trimiterea pensiei, din care în anul acesta n'a primit nimic	137
1764	Aprilie 21. Klein către notarul soborului	138
1764	Aprilie 28. Klein către un prieten din Ardeal.	139
1764	Iunie 9. Klein către Kaunitz. Il roagă să intervină la împărăteasa să-l ierte.	140
1764	August 18. Klein către Kaunitz. N'a voit să se întorcă în Ardeal ci numai să i se dea voie să meargă la Viena. Crede, că acum e timpul cel mai potrivit, ca să ceară iertare dela împărăteasa fiindcă întreg imperiul e cuprins de bucurie la vestea că și-a luat ca coregent pe fiul său. Cere trimiterea regulată a pensiei	141
1764	Decembrie 1. Klein către arhiepiscopul Strigonului. Ii cere sprijinul pentru a putea ajunge din nou în fruntea bisericii unite	142
1765	Februarie 5. Klein către notarul soborului	143
1765	August 17. Klein către Kaunitz. Urgitează trimiterea pensiei.	143
1765	Noembrie 2. Klein către Kaunitz. Acelaș cuprins.	144
1766	Ianuarie 25. Klein către Kaunitz. Urgitează a treia oară trimiterea pensiei	145
1766	Ianuarie 25. Klein către contele Uhlfeld. Il roagă să intervină ca să i se trimită pensia	145
1766	Februarie 1. Klein către Antoniu Höller, confesarul Mariei Terezia. Il roagă să intervină ca sau (să fie lăsat acasă, sau să i se trimită pensia.	145
1766	Februarie 8. Card. Albani către Kaunitz. Il roagă să trimită pensia lui Klein	148
1766	Februarie 20. Kaunitz către Francisc Brunati. Pensia lui Klein are să o plătească bancherul din Roma I. Fries. S'au luat măsuri ca acesta să o plătească regulat	149
1766	Februarie 27. Kaunitz către card. Albani. A luat măsurile necesare ca episcopul Klein să-și primească pensia regulat	149
1766	Martie 24. Episcopul Rednic către cancelaria aulică transilvană. Nu a putut da banii pentru pensia lui Klein fiindcă și dânsul a luat împrumut 2000 floreni din lăsamântul lui P. P. Aaron.	150
1766	Octombrie 1. Rednic către tesaurariul transilvan. Nu știe dela cine și-a primit Klein pensia. Aaron nu a făcut niciodată amintire de ea și nici în însemnările lui nu se găsește nimic	151
1767	Ianuarie 5. Klein către protopopul Făgărașului (?)	151
1767	Februarie 7. Klein către vicarul Ignatie Darabant. Acum își primește pensia regulat prin mijlocirea agentului Brunati	152
(Fără dată)	Klein către Avram Pop Dăianul	152
1768	August 1. Tesaurariatul ardelean provoacă pe Rednic să trimită banii, cu cari e dator pentru pensia lui Klein	153
1768	Octombrie 13. Kaunitz către Brunati. Klein a murit și nu-l va mai molestă	154